

Mária Purcellová

SVET PÁNA VINCENTA

Životopis Svätého Vincenta de Paul

PREDHovor

Od smrti Vincenta de Paul roku 1660 sa ním iniciované charitatívne diela rozšírili po celom svete. Sociálne a humánne metódy ním zavedené slúžia miliónom chudobných, postihnutých a zbadačených. Jeho ohromujúca energia a vplyv mali prameň v láske k Bohu; z tejto vnútornej studne sa neustále dopĺňali jeho láska k chudobným, túžba pomáhať utrápeným a zmierňovanie ľudskej biedy.

Oblúbenou témou sakrálneho umenia je jeho podoba ako dobrosrdečného starého kňaza, nesúceho dieťa v záhybe svojho plášťa v kruhu otrhaných, bezprízorných detí. Spisovatelia ho znázorňujú ako milého starého svätého; ako otravného gaskonského sedliaka bez stopy pokrytectva v jeho výzore; ako svätého, ktorého obklopujú jeho dobré diela ako keby ho obklopoval les a ktorého pokrýva pokora ako hmla. Takéto stelesňovania Vincenta zhadzujú, pretože príliš zjednodušujú celú jeho osobnosť alebo podceňujú intelektuálnu a duchovnú veľkosť tohoto skutočne pozoruhodného muža.

Jeho štúdiá na univerzitách v Paríži a v Toulouse, jeho vplyv v Španielsku a v Taliansku, jeho vedomosti o arabskom svete a odborné vedomosti v ktorých jeho ľudia excelovali, poukazujú na jeho schopnosti a úspechy. Z vyše 30 000 listov a dokumentov, ktoré napísal sa zachovalo iba asi tritisíc; ale ich obsah a prenikavá inteligencia svedčia o hlbokých znalostiach ľudskej povahy. Tiež sú plné zriedkavej jemnosti a postojov, čo mu umožňovalo presne sa vyjadriť bez ohľadu na to, komu písal alebo čo písal.

Stále sa vyskytujú otázky aj medzi vincentínmi aj medzi historikmi týkajúce sa dátumu narodenia Svätého Vincenta a jeho dvojročného zajatia v Severnej Afrike. Najnovší životopis svätého, vydaný v Madride roku 1981 a ktorého autorom je P. José Roman CM obsahuje 24 argumentov popierajúcich a 24 dôkazov podporujúcich pravosť listu v ktorom Vincent popisuje svoje zajatie pirátmi a

život ako otroka. Na druhej strane niet nijakých správ o svätom v rokoch 1605 až 1607 a pretože bol vždy pravdovravným človekom, list, ktorý som mala k dispozícii bol ním v roku 1607 vlastnoručne napísaný.

Svätý Vincent bol obdarovaný podmaňujúcimi vlastnosťami. V neskoršom období života mal tendenciu v reči ironizovať a živo gestikulovať a záľubu "pomaly sa ponáhľať." Avšak jeho vrúcne, láskavé srdce a priateľská osobnosť mu získavali ľudí zo všetkých tried a vierovyznaní. Napriek tomu, že bol príkladom pravej kresťanskej lásky, bol rovnako zapálený vášňou pre spravodlivosť. Nespravodlivosť postavila tohoto ináč mierneho človeka tvárou v tvár pachateľovi či to bol princ alebo chudák. Kto by sa opovážil tak ako on vyvolať Richelieuov hnev a vyviaznúť bez újmy? Viackrát vyčítal kardinálovi pokračujúce a devastujúce vojny. Keď sa Richelieu rozhodol nespravodlivo vyhostiť z Francúzska mladú sestru z rehole Navštívenia, Vincent zasiadol, opustil svoje obvyklé pokorné spôsoby, odvolal sa na svoju moc cirkevného superioru u sestier Navštívenia. Sestra nebola vyhostená.

Hoci pomáhal tisícom, nikdy ich nevidel ako masu; pre neho boli všetci druhý Kristus; chudobných nazýval: "Naši páni chudobní." Zhromaždil ženy do prvého charitatívneho spoločenstva, vidiac v nich svoje vlastné praktické vlastnosti, pozornosť pre detail, organizačnú schopnosť, schopnosť improvizovať a konať. Keď ich posielal poslúžiť chudobným v ich domoch, spísal o tejto službe pravidlá v ktorých zaznamenal presné úpravy; všetko bolo konané v kresťanskom duchu a s úctou k ľudskej dôstojnosti. Skrze rôznorodé diela, ktoré uviedol do činnosti, doslova pokryl celé Francúzsko sieťou starostlivosti a milosrdenstva počas dlhého obdobia vojny, hladu a epidémií. Takto nielen poslúžil svojej vlasti, ale zároveň odkázal budúcim generáciám detailný program pre poskytovanie pomoci ako aj sociálnej starostlivosti v budúcnosti.

Chudobní, väzni, galejní otroci, siroty, seniori, obeť vojen, utečenci, psychicky chorí, námorské misie boli súčasťou jeho záujmov. Zároveň vynakladal úsilie na oživenie vtedy upadajúceho náboženského života. Jeho nadanie na odhaľovanie koreňov problému ho presvedčilo, že skutočné ozdravenie spočíva v náležitej výchove a vo vzdelávaní kňazov, čo sa ale nedá dosiahnuť bez dobrých biskupov. Konkordát z predchádzajúceho storočia dovoľoval francúzskym kráľom menovať biskupov, čo malo žalostné dôsledky. Počas neplnoletosti Ľudovíta XIII. bol Vincent menovaný za člena korunnej rady kráľovnej-matky. Toto využil k tomu, aby sa na úprázdnené biskupské miesta dostali iba vhodní kandidáti.

Jeho obdobie a súčasníci ho predstavujú svätého tak, ako sa on javil im. Keď stretol kazateľa, známeho svojou učenosťou, ale ktorého pompézne kázne boli zrozumiteľné iba takým vzdelancom, ako bol on sám, Vincent povedal: "Pre meno Božie, pokúste sa na kazateľnici používať jednoduchý jazyk." Misijní kňazi z Poľska napísali svojmu Zakladateľovi, že tamojšie zatmenie slnka považujú za "znamenie istej katastrofy, možno aj za koniec sveta." Svätý im na to odpovedal: "Stretol som známeho astronóma, ktorý hovorí, že zatmenia slnka sa uskutočňujú každý rok a keby boli veci tak zlé, ako si myslia Poliaci, svet by už bol býval dávno zničený."

Z mnohých charitatívnych diel, založených pod jeho patronátom, jeden – založený dlho po jeho smrti – je najlepšie známy. V roku 1833 Frederick Ozanam a jeho šiesti priatelia, študenti práva na Sorbonne sa zúčastnili univerzitnej debaty. Jeden človek z publika sa spýtal:” Čo vy priatelia robíte pre parížskych chudobných?” Ich odpoveď nebola v slovách, ale v založení Konferencií Svätého Vincenta de Paul, apoštolátu poskytujúceho materiálne a iné potreby chudobným. Oduševnení ideálmi Svätého Vincenta, dali svojej ustanovizni jeho meno. Z tohoto malého jadra siedmich mladých mužov vyrástla celosvetová organizácia. Skrze jej oddaných členov mnohí chudobní v Dubline alebo hocikde majú dôvod zvelebovať meno Svätého Vincenta de Paul.

Vincent bral život ako prichádzal. Nebolo udalosti ani takej stránky života v Paríži počas jeho 53 rokov života v meste, ku ktorej by nemal osobný vzťah. Jeho srdce bilo jednotne s pulzom Paríža, srdca Francúzska. Túžobne si želal viac nielen pre chudobných a nešťastných jedného mesta, jednej krajiny lebo láska Kristova ho mocne nútila, ale aby všetci ľudia, celý svet patrili do kráľovstva spravodlivosti, lásky a pokoja -- do Kráľovstva Božieho.

Mária Purcellová
Dublin 1988

Kapitola prvá

MIMO GASKONSKA

Počas leta roku 1598 jeden študent Univerzity v Toulouse dostal správu o smrti svojho otca. Bol to mladý Gaskonec, skoro osemnásťročný, študent prvého ročníka teológie. Bystrý, inteligentný, vynaliezavý, obdarovaný vynikajúcou pamäťou, ale aj tvrdohlavý a obozretný možno až priveľmi na niekoho, čo prežíval výbušné roky medzi chlapčerstvom a dospelosťou.

Ak si predstavil scénu pri smrteľnej posteli, žiaľ rodiny, skromný pohreb, čerstvý hrob, sotva sám sebe dovoľil zostať pri takých myšlienkach. Prvotný otras z takej zlej správy zvládol, jeho charakteristická reakcia by sa dal odhadnúť v pojmoch ako úroda, dobytok, sejba a žatva, strihanie oviec, oberanie hrozna, ceny, dane a desiatky, obmedzené podmienky s ktorými sa de Paulovci musia odteraz pasovať. Jeho praktické uvažovanie mu umožnilo zvážiť, aké straty nastanú pri sejbe v tomto ročnom období a čo to znamená pre rodinu, žijúcu z niekoľkých hektárov pôdy, ako sa zvýšia ich finančné problémy po smrti otca a ako sú teraz ohrozené jeho plány do budúcnosti. Vincent de Paul, vždy plný síl, bol tým druhom študenta, ktorý si bol vedomý nevhodnosti uvažovať o smrti teraz na jar a preto sa pobral z vnútrozemia na stredomorské povetrie do Provensálska a napokon do provincie Languedoc, aby sa tam usadil.

Na univerzitu v Toulouse prišiel minulý rok na sviatok svätého Michala Archanjela zo svojho rodného domu blízko Dax, opevneného mesta vzdialeného asi dvesto míľ na západ. Ranquine, hospodárska usadlosť, kde sa narodil už neexistuje, ale jej napodobenina stojí blízko pôvodného miesta, ktoré sa dnes volá Le Berceau, po slovensky Kolíska. Jedine dávnoveký dub, taký starý, že jeho konáre musia byť podopreté má i napriek tomu v sebe ešte toľko vitality, že sa každým rokom zazelená a zostáva jediným autentickým svedkom svätcových mladých liet.

Dôkazom veľkosti Svätého Vincenta de Paul je aj to, že sa dva veľké národy snažia, aby si ho privlastnili; Francúzi, ktorí ho považujú za Gaskonca a Španieli zasa nástoja na tom, že sa narodil v Aragónii. Francúzsky postoj je nepopierateľný a sám Vincet ho potvrdzuje. Španieli majú pravdu v tom, že jeho rodičia pochádzali z Aragónska. Dnes nie je dôležité, či ctihodný Jean de Paul a jeho manželka Bertrande de Moras pochádzajú zo severnej alebo južnej strany Pyrenej. Boli to ťažko pracujúci a sporiví typickí sedliaci, ktorí prežili vojnu, neistotu a utrpenie. Vlastnili dve malé hospodárstva, ošípané, ovce, kravy a jedného alebo dvoch koňov. Podobne ako im podobní vo všetkých krajinách pred érou mechanizovaného farmárstva, žili skromne, míňajúc čo najmenej peňazí. Neustála drina a šetrnosť, ktorá im a ich šiestim deťom mala pomáhať žiť sa

stretávala s vyberačmi daní, ktorých návštevy sa stávali čoraz častejšími a výška daní čoraz vyššia.

Vincent väčšinu času svojej mladosti strávil pasením zvierat. V tejto situácii prežíval iba máličko zmien. Jeho bratia a on spolu s kamarátmi zvykli organizovať jazdecké preteky na starých koňoch z farmy. Keď sa tieto hladné, prácou preťažené zvieratá ocitli na širšej pustatine medzi riekou Adour a oceánom, hľadeli len na to, ako sa o seba postarať a spravidla sa stali takými divými, že to vyžadovalo guráž a odvahu obkročiť sa na nich udržať. Jazdectvo bolo užitočnou zábavou pre mladíka, ktorý sa o niekoľko rokov pravidelne zdržiaval v sedle na cestách za Božími záležitosťami. Ako sedemdesiatročný, keď sa cvalom hnal z Paríža do Saint-Germain-en-Laye presvedčiť Mazarina a kráľovnú-matku, aby sa vrátili do hlavného mesta, pohľad na zaplavené mosty nemohol odradiť Vincenta de Paul od toho, aby nedonútil svojho koňa preplávať rozvodnenú Seinú. Bol už starší, keď, všetkým neznámy, vyhral jazdecké preteky o čom rozprával celý Paríž. Princ Condé so skupinou mladých príslušníkov dvora jedného dňa jazdili na koňoch po krajine, keď v diaľke zbadali "pána Vincenta" na jeho bielom koni. Nevedela ich napadnúť lepšia myšlienka ako tá, že sa zahrajú na banditov a budú prenasledovať starého kňaza a niektorí z nich sa stavili o veľa peňazí o to, že ak sa bezpečne dostane do mesta, isto jeho prvá cesta bude do kostola, aby sa poďakoval Bohu. Divoko zaujúbali, vystrelili z pištolí smerom ku svojej koristi, a ostrohami pohnali kone do cvalu, aby sa jej zmocnili. Ale pán Vincent zvíťazil lebo skôr ako by ho chytili, dosiahol mestské brány. Neskôr zbadali bieleho koňa, priviazaného pred kostolom. Jeden z nich vošiel dnu a veľká suma peňazí zmenila majiteľa.

Jazdenie na koni v čase svojej mladosti Vincent považoval iba za odpočinok, radšej sa venoval dôležitejším prácam. Mal na starosti rodinný statok. Spočiatku sotva kedy vzal svojich chránencov – kravy, ovce a ošípané ďalej ako z dohľadu na medze ich majetku, ale keď bol starší a už vedel balansovať na chodúľoch, vybral sa pomerne ďaleko, niekedy až tridsať míľ od domu. Z výšky mu bolo ľahšie sledovať ryjúce prasce, pasúce sa ovce, nájsť zatúlanú kravu alebo starého koňa; tiež mu bolo ľahšie starostlivo sledovať cesty a jazdecké trasy. Lupiči a hladní vojaci boli známi kradnutím hospodárskych zvierat a preto bolo múdre držať sa ďaleko od miest ich pohybu. Obvykle sa pobral z domu za východu slnka a vracal sa pri jeho západe; ale v lete a v jeseni, keď zašiel príďaleko od Ranquine, často zostával tam, kde ho pristihla tma a vtedy spával v kruhu svojich zvierat. Keď sa pomodlil motlitby, ktorými rodina Paulových zakončievala každý deň, zaspal schúlený pod stromom v dubovom lese, jeho ošípané nasýtené hlúzovkami alebo žaludmi pri ňom spokojne chrochtali a chraptili. Majetok Jeana de Paul sa nachádzal v Landes a tvorila ho chudobná pôda, ale šťastie pre rodinu, že väčšina jej pôdy hraničila s Chalosse, úrodnou rovinou s ílovitohlinitou pôdou, rozloženou severne a južne od Dax. Južne od Ranquine vody rieky Adour lenivo tiekli a dva razy do roka sa rozvodnili, presýtené vodami početných pyrenejských riekok. Dvanásť míľ široké pásмо nížiny, tiahnucej sa popri francúzskom pobreží od Cap Breton skoro až po Bordeaux a známe ako Landes už dávno stratilo svoj bezútešný vzhľad, aký tam panoval za Vincentových chlapčenských rokov. Odvtedy tam boli povysádzané lesné pásy, odoberajúce silu a vlhkosť atlantickým vetrom, niečo za jeho čias nepredstaviteľné. Tu a tam

sa kvôli priemyslu alebo lesným požiarom obnažili veľké plochy opustenej krajiny, akú mohol vídavať Vincent, ale takýchto škvŕn je málo a sú od seba vzdialené.

Bosonohého chlapca, pohybujúceho sa za svojimi povinnosťami život vo voľnej prírode mnohému priučil. Zo zmien na oblohe vedel vyčítať, aké sa približuje počasie, mnohé mu hovoril vietor a správanie sa divokých zvierat. Slnko a hviezdy mu nahrádzali hodinky, kalendár aj mapu. Tento samotársky život v prírode mal v jeho rozvoji svoj význam:

*Aby sa usušil a zohrial, budoval si prístrešky proti vetru a dažďu, cvičil si trpezlivosť zakladaním ohňa pomocou kresadla a práchna, učil sa zapáliť aj čerstvé drevo, aby sa rozhorelo. Podriadený prírode ako vtáča, strom či steblo trávy, pohyboval sa so svojou pastierskou tanistrou, palicou a so svojim stádom, križujúc slnkom vysušenú pôdu Landes . . . niekedy až tak ďaleko, že mohol v diaľke zbadať zahmlené, nezretelné obrysy Pyrenej. . . . Samota v ňom hlboko zakorenila návyk sústredenia a osamotenosti. V budúcnosti mu to umožní rezervovať si každý deň potrebné množstvo času na stíšenie, ktoré on sám veľkolepo nazýval rozhovor s Bohom. . . . "Byť v tichosti jednoducho znamená počúvať Boha a rozprávať s Ním . . . sám, nerušený, kde nik nemôže odpočúvať . . . V tichu môže človek počuť Boha jasnejšie." Život, aký viedol, zrodil v ňom odhodlanosť a dôveru. Nemal nad sebou ani dozorcú ani kontrolu ako pasie. Mal radosť z toho, že to môže robiť dobre, každým dňom trošička vylepšujúc možnosti svojho pastierovania úmerne k jeho rozvíjajúcim sa schopnostiam. *2*

Vincent sa narodil v roku 1580 alebo 1581. Mal troch bratov a dve sestry. Celá rodina tvrdo pracovala. Ich základným jedlom, tak ako u väčšiny Gaskoncov v tom období, bola hustá polievka z prosa a chlieb; mali mušt zo svojich vlastných jablák a príležitostne víno. Obyvatelia Gaskonska sa mali dobre v porovnaní s obyvateľmi susedných provincií ako Limousin, kde jediným možným chlebom boli nechutné bochníky z pomletých gaštanov. Vo Vincentových súcitných slovách o tvrdom živote vidieckych žien, ktoré poznal, môžeme vidieť jeho matku a sestry.

Často som ich vídal, keď sa vracali z poľa dost' utáhané, ich oblečenie bolo zablatené a zahlinené. Keď sa však počasie zlepšilo, alebo boli vyzvané, aby sa vrátili k robote, zaraz v tichosti a bez reptania odišli.

Vtedajší francúzski umelci, pozoruhodní bratia Le Nain podávajú pravdivý obraz pozadia života Vincenta de Paul počas jeho prvých dvanástich rokov.

Postavy na plátne *Rolníci* od Le Nain sú skoro všetky sklúčené a ustarostené, žena s výrazom choroby na tvári je uzavretá, dieťa otrhané a apatické. Gazdiná naliala do pohára víno pre hostí alebo ako almužnu pre niekoho vonku – a veľmi šetrne – víno alebo mušt pre manžela, dáva si pozor, aby sa nehrala s džbánom alebo s karafou a nikdy nedovolí sebe ani sledujúcim deťom luxus usrknúť si. Obvykle tu býva chlapec, bdelejší ako ostatní, hrajúci na doma zhotovených husličkách alebo flaute. Hydina, ošípané a iné zvieratá sú starostlivo chované a predstavujú živé rodinné bohatstvo. Mačka je trpená ako nutnosť, podobne pes, používaný pri pasení stáda, poľovačke a možno aj na pytliačenie. Bastardné šteňa, jediná detská hračka je horko—ťažko tolerované, posledné skúsenosti poučili toto stvorenie, kde je preň vhodné miesto; v kúte alebo pod stolom, tam je najlepšie chránené pred kopancami a údermi. Štúdium interiéru sedliackeho domu, ako býva portrétovaný troma bratmi Le Nain je poučný vstup do domu, podobného v akom bol vychovaný Vincent de Paul.

Raz, krátko pred koncom svojho života pán Vincent sa stretol pred bránou domu s jedným veľmi dôležitým hosťom, keď sa k nemu priblížila žobráčka a prosila o almužnu. Aby posilnila svoju prosbu dodala: “ Pane, kedysi som slúžila u madame, vašej matky.” Dost’ príkro, pretože sa nenechal ľahko oklamať a o to viac neznášal lož či lížkanie, odpovedal, aby to všetci počuli: “ Moja milá pani, vy ste si ma museli s niekým zmýliť. Moja matka nikdy nemala slúžku. Bola ženou, ako ja som synom, chudobného sedliaka.”

Ale nie vždy sa otvorene hlásil k svojmu pôvodu. Keď bol ešte chlapcom a sprevádzaval svojho otca do blízkeho mesta Dax, vždy bol naplnený pocitom hanby. Jean de Paul kríval, pretože bol trocha chromý. Tak ako aj iní sedliaci v tých časoch a v tom kraji bol vetcho oblečený ; vyťahané nohavice s gombíkmi až

pod koleno; otrhaný plášť v lete, páchnuci kabát z ovčej kože v zime; doma utkaný klobúk so širokým okrajom, čo chránil pred slnkom aj pred dažďom; dreváky v mokrom počasí, sandále s pletenou podrážkou za sucha, v lete nijakú obuv; dlhé vyblednuté pásy tkaniny, obtočené okolo nôh, onuce namiesto ponožiek. Mohol sa vonku, pri určitých príležitostiach ukázať aj v lepšom oblečení, ale vtedy musel celý čas dávať na seba pozor a riskovať, že mu vyberači daní pridajú k už aj tak ťažkému daňovému bremenu. Keď šli do Daxu spolu, vtedy sa Vincent snažil ísť o niekoľko krokov pozadu dúfajúc, že okoloidúci ich nebudú považovať za otca a syna. O pár rokov neskôr, keď už bol v kolégiu, odmietol sa stretnúť so svojim otcom, ktorý ho prišiel navštíviť.

Tieto incidenty neboli prevdepodobne ničím viac ako iba bežná netrpezlivosť mladých s predchádzajúcou generáciou. Nie je ničím neobvyklým u inteligentného mladíka, plného iracionálneho hnevu voči svojim starším kvôli životným podmienkam z ktorých sa znaží, nejasne si vedomý svojich síl, vymaniť a pritom reaguje takým spôsobom. Vincentove správanie sa voči svojmu otcovi mu v ďalšom živote spôsobilo výčitky svedomia a viac ako raz na to so žiaľom spomínal. "Bol to môj veľký hriech," povedal raz, keď hovoril o svojej dávnej márnomyseľnosti.

Trocha z jeho povýšenosti mu zostalo a vynakladal veľké úsilie, aby napokon nad ňou zvíťazil. Keď už bol predstaveným v Bons—Enfants v Paríži, prišli mu jedného dňa povedať, že pri bráne je nejaký človek v sedliackom odeve s gaskonským prízvukom a žiada o prijatie; ten muž hovorí, že je z Dax a je synovcom pána Vincenta. Sprvu bol strýko jednoznačne rozladený a vrátnikovi odkázal, aby návštevníka zaviedol do jeho izby zadným schodišťom; ale sotva vyriekol tento príkaz, hneď ho aj zrušil; zbadal, že dávne pokušenie ožilo a vzdoroval mu charakteristickým impulzom, ktorý ho až priveľmi voviedol do opačného extrému. Rozbehol sa k bráne a svojho synovca srdečne uvítal, objal ho a pobožkal, ubezpečiac ho, že ho predstaví celej komunite ako "najctihodnejšiu osobu svojej rodiny." Zmätený synovec bol predstavený aj práve prítomným niekoľkým váženým osobám. Hneď za tým nasledovala aj *mea culpa*, keď superior sám seba verejne obvinil, že pocítil zahanbenie kvôli synovcovi, pretože je dedinsky a zle oblečený a že ho chcel po príchode z Daxu ukryť vo svojej izbe. Jeho veľké úsilie v sebaapremáhaní pri tejto príležitosti, zdá sa, ho zbavilo jeho slabostí, lebo zanedlho jeden z jeho vzdialených príbuzných bol odsúdený na galeje a on oznámil túto správu spôsobom, že ľudia si to vysvetľovali, akoby šlo o blízkeho člena jeho rodiny.

Hoci nerobil tajnosti o svojej domýšľavosti, ktorá ho v mladosti sužovala, zaznamenávať čnosti predchádzajúcich rokov prenechal iným. Ako sa dalo očakávať pri pohľade na jeho neskorší apoštolát, ešte doma prejavoval nezvyklé pochopenie pre ľudské trápenie a bol veľkorysý bez ohľadu na svoje skromné zdroje. Ak na spiatočnej ceste z miestneho mlyna stretol bedárov, otvoril vrece s prosom alebo múkou, ako to vídal u svojich rodičov a nadelil biednym plné hrste. Pri jednej príležitosti sa podelil s niečím, čo nepatrilo jeho rodičom, ale bolo to jeho vlastné. Pri každodenných potulkách so svojimi zvieratami vždy nosil so sebou malý mešec v ktorom mal tridsať *sous*. Pre chlapca v jeho položení to bola veľká suma a predstavovala jeho úspory za veľmi dlhý čas. Jedného dňa stretol

strápeného chudobného pocestného a dal tomu človeku všetky svoje peniaze, nenechajúc si ani *sou*.

Poznajúc Vincentovu šikovnosť a životaschopnosť, Jean de Paul s istotou cítil “ že chlapec je predurčený na väčšie veci, ako pásť dobytok.” Keď sa pán de Comet, právnik z Daxu, zmieňoval o chlapcovom nadaní, gazda z Ranquine vedel, že jeho názor o synovi bol správny a rozhodol sa, že ho dá študovať a pripraviť na kňazstvo. V tom čase bola vo Francúzsku Cirkev jedinou ustanovitzňou, kde mohol mať nadaný chlapec nádej na nejaký rozvoj. Len v náboženských kruhoch dávalo nadanie svojmu nositeľovi tú istú, ak nie väčšiu výhodu, akú dával šľachtický pôvod a vplyvné kontakty zabezpečili ostatné. Rodina de Paul mala príbuzného, priora neďalekého kláštora, ktorého rodina až dosiaľ bývala pomerne chudobná. Teraz, vďaka dôchodkom z jeho benefícií a vplyvu, ktorý siahahal ďaleko za múry kláštora ťažila a už viac nepatrila medzi chudobných. Jean de Paul, pozerajúc sa do budúcnosti, pravdepodobne videl svojho syna konať podobne. Bol to čas pre optimizmus. Náboženské vojny sa skončili, Henrich Navarský bol francúzskym kráľom a jeho vláda sa zdala byť múdra a dlhotrvajúca. S veľkými nádejami poslal otec Vincenta do františkánskeho kolégia v Dax, súhlasiac platiť za syna šesťdesiat *livres* ročne.

Kolégium, zápasiace s ťažkosťami, nebolo ani horšie ani lepšie, ako mnohé iné podobné inštitúcie, rozosiate po celom Francúzsku:

*Ani zďaleka v ňom nepanovali ideálne podmienky a pravidlá neboli ani vnucované, ani dodržiavané Učitelia prichádzali a odchádzali, často to bol iba ich dobrodružný potulný život, čo ich sem priviedol; podobali sa sťahovavým vtákom a nikoho nezaujímala ich kvalifikácia, ak vôbec nejakú mali. Niekedy boli zamestnávaní laickí učitelia, niekedy duchovní; nebola tu možnosť výberu, tí čo sem prišli boli prijatí, ak sa podobrali na úlohu učiteľov.*4*

Plánované učivo, usporiadaný, dobre zoradený systém postupovania, výchova učiteľov a organizácia štúdia na racionálnej základni, nič z toho ešte nebolo známe ani jezuitom, ktorí si až o storočie neskôr privlastnili titul “ učitelia Európy” pre ich úspešné metódy, ktoré boli vo veľkom zavádzané, čo všade vysoko pozdvihlo úroveň výuky. V časoch Vincenta de Paul existovalo skoro toľko metód, koľko bolo učiteľov a pretože neexistoval plan výučby, väčšina z nich, pretože nepoznala základné požiadavky svojej profesie, vyučovala tak, ako najlepšie vedela. Náš šikovný žiak sa nepotreboval veľa učiť. Hoci doteraz Vincent ovládal iba miestne nárečie, ktoré sa vyvinulo z vulgárnej latiny, bol dobre pripravený na veľké štúdium. Mal mozog so schopnosťou koncentrácie a sebadôvery ako pravý Gaskonec.

Pán de Comet mal očividne od františkánov o ňom dobré posudky, pretože mu poskytol ubytovanie vo svojom dome; na oplátku Vincent vyučoval advokátových dvoch synov to, čo sa sám naučil. Medzi mladým de Paul a právnikom vznikol hlboký vzťah na základe vzájomného rešpektu a úcty. “Zaobchádzal so mnou s otcovskou láskou a starostlivosťou,” povedal pán Vincent, keď hovoril o pánu de Comet, “a ja som ho mal rád ako vlastného otca.” Mládenec z Ranquine sa naučil hovoriť, čítať a písať aj po francúzsky aj po latinsky. Hoci on sám previnilo

hovorí o svojej školskej dochádzke, že "chodil iba štyri roky" v Dax, bol v roku 1597 pripravený na prijímacie skúšky na univerzite v Toulouse.

V treťom adventnom týždni roku 1596 sa mladý študent vydal na cestu do hradbami opevneného Bidache, mesta vzdialeného asi dvadsať míľ, kde prijal tonzúru a nižšie svätenia od biskupa z Tarbes. Biskupstvo v Dax bolo práve neobsadené a preto mladí adepti z tejto diecézy si museli sami hľadať, kde by im udelili svätenia, ktoré ich označili za ašpirantov, pripravujúcich sa na nastúpenie cesty ku kňazstvu a k oltáru. Vincent mohol ísť do Aire, ale tamojší biskup "dokonalý alchymista . . . a veľký odborník na strelné zbrane o ktorom sa hovorilo, že našiel kameň mudrcov," sa viac zaoberal experimentovaním ako udeľovaním svätení. Nasledujúceho leta sa vynorila otázka Vincentovho pokračovania v teologických štúdiách. Jeho otec, ktorý už nemusel platiť šesťdesiat *livres* školného ako v prvom roku jeho pobytu v Dax sa teraz rozhodol investovať do Vincentovej budúcnosti niečo naozaj hodnotné. Predal pár volov, čo pre neho predstavovalo hodnotu, akú má dnes traktor alebo obilný kombajn, tržbu odovzdal synovi a poslal ho Toulouse na tamojšiu univerzitu.

Jeho prvý životopisec, Abelly hovorí, že Vincent v Toulouse študoval sedem rokov, ale dodáva, že odišiel aj do Zaragozy v Španielsku a na tamojšej univerzite strávil nejaký čas. Niektorí autori odmietajú Zaragozu a vôbec sa nezmieňujú o možnosti, že by sa Svätý Vincent tam mohol zdržiavať a rovnako odmietajú ako neudržateľné tvrdenie, že sa narodil v Aragonsku. Ak Francúzsko stojí na neotrasiteľnej pozícii, keď Vincenta považuje za Francúza, tak Španieli majú zasa pevné argumenty týkajúce sa jeho dočasného pobytu v hlavnom meste Aragónska. Svedkovia na beatifikačnom a kanonizačnom procese, rímsky breviár, jezuita zo zaragozského kolégia San Carlos, ktorý s ním býval, všetci tvrdia, že tam bol. Dôkazy zo svätcových vlastnoručných listov túto skutočnosť potvrdzujú: húževnato bráni a vysvetľuje praktické skúsenosti, ktoré má s vyučovacími metódami na španielskych univerzitách. Chváli vtedajších španielskych teológov, javiac pri tom podrobnú znalosť výuky, praktikovanú doktormi teológie v Zaragoze, ktorých pravidelne cituje. Hovorí o španielskych karmelitánoch ako ten, čo ich osobne navštívil a dobre poznal ich zvláštne zvyky. Pripomenul vážnosť, s akou kráľ hľadel "na istú sféru, kde som kedysi žil; " nevyžaduje si veľké mentálne úsilie vzhľadom na krajiny, kde žil a na okolnosti, za akých učinil túto poznámku prísť na to, že hovoril o Filipovi II a o Španielsku tých čias.

Zaragoza bola prítiažlivá pre chudobných študentov kvôli podmienkam, ktoré pre nich zabezpečovala. Univerzita mala zvláštny fond, ktorý pomáhal cudzím a chudobným študentom a poskytoval im bezplatnú nemocničnú liečbu pod starostlivosťou lekárskej fakulty. Viac ako pravdepodobne podnikol Vincent cestu do Španielska v roku 1598, kedy, ako si ukážeme, univerzita v Toulouse sa dostala do hlbokého úpadku a smrť otca a jeho zmenšujúce sa financie ho nútili hľadať nejakú možnosť, ako dokončiť štúdiá v čo možno najkratšom čase a za čo možno najnižších nákladov. Vnucuje sa domnienka, že mohol mať v Aragónsku príbuzných, ktorí mu pomohli a že aragonskí de Pauloví a ich podporovatelia sa k nemu stavali veľmi pozitívne, ale k tomu, že to tak bolo chýbajú podklady.

Mohol by putovať "medzi snehmi," pretože cesty cez Vysoké Pyreneje boli schodné iba počas krátkeho letného obdobia. Priesmyky boli opustené a nebezpečné. Vlci, medvede, orly a supy striehli na osamelých pútnikov a to isté robili aj bandy lupičov a zločincov, ktorí nectili ani francúzske ani španielske zákony. Je to pre každého nezabudnuteľný zážitok, prehrýzať sa cez úzke štrbiny rozľahlých hradieb Pyrenej, ktoré odkrajujú poloostrov od ostatnej Európy a ohromujú pohľadom na vodopády, hmly a tiene vznešených horských priesmykov, na hladké skalné rímky vysočín, hľadiace na ďalšie štíty a planiny. Keď hory a vrchy zostanú v pozadí, vpredu sa nenachádza nič okrem do medena sfarbenej rozľahlej krajiny, slnkom prepálenej zeme Aragónska, kde Pompey a Caesar, Charlemagne a Roland, emíri a Cid splietali podklady pre históriu a vyšliapali chodník k tisícim legendám. Toto bola krajina, ktorou Vincent prešiel cez Horné Aragónsko, zanechávajúc za sebou dediny s tmavými kostolmi, domy s bránami z tepaného železa a s balkónmi a s erbami vyrezanými nad dverami. Niektorí by sa mohli čudovať, že v týchto končinách nezbadal ani jeden dom, nesúci štít de Paulových, ozdobený trojnásobným motívom: zámok, korunovaná hlava a Panna Mária na Skale a to všetko na plameňom sfarbenom oblaku.

Náš študent na jeseň roku 1598 už v Španielsku nebol. V septembri a znova v decembri toho istého roka bol v Tarbes, kde počas kántrových dní prijal najprv subdiakonát a potom diakonát. Jeho cesta zo Zaragozy do Tarbes mohla viesť alebo cez Roncesvalleský priesmyk, kde legendárny Rolandov roh vydal svoj posledný zúfalý tón alebo šiel po ceste do Pamplony na sever k rieke Bidassoa, ktorá vtedy ako aj teraz tvorila hranicu. Keď uvidel Atlantik, obrátil sa na sever k priesmyku Béahobie, niekoľko míľ od terajšieho medzinárodného mosta v Irun-Hendaye. Je nepravdepodobné, že by bol býval mal nejaké ťažkosti tu alebo v Roncesvalles alebo v inom osamotenom priesmyku.*10

Keď ho biskup z Tarbes v treťom septembrovom týždni povýšil na subdiakona, po Európe sa rozchýrila správa o smrti Filipa II Španielskeho. Deväť rokov predtým bol posledný kráľ z rodu Valois zavraždený v Paríži. V Anglicku vymrela dynastia Tudorovcov smrťou prestárlej Alžbety. Filipovou smrťou začala moc Habsburgovcov upadať až napokon vinou troch neschopných následníkov španielske žezlo padlo na druhú stranu Pyrenej s korunou i trónom do rúk Bourbonovcov. Hoci subdiakon Vincet sa namáhalo, ale vytrvalo uberal cestou z Tarbes do Toulouse, aby tam stihol byť na zahájenie vyučovania, ktoré bolo vždy na sviatok svätého Michala, pravdepodobne si neuvedomoval, že bol svedkom konca jednej éry.

MESTO A UNIVERZITNÝ TALÁR

Toulouse, mesto v ktorom Vincent de Paul prežil väčšinu zo siedmich rokov medzi rokmi 1597 a 1604 bolo a ešte aj dnes je niekedy nazývané Kráľovná Juhu. Jeho výnimočná a bohatá atmosféra musela byť sprvu pre mládenca, pochádzajúceho z malého gazdovstva na západnom pobreží ohromujúca. Vymoženosti a prepych neboli monopolom len bohatých občanov; chudobnejší ľud sa tiež podieľal na prosperite, ktorú priniesol rozkvet obchodu a tešil sa z výdobytkov, neznámych remeselníkom a pracujúcim v ostatných končinách. Touloušťani si žili dobre. Ovocia, syrov, rýb a hier bolo bohato. Chudobným študentom rôznych kolégií sa darilo lepšie ako ich kolegom v iných strediskách vzdelanosti. Mnohoraké a hojne sa vyskytujúce jedlá museli byť pre Vincenta, navyknutého osemnásť rokov žiť na jednotvárnom a skromnom jedálničku v domácnosti de Paulových vítané.

Hlavné mesto provincie Languedoc bolo práve na vrchole obchodníckej konjunktúry, ktorá prišla napriek tridsaťročnej náboženskej vojne. Kým táto vojna so siedmimi oddychovými obdobiami, eufemisticky nazývanými prímerím pustošila Francúzsko, v Toulouse sa usídlilo šťastie v podobe indigo obsahujúcej rastliny v Provensálsku známej pod názvom *guéde* a v Anglicku ako woad (*farbovník obyčajný – Isatis tinctoria*). Táto rastlina, pôvodná na toulouseských pláňach, dávala ročne šesť úrod a bola základom obrovského, aj keď prchavého priemyslu. Mnoho ľudí sa zamestnalo pri zbere na poli; v meste sa farbovník varil vo veľkých kadiach, drvil sa na tuhú pastu a formoval do hrudiek veľkosti vajčeka a tieto modré “pastilky” sa potom exportovali. Assézat, hugenotský veľkobchodník, ktorý bol iniciátorom a hlavným exportérom v tomto výnosnom obchode bol jedným z najbohatších ľudí vo Francúzsku. Jeho veľkolepá rezidencia, Hôtel Assézat, navrhnutá jedným francúzskym Michelangelovým žiakom dnes slúži ako sídlo niekoľkých riaditeľstiev vzdelávacích a kultúrnych spoločností. Za čias Vincenta de Paul to bola novostavba a jej majiteľ mohol vystúpiť na vežu a odtiaľ sa rozhliadať priamo na Garonne, pláni, kde kvitli skromné rastliny, pôvodkyne jeho šťastia.

Ulice, neustále plné prechádzajúcimi študentami, s obchodníkmi, nasledujúcimi Assézatov príklad, čo si vystavali noblesné domy z tamojších tehál, tvorili farebný obraz, ktorý sa rokmi vylepšoval a zdokonaľoval. Toulouse menil svoju farbu v priebehu hodín, na poludnie žiarivo horel, pri západe slnka sa všetky tieňe prefarbovali z purpurovej do fialova a mesto víťalo každé nové svitanie v starorúžovom nádychu. Vládcovia obchodu v čase hojnosti vedeli dobre skrášľovať svoje mesto výstavbou mnohých nádherných budov. Avšak skôr ako by sa boli nazdali, ich *guéde* bolo z trhu vytlačené indigom (z Indie, vyrábanom z rastliny *Indigofera tinctoria*, pozn. prekl.) a postavenie Toulouse ako svetového centra modrého farbiva sa skončilo. Toulouseskí obyvatelia boli arogantní a

vytvárali extrémne znepokojujúcu atmosféru voči mladíkom z vidieka, ktorí rok čo rok prichádzali do Kráľovnej Juhu za účelom štúdia. Vtedajší prišelci takto zaznamenali charakterové črty tamojších mešťanov:

*Sú čudní a drzí a uprene čumia na cudzích, ich správanie sa dosť podobá divým zverom dotiahnutých z Afriky, prestanú aj jesť čo sa tak obracajú za každým okoloidúcim a z otvorenými ústami po ňom zízajú . . . Sú veľmi náladoví; pri účasti na pohreboch vydávajú zo seba hlasné náreky a lamentácie. Na uliciach v strede mesta možno vidieť tancovať ich mladé dievčatá, ktoré pri tom predvádzajú tie najšokujúcejšie gestá.*1*

Študenti prichádzali zo svahov Auvergues, z Velay a Périgord, z Béarn, Gaskonska a Guyenne, z Navarre z francúzskej a z Navarre zo španielskej strany Pyrenej. Niektorí prichádzali zo vzdialenejších končín Champagne, Lorraine a Burgundy, zo Španielska, zo Španielskeho Nizozemska a z Nemecka.

Mladým študentom gaskonského pôvodu sa ušla väčšia dávka pohrdania, ako tá, ktorú Toulousejší z brán svojich domov uštedrovali cudzincom. Podľa názoru nadutých a osvietených občanov hlavného mesta Juhu, Vincentovi krajanovia patrili medzi najslabších z druhotriednych ľudských rás mimo zákona. Okrem gaskonského nárečia, ktoré bolo zmesou francúzštiny, španielčiny a baskičtiny, aj všetky tie "*higue, hogue, hagasset*" boli napodobňované, zosmiešňované a tvorili široké pole pre vtipkovanie. Gaskonské chvastúnske reči boli príslovečné, hádať sa bola ich obľúbená zábava a odpočinok. Henrich III. posledný kráľ z rodu Valois nemal okrem Gaskoncov nikoho vo svojej osobnej strážii; a to kvôli ich ohromnej prísaha na *Cap de Dieu* (Na Božiu hlavu, gaskonské zahrešenie, pozn. prekl.), ale táto slávna Štyridsať – Päť (členná) garda nebola schopná ho uchrániť pred vrahovou oceľou. Nedlho potom, čo Vincent strávil niekoľko týždňov v Toulouse, pochopil, ako sa majú on a jeho krajanovia v ňom správať. Na univerzite i mimo nej bolo dosť bezplatných lekcii o "*urážaní pyšnými ľuďmi . . . a že nezaslúžené pohrdanie vytrvalo pokračuje.*"

Počas dlhých rokov bola univerzita v Toulouse " pestúnkou – matkou právnej vedy " a dodávala Francúzsku jeho popredných sudcov a štátnikov. V čase svojho najväčšieho rozmachu neposkytovala žiadne šance pre diletantov. Študenti občianskeho aj kánonického práva vstávali o štvrtej ráno. Po modlitbe, ktorá trvala hodinu sa zhromažďovali v prednáškových sieňach "*s objemnými knihami pod pazuchou a s písacími potrebami a svietnikmi v rukách*". Úradníci Toulouseského parlamentu boli povinní byť prítomní pri otváraní tried v lete o piatej ráno a v zime o hodinu neskôr. "*Ak sa niekto viac ako jediný raz omeškal a neprišiel do siedmej hodiny, bol pokarhaný profesormi university.*" *2 Avšak vo Vincentových časoch nastal úpadok. Francúzske duchovenstvo zaslalo vláde do Paríža sťažnosť, poukazujúc na poľutovaniahodný stav, do ktorého sa dostala väčšina francúzskych univerzít:

*V tomto smere je na univerzitách taká zlá situácia, že už viac niet dôvod na to, aby sa tam študovalo alebo povedané všeobecne, nedá sa tam nadobudnúť vzdelanie. . . Stačí . . . poslať peniaze a meno. . . čo sa stalo, že university spustly a advokátstva a súdy sú plné osôb, ktoré majú chabé vedomosti z občianskeho práva. *3*

Všade vládol chaos. Náboženské vojny poznamenali väčšinu vzdelávacích stredísk Francúzska. Toulouse nebol výnimkou. Počty študentov boli nízke. Z toho dôvodu dostávali profesori nižšie mzdy a požadovali dodatočné financie od parlamentu, od mesta, od biskupov a od kráľa. V roku 1598 rektor Cabot opísal smutný obraz o panujúcich podmienkach a načrtol čo treba urobiť, aby sa dosiahol na univerzite ideálny stav. Ale Henrich IV. nemal ani o university ani o vzdelanosť veľký záujem, stačila mu starosť o dve skupiny, jedna, katolícka na severe a druhá hugenotská na juhu. Parlament provincie Languedoc, sídliači v Toulouse prejavil určitý záujem o neutešenú situáciu na univerzite a zvýšil daň zo soli z troch štvrtín pennny na penny a pol v úsilí udržať profesorov, ktorí mali záujem o prácu v iných oblastiach. So zvýšením platov sa zároveň objavila právna úprava, ktorá varovala tých z právnickej fakulty, čo sa nechávali pri prednáškach zastupovať. Rektor vo svojej oduševnenej obhajobe dotknutých profesorov poukázal na ťažkosť vyžiť z ich biednych príjmov a v snahe uchrániť svoje manželky a rodiny pred hladovaním sú nútení zamestnať sa u občianskych súdov a zúčastňovať sa súdnych procesov. Kráľ znížil kráľovské dávky; biskupi meškali s penziami, sľúbenými zo svojich diecéz; rektora neprekvapilo, že poniektorí z najlepších profesorov opustili univerzitu v Toulouse a odišli do Cahors alebo že nebolo možné nájsť nikoho, čo by obsadil roky prázdnu katedru.

Taký bol stav vecí, keď Vincent odišiel do Zaragozy. Pri jeho návrate bola situácia o čosi lepšia. Univerzitní učitelia získali cirkevnú finančnú podporu z jednej diecézy; iná diecéza im dala biskupské kone ako náhradu za nevyplatené penzie. Profesori boli nespokojní vzhľadom na výšku im pridelených peňazí zo zvýšenej solnej dane. Parlament preto vydal nasledové vyhlásenie:

*Profesori si musia byť viac vedomí svojich vyučovacích povinností, snažiť sa obnoviť Univerzitu v Toulouse jej predošlú nepoškvrnenú slávu a dôstojnosť a študentov, medzi ktorými sa všeobecne rozšírila zhýralosť prevychovať. Štúdium bude odmietnuté tým, ktorí nebudú vykazovať požadované kvality. Študentom rôznych "Národností," najmä však z Burbundska a Gaskonska sa prísne zakazuje nosiť zbrane a obťažovať občanov.*4*

Vincent bol zapísaný v Kolégiu de Foix, založenom v pätnástom storočí kardinálom toho istého mena. Kolégium bolo materiálne a kultúrne vybavené lepšie ako ostatné kolégiá. Zakladateľ, Pierre de Foix ako ešte mladý vstúpil do františkánskej rehole. Neskôr bol povýšený do kardinálskeho stavu. Stal sa dôverníkom ôsmych pápežov a získal bohatstvo a vlastníctvo zčasti dedičstvom, čiastočne z pápežskej štedrosti ako vtedy, keď vládnucci pápež videl jeho lásku ku knihám, daroval mu knižnicu mŕtveho antipápeža. Kardinál de Foix bol patronom vzdelávania a umenia a jeho knižnica, ktorú mu závidela celá Európa obsahovala zbierku rukopisov a množstvo tlačených diel. Všetky jeho prostriedky šli na nákup vzácných artefaktov, ktorými dopĺňal knižnicu, ktorú v testament určil kolégiu čo sám založil. Úžasné dedičstvo bolo vo Vincentových časoch pýchou kolégia a čiastočne pomáhalo profesorom prekonávať biedu a nedostatok. V nasledujúcom storočí bola knižnica nehanebne splundrovaná kráľom Ľudovítom XIV. , ktorý navštívil kolégium a odniesol si viac ako tristo rukopisných diel a túto lúpež legalizoval zaplatením nepatrnej sumy.*5

Kolégium de Foix bolo v strede univerzitnej štvrte v ktorej boli jeho budovy postavené do štvorca. Ohradný múr sa pýšil štyrmi strážnymi vežami a hlavný vchod bol z Ulice Suchého Duba. Kardinál zveril svoju fundáciu pod patronát dvoch svätých, veľmi rozdielnych pováh, horkokrvnému Hieronymovi a jemnému Františkovi z Assisi.

Vincent de Paul bol v druhom semestri na univerzite v Toulouse, keď dostal správu o smrti svojho otca. Ten v svojej poslednej vôli určil, aby rodina pomáhala Vincentovi a podporovala ho až kým neukončí štúdiá. Avšak študent z Kolégia de Foix nechcel zaťažovať bremenom ani svoju matku, ani svojho brata a ani svoje sestry. Skoro dva roky, a to bol ešte len chlapec, sa v Daxe dokázal postarať o seba. Ak toto mestečko, ktoré existovalo iba vďaka svojim horúcim, liečivým prameňom dokázalo Vincentovi mimo jeho vyučovacích hodín poskytnúť prostriedky k živobytiu, tak zaiste bohaté a veľké mesto Toulouse mu posluží podobne. Otvoril školu v Buzet-sur-Tarn, vzdialenú asi dvanásť míľ od mesta a počínal si tak úspešne, že už o krátky čas presťahoval svoju prosperujúcu akadémiu s internátom do Toulouse, priberajúc do nej nových žiakov. Zo strany rodičov neboli žiadne námietky, takže jeho podnikanie bolo rozhodne úspešné. Dvaja z jeho žiakov boli z rodiny Valette, synovci alebo blízki príbuzní Vojvodu d'Épernon, mocného šľachtica a rytiera, ktorému úspešná kariéra priniesla postavenie nekorunovaného kráľa Francúzska.

V septembri roku 1600, vyzbrojený certifikátmi, vyžiadanými a získanými od generálneho vikára z Daxu, sa Vincent vybral do Périgueux. Cesty boli zamorené zločincami. Notorický kapitán Caravelle, ktorý kedysi násilím obsadil Buzet-sur-Tarn a urobil si v ňom hlavný stan, pokiaľ sa preháňal po Toulouseských pláňach tu bol znovu. Traja synovia baróna d'Entraigues, uprchlí zločinci, ohrozovali kraj medzi Garonne a Lot. Hoci v roku 1600 sa úspešne vyhýbali polapeniu, dni týchto desperádorov boli spočítané; po nejakom čase boli všetci sťatí na Kapitolskom námestí v srdci Toulouse, na mieste, kde sa odohrávalo umučenie svätého Sernina a kde sa začala kresťanská história mesta. Vincentova cesta do Périgueux bola pre neho taká dôležitá, že podstúpil riziko stretnutia sa na ceste so zbojníkmi a preto sa rozhodol pre najbezpečnejší spôsob cestovania a to na riečnych člnoch, ktoré sa pomocou plachiet plavili po Garonne a ostatných riekach medzi Toulouse a cieľovým mestom jeho putovania. Bol na ceste za kňazskou vysviackou.*7

Ak by si okoloidúci všimol mladého cudzinca v uliciach spiaceho Périgueux, mohol by ho identifikovať ako typického Gaskonca, strednej výšky so širokými, mocnými plecami, štíhleho s dobre stavanou postavou, rýchle kráčajúceho a ladne sa pohybujúceho. Jeho súčasníci vravia, že mal veľkú hlavu so širokým a majestátnym čelom a v tvári nebol ani široký ani úzky. Jeho celkový vzhľad bol príjemný i napriek prenikavému, ostrému pohľadu. Mal vynikajúcu schopnosť počúvať. Portréty nám ukazujú jeho husté obočie, veľký nos a uši, tvár so silnými sánkami starého muža; ale ani vek nevymazal z jeho tváre utajený a spýtavý úsmev, živé ústa, prezrádzajúce láskavosť a súciti, vládnu ľudskosť, ktorou si Vincent de Paul podmanil to veľké množstvo svojich priateľov.

Sedem míľ severne od Périgueux mal biskup miestnej diecézy letné sídlo. Biskup bol starý človek, chorý a takmer slepý, ale svätého života. Keď sa Vincent de Paul dostavil k nemu cez septembrové kántrove dni na svoju kňazskú vysviacku, sotva sa ho niekto spýtal na jeho vek. Ak by sa ho spýtali, bol by odpovedal, že mu je “ devätnásť alebo dvadsať “ teda o štyri alebo päť rokov menej, ako bol pre ordinandov Tridentským koncilom predpísaný vek. Avšak koncilové dekréty neboli vo Francúzsku uvedené do života pred rokom 1615 a nie je isté, či v roku 1600 francúzski biskupi z ktorých mnohí okrem svojej diecézy spravovali aj niekoľko ďalších, s nimi prišli vôbec do kontaktu. Mnohé biskupstvá, medzi nimi aj Dax boli od začiatku náboženských vojen neobsadené a veľké územia boli bez kňazov. Biskupi boli radi, že môžu vysvätiť kandidátov, ktorí sa rozhodli obetovať život kňazskej službe a ani veľmi neskúmali otázky veku alebo ukončeného vzdelania. Vtedy vo Francúzsku neboli semináre a ktokoľvek bez povolania alebo prípravy mohol vstúpiť do duchovného stavu a výsledkom toho bolo zúbožovanie náboženstva a katastrofa pre duše.*8

Mladý muž, vysvätený za kňaza v Chateau l'Éveque v septembri roku 1600 bol, vďaka Božej milosti a svojho mimoriadneho nadania, inteligencie a formálnej žiadosti cirkevnej authority v Dax – menej nehodný a lepšie vzdelaný ako väčšina ordinandov tých čias. Ale nebol to ten Vincent, ktorý by vtedy mohol vyhlásiť “ *keby som vtedy, keď som sa ponáhlal na svoju kňazskú vysviacku býval vedel, ako viem teraz, čo znamená byť kňazom, bol by som oveľa radšej strávil svoj život obrábaním pôdy ako prevzatím impozantných povinností kňazského stavu. . . .* ” Nebol to ten Vincent, ktorý v neskorších rokoch varoval rodičov proti pretláčaniu svojich synov do kňazstva z tej jedinej pohnútky, aby urobili kariéru a prispeli k zbohatnutiu svojich rodín.

Vysviacka sa odohrala v súkromnej biskupskej kaplnke, ktorá slúžila aj ako miestny kostol. Dnes sa tam na oltári nachádza súsošie, znázorňujúce Svätého Vincenta nesie odhodené dieťa a utešuje chlapca – sirotu. Chateau l'Éveque je situovaný v utešenom prostredí Périgordu, provincie s bohatstvom zelene, kde o vyše storočia neskôr bolo dieťa Talleyrand vychovávané svojou prísnou prastarou matkou Princeznou de Chalais. Zo zámockej veže, ktorá je spojená s kostolom sa naskytuje krásny výhľad na vlniacu sa krajinu, ktorou Vincent, keď odchádzal už ako Boží kňaz, musel prejsť na spiatocnej ceste do Toulouse. Bolo šesť dní do sviatku Svätého Michala a začiatku zimného semestra a on musel slúžiť svoju prvú svätú omšu. Naplnený bážňou a myšlienkou na túto monumentálnu udalosť si zvolil tiché miesto, kaplnku Panny Márie Milostivej v lesoch neďaleko Buzet, aby tu zahájil aktivitu používania moci, ktorá mu bola práve udelená. Nemal nijakú kongregáciu. Nepozval žiadnych príbuzných ani priateľov. Jediní prítomní boli jeden akolyta a jeden kňaz, ktorých požiadal, aby mu robili spoločnosť.

V jeho živote sa len máločo zmenilo, ak sa vôbec niečo zmenilo; už mal za sebou štyri roky štúdia a bol pred jeho ukončením, preto pokračoval ako predtým, navštevoval prednášky a vyučoval na svojej škole. Medzi rokmi 1600 a 1604 sa v Toulouse odohrala vzrušujúca udalosť, dobrodružstvo, ktoré prežil predchádzajúci rektor. Ten v roku 1596 odišiel ako člen jednej delegácie do Ríma. On a všetci, čo boli s ním nikdy nedošli do cieľa svojej cesty. Nikto o nich

od dňa, ako odišli viacej nič nepočul a predpokladalo sa, že zahynuli --- utopili sa v mori alebo boli zabití pri prechádzaní cez vojnu rozvráteným Provensálskom alebo boli zavraždení lúpežníkmi. Po siedmych rokoch neprítomnosti sa rektor v zúboženom stave vrátil a vyrozprával svoj veľmi zaujímavý príbeh. Delegácia bola zajatá pirátmi a odvečená do otroctva v Berbersku; on jediný utiekol a vrátil sa domov. Znova a znova opakoval svoje zážitky a “ nevypovedateľné ťažkosti, ktoré musel pretrpieť.” Niektorí môžu byť zvedaví, či Vincent de Paul, nepochybne prítomný v zástupe študentov, ktorý sa zhromaždil, aby počul rektora rozprávať o jeho nešťastí, mal alebo nemal zlú predtuchu, že po nejakom čase aj jeho samého postihne podobný bolestný osud.

Avšak ho nič podobné nepostihlo pri jeho ceste do Ríma, ktorú podnikol v roku 1601, rok po svojej kňazskej vysviacke. Pomocou vplyvu svojho priateľa, pána de Comet, bol menovaný do jednej farnosti v diecéze Dax; avšak iný kňaz proti jeho ustanoveniu protestoval a svoju sťažnosť poslal do Ríma. Vincent, rozhodnutý hájiť svoje práva sa do Ríma vybral tiež. Napriek všetkému svojmu úsiliu tam nič nedosiahol, rozhodnutie padlo v prospech jeho oponenta, ale prítomnosť v Ríme priniesla jeho duši istý úžitok. O tridsať rokov neskôr v liste svojmu priateľovi pripomenul svoju prvú návštevu Večného Mesta, keď “ bol dojatý k slzám od veľkého šťastia, ktoré pociťoval . . . keď kráčal po zemi posvätenej krokmi mnohých apoštolov, mučeníkov a svätcov.”

Vrátil sa do Toulouse a pokračoval v štúdiu aj vo vyučovaní svojich žiakov. Počas roka 1602 bola na ulici de la Pomme postavená šibenica “ na ktorú študenti, prichytení so zbraňou budú obesení alebo budú vypovedaní.” V tom istom roku sa objavil heretický panflet, vytlačený v Nimes a šírený medzi študentami a obyvateľmi. Svetská vrchnosť štátna, mestská aj univerzitná zachytila toľko výtlakov, koľko len mohla, nariadila všetkým študentom a občanom zhromaždiť sa na Place du Sellin, kde všetky provokačné tézy boli zavrhnuté a potom verejne spálené rukou kata.

V tom istom roku došlo medzi mestom a univerzitou viac ako iba raz ku konfliktu. Niekoľkí nemeckí páni boli počas návštevy Toulouse zadržaní burgunskými a languedockými študentami a donútení “ zaplatiť za svoje privítanie.” Cudzcinci podali sťažnosť a parlament vyslal jedného člena mestskej rady v sprievode mestského strážcu, aby vymohli nazad sumu, vyžmýkanú od cudzincov. Ale “ nový rektor a niekoľko sto ozbrojených študentov už čakali vo Veľkej Sále, “ vyslancov zbili a chvatom zahnali nazad k mestskej vrchnosti. Parlament nariadil zatknúť študentských vodcov a keď bolo v náhlivosti všetko pripravené na zastavenie takéhoto vyčíňania, stala sa ešte horšia vec. Senešiel (primátor) z Puy, vracajúci sa z večier z kostola Svätého Sernina bol zajatý, aby zaplatil za svoje *privítanie*. Keď sa kanonici dozvedeli o jeho probléme, ponáhľali sa ho vyslobodiť a na uliciach povstal horkokrvný zápas. Jeden posol utekal pre mestskú stráž a tá obratom pricválala. Hoci väčšina študentov ušla, pôvodcovia boli čoskoro zistení a okamžite zatknutí. Väčšina z nich boli z Gaskonska a z Bordeaux.

Ďalší návštevníci Toulouse v tom roku potvrdzovali, že študenti zastavovali cudzincov pri každej príležitosti, nútiac ich “ prispieť almužnou a dať na

odslúženie omší, ktoré peniaze, tak sa vraví, míňali na zábavu zvanú *morsels*". Jeden cestovateľ protestoval nielen proti tomu, ako si peniaze vynucovali, ale že aj to, ako si počínali bolo umožnené benevolenciou rôznych zodpovedných miest.

Pravdepodobne od nezodpovedných, rozmarilých mladíkov nikto netrpel viac ako samotní obyvatelia Toulouse. Vincent bol v Toulouse, keď vyvrcholenie vzťahov medzi občanmi a študentami bolo na dosah. Dvaja študenti zo Champagne zabili pána Céléry, mestského radného, keď sa pokúšal utíšiť bitku medzi skupinami z rôznych kolégií. Vinná dvojica bola odsúdená na smrť, ale neskôr bol rozsudok zrušený pre ich nízky vek. Predtým, ako boli na päť rokov vypovedaní z mesta a z university, verejne žiadali o odpustenie v kancelárii radnice, kľáčiac na kolenách, oblečení v košeliach a so slučkami z povrazu zavesenými na svojich krkoch.

Toulouse medzi rokmi 1597 a 1604 nebol chudobný na veľké udalosti a dojímavé scény. Konali sa štátne sprievody, keď sa stavy provincie Landuedoc stretli na plenárnom zhromaždení, keď Konstabel Montmorency vchádzal na koni do mesta na čele panstva a maršálov, Te Deum v chráme St. Étienne, kde kardinál de Joyeuse privítal Konstábla a poskytol mu ubytovanie vo svojom paláci. Odohral sa tu deň, keď Henri de Joyeuse, vojvoda, Peer a francúzsky maršál, kardinálov brat, ktorého kráľ urobil guvernérom Languedocu odložil svoje brnenie, postavenie a slávu, a znova prijal kapucínsky habit a kapucňu, ktoré kedysi, aby prijal vládu nad ľuďom, odložil a ľud už takého vládcu mať nebude:

*Keď sa po meste rozchýrilo, že sa vracia a znova nosí hrubý, hnedý reholný odev, všetci sa chystali pozdraviť ho. Mestský magistrát, parlament, kapitula tí všetci sa uzhodli vytvoriť veľkú procesiu a triumfálne ho voviesť do kapucínskeho kláštora. Dozvedel sa to a preto z blízkej dediny, kde prenocoval prišiel tajne za úsvitu do mesta a vošiel do kláštora. Správa o tom, že už je tu sa rozšírila rýchlosťou ničivého požiaru. Členovia magistrátu spolu so zhromaždenými občanmi vošli do kláštora a uvideli, ako Pére Ange v úlohe murára nesie v záhrade na svojich pleciach vedro s maltou. Vľúdne všetkým poďakoval a povedal, že teraz už je presne v takej situácii v akej si želal prežiť zbytok života a že im nemôže podarovať nič okrem svojich modlitieb. . . .Po tomto všetkom sa nedá ísť po nijakej ceste Luraguaisu alebo Narbonne, po ktorých kedysi jazdieval na čele armád bez toho, že by ste ho tam nestretli na jeho pochôzkach za chudobnými, o ktorých sa chcel starať a deliť sa s nimi aj o poslednú kôrku chleba.*9*

Vincent de Paul sa mohol celkom ľahko stretnúť s týmto slávnym kapucínom v roku 1604, keď sa pohyboval po tých istých cestách, kde Pére Ange vykonával svoj charitatívny apoštolát. V tomto roku Vincent obdržal diplom bakalára teológie a uvažoval o tom, čo bude ďalej, keď dostal odkaz, aby sa dostavil do Bordeaux. Nikdy nevyšlo na svetlo, čoho sa tá záležitosť týkala, ale všeobecne sa usudzuje, že vojvoda d'Épernon, ktorého synovci boli medzi Vincentovými žiakmi sa pokúšal získať pre neho biskupstvo. Mladý Abbé de Paul mal ešte pred sebou dlhú cestu k tomu, keď sa jeho hlas rozľahne po celom Francúzsku volajúc " Chvejem sa strachom, aby táto zavrhnutiahodná prax obsadzovania biskupských stolcov nezvolala Boží trest na túto krajinu . . . "

Jeho otec ho odštartoval za duchovnou kariérou z celkom pozemských motívov; a on sám či už zdieľal pohnútky svojho otca alebo nie, bol skrz naskrz Gaskonec a preto pravdepodobne aj ambiciózny aj optimista. Na cestu do Bordeaux si prenajal koňa a odišiel, utrácajúc najprv peniaze za nové oblečenie a potom za ubytovanie v prestížnych hostincoch. Neskôr o tom povedal. “ Vysoká cena za tieto bordeauxské záležitosti o obsahu ktorých sa ani neodvážim zmieniť, ma priviedla na mizinu.” Avšak biskupská mitra, ak tá bola dôvodom jeho cesty a výdavkov, sa nepodarila. (Vojvoda d'Épernon práve v tom istom čase prenášal svoju rezidenciu do veľkolepého zámku. Hoci bol tento zámok počas Francúzskej revolúcie vyplienený, ešte aj dnes je lákadlom pre turistov a americká automobilová značka Cadillac nesie jeho názov.)

Do Toulouse sa vrátil ako ešte chudobnejší a sklamaný človek, ale potešil ho jeden neočakávaný lúč šťastia. Jedna stará dáma, ktorá zomrela počas jeho neprítomnosti mu odkázala tristo alebo štyristo *écus*, na tú dobu slušná suma. Nanešťastie tieto peniaze neboli v hotovosti, ale v podobe pôžičky, ktorú zosnulej dlhoval “ *naničhodný darebák, ktorý, aby mi nemusel zaplatiť, zmizol do Marseilles*, “ popísal záležitosť samotný Vincent. Situácia bola pre Abbé de Paul neprijateľná lebo on sám bol bez haliera a zároveň tlačенý veriteľmi, ktorí mu požičali na cestu do Bordeaux, zakiaľ jeho právoplatné dedičstvo bolo premárňované v Marseilles. Najskôr si získal právne informácie o svojom zákonom vlastníctve a potom sa rozhodol okamžite vycestovať za márnotrtníkom a donútiť ho peniaze vydať. Ešte stále mal koňa, ktorého si požičal na cestu do Bordeaux. Nebol jeho vlastníctvom, ale uvažoval, že keď sa vráti z Marseilles, vyrovná sa s majiteľom, preto zviera predal, aby mal z čoho uhradiť túto svoju druhú cestu. Najdôležitejšie bolo nestrácať čas a prísť do Marseilles ešte skôr, ako ubehlík minie všetko dedičstvo.

Mal vtedy okolo dvadsaťštyri rokov. Mal skúsenosti zo šesťročného vyučovania a ukončené sedemročné univerzitné vzdelanie s diplomom bakalára teológie. Obraz, ktorý o ňom máme ho predstavuje ako výkonného, na vlastných nohách stojaceho, pracovitého mladého muža, možno trochu povýšeneckého, prítiažlivého v spôsoboch, ľahko sa orientujúceho, v základe veľkodušného, ale bez mimoriadnych čností alebo nečností. Hoci jeho povest' človeka čestného a dobrého správania bola nad všetky pochybnosti, hoci bol dobrým kňazom v krajine kde dobrých kňazov bolo málo, nevykazoval znaky o tom, že by sa nachádzal na ceste ku svätosti. Svätec interpretuje Evanjelium podľa litery rovnako ako podľa ducha. Nie ale Abbé de Paul. Bol človekom, ktorý hájil svoje práva. Nemal v úmysle, aby človeku, ktorý mu zobral kabát dal aj svoj plášť alebo aby nechal na pokoji niekoho, čo ušiel s jeho peniazmi a dovolil mu ich minúť.

Na tejto ceste bola pre neho prvoradá rýchlosť, tak ako na ceste do Périgord bola najdôležitejšia bezpečnosť a na ceste do Bordeaux zasa dôraz na drahé oblečenie, preto prvé rozhodnutie bolo nasadnúť na loď a už so zapadajúcim slnkom opustiť Toulouse z móla poblíž Pont Saint Michel. Na západnej strane oblohy sa črtali siluety štyroch veží Kolégia de Foix, za nimi veľká kupola kostola Saint Sernin. Študenti práva ako zvyčajne prišli sledovať ako ťahajú poštovú loď a s dievčatami, žijúcimi v *guéde* – robotníckych domoch na riečnom Ostrove Svätého Antona si vymieňali vtipy. Keď sa loď plavila popod starý most, kde boli kletky na potápanie rúhačov v rieke Garonne, sa dievčence a študenti spojili do jedného speváckeho zboru spolu s lodníkmi. Najoblúbenejšia ako vtedy tak aj

dnes bola pieseň *La Fontaine de Nimes*. Jej refrén, ktorý prenasledoval mnohých návštevníkov Toulouse-la-Rose, dobre mohol byť posledným pozdravom mesta Vincentovi de Paul:

Kapitola tretia

VO VODÁCH BABYLONU

V lete roku 1607 Vincent de Paul napísal svojmu starému patrónovi a priateľovi pánovi de Comet z Daxu a opísal mu dobrodružstvá, ktoré ho postretli po jeho odchode z Toulouse pred dvoma rokmi:

.... Prišiel som do Marseilles, dopadol som toho človeka a dal som ho uväzniť. On potom súhlasil okamžite mi vyplatiť tristo korún v hotovosti. Pripravoval som sa na spiatočnú cestu (do Toulouse), keď ma pán, ktorý bol spolu so mnou v Marseilles ubytovaný presvedčil, aby som, keďže je vhodné počasie, cestoval s ním po mori až do Narbonne. Mysliac si, že tak by som mohol byť doma skôr a lacnejšie, som súhlasil; ale výsledok bol taký, že som nazad nedošiel a prišiel som o všetko.

Vietor bol priaznivý a boli by sme sa už doplavili do Narbonne . . . keby v ten deň Boh nedovolil trom tureckým brigantínam . . . na nás zaútočiť s takou zúrivosťou, že niekoľkých našich mužov zabili a zbytok, včítane mňa zranili; skutočne mi tá rana spôsobená šípom bude slúžiť ako hodiny po celý zbytok môjho života. Museli sme sa tým zbojníkom, ktorí boli horší ako tigre vzdať, ktorých zúrivosť bola taká, že nášho lodivoda rozsekali na malé kúsky z pomsty za stratu jedného z ich vodcov a štyroch alebo piatich z ich galejných otrokov, ktorí zahynuli rukami našich mužov.

Jatky sa skončili, zhruba nám obviazali rany, sputnali nás reťazami a plavili sa za svojim cieľom. . . . Napokon, naložení korisťou nabrali kurz do Berberska, skutočného pirátskeho a zbojníckeho hniezda. Tam najskôr vyhlásili, že sme boli zajatí zo španielskej lode, určili nás na predaj a touto lžou sa zabezpečili, aby konzul, ktorého náš kráľ tam má kvôli voľnému obchodu medzi Francúzskom a Berberskom nemohol intervenovať a požadovať naše oslobodenie.

Musím vám povedať, ako nás predali; boli sme vyzlečení donaha, každý dostal pár nohavíc, dva kusy plátených košiel a čiapku. V tejto súprave a s ťažkou reťazou okolo krku sme boli vedení ulicami Tunisu . . . asi päť alebo šesťkrát. Potom nás priviedli nazad na loď, kde si nás prišli prezrieť obchodníci s otrokmi a zhodnotili

náš výživný stav. Po tejto inšpekcii sme museli klusáť znova na trhovisko, kupujúci si nás prezerali takým istým spôsobom, ako sa prezerá dobytok alebo kone na dobytčom trhu, nútili nás otvárať ústa a ukázať zuby, skúšali naše svalstvo, prehrabávali sa v našich ranách, nútili nás kráčať, klusáť, bežať, pretláčať sa pleciami, zápasit' jeden s druhým; áno a okrem toho tisíc ďalších brutalít.

*Bol som predaný rybárovi, ale pretože ja a more sme nikdy spolu dobre nevychádzali, musel sa ma zbaviť a bol taký dobrý, že to po krátkom čase urobil. Môj nasledovný majiteľ bol jeden vekom pokročilý spagirite (alchymista), odborník na destiláciu parfémov a esencií. Bol veľmi láskavý a ľudský; povedal mi, že sa štyridsať rokov snaží objaviť kameň mudrcov. Hoci sa mu to nepodarilo, podarilo sa mu objaviť spôsob premeny kovov.*1*

Vincent pokračuje opisovaním toho, ako jeho majiteľ „*premieňal striebro na zlato . . . a vyzrážal ortuť na skutočné striebro a toto striebro a zlato predával, aby zisk venoval na podporu chudobných.*“ Súcit s chudobnými bola jedna z čností, ktorú mali pán a otrok spoločnú. Jedinou chybou, ktorú alchymista na svojom pomocníkovi videl, bola jeho kresťanská viera a veľmi sa snažil nahradiť ju mohamedanizmom sľubujúc, že ak sa stane Mohamedovým vyznavačom, zanechá mu všetok svoj majetok a oboznámi ho so všetkými svojimi vedeckými tajomstvami. Ale Vincentom to ani nepohlo. Bol presvedčený, že mu raz, tak ako rektorovi v Toulouse nadíde deň, ktorý mu prinesie slobodu. Medzitým sa denne modlil k Bohu a k Panne Márii za vyslobodenie. Medzi užitočnými vecami, ktoré sa naučil od svojho majstra boli lieky na mnohé nemoce. Neskôršie poslal pánu de Comet predpis , ktorý činí zaručené zázraky u tých, čo trpia na kamene. Recept je nasledovný:

*Vezmi dve unce benátskeho terpentínu, dve unce oporculiny bielej, po pol unce z každého: živica, zázvor, klinček a škoricová kôra a jednu uncu prášku z aloe. Všetko zmiešaj na pastu s pol funtom bieleho medu a pintou najsilnejšej brandy. Všetko nechaj nejaký čas odstáť a potom destiluj. Užíva sa na lačno štvrt' lyžice každé ráno zriedenej vodou v ktorej sa varili listy boráku alebo alebo hadinca. Ak nespôsobuje nijaké ťažkosti, môže byť užívané tak často ako sa komu želá. Pretože je to liek aj na obličkové choroby, vylepšuje celkové zdravie. *2*

V auguste 1606 sultán Achmet I, keď sa dopyčul o alchymistovi, čo vie premieňať ortuť na striebro a striebro na zlato, rozkázal, aby bol tento užitočný človek privedený do Konštantinopola. Tunis bol v tom čase pod nadvládou Turecka, premieňač kovov nemal na výber, ale musel poslúchnuť. Vincent okrem svojej starosti o vlastnú budúcnosť cítil úprimnú ľútosť nad stratou čestného a múdreho muslima, od ktorého sa naučil „*nádherne a užitočné tajomstvá . . . medzi nimi o Archimedovom zrkadle, ktoré začal, ale nedokončil v plnej dokonalosti; o umelom vynáleze, pomocou ktorého môže lebka rozprávať . . . a o ďalších tisícoch geometrických zaujímavosti.*“

To, že musel opustiť svoj dom, priateľov a svoju dielňu, kde tak šťastne so svojim otrokom pracoval, zlomilo starému mužovi srdce a cestou do Konštantinopolu zomrel. Musel mať predtuchu o svojom konci lebo pred opustením Tunisu spísal testament v ktorom Vincenta odkázal svojmu synovcovi. Ten človek, ani

mohamedán ani kresťan, bol takého druhu s akým sa Vincent de Paul doteraz nestretol, bol to úplný ateista. Šťastím pre otroka bolo, že sa rozchýrila zvesť o francúzskom vyslancovi v Konštantinopoli, ktorý je na ceste do Tunisu s listinami od sultána v ktorých je napísaný rozkaz prepustiť kresťanských zajatcov. Tunisskí majitelia otrokov, medzi ktorých patrila aj alchymistov synovec sa náhlivo zbavovali svojho ľudského tovaru a tak bol Vincent znova na predaj. Kúpil ho krajan, Francúz, ktorý ako aj iní zajatci a predaní kresťania slabšej viery zistil, že zajatie si môže zmierniť prijatím mohamedánskeho práva a mohamedánskych spôsobov. „Prijatím Prorokovho zákona sa utešoval nad stratou svojho náboženstva aj vlasti v spoločnosti troch manželiek z ktorých dve boli jemné, súcitné a vynikajúcich pováh.“

Jeho predchádzajúci majitelia nedávali svojim manželkám možnosť hovoriť s ním. Ale Vincentov francúzsky majiteľ, hoci sa adoptoval na všetky muslimské zvyky, si nevedel predstaviť, že by mal držať svoje manželky v izolácii a tak si tie tri dámy užívali toľko slobody, ako francúzske ženy tých čias. Každá si postupne prišla pozrieť nového manželovho otroka. Jedna z nich, kresťanka z gréckej pravoslávnej cirkvi, veľmi inteligentná žena, zistila, že je neobyčajne zaujímavé rozprávať sa s Vincentom. Iná, Turkyňa, zvedavá na to, ako kresťania v skutočnosti žijú, ale od svojho manžela sa jej nedostávalo odpovede, často prichádzala na pole, kde otrok pracoval a vypytovala sa na jeho vieru.

Pri jednej príležitosti požiadala Vincenta, aby zaspieval nejaký, Boha chváliaci hymnus. Spomenul si na lamentácie Izraelitov *Ako by sme mohli spievať piesne Pánove v cudzej krajine* ? Vincent pocítil, ako mu vytryskli slzy z očí. Bola to silná bolesť nad stratou domova v Gaskonsku, nad stratou Toulouse a Kolégia de Foix, nad stratou svojej malej školy a nad stratou milovaného chrámu Saint-Sernin, kde sa on a ostatní študenti často stretávali s kanonikmi pri spievaní Hodiniek. Odohnal tieto myšlienky bokom a zaintonoval 136 žalm, *Na brehoch babylonských riek*:

*Keď sme bývali na brehoch babylonských riek,
plakávali sme pri spomienke na Sion.
Na vrby v tom cudzom kraji
povešali sme svoje harfy.
Lebo tam nám naši otrokári kázali spievať,
naši mučitelia žiadali radostné spevy:
„Spievajte nám sionské piesne!“
Ako môžem spievať Jahveho piesne
v cudzej zemi?*

Známe slová a melódia piesne naplnili otroka silnou túžbou po Francúzsku. Vedel dobre spievať, preto ho jeho poslucháčka prosila o ďalšie kresťanské piesne. Aby jej vyhovel, zaspieval *Salve Regina*.

Po Salve som spieval ďalšie piesne, ktoré ju veľmi nadchli a potešili. Toho večera neprestávala hovoriť svojmu manželovi, že urobil chybu, keď zavrhol svoje

náboženstvo, náboženstvo o ktorom verí, že je veľmi dobré, súdiac podľa toho, čo som jej hovoril o našom Bohu a o piesňach na Jeho chválu, ktoré som pre ňu spieval.

Chvály tureckej manželky, ktorými na druhý deň ospevovala vieru, ktorú jej manžel zavrhol tak zapôsobili na odpadlíka, že sa stal novým človekom a povedal Vincentovi, že zosnoval plán úteku ich oboch. O mesiac neskôr, dvaja Francúzi, riskujúc znovuzajatie, čo by pre nich znamenalo istú smrť sa vydali k pobrežiu, kde nasadli na „ malý čln „ ktorý ich previezol k brehom ich rodnej krajiny. V júni roku 1607 vystúpili na pobrežie pod majestátnymi hradbami prístavného mesta Aigues-Mortes a bezprostredne na to sa vybrali do Avignonu, vzdialeného asi päťdesiat míľ. Že kňazské nadšenie Abbého de Paul v predchádzajúcich mesiacoch teraz prinieslo dobré ovocie, bolo zrejmé po ich príchode do „ Mesta pápežov.“

Tu Monsignor vicelegát so slzami v očiach a s pohnutím v hlase v kostole Svätého Petra verejne znovu prijal renegáta do cirkvi, na slávu Božiu a na morálne povzbudenie všetkých naokolo. Monsignor nás oboch zobral k sebe s úmyslom odviesť nás 24. júna, keď sa tu skončí jeho úrad, do Ríma. Penitentovi prisľúbil, že mu zabezpečí prijatie do prísneho kláštora Fate bene fratelli (*Bratia Svätého Jána z Boha, založení v predchádzajúcom storočí v Granade a dnes všeobecne známi ako Milosrdní bratia Svätého Jána z Boha), kde aj pri vstupe zložil sľuby. Mne Monsignore sľúbil zabezpečiť dobré benefícium. *3*

Vicelegát si okamžite obľúbil Vincenta, ktorý bol evidentne veľmi sympatickou osobnosťou. Jeho žiaci, jeho rodičia, M. de Comet, stará pani z Toulouse, ktorá mu zanechala dedičstvo, tuniský alchymista, turecká manželka renegáta ako aj samotný renegát, vysoký cirkevný hodnostár – všetci boli k nemu priťahovaní. Vicelegát bol úplne nadšený, keď sa dozvedel, že sa Abbé de Paul vrátil z otroctva a z jeho výborných vedomostí o Berberoch a Araboch.

Oboznámil som ho s niektorými tajomstvami alchýmie, ktorým som sa naučil v Tunise. Tešil sa tomu viac, ako keby som mu dal horu zlata, pretože bol vždy oddaný štúdiu alchýmie a nič ho viac netešilo, ako takéto štúdium.

Na záver dlhého listu v ktorom toto všetko opisuje pánovi de Comet, Vincent žiada, aby mu de Comet zaslal certifikát o kňazskej vysviacke a diplom bakalára teológie z univerzity v Toulouse, dokumenty, ktoré teraz potrebuje. Ako dar pre advokáta z Daxu vkladá tyrkysový kameň a pridáva, že hoci mu jeho bývalý majiteľ daroval 120 crowns , týmito peniazmi zamýšľa splatiť dlhy, ktoré zanechal v Toulouse v roku 1605, ale bolo mu poradené, aby si ich zatiaľ ponechal , kým sa nevráti z Ríma do Dax, pre prípad, že by ho postihlo nejaké nešťastie. Taktiež sa zmienil o liste, ktorý poslal svojej matke po inom poslovi.

O sedem mesiacov neskôr v druhom liste právnikovi Vincent oznamuje, že je v Ríme, podporovaný vicelegátom pokračuje v štúdiách a vicelegát je stále zaujatý získavaním informácií o alchýmii od bývalého otroka. „Môj pán je na ne taký žiarlivý, že ma všade berie so sebou lebo nechce, aby som sa s kýmkoľvek stretol a to zo strachu, že by som aj iných o alchýmii poučal. Želá si, aby len on sám mal povest' človeka, čo sa význa v týchto veciach a niektoré z nich občas

demonštruje pred Jeho Svätosťou (pápež Pavol V.) a kardinálmi.“ Dokumenty, ktoré žiadal mu boli doručené do Ríma ako odpoveď na jeho prvý list, ale potvrdenie o kňazskej vysviacke ešte potrebovalo pečať a podpis biskupa z Dax, aby mohlo byť kompletne. Vo Francúzsku sa dekrét Tridentského koncilu ešte neuplatňovali, ale inde už áno a v Ríme bez potvrdenia o ordinácii a štúdiu nebolo možné žiadať o nijaké benefícium. Vincent prosil pána de Comet, aby žiadané dokumenty získal v kompletnej forme a bezodkladne mu ich poslal do Ríma. Hoci ho uistoval, že vicelegát na svoje sľuby pamätá, predsa bolo v jeho druhom liste cítiť o tom pochybnosti. Je možné, že ak sa vedomosti o alchýmii, nadobudnuté v Tunise postupne vyčerpajú s poslednou informáciou odíde aj možnosť získať benefícium.*4

V Ríme sa zdržal jeden rok a niekoľko mesiacov. Nepovedal, čo tam študoval, ale dosiahol dobrú znalosť taliančiny. Mal aj príležitosť vidieť na vlastné oči, ako sa spravuje cirkev. *Na celý život si zapamätal, ako sa záležitosti v Ríme spracovávajú a ako treba správne nastavovať veci, aby boli pre rímsku atmosféru prijateľné; ako bez znechutenia z príkreho odmietnutia znovu a znovu predkladať svoju vec až kým napokon po dlhom čase nebude z Božej vôle prijatá.* *5 Jedenkrát navštívil svojho, kedysi renegáta a majiteľa v kláštore Svätého Jána z Boha na ostrove Svätého Bartolomeja na rieke Tiber. Videl tam veľkú nemocnicu pre chudobných a sledoval *fratelli*, ako pracujú na svojom charitatívnom poslaní v duchu ich zakladateľa Jána z Boha. Niečo sa poučil na tichom, príkladnom živote kňazov z Oratória. Počul o práve zosnulom arcibiskupovi z Milána, Karolovi Boromejskom a o jeho veľkej reformnom diele.

V tom čase bolo v Ríme niekoľko Francúzov. Jedného poznal z videnia. kardinála de Joyeuse, brata slávneho Pére Ange, maršála, ktorý sa vrátil ku kapucínom počas Vincentových rokov v Toulouse. Druhý krajan opustil Rím krátko predtým, ako tam prišiel Vincent, ale Večné Mesto si stále o ňom rozprávalo príbehy. Bol ním mladý francúzsky klerik menom Armand du Plessis of Richelieu, pre ktorého pápež spravil výnimku z Tridentských nariadení, keď mu dovolil nechať sa vysvätiť za biskupa vo veku dvadsiatich dvoch rokov. Slávny kazateľ, ktorý zaujal veľké a vznešené zhromaždenie na viac ako hodinu svojim okúzľujúcim kázaním počas Veľkej noci a voľačo veľmi mimoriadne bolo, keď Richelieu presne od slova do slova zopakoval celú kázeň učeným doktorom cestou z kostola. Keď sa Pavol V. dopočul o tomto výkone, poslal pre du Plessisa a spýtal sa ho, či si ešte kázeň stále pamätá. Nielenže Richelieu znova kázeň odrecitoval, ale bezprostredne na to a bez akejkoľvek prípravy predniesol inú kázeň na tú istú tému „*chfľiac ako vodopád myšlienky a citácie a prednášal ich takým úchvatným spôsobom a s takým výberom emócií a slov, že každý zvolal: „Zázrak!“*“ Keď pápež Pavol V. udeľoval tomuto dokonalému mladíkovi povolenie byť vysvätený a konsekrovaný napriek tomu, že ešte nedosiahol kanonický vek, --- podľa Richelieuových priateľov poznamenal „*Aequum est ut qui supra aetatem sapis infra aetatem aetatem ordineris.*“ Znamená to, že *ten, ktorého schopnosti presahujú jeho vek, môže byť vysvätený aj keď nemá požadovaný vek.* Nepriatelia Richelieuho a mal ich dostatok, tvrdili, že si z Francúzska priniesol sfalšovaný krstný list a že keď bol vysvätený za kňaza a konsekrovaný za biskupa a pápež chválil jeho úžasnú pamäť a rétorickú schopnosť, vyznal sa z podvodu, *na ktorý pápež reagoval benevolentne, iba čo nazval mladíka veľkým darebákom.* Zakiaľ sa

Vincent zdržiaval v Ríme, Richelieu sa vrátil do Paríža, pohrúžil sa do štúdia v rámci prípravy na dosiahnutie konečného akademického stupňa, nadobúdajúc si úctu a slávu medzi učencami na Sorbonne. Typické pre jeho ambície, intelektuálne nadanie a sebaovládanie bolo to, že svoje vysoké vzdelanie dosiahol za polovicu obvyklého času a každého ohromoval svojimi odpoveďami.

Pred opustením Ríma videl tri tatárske rodiny, ktoré navštívili mesto, prijali krst a „ *boli prijatí pápežom so slzami v jeho očiach.*“ Bol svedkom obrátenia sa ku katolicizmu biskupa, vyslaného do Ríma ako veľvyslanca gréckymi schizmatikmi.

Do Paríža odcestoval pred koncom roka 1608. Jeho prvý životopisec udáva, že pápež Pavol V. ho poslal s tajným posolstvom ku kráľovi Henrichovi IV, ale v tej veci sa nenašlo nič ani vo vatikánskych, ani vo francúzskych archívoch, čo by to potvrdzovalo. Kráľ Henrich sa narodil v provincii Bearn a gaskonský kňaz v susednej provincii a obaja mali spoločný materinský jazyk *patios*, ktorým sa viacmenej hovorilo v oboch provinciách ako v Gaskonsku tak aj v Bearn. Je sotva pravdepodobné, že by bol býval neznámy kňaz poverený dôverným posolstvom, pretože podobné úlohy zvykli vykonávať pápežskí diplomati. Okrem toho Abbé de Paul počas svojho pobytu v Ríme nezvykol na seba hlasne a vypočítavo upozorňovať, ako to robil Richelieu. V rokoch 1607 a 1608 nie je o ňom zmienka ani v pápežských, ani v rímskych kronikách. Jeho najlepšie možnosti, ako sa stať verejne známym boli vedomosti o tajomstvách alchýmie a objasňovanie tisícky geometrických zákonitostí, ale toto odovzdal inému a ten si všetko privlastnil, ako by to boli jeho vlastné objavy. Pre cestujúcich z Ríma do Paríža bolo najťažšie dostať sa do Lyonu. Odtiaľ sa dalo pohodlne plaviť na osobných lodiach a tento spôsob dopravy bol lacný a obľúbený, lode sa plavili pravidelne a bolo to bezpečnejšie ako cestná premávka. Vincent mohol svojimi očami vidieť sledovať ubiehajúcu krajinu, úrodné roviny Burgundie, zelené kopce Charolais, rady oporných kôlov, černejúcich sa na inovati prvých mrazov v beaunských a nivernaiských viniciach. Videl pekné mestá : Dijon, ktorý vypadal ako Toulouse so svojou dávnovekou nezávislosťou s vlastným parlamentom, ktorého zasadanie každé tri roky oduševnene bránilo burgunské privilégia najmä v otázke daní; Autun, nachádzajúce sa napoly v rozvalinách v dôsledku vojen; Auxerre, opustené a smutné; Sens so svojou katedrálou a s vynikajúcimi spevákmi; Montereau, pyšné na svoje mohutné hradby a zámok. Chvíľami sa loď plavila súbežne s dláždenou cestou , kde bolo možné vidieť kráľovských kuriérov, divoko predbiehajúcich ostatných užívateľov cesty; vidieckych šľachticov v sprievode dvojice, po zuby ozbrojených sluhov, čo sa ponáhľali ku dvoru za svojim šťastím; urodzené dámy alebo prelátov, vezúcich sa v kočiaroch, povozy, naložené tovarom a ťahané vlečúcimi sa mulicami; skupiny klaunov a komediantov; francúzskych študentov a študentov z cudziny; nosičov; vojakov; nákladné povozy; dobytok; obchodníkov s koňmi a ovcami; takzvaných „Egyptanov“ čiže cigánov; vtákov preletujúcich sem a tam, vidiečanov, plných podozrievavosti a strachu, akí sa potĺkali po cestách Európy –

*Úbohy ľud, túžiaci po šťastí
nemá nič okrem slabého poňatia o budúcnosti.*

Keď sa priblížili k Parížu, objavili sa bárky a menšie plavidlá a kapitán a posádka

na lodiach nadávali, keď manévrovali, aby sa vyhli kmeňom, plávajúcim z lesa do mesta. Navigácia sa na poslednom, päť líc merajúcom úseku medzi Villejuif a mestom stávala čím ďalej tým nebezpečnejšou, pretože sa Seina zaplňala veľkými a širokými loďami, naloženými senom, dreveným uhlím, vínom, obilím a ďalším tovarom pre parížske trhy.

Konečne cestujúci videli, keď sa loď preplavila zo širokej krajiny cez ktorú si rieka razila cestu, veže Notre Dame, matky všetkých parížskych kostolov. Osobné lode mali svoj konečný prístav v samom srdci Paríža, pri Námestí de Gréve (dnes Place de l' Hôtel de Ville), kde bol piesočný breh, ktorý poskytoval vhodné kotvište. Tu stála aj šibenica a bolo viac ako pravdepodobné, že prvý Vincentov pohľad na konci plavby skončil na tele nejakého kriminálnika, ktoré sa desivo húpalo sem a tam v studenom vetre, ktorý ohlasoval prichádzajúcu zimu.

Kapitola štvrtá

PODKLADY PRE VEĽKOSŤ

Vincent de Paul prišiel do mesta, kde prežil skoro všetkých budúcich päťdesiatdva rokov, do mesta v ktorom sa stal svätým. Napriek tomu, že bol silný vo viere a plný horlivosti za poblúdené duše a napriek tomu, že nebol zaťažovaný zlovykmi, ktoré diskreditovali mnohých z francúzskeho duchovenstva, ešte bol –vo svojich neskorých dvadsiatych rokoch, keď prišiel do Paríža – človekom jedným okom pokukujúcim po svojom úspechu. V liste, ktorý po vyše roku napísal svojej matke sa sťažoval, že sa tak dlho zdržiava mimo domova a že nijako nemôže prispievať na synovcove vzdelanie „nemajúc dost' šťastia, aby dosiahol povýšenie v ktoré dúfal.“ Vyzvedal sa na svojich súrodencov gz ktorých niektorí už žili v manželstve, niektorí boli ešte slobodní.*1 Tón depresie a melanchólie v jeho liste pramenil nielen z neúspechu pri získavaní benefície, ale aj z ťažkej rany, ktorú utrpel v súdnom procese pred niekoľkými mesiacmi.

Bol ubytovaný na Predmestí Saint-Germain, zdieľajúc izbu spolu s krajanom menom Dulou, sudcom v obvode pri Bordeaux. Jedného dňa sa Vincent, ktorý dbal o svoje zdravie, necítil dobre a preto zostal na lôžku. Poslal do lekárne, aby mu namiešali liek – nepochybne podľa niektorého receptu, získaného od tuniského alchymistu. Poslík, ktorý medicínu priniesol, hľadal v kredenci pohár alebo lyžicu, zbadal tam sudcovu peňaženku plnú peňazí. Bolo pre neho jednoduché strčiť si ju pod košeľu, kým Vincent užíval liek. Keď sa Dulou vrátil a zistil, že peňaženka v ktorej bolo štyristo korún zmizla, obvinil Vincenta zo zlodejstva, odmietol počúvať jeho tvrdenia o nevinosti a vyhodil ho z bytu do noci. Čo horšie, po celom Paríži rozprával všetkým Vincentovým známym a priateľom, akým zlodejom je tento človek.*2 Ponížený a ubiedený Vincent sa snažil ubytovať kdekoľvek, napokon si našiel nájom na Rue de Seine č. 1 „pod znakom Svätého Mikuláša.“

Približne v tom čase sa dostal pod vplyv svätého kňaza, ktorý sa na päť alebo šesť rokov stal jeho duchovným poradcom, Pierra de Bérulle. Bérulle, ktorý sa neskôr stal kardinálom, rodom pochádzal z aristokratických kruhov. Pár rokov predtým sa Vincent s ním stretol, keď Bérulle priviedol zo Salamanky do Paríža Reformované karmelitánky Sv. Terézie a teraz sa snažil priviesť do Francúzska Oratoriánov Sv. Filipa Neriho. Iní kňazi sa horlivo snažili pomáhať Bérullemu v uskutočňovaní jeho reformných plánov a Vincent de Paul sa ocitol čím ďalej tým viac byť vtáňovaný do tejto skupiny. Jedného dňa, keď sa s nimi rozprával, prišiel sudca Dulou a začal svojho bývalého spolubývajúceho obviňovať, nazvúc ho zlodejom a farizejom. Vincent na to povedal iba : “ Boh pozná pravdu.” Nie dlho potom bol ozajstný zlodej zatknutý v Bordeaux, predvedený pred Duloua, a obvinený z mnohých činov priznal sa aj ku krádeži štyristo korún, ktoré ukradol minulého roka zo sudcovej izby v Paríži. Sudca okamžite poslal Vincentovi písomné ospravedlnenie a sľúbil, že príde do Paríža osobne, aby požiadal o odpustenie.

Chmáry sa začali rozostupovať. Meno abbé de Paul bolo očistené. Na jar v roku 1610, niekoľko týždňov po zarmútenom liste svojej mtke v ktorom jej písal ako zle sa veci vyvíjajú, dostal prvý raz miesto ako kňaz. Hoci mu to umožnilo dostať sa do bohatých a vplyvných kruhov, úlohy, ktoré boli s tým spojené z neho spravili služobníka chudobných. Bol vymenovaný za almužníka kráľovnej Margarety de Valois, najkráľovskejšej zo všetkých kráľovien, vnučky Františka I, dcéry Henricha II, sestry troch nasledujúcich kráľov Francie, ktorých celkový počet rokov vládnutia trval dokopy len tridsať rokov, exmanželky súčasného kráľa Henricha IV, predtým nazvaného Henricha Navarského. Jej manželstvo bolo anulované v roku 1599, keď sa kráľ oženil s Máriou de Medici, princeznou florentskej bankárskej rodiny¹

Ako Vincent získaval prostriedky na živobytie v čase od svojho príchodu do Paríža až do svojho vymenovania za člena služobníctva kráľovnej Margarety, nevieme. Jeho skúsenosti zo školského vyučovania a domáceho vychovávateľstva v Dax, v Toulouse a v Ríme mu mohli pomôcť otvoriť malú akadémiu alebo robiť učiteľa. V hlavnom meste Francúzska záujem o vyššie vzdelanie nepredstavoval prekážku pre záujem o veci podivné a nezvyčajné. Nemusel tu byť nedostatok študentov s horlivým záujmom o získanie vedomostí o tom, ako možno kovy premieňať na zlato a striebro. Také zaujímavosti sa na Sorbonne nevyučovali.

V priebehu poslednej dekády šesnásteho a prvej dekády sedemnásteho storočia Henrich IV. a jeho schopný minister Sully uskutočnili v hlasnom meste mnohé vylepšenia. Nad Seinou sa klenuli nové mosty, boli vybudované paláce a verejné budovy a hoci projekty boli pripravené už za panovania predchádzajúcich kráľov, kvôli vojnám a nedostatku peňazí ich pozastavili, teraz však už boli kompletne zrealizované. Keď Vincent de Paul navštívil Paríž prvýkrát, všade za oblúkom rieky, kde dnes stojí Eiffelová veža, boli naokolo lúky a zeleninárske záhrady. Dokonca aj vo vnútri hradbami obohrnaného mesta boli polia; medzi Tuileries a riekou sa pásli osly a šetrní obyvatelia tam kládli pasce na králiky a

¹ Mária de Medici priniesla do Francúzska najväčšie veno spomedzi všetkých kráľovien, ktoré boli pred ňou i po nej, veno, ktoré zahrňovalo anuláciu francúzskeho dlhu voči veľkoveľkovi toskánskeho, obrovskú sumu, ktorá sa nahromadila počas kralovania troch monarchov.

zajace, ktoré sa tam prehánali. Vysoké, štítlmi zavŕšené domy vytlačili slnko z úzkych ulíc, kde kočiare, povozy, jazdci na koňoch, nosiči a chodci tvorili dav, šinúci sa po mačacím hlavami vydláždenom povrchu, zaliatym vodou z otvorených stôk, ktoré slúžili ako kanalizácia. Pouličné tabule s označením ulíc niesli podivuhodné názvy: *Rybáriaca mačka*, *Baskická krava*, *Ulica Príliš rýchlo a hneď končíš*.

Seina bola znečistená výkalmi, zdochlinami, odpadkami, splaškami z farbiarní a koželužní. Tí, ktorých činnosť závisela od rieky boli ľudia ako dopravcovia obilia a dreva, obchodníci so statkom, hydinou a divinou; predavači všetkého možného, cibule, vína, soli a obilia; mostoví hudobníci, prevozníci, vykladači a nosiči, rybári, predavači vody a pouliční vyvolávači. Títo mali svoje združenia, svoje vlastné zákony, zvyky a žargón, svojich zvláštnych svätých, slávnosti, odznaky a štandardy. Tvorili „ štát v štáte, pred ktorým v ťažkých časoch kapitulovali aj králi. “

Na ľavej strane rieky sa sústredovali rôzne kolégia, patriace k Sorbonne a v prilahlých uliciach bolo množstvo kostolov a kláštorných budov. Univerzitní študenti, neskrotní ako vždy, nosili zbrane a vyhľadávali brutálne zábavy a žarty na konto občanov, ktorí im to často odplácali. Verejná mienka aj pútnici boli občas znechutení výtržnosťami a neznášanlivosťou medzi jednotlivými študentskými kolégiami alebo „národnosťami“ ktoré si v týchto akciách vylepšovali medzi sebou staré účty a väčšinou sa im darilo zachrániť sa pred zatknutím tak, že sa stratili v dave.

Centrom Paríža v roku 1609 bol vtedy zbrusu nový most Pont Neuf a La Samaritaine, hydraulické čerpadlo na vodu susedstve mosta, vynález, ktorý dal Henrich IV. inštalovať s cieľom dodávať mestu čistú pitnú vodu. Na moste šarlatáni, predavači šťasteny, pouliční predavači lektvarov lásky a krásy, predavači púťových perníkov, sokolov a králičích koží mali svoje kiosky. Pri fontáne trhači zubov, strihači psov, klauni, predavači lotérie, speváci balád, predavači novín vykrikovali jeden cez druhého; medzi poval'ačmi všade naokolo boli vreckoví zlodeji a darebáci všetkých kategórií, striehnuci na svoju príležitosť. Kočiare veľkomožných rachotili námestím Place Dauphine, kde dámy kupovali parády a klenoty a ich doprovod vyplieňoval kníhkupectvá s najnovšími panfletmi a satirami. Stáť na moste Pont Neuf znamenalo počúvať, ako bije srdce Paríža, hovorili ľudia. Vincent de Paul sa vždy zaujímal o svojich blížnych a na miestach, kde sa teraz pohyboval bol vždy starostlivým pozorovateľom. Býval na niekoľko minút chôdze od mosta, fontány a námestia Place Dauphine. Keď sa stal almužníkom ex-kráľovnej, dostal ešte bližšie k tomu ústrednému miestu , kde sa zbíhal život Paríža. Takže od samého začiatku svojho života v Paríži sa nachádzal v samom strede diania.

Margareta, „ posledná z rodu Valois “ mala päťdesiatšedem rokov, keď bol Vincent menovaný za člena jej služobníctva. Dvadsaťročná sa zalúbila do Vojvodu de Guise, ale prinútili ju vydať sa za Henricha Navarského.* Politické intrigy, ľúbostné škandály a aféry boli v jej živote také časté, že ju manžel, ktorý vôbec nebol príkladom v čnostiach, na osemnásť rokov zatvoril do pevnosti a tak obmedzil jej slobodu. Dokonca aj tam si pomýlená dáma našla príležitosť zísť z cesty k náprave. Henri, rodom Bourbon a zároveň hugenot sa napokon stal

francúzskym kráľom, ale ak salické právo nebolo v platnosti, Margaret mala na trón oveľa väčší nárok.

*Henrich bol vtedy protestantom a Margareta katolíčkou, sobášny obrad sa konal na tribúne, postavenej vonku pri západnom priečelí katedrály Notre Dame. Keď nevesta odmietla odpovedať „Budem“ jej brat kráľ Karol IX., ktorý stál za ňou ju chytil za hlavu a donútil ju prikývnuť na súhlas. V roku 1599 fakt, že bola prinútená k sobášu, bol jedným z dôvodov anulovania jej manželstva.

Kráľ, aby posilnil oprávnenosť svojho postavenia, prestúpil na katolícku vieru a vzáujme posilnenia svojho nástupníctva, dal sa rozviesť a oženil sa s medicejskou princeznou, blízkou príbuznou Kataríne de Medici, ktorá bola Margaretinou matkou. Nie Margareta, ale Henri plakal, keď sa podpisovali rozvodové dokumenty. V roku 1605 exkráľovná prišla do Paríža a nastáhovala sa do, pre ňu postaveného paláca, na konci ulice de Seine v blízkosti mosta Pont Neuf. Tí zo staršej generácie dvoranstva, ktorí si ju pamätali ako krásnu princeznú, čo bezvadne hovorila latinsky a grécky, ktorá čítala talianskych renesenčných básnikov a milovala hudbu a tanec, sa k nej urýchlene hlásili. Našli ju veľmi zmenenú.

Ona, ktorá bola kedysi taká štíhla a ohybná, stvorená pre tancovanie najnovších výstrelkov a neviazaností, bola teraz obtlstnutá a nevzhľadná, jej ťažké, masívne plecia sa zdali ešte väčšie kvôli jej velikánskym sukniám. Namiesto bohatých ebenových lokní, ktoré predčasne stratila, mala blond parochňu z odfarbenej kúdele, ktorá bola o pol stopy vyššia ako nosili vtedy ostatné dámy.

Sainte-Beuve povedal, že mala niekoľko vysokých a štíhlych blond'avých sluhov, ktorých z času na čas oholili, aby vylepšili vzhľad jej blond parochne. Neustále sa snažila obnoviť svoj niekdajší vzhľad umývaním a kozmetikou, čo jej spôsobovalo vznik začervenalých škvŕn a vyrážok. Aby to zastrela, natierala svoju príjemnú tvár tak, že až sa podobala cirkusovému klaunovi. Nikdy nezabudla, že je potomok rodov Valois a de Medici. „Skutočne žila v minulosti a už dávno významní muži opustili jej dvor; nemajetní dobrodruhovia a využívační podlizovači zneužívali jej slabosti a pochlebovali jej s cieľom získať od nej čo najviac. Bola starosvetská, akási druh fetišu, ktorý sa zachoval ako rarita, ukazujúci podobu zašlej elegancie.“

Napriek všetkým svojim omylom Margareta mala dobré srdce a Vincent de Paul bol jedným z jej služobníkov, ktorého zamestnávala, aby rozdeľoval peniaze a potraviny chudobným. Keď Henri IV., ktorý ju štedro podporoval a prosil „aby bola lepším hospodárom“, odpovedala mu, že márnوترatnosť a utrácanie majú de Medici v krvi. „Miešala spolu neviazaný život a zbožnosť, lásku a učenosť,

márnivosť , bezprávie a kresťanskú charitu.“ O niektorých z jej extrémnych skutkov si rozprával celý Paríž:

V sobotu 10. septembra . . . ako kráľovná Margaret vchádzala k Jakobínom, aby získala odpustky, narazila pri kostolných dverách na chudobnú Írku, ktorá práve rodila. Akonáhle chlapec prišiel na svet, kráľovná ho chcela zodvihnúť a pritom si všimla prítomnosť pána de Montpesier, okamžite ho učinila krstný otcom, nechala chlapca pokrstiť, dajúc mu meno Henri.

Keď Margareta vystupovala za jarného rána v roku 1606 zo svojho kočiara, jeden z jej blond'avých sluhov v návale žiarlivosti kvôli kráľovninmu postoju, pred jej očami bodol a usmrtil svojho soka, mladého kráľovninho správcu stajní. Prisahala, že nebude ani jesť ani piť, kým sa spravodlivosti neučiní zadosť a u náležitej autority dosiahla, že sa už nasledujúceho rána mohla pozerat', ako sluhovi odťali hlavu. Potom sa o čosi viac modlila a zúčastňovala sa troch omší za deň. Znova sa dala do štúdia, ktoré v čase mladosti bývalo jej obľúbeným zamestnaním. Keď abbé Vincent de Paul nastúpil k nej do služby, jej palác bol magnetom, ktorý každý večer priťahoval literátov, umelcov a hudobníkov, takže kráľ Henri IV. ju písomnou formou žiadal, aby prestala „ meniť noc na deň a deň na noc.“

Nový almužník nemohol nevedieť nič o jej minulosti a o škandáloch, spojených s jej menom, ktoré sa od jej príchodu udiali v Paríži. Poprava blond'avého sluhu sa stala témou ľudovej balady. Od tejto udalosti prepadla strachu zo smrti a „*želala si, aby mala po ruke kňazov a mníchov, čo by neustále dňom i nocou spievali žalmy; učencov, aby ju rozptyľovali svojimi rozhovormi; hudobníkov, aby ju upokojovali; neustále milencov a obdivovateľov, takých, ktorí by živili jej ilúzie o trvaní mladosti a jej zašlej krásy.*“³

Aj keď sa teraz Vincent dostal do vysokej spoločnosti, bol neustále v styku s tými najposlednejšími. Denne navštevoval nemocnicu Milosrdných bratov svätého Jána z Boha, aby tam prinášal kráľovnine almužny chorým a chudobným a ošetroval trpiacich. Ešte bol len niekoľko týždňov v novom postavení, keď desivá udalosť ohromila Paríž . Kráľovná Margaret dňa 14. mája 1610 spolu so svojim dvorom oslavovala narodeniny, keď sa im doniesla správa, že Henrich IV. bol zavraždený jedným fanatikom. Bolo charakteristické pre kráľovnú v ktorej žilách kolovala valoisská aj medicejská krv, že prestala plakať a trvala na zahájení vyšetrovania, ktoré by odhalilo sprisahancov čo, ako s istotou cítila, stáli za úbožiacom a viedli jeho ruku s dýkou.

Práve v tom týždni konečne obdržal Vincent de Paul oznámenie, čím sa mu splnila tak dlho očakávaná nádej, že dostal benefícium. Cisterciánske opátstvo Svätého Leonarda de Chaumes v diecéze severne od Bordeaux s ročným príjmom *1 200 livres* pripadlo jemu. Lenže existoval niekto, čo dôchodky z opátstva čerpal; tak ako v mnohých iných prípadoch francúzskych benefícií, jeden hugenotský predstaviteľ sa počas náboženských vojen stal majiteľom Opátstva Svätého Leonarda. Čoskoro sa Vincent dostal do komplikovaného súdneho sporu. Charakter tohoto kňaza v tridsiatke, v roku, ktorý mu priniesol zásadnú zmenu v jeho živote predstavoval výrazné kontrasty. Tvrdošijne sa pustil do súdneho

sporu, aby obhájal svoje práva. Na druhej strane, keď mu jeden bohatý človek daroval 15 000 livres, ponáhlal sa, aby ich odovzdal Milosrdným bratom svätého Jána z Boha pre ich nemocnicu ku pomoci chudobným. Ak ako mladý človek, v námahe prežil v Ríme deväť rokov života z dôvodu, aby presadil svoju kauzu ohľadom farnosti a táto neústupnosť nebola v ňom ešte mŕtva, rovnako v ňom nebola mŕtva ani citlivosť pre chudobných, ako keď ako mladučký pastier daroval na ceste neďaleko Daxu žobrákovi všetky svoje úspory.

Medzi duchovenstvom, pridruženým k Margaretinmu dvoru bol aj jeden významný teológ, ktorý trpel ukrutnými pokušeniami proti viere, „takže nebol schopný ďalej kázať alebo vyučovať katechizmus z dôvodu svojho psychického utrpenia a duševného zúfalstva.“ Zdôveril sa so svojim trápením Vincentovi, ktorý úpenlivo prosil Boha, aby mu dovolil trpieť namiesto neho. Teológ rýchlo nadobudol pokoj duše, zatiaľ čo sa Abbé de Paul ocitol v najhroznejších pochybnostiach a pokušeníach a táto skúška trvala štyri roky.

Kapitola piata

HLADNÉ STÁDO A LADOM LEŽIACA PÔDA

Kariéra o akej sníval jeho otec sa pred Vincentom reálne vynárala za predpokladu, že súdny proces sa pre neho skončí úspešne. Práve vo chvíli, keď sa ambície jeho otca a aj jeho vlastné črtali v priaznivom svetle, život Vincenta de Paul nabral celkom iný smer. Ktorákoľvek kombinácia jeho záležitostí mohla byť zodpovedná za túto zmenu. Vleklý súdny proces, ktorý mu mal splniť nádeje na získanie benefícií, mu nepomohol. Denno-denne sa na kráľovnom dvore, ktorá mala strach o svoju dušu a napriek tomu ju neprestávala vystavovať nebezpečenstvám, presviedčal o ničotnosti pozemskej veľkoleposti. Jeho stretnutia s Františkom Saleským, Adrianom Bourdoise, Madame Acarie a s ďalšími aktivistami v presadzovaní protireformácie vo Francúzsku. Vplyv Bérulleho, ktorý sa stal jeho duchovným vodcom. Jeho vlastná láska ku chorým a k chudobným a ich modlitby za neho. Jeho ešte väčšia skrytá láska, ktorá ho poháňala zobrať na seba pochybnosti a trápenie, ktorými trpel teológ v dôsledku pokušení proti viere.

Počas roka 1610 a v nasledujúcich rokoch bol v stálom styku s Bérullem. V neskorších rokoch svojho života nehovoril o tomto veľkom kňazovi ináč len ako o svätom: „Bol to najsvätejší človek, akého som kedy poznal. Sotva bolo možné nájsť niekoho, čo by sa mu vyrovnal v jeho zbožnosti a učenosti.“ Svätý František Saleský opísal Pierra de Bérulle ako „najinteligentnejšieho a najčistejšieho zo všetkých.“ Bérulle, ktorý pochádzal z vplyvnej aristokratickej rodiny žil v modlitbe, charitatívnych dielach a v plánoch na reformu. Jeho zásluhou boli do Francúzska uvedené rehole, ktorých kvalitu ocenili iné krajiny. V roku 1604 povolal do Paríža Karmelitánky svätej Terézie, v roku 1611 priviedol prvých Oratoriánov do hlavného mesta a založil im tu dom. Od tohoto

svätého vodcu Vincent získal nielen vzdelanie v duchovnom živote, v ktorom bol Bérulle vynikajúcim odborníkom, ale aj povedomie ťažkých problémov, ktorým v tých časoch čelila Cirkev vo Francúzsku.

Cirkevná organizácia a disciplína, zničené počas náboženských vojen vôbec neboli obnovené. Kostoly, najmä vo vidieckych farnostiach boli v ruinách alebo len zhruba a nedostatočne opravené: „ Keby sem prišiel pohan z ďalekého Japonska,“ napísal Adrian Bourdoise, horlivý farár z kostola Svätého Mikuláša v Paríži, „ a videl by francúzsky vidiecky kostol, úbohý, zle udržiavaný, napoly v rozvalinách, pomyslel by si, že to je dúpä divej zvere, nie miesto, kde sa prináša obeta Živému Bohu.“

Dekréty Tridentského Koncilu, inde prijaté a prinášajúce ovocie, nemali vo Francúzsku nijakú moc, lebo proti ich zverejneniu odporovala nielen Koruna a šľachta, ale aj väčšina francúzskeho duchovenstva. Bérulle, srdce a duša hnutia za katolícke reformy, jasne Vincentovi de Paul priblížil celú situáciu. V ich vlasti sa kňazstvo stalo zamestnaním, do ktorého sa vtierajú muži bez povolania, bez morálky, bez prípravy a bez predpokladov. Takýto nehodní, nevzdelaní a nedisciplinovaní kňazi nemôžu ľuďom dať to, čo sami nemajú. Náboženstvo nebolo ani vyučované, ani praktizované a netešilo sa nijakej úcte.

Počas konferencie ku kňazom v roku 1659, Vincent de Paul už takmer na konci svojho života mohol povedať:

*Ach, keby ste len videli, akými rôznymi šerednými spôsobmi bývali slúžené sväté omše pred štyridsiatimi rokmi, cítili by ste sa zahanbení. Na svete nebolo nič príšernejšie . . . Niektorí začínali svätú omšu s Pater Noster; iní si niesli v rukách ornáty, odrecitovali Introito a potom si obliekli ornát. Raz som bol v Saint-Germain a pozoroval som ôsmich kňazov, každý z nich slúžil svätú omšu ináč; jeden tak, druhý onak; bolo v tom toľko odlišností, že keby ste to videli, zaplakali by ste.*1*

Abbé Courtin nám hovorí, že duchovný odev alebo sutana boli na začiatku sedemnásteho storočia vo Francúzsku neznámymi pojmami a sotva ich niekto nosil. Kňazi bývali pri oltári fakticky oblečení do toho, čo nosili bežne na ulici. „ Mnohí kňazi . . . celebrovali tak, že si omšové rúcho obliekli na civilný odev a niekedy na lokajskú livrej.“

Šaty nerobia kňaza, ale francúzske duchovenstvo toho obdobia od tých najvyšších až po tých najnižších naozaj poskytovalo smutný obraz. Biskup bol svetský pán so svojimi lénami a dôchodkami, jeho mitra a biskupská berla už viac neslúžili ako symboly pastiera duší, ale boli odznakmi svetskej autority, moci a slávy.

Opátstva, prioráty a kanonikáty predstavovali zdroj bohatstva a honoru, ktorý rodičia vyhľadávali a zháňali pre svoje deti – deti ako napr. biskup z Lisieux, ustanovený v roku 1614, „ boli ešte stále v rukách svojich pestúnok alebo pod dohľadom svojich učiteľov v škole“ Cirkevné a náboženské úrady boli dávane do rúk mládeže z dobrých rodín ako vynikajúci začiatok, zabezpečené živobytie a

korunou všetkého bolo, že boli vkladané do rúk niekoho, čo bude mať malé nároky na otcovu peňaženku. Toto bol ten najväčší dôvod.*2

Aristokracia považovala Cirkev za pole, ktoré treba využívať. Bohaté kláštory a opátstva boli náhradou za bohatstvo stratené v hazardoch alebo vo vojnách, alebo slúžili ako vidiecke sídla či letné rezidencie; jediné, čo bolo treba urobiť, bolo ustanoviť dieťa za priora alebo priorku, opáta alebo opátku. Dieťa čudácke, znetvorené, také, čo sa nehodí ku dvoru, do armády a ani do duchovného stavu, môže byť, či chce či nechce, strčené – za predstaveného do kláštora. Rodičia, ktorí sami nemali možnosť vyjadriť sa ohľadom svojho sobáša, nevideli dôvod dať deťom slobodu pri rozhodovaní sa o ich životnej ceste. Syn rodiny, ktorá zamestnávala Vincenta de Paul ako vychovávateľa, sa stal biskupom, keď mal jedenásť rokov. Nebol veľmi príkladným biskupom; neskôr, keď sa stal Kardinálom de Retz a prevzal úrad parížskeho arcibiskupa po svojom strýkovi, tento niekdajší svätého žiak napísal:

*Neverím, že na svete bol niekto iný, čo by mal lepšie srdce ako môj otec a s určitosťou môžem povedať, že bol človekom dokonalých čností . . . ale hoci videl, že moja láska k duelom a galantným dobrodružstvám ma robí neschopným ísť tou cestou, nikdy nepopustil zo svojho úsilia, aby donútil mňa – mňa, možno na celom svete najmenej duchovne zmýšľajúceho – nastúpiť na cirkevnú dráhu.*3*

Saint-Simon hovorí o svojom priateľovi, ktorý skončil ako arcibiskup, že „jeho matka ho dohnala ku kňazstvu, bijúc ho palicou.“ Ďalej spomína takú slávnu osobnosť, všetkými nazývanú *le bon Langres*, biskupa z Langres, ktorý bol najpopulárnejším človekom v Paríži, „nebolo na ňom nič zlé, ak myslíme na morálku, ale nemal nijakú vlastnosť, ktorú by mal biskup vlastniť. Tento prelát miloval hazard s vysokými stávkami a jeden raz sa dal prehovoriť tromi dvoranmi, všetci traja boli dobrí biliardoví hráči, aby si s nimi zahral. Prehral veľmi veľa. Nezareagoval ani slovom, ale sa odobral do Langres, kde sa zavrel doma tak, že nikto o ňom nevedel a oddal sa štúdiu biliardu. Po návrate do Paríža ho tí istí páni nútili, aby si s nimi zahral biliard, čo odmietol s odôvodnením, že by prehral tak isto, ako pred šiestimi mesiacmi, počas ktorých nevidel nikoho iba kanonikov a farárov. Nakoniec pred ich neodbytnosťou ustúpil. Na začiatku hral len priemernú hru, potom sa zlepšil a zvýšil stávky. Napokon vyhral všetko, im sa vysmial a odniesol si omnoho viac ako prehral pred šiestimi mesiacmi.“*4

Mnohí preláti trávili väčšinu svojho času pri dvore, kde sa neprestajne zdržiavali kráľovi na očiach v nádeji, že sa im tak dostane vyznamenania a benefícií až kým to nedosiahli. Ich neresti boli takými nerestami, akými boli neresti dvora Henricha IV. a Márie de Medici, Ľudovíta XIII. a Richelieu, Anny Rakúskej a Mazarina a Ľudovíta Quatorze. Konkordát z roku 1516 udelil francúzskej korune právo ustanovovať arcibiskupov, biskupov, opátov a ostatných cirkevných hodnostárov, kráľ mohol vymenovať tých o ktorých vedel, že mu budú servilní alebo takých, ktorým sa chcel za ich služby odmeniť, prípadne členov takých rodín, ktorým chcel prejaviť náklonnosť. Táto zhubná prax znamenala, že monarcha mohol podplácať prominentov v štátnej správe, klúčové osobnosti v justícii, v armáde, vo finančnej oblasti, na dvore sľúbiac im odškodnenie, ktoré

ho nič nestálo, pretože nepochádzalo z kráľovskej pokladnice. Je ľahké pochopiť, prečo tridentské reformné dekréty, ktoré zakazovali takéto zneužívania, neboli vo Francúzsku vítané.

Nielen katolícki laici, muži, ženy a deti mali v rukách opátstva a kláštory, ale niekedy aj protestanti, ako ku svojej škode zistil Vincent de Paul, keď mu bolo dopriate Opátstvo sv. Leonarda de Chaumes v roku 1610. Sully, minister financií kráľa Henricha IV. známy hugenot mal štyri opátstva, ktoré mu ročne prinášali 45 000 livres a to bolo jeho najvýnosnejšie aktívum, ktoré na poste ministra financií mal.

Niekdajšie motivácie samotného Vincenta de Paul stať sa kňazom poukazujú, aká to bola rozšírená prax touto cestou dosiahnuť zabezpečenie v živote. Benefície, pravdepodobne na príhovor kráľovnej Margaréty mu boli udelené kráľom, ešte len chlapcom Ľudovítom XIII. v prvé dni po jeho nástupe na trón. Chcela urýchlene podporiť kňazov svojho dvora prostredníctvom Ľudovítovým, ktorý k nej cítil veľkú oddanosť a často ju navštevoval. Ale Vincent nemohol byť dlho pod vplyvom Bérulleho a jeho okolia bez toho, aby nepočul obžalovania, ktoré títo svedomití muži vznášali voči prameňu, z ktorého vyvierali všetky choroby francúzskej cirkvi: konkordátu, ktorý umožnil svetskej moci udeľovať duchovnú moc, zákonu, ktorý poveril ruku, ktorá vládla kráľovskou mocou, aby udeľovala biskupské berly. Kým neboli uvedené tridentské reformy sa naozaj zdalo reálnym, že úplatkárstvo bude pokračovať a stádu sa nedostane dobrého pastiera. Vincent mohol denne na Margaretinom dvore a na dvore kráľovnej regentky, Márie Medicejskej vídať biskupov podobných *le bon Langres* a ďalších, ktorých život bol jeden veľký škandál. Zatiaľ bol Vincent de Paul len púhy pozorovateľ, ale mal prísť čas, keď jeho hlas, naplnený silou a istotou bude počuť po celom Francúzsku, jeho varovné volanie, vychádzalo z vlastnej skúsenosti strašného ohrozenia, ktorému bola vystavená jeho vidiecka duša. Jedného dňa včasne zrána Pán Vincent odmietol podpísať menovacie listiny jedného kňaza, navrhnutého na biskupa aj napriek tomu, že kráľovná regentka vyžadovala jeho podpis. Keď ho Anna Rakúska vyzvala, aby podpísal jej nomináciu pre diecézu Poitiers, odpovedal:

*Madam, tento kňaz, pre ktorého žiadate, aby sa stal biskupom, míňa celé dni opíjaním sa po kabaretoch; je to taký opilec, že ho každý večer možno nájsť na nároží ulice spitého do nemoty, tak spitého, že často si nepamätá ani ako sa volá. Jeho rodina si je dosť dobre vedomá jeho činov a chce ho, nie bez dobrej príčiny, dostať preč z Paríža. Ale biskupský úrad nie je miesto, kam by mal byť uprataný.**

(Je zaznamenané, že kráľovná Anna, vydesená z hnevu vojvodkyne, ktorá žiadala biskupskú hodnosť pre svojho syna, poslala Vincenta, aby tej dáme oznámil, že jej žiadosť sa zamieta. Nazlostená vojvodkyňa hodila po oznamovateľovi tejto zlej správy stolček a trafila ho do spánku. Keď brat, ktorý čakal na starého kňaza a uvidel ho vychádzať z miestnosti so zakrvavenou hlavou a počul hrubé nadávky dotýčnej *veľkej dámy*, ktoré za ním chrlila, chcel protestovať. Avšak Vincent silne prestrčil svojho mladého spolubrata cez dvere haly ubezpečujúc ho, že sa nestalo nič také, čo by stálo za reč. Po poutieraní krvi na jeho hlave sa vrátili cestou po ktorej prišli a Vincent komentoval udalosť zatrpklým gaskonským spôsobom: „ Veru, veru, krásna vec vidieť, kam až siahla materinská láska k synovi.“*5)

Priepasť medzi šľachtou a obyčajnými ľuďmi bola taká istá ako priepasť medzi vyšším a nižším duchovenstvom. Bohatí preláti a kanonici sa pozerali zhora na vidieckych farárov a vikárov, ktorí častejšie ako nie sa dávali vysvätiť na kňazov a boli aj svätení bez potrebného vzdelania alebo duchovnej formácie, bez náležitého vyhodnotenia toho, či majú povolanie, bez preskúmania ich schopností, morálky a súcosti. „Dnes sa považuje za veľkú vec,“ píše známy Francúz tých čias, „násť kňaza, ktorý by vedel čítať alebo písať.“ Kňazi spovedali bez toho, že by poznali formulu rozhrešenia. Madam de Gondi, ktorej synov Vincent vyučoval, bola zbožná kresťanka, ktorá pravidelne pristupovala ku spovedi. Aby mala istotu, že jej bolo správne udelené rozhrešenie, nosievala pri sebe tabuľku s napísaným textom rozhrešenia a dávala ju spovedníkovi čítať. Keď hovoril o potrebe dobrých kňazov, náležite pripravených pre ich dôležitý úrad, Vincent de Paul povedal:

*Cirkev čelí na mnohých miestach zruinovaniu, pretože kňazi vedú zlý život... Jeden kanonik mi píše: „V tejto diecéze klérus nepozná, čo je to disciplína, ľud nepozná, čo je to bázeň, kňazi nepoznajú ani zbožnosť, ani milosrdnú lásku. Kazateľnice nemajú kazateľov, vzdelanie nie je vážené, nemravnosť nie je trestná. Čnosť je prenasledovaná a autorita Cirkvi je alebo nenávidená alebo opovrhovaná. Sebecké záujmy sú v svätyniach bežnými praktikami. Najškandáloznejší sú najmocnejší a telesnosť nahradila evanjelium a ducha Ježiša Krista.“*6*

Vincent sa nevzdal svojich benefícií do roku 1616, ale tých šesť rokov, čo boli pod jeho menom, bolo obdobím v ktorom, možno to on ani nevnímal, sa zmenil. Zmena neprišla náhle, ale pomaly, skoro nepostrehnuteľne. Bol veľmi častým návštevníkom v nemocnici u Milosrdných a aj v najchudobnejších štvrtiach mesta. Prechádzal agóniou pochybností, keď mu pokušenia proti viere vystrájali v jeho duši, takže časom nebol schopný urobiť viac ako len sa dotknúť kusa papiera, zaveseného na hrudi a na ktorom mal napísané *Krédo*. Úplne sa vložil Bérullemu do rúk a to dokonca až tak, že sa presťahoval do Oratória a urobil si tam duchovné cvičenia.

Počas týchto exercícií, pred rozhodnutím, ako sa zariadiť v budúcnosti, sa pozrel nazad na doterajší svoj tridsaťročný život. Musel sám sebe uznať, že doteraz nadobudol najrôznejšie bohaté skúsenosti. Poznal tvrdosť života tých, čo hospodárili na francúzskej pôde: ich nikdy sa nekončiacu drinu a skromný život, zdaňovanie, ktoré sa stalo neznesiteľným. Zakúsil študentský život s jeho problémami. Spoznal nešťastie, ktoré mu priniesol nútený exil, život otroka a nedôstojné zaobchádzanie a utrpenie spôsobované druhými ľuďmi. Videl život v Ríme a získal poznatky o cirkevných procedúrach a protokole. V Paríži pozoroval veľkú zmes života, keď sa pohyboval medzi bohatými, chudobnými, spodinou, intelektuálmi, kariéristami, svätými i hriešnikmi. Ako sa sám o sebe vyjadril, v exkráľovninom paláci rovnako ako v nemocnici u Milosrdných sa mohol za rok naučiť o ľudskej povahe viac, ako sa väčšina ľudí naučí za celý život – takže nakoniec pochopil, že *bedárov* bolo rovnako veľa v paláci ako aj v nemocnici. Pri hodnotení svojho života nemohol iné, iba ako sa opýtať sám seba, či všetky tieto skúsenosti sú mu prepožičané iba k tomu, aby svoj život prežil ako svetácky abbé, zberateľ benefícií. A ak to nespravil, Bérulle bol poblízku, hotový mu v príhodnej chvíli poskytnúť radu. Napokon Vincent de Paul

učinil Bohu sľub, že zasväť svoj život službe chudobným. V tej chvíli, ako to spravil, pokušenie proti viere ho opustilo.

Prvý, kto vstúpil do Oratória po jeho založení v novembri roku 1611 bol farár v Clichy, chudobnej dediny, na mieste ktorej sa dnes nachádza parížska štvrť toho istého názvu. Farár dosť váhal, že musí opustiť svojich farníkov, keď Bérulle rozhodol, že ho v úrade nahradí Vincent de Paul. Hoci stále zastával pozíciu dvorného almužníka a obýval svoj byt „pod znakom svätého Mikuláša“ na Rue de Seine, bol Vincent v máji roku 1612 vo farskom kostole Sv. Medarda v Clichy uvedený do úradu farára. Farnosť bola veľká a rozkladala sa severne za mestskými hradbami na ploche od Madeleine až prakticky po Saint-Quen. Predchodca nového farára, kňaz, čo prvý vstúpil do Oratória, mu zanechal vynikajúcich farníkov. Vincent bol nimi nadšený a aj vo vysokom veku rád spomínal, aký bol medzi nimi šťastný:

*Boli to dobrí ľudia, o čokoľvek som ich požiadal, aby urobili, urobili s najväčšou poslušnosťou. Keď som im povedal, že by mali chodiť ku spovedi každú prvú nedeľu v mesiaci, nikdy nezabudli tak urobiť, chodiť do kostola, pristupovať ku spovedi a denne sa snažiť získať nejaké dobro pre svoje duše. Cítil som sa taký utešený a šťastný, že som zvykol sám sebe povedať: „Môj Bože! Aký si šťastný, že máš takých dobrých ľudí. Samotný pápež je sotva taký šťastný ako farár, obklopený takými srdečnými ľuďmi.“ Jedného dňa sa ma kardinál de Retz opýtal, že ako sa mám a ja som odpovedal: „Vaša Eminencia, nedá sa mi ani vypovedať, aký som šťastný, lebo mám takých dobrých a poslušných ľudí. Často si myslievam, že ani pápež, ani Vaša Eminencia nepoznajú také šťastie, ako ja.“*7*

Zprvu sa Vincent cítil trochu zahanbený, keď zistil, že jeho farníci vedia lepšie spievať žalmy ako on. Clichy bola jednou z tých oblastí, kde sa už od stredoveku dedilo umenie zborového spevu. Hoci ich farár spieval Salve a 136 žalm spôsobom, ktorý zapôsobil na tureckú manželku renegáta v Tunise, hoci mal dobrý hlas a vedel pekne spievať, musel uznať, že s týmito svojimi kvalitami pred farníkmi neobstojí:

*K vlastnej hanbe musím priznať, že keď som sa stal farárom, nemal som na to, aby som viedol spevokol. Obyčajne som len počúval, ako tento dedinský ľud spevom oslavuje Boha a nikdy sa v speve žalmov nepomýli. Zvykol som vtedy sám pre seba povedať: „A ty, v mene Božom ich otec, nevieš o tomto vôbec nič.“ To ma dosť vyvádzať z rovnováhy. Boh, ktorý s potešením počúva ich oslavné piesne, umožnil svojim chudobným, aby udržiavali spev, zakiaľ my, duchovenstvo, na našu hanbu, sme ho stratili.*8*

Vincent vyučoval katechizmus, kázaval, spovedával, pustil sa do rekonštrukcie kostola a spoznával záhradníkov a drobných farmárov, ktorí boli jeho farníkmi. Kostol v ktorom býval farárom možno aj dnes vidieť v Clichy na bulvári Jean-Jaurés 92, jeho apsida ako súčasť terajšieho kostola je otvorená oproti chóru. Kazateľnica, hovorí sa, je tá istá z ktorej Vincent kázaval a aj kríž na ľavej strane oltára pochádza z jeho čias. V záhrade je veľmi starý strom, zasadený samotným svätým a krstiteľnica, ktorú zadovážil čoskoro potom, ako prevzal povinnosti farára v Clichy je tam stále. Ďalšie pamiatky na Svätého Vincenta, uchovávané

v Clichy sú tvorené štólou, kúskom ruženca a zaujímavým, veľmi obdratým starodávnym dáždnikom.

V Clichy bol niečo vyše roka, keď ho Bérulle poslal za vychovávateľa synov veľmi významného človeka. Vincent sa ale svojej farskej práce vôbec nevzdal. Rodina u ktorej teraz slúžil mala svoje mestské sídlo na Faubourgh Saint-Honoré a ďalšie na ulici Petits Champs, takže po ukončení svojich povinností mohol odísť do Clichy, kde ustanovil asistentov, kňazov najlepšieho charakteru, aby sa starali o jeho „dobrých ľudí.“ Písomné správy preláta, ktorý Clichy pravidelne vizitoval počas nasledujúcich dvanástich rokov zaznamenávajú, že kostol, sakristia a všetky priestory sú udržiavané v čistote a v dobrom poriadku. Sväté omše boli slúžené dôstojne. Katechizmus bol vyučovaný pravidelne a matriky zapisované do dáta. Ľudia nemali nijaké sťažnosti na farára alebo na ďalších kňazov a farár nemal prekážky v styku so svojimi farníkmi. V roku 1626, keď mu narastajúce povinnosti znemožňovali častejšie návštevy Clichy, Vincent de Paul sa vzdal farárstva.

Človek, ku ktorému bol Vincent poslaný za vychovávateľa jeho synov bol Philippe-Emmanuel de Gondi, generál kráľovských galejí a synovec kardinála de Retz, ktorý sa krátko predtým spýtal farára z Clichy, ako sa dostal do tej farnosti. Pochádzali z rodiny talianskych bankárov, sídliacej v Lyone, ale mali spoločné korene s Katarínou de Medici, ktorú doprevádzali z Florencie na sobáš s Henrichom II v polovici predchádzajúceho storočia. Rodina nesmierne zbohatla a dva najvyššie posty vo Francúzsku boli považované za dedičné v rodine Gondi: v každej generácii sa najstarší syn stal generálom galejí a druhý najstarší parížskym arcibiskupom. Talianska matka Philippe-Emmanuela vychovala – a rozhodne zle – kráľovnú Margaretu a exkráľovná pravidelne navštevovala de Gondiho a jeho manželku, ktorí boli jej dôvernými priateľmi.

*Generál galejí bol čestný a zbožný; prinajmenšom všetko pravidelne zachovával ba až okázalo to, čo sa týkalo náboženstva, ktorému dlhoval za svoje šťastie. Bol nesmierne pútičkársky ohľadom svojho miesta v kostole a v úcte voči požehnaniu, pokľaknutiu a incenzu, čo považoval za svoju povinnosť; ale v zapieraní seba si dovoľoval veľkú slobodu. . . . Veľmi žiarlivý na svoje výsady dával pozor, aby si zachoval svoje vysoké postavenie. Ale pri velení kráľovským galejám nikdy neriskoval svoj život a nikdy nevyplával na more. Jeho hlavným záujmom bolo objavovať, čo môžu priniesť ceremónie – ako pri nich urobiť dojem – a patrične sa na príležitosť pripraviť.*9*

De Gondi bol pozorný ohľadom spásy duše a po smrti svojej manželky vstúpil do Oratória. (Najprv požiadal o prijatie do Misijskej spoločnosti, ale Zakladateľ, Vincent de Paul ho odmietol). Madam de Gondi bola čulá a impulzívna až to hraničilo s netrpezlivosťou. Bola zbožná a láskavá, veľmi nápaditá a škrupulózna, „predurčená spôsobovať svojim duchovným vodcom toľko bolesti, koľko jej mala ona sama.“ Jej portréty zobrazujú bytosť, ktorá maskuje svoju skutočnú osobnosť; jej hlava je držaná spôsobom, ktorý môže byť vynútený jej nadmieru tvrdým vzpriameným golierom alebo obvykle skrývanou neústupnou povahou. Zvykla hovoriť, že by chcela svoje deti vidieť radšej ako svätcov než ako veľkých pánov, ale v skutočnosti boli rozmazané. Teta, otcova sestra ich opisuje

ako mladých diablov; táto dáma, markíza, ovdovela ešte za mlada, keď jej manžela zabili v súboji a s de Gondiovcami veľmi dobre vychádzala a Vincent sa sňou často stretával. Myslela len na to, aby robila dobro, pomáhala odsúdeným vo väznici, sprevádzala ich na popravu a zostávala pri šibenici až do skončenia ich smrteľného zápasu. Míňala svoj značný majetok na to, aby početným väzenkyniam v Paríži zmierňovala ich utrpenie.

V roku 1613 už o osude de Gondiových chlapcov bolo rozhodnuté. Trinásťročný Pierre mal zdediť rodinný majetok a zaujať otcovo postavenie. Henri, vtedy dvojročný sa mal stať parížskym arcibiskupom a nemluvňa Jean-Francois Paul mal byť maltézskeym rytierom. Henriho nehoda a skorá smrť zapríčinili, že jeho mladší brat bol otcom donútený stať sa biskupom. Napriek tomu, že chlapcov vyučoval budúci svätec, si ani jeden z nich nezískal veľa dôvery a to ani u vychovávateľa, ani u rodičov. Pierre bol v strede každej provokácie voči Richelieu a Mazarinovi. Jean-Francois sa stal biskupom v jedenástich rokoch a neskôr nastúpil na arcibiskupský stolec a stal sa kardinálom de Retz. Pomocou korešpondencie udržiaval kontakt s bujarou Madame de Sévigné a pravdepodobne ju on povzbudzoval do písania listov. Jeho vlastné *Mémoires* poukazujú na neho, že bol tvrdohlavý, bezuzdný a naviac notorickejší intrigán ako jeho brat Pierre, bol majster v skrývaní svojich pocitov a zámerov. Zdá sa, že aj Vincent de Paul mal pre neho „slabosť“ a ešte aj krátko pred svojou smrťou písal kardinálovi, vtedy vyhostenému z Francúzska kvôli svojej účasti na spiknutí voči Korune.

Po príchode do neba musel Svätý Vincent mocne orodovať za svojho nezávládnuteľného žiaka, pretože kardinál de Retz svoje posledné roky prežil v ústraní „v príkladnej zbožnosti, prísne obmedzujúc svoje výdaje tak, že si sotva pre seba dožičil aj bežné veci, aby mohol splatiť dlh vo výške troch miliónov čo sa mu aj šťastlivo podarilo a aby vyrovnal všetky svoje účty ešte pred smrťou, ktorá ho zastihla v Paríži 24. augusta 1679.“

De Gondi, keď Vincent prvý raz prišiel do jeho domu, bol hlboko potopený v dlhoch. Lenže na život v kráľovskom štýle, na sídla v Paríži a na tri zámky na vidieku si musel požičať od strýka kardinála a predal Hôtel de Gondi Princovi de Condé. Bol závislý na súbojoch, vtedy rozšírených po celom Francúzsku. Jedného rána ho Vincent našiel kľáčiaceho na kolenách dlho potom, ako sa skončila svätá omša. Modlil sa pred odchodom na súboj s mužom, ktorý mu zabil príbuzného. Vrhnuť sa pred šľachticom na kolená, zodvihol Vincent kríž a úpenlivo ho prosil pre lásku Nášho Pána nezúčastniť sa súboja, varujúc ho, že ak neustúpi, Božia spravodlivosť dopadne na neho a na jeho rodinu. Súboj sa neuskutočnil. Vincent de Paul, vždy láskavý, hovoril o pánovi de Gondi s veľkou úctou, vynechajúc zmienku o tom, že býval hlboko zapletený do afér, ktoré sužovali politický život vo Francúzsku tých čias, že oba jeho parížske domy i všetky jeho vidiecke sídla boli používané ako miesta stretávania a útočiská pre partizánov.

Spoločenský život de Gondiovcov prebiehal vo veľkom formáte, ale Vincent sa nezúčastňoval ich spoločenských podujatí. Keď si splnil povinnosti „utiahol sa do svojej izby ako kartuzián do svojej malej cely.“ Dozeral na služobníctvo, nastroľoval poriadok, keď sa medzi sebou hádalo, utešoval tých na ktorých

dopadol hnev panej – lady bývala náchylná k výbuchom nevôle. Keď sa rodina zdržiavala na niektorom z vidieckych majetkov, mával kázne pre miestny ľud, spovedával a vyučoval náboženstvo.

Jeho príklad na Madame de Gondi zaúčinkoval a ona pochopila, že vychovávateľ jej synov nie je obyčajný kňaz. Bola typom ženy, ktorá sa neustále prehrabávala v duši, sužovanej škrupulami kvôli svojej minulosti – jeden autor píše, že kedysi mala krátku lúboštnú epizódu s Bassompierre – a trápila sa kvôli budúcnosti. (Bassompierre bol francúzskym maršalom – poznámka prekladateľa.) Požiadala Vincenta, aby sa stal jej spovedníkom a duchovným vodcom. Sprvu namietal, ale požiadala ho druhýkrát, tentoraz cez Bérulleho a Vincent sa podujal na vedenie tejto zbožnej, aj keď do seba zameranej dámy. Gondiovci mu zabezpečili isté benefície a Vincent sa za pár mesiacov pobytu u nich stal kanonikom v Écouis v Normandii. Naplno dosiahol všetko po čom kedysi túžil: stabilný príjem, dobré postavenie, ktoré mu dovoľovalo jednou nohou žiť akoby v dvoch svetoch a ticho slúžiť Bohu a svojim blížnym vo svojom vymedzenom priestore.

Avšak Écouis videlo svojho kanonika iba raz. Prišiel tam v roku 1616, aby zaujal svoje miesto v chórovom štalumne a prijal vymenovanie za pokladníka v kapitule. Zložil potrebnú prísahu, popaxoval sa so svojimi spolukanonikmi a potešil ich obedom. Potom požiadal a dostal povolenie vymenovať náhradníka, čo by zaujal jeho miesto. Keď sa v nasledujúcom roku vzdal miesta priora v kláštore St. Léonard de Chaumes, pravdepodobne sa rovnako vzdal aj svojho kanonikátu, pretože sa už nikdy viac jeho meno v nijakých záznamoch v Écouis neobjavilo. V tom roku sa musel dôkladnejšie oboznámiť s dekrétmi Tridentského koncilu, ktoré zakazovali kňazom spravujúcim farnosť prijímať benefície, najmä také, čo sa podobali tým v Écouis, ktoré vyžadovali trvalú prítomnosť. Pretože Gondiovci trávili veľa času v Paríži, pokračoval vo svojej službe v Clichy tak, ako si to situácia vyžadovala. Dôvod, pre ktorý zotrval vo funkcii farára bol pravdepodobne ten, že svoje postavenie vychovávateľa považoval iba za dočasné.

Krásne vidiecke sídla jeho zamestnávateľov sa nachádzali v Pikardii, medzi horkokrvnými, statočnými a pracovitými ľuďmi, v Champagne, kde boli ľudia príslovečne „ dôverčiví, poddajní, verní a dobrí platiči daní “ a v Burgundsku, kde v neskoršom stredoveku zohralo Burgundské vojvodstvo veľkú úlohu, na ktorú sa nikdy nezabudlo. Vincentove vedenie Madame de Gondi bolo zamerané na to, aby sa dokázala viacej kontrolovať a menej sa zaoberať sama sebou. Užasnuté služobníctvo teraz pravidelne vídalo svoju pani kľačať na kolenách, so zmenou jej výbušnej povahy sa im dostávalo z jej strany dobrotivého prístupu alebo ako nesie v rukách košík, naložený jedlom a oblečením pre chudobných.

V roku 1617 bola zima taká silná, že o jej krutosti sa spieva aj v baladách. Pani de Gondi so svojim služobníctvom odišla na niekoľko dní na svoje majetky, ktoré zdedila po otcovi, vzdialené asi dvadsať míľ južne od Amiens. Jedného dňa sa do zámku doniesla správa, že zomiera jeden nájomník a potrebuje kňaza. Vincent sa ponáhlal k tomu trpiacemu, vyspovedal ho a pripravil na smrť. Neskôr ho pani de Gondi navštívila a bola veľmi udivená, keď jej ten chudobný človek povedal:“

Madam, keby som si neurobil generálnu spoveď, ako som to urobil pri pánu Vincentovi, bol by som býval zatratený.“ Hoci sa javil ako bezúhonný človek, počas mnohých rokov žil so zaťaženým svedomím a nikdy sa z hriechov nevyspovedal. Pani generálová začala okamžite rozmýšľať, že koľko ďalších sa nachádza v podobnom stave. Ak človek, ktorého si všetci vážili ako čestného a bezúhonného mal takú potrebu generálnej spovede, uvažovala, možno mnohí sú aj zatratení, keďže nemali podobnú príležitosť, možno aj mnohí z nájomcov, za ktorých ona, ako jej to povedal jej nový spovedník, nesie určitú zodpovednosť pred Bohom. Požiadala Vincenta, aby sa poskytl nejaká pomoc ľuďom tejto lokality, aby pochopili, aké dobro pre dušu je dobre vykonaná spoveď. Na najbližšiu nedeľu pripadol sviatok Obrátenia svätého Pavla, pán Vincent vystúpil na kazateľnicu v malom kostole vo Folleville a kázal:

Povedal som im, aká dôležitá a užitočná je generálna spoveď a poučil som ich, ako ju treba vykonať . . . Boh požehnal moju kázeň a všetci títo dobré ľudia boli tak pohnutí Jeho milosťou, že si všetci vykonali generálnu spoveď. Ja som pokračoval v poučovaní a pomáhal som im pripraviť sa, ale zástup bol taký veľký, s pomocou iného kňaza sme ho nemohli zvládnuť a preto Madame poslala do Amiens pre otcov jezuitov, aby prišli a nám pomohli.*10

Misijná spoločnosť má svoj *fons et origo* v tejto kázni. Vo všetkých susedných obciach sa uskutočnila krížová výprava kázní, katechizácie a spovedania. Madame de Gondi, ktorá už ukázala, že vie kvôli iným zabudnúť na seba odložila nabok prvú štedrú sumu z ktorej by mala byť podporovaná skupina kňazov, ktorá by vykonávala podobné misie na jej majetkoch každých päť rokov. Ale hoci sejbá bola uskutočnená, muselo prejsť ešte veľa času do jej úrody.

Kým Vincent de Paul pomaly a dôsledne uvažoval o ďalšom smerovaní svojho života, jeho súčasník, Armand du Plessis de Richelieu, brilantný mladý klerik, kvôli ktorému pápež Pavol V rozčeril hladinu tridentských nariadení, sa podujal plniť svoje biskupské povinnosti. Zrekonštruoval katedrálny kostol a ďalšie kostoly ako aj biskupský palác v Luçon, jeho diecéze. Vysušil močiare okolo mesta Luçon, ohradil cintoríny a urobil aj mnohé ďalšie veci. Zaviedol niektoré reformy Tridentského koncilu, založil diecézny seminár a priviedol oratoriánov a kapucínov ako kazateľov pre ľud. Urovnal nezhody medzi vyšším duchovenstvom, zvolal synodu, aby ustálila pevné dátumy sviatkov a slávností a vydal smernice pre farárov. Osvojil si ústretový spôsob politiky voči Hugenotom a hlásal takmer neznámu čnosť tolerancie. Avšak ctižiadostivosť v ňom bola veľmi veľká. Po dobu siedmich rokov, ktoré nasledovali od smrti Henricha IV sa úmyselne nezúčastňoval života pri dvore akoby tým chcel ukázať, že sa otočil chrbátom k svojmu vzostupu, ale v skutočnosti to mal “dôkladne premyslené”. Zatiaľ kým sa Abbé de Paul radil s Bérulle a skúmal sám seba tak pomaly, že až sa to podobalo belestivej procedúre, biskup z Luçon si ku svojmu prospechu načrtával pravidlá, ktorými sa bude riadiť od toho dňa, keď sa prinavráti k dvoru.

Rozhodol sa, že jeho prvá návšteva bude krátka a nezvyklá, že bude zvažovať každý krok, váhu každej myšlienky a kontrolovať každé gesto. Nič nesmie ponechať náhode a improvizácii. Vždy sa vedel ovládať, jeho vôľa neustále

kontrolovala aj tie najhlbšie myšlienky, ktoré sa nikdy nesmeli prejaviť navonok. Už mal vybraté ubytovanie “ ani príliš ďaleko od Boha, ani príliš ďaleko od kráľa.” Čo sa týka kráľa, je veľké umenie v tom, kedy ho navštíviť; musí neustále zotrvať v situácii, aby vystihol na to vhodný moment; raz za týždeň v Paríži, každý druhý deň vo Fontainebleau, keď tam Jeho Výsosť odpočíva. Sám sebe si hovoril, že nikdy nesmie ukázať nervozitu pred šľachticmi, nikdy sa nesmie vyhýbať pozvaniam, ale musí často navštevovať dôležité domy, bankety a ostatné svetské podujatia “ bez preháňania, ale dôstojne.” Poznačil si, ako treba počúvať ľudí, “ nesmie sa zdať, že je pritom nepozorný, nesmie na očiach ukázať netrpezlivosť či vzbudiť smutnú alebo melancholickú atmosféru bez ohľadu na to, kto hovorí; počúvať ho s najväčšou pozornosťou a veľkorysťou, ale viac v mlčaní ako s komentárom a tleskaním.” Odpovede na otázky musia byť formulované tak, “ aby sa zabránilo obvineniu niekoho, ak by sa objavila lož a aby sa tak vyhlo nebezpečenstvu, ktoré pravdivé odpovede niekedy prinášajú.” Korešpondencia vyžaduje zvlášť veľkú starostlivosť: písať tak málo, ako je to len možné; hneď myslieť aj na postup pri možných dôsledkoch, ktoré môžu mať neopatrne použité vyjadrenia; uchovávať kópie všetkých dôležitých listov; odpovedať každému pisateľovi, nech je akéhokoľvek postavenia; mnohokrát prečítať a znovu prečítať doručené a odoslané listy: Oheň ustráži dopisy, ktoré uzamknutá zásuvka uchováva len s veľkým nebezpečenstvom.”

Takýmto spôsobom *Usmernenia a pravidlá, ktoré som si stanovil, aby ma viedli na Dvore* pokračujú. Vyzbrojený húževnatosťou, ctižiadostivosťou, bystrou myslou a pretvárkou sa biskup z Luçon pripravuje na svoju politickú kariéru, jeho bezprostredným cieľom je získať si priazeň u kráľa, ešte chlapca, jeho akčným priestorom je kráľovský dvor, prvou naplánovanou úlohou je uspieť u kráľovnej regentky, Márie de Medici. V roku 1614 bol zvolený do Parlamentu ako reprezentant duchovenstva. Vo Veľkom pôste v roku 1615 kázal pred kráľovským dvorom. Bérulle, ktorého oratoriánov povolal do Luçon aby založili jeho seminár, je mu zaviazaný. Správa sa priateľsky voči Pére Cotonovi, kráľovninmu jezuitskému spovedníkovi, ale zasa nie až tak priateľsky, lebo vidí vlnu nepriateľstva, ktoré sa hromadí voči Spoločnosti Ježišovej. Vstúpil do spojenectva s Pére Josephom, kapucínskym provinciálom z Poitou a horlivým reformným kňazom, ktorý mal všade otvorené dvere. V roku 1616 sa stal almužníkom Anny Rakúskej, španielskej manželky mladého Ľudovíta a členom štátnej rady a koncom toho istého roka bol ustanovený za štátneho sekretára pre zahraničné záležitosti. Ale v roku 1617 nepredvídateľná katastrofa – dočasne – zastavila jeho svižný vzostup.

Mária de Medici bola sedem rokov manipulovaná talianskou manželskou dvojicou Concini. Obaja manželia pochádzali z nižšej spoločnosti, nadobudli veľa peňazí, získali mnoho titulov a úradov a mali taký vplyv na kráľovnu – matku, že mohli dokonca odvolávať ministrov. Princ de Condé, čakať na trón, mocná rodina Guise a ďalšia šľachta, všetci boli nahnevaní a nervózni z danej nemožnej situácie v ktorej sa ocitli a ktorú pripisovali tesárovej dcére a jej netolerantnému mužovi. V poslednom aprílovom týždni roku 1617, Ľudovítov obľúbenec, de Luynes aj s inými zosnoval Conciniho vraždu; vdova po ňom bola obvinená z bosoráctva a z ďalších zločinov a popravená na Place de Gréve. Monsignor

Richelieu, narýchlo ustrašenou kráľovnou – matkou povolaný zo Sorbonny do Louvru sa ponáhl'al, videl zo svojho kočiara jasajúci dav, vlečúci po ulici nahé telo nenávideného Taliana. Na moste Pont Neuf bol svedkom hroznej masakry spôsobenej na mŕtvoľe a okamžite si uvedomil svoje vlastné nebezpečenstvo, pretože on sám bol Conciniových obľúbencom, ktorí ho uviedli ku kráľovnej – regentke a vykrikol: „ *Nech žije kráľ! Všetci volajte, nech žije kráľ!* “ Toto mu zabezpečilo bezpečný prejazd a únik z momentálneho nebezpečenstva.

Keď Mária de Medici nasledujúceho týždňa odišla do ústrania v Blois, biskup z Luçon ju doprevádzal vo svojom novom úrade poradcu kráľovnej -- matky a sprostredkovateľa medzi ňou a jej synom, ktorý už teraz sedel na tróne. V poslednom, z dlhého radu kočiarov, doprevádzajúcich ex-kráľovnú, sedeli biskupi z Luçon a Chartres. Richelieu videl parížsky ľud, ich tváre boli pokrivené nenávisťou, počul ich urážlivé výkriky na kráľovnú a jej sprievod a aj na seba samého. Kým sa všetci triasli a plakali, on uvažoval. Akú chybu spravil Concini, ktorej by sa on mal vystríhať? Čo robila Mária de Medici nesprávne? Concini kráľa podcenil a to isté robila aj Mária de Medici, matka následníka trónu. Len hlúpy sa nepoučí na chybách iných. Richelieu nebol hlúpy.

V čase, keď biskup cestou do Blois prepracovával svoje plány do budúcnosti, Vincent de Paul povedal Bérulle, že „ cíti v duši, že Boh mu vnuká, aby odišiel do vzdialenej provincie a aby sa tam venoval službe chudobným vidiečanom“ ale to zároveň znamenalo opustiť známe prostredie a ľudí, ktorých poznal. Nocou opustil Gondiovskú rezidenciu a smeroval do malej farnosti na hraniciach Burgundska a Dombes, územia, ktoré pred šesťnástimi rokmi pripojil savojský vojvoda k Francúzsku. Tá farnosť, Chatillon-les-Dombes, bola neobsadená, preto kňazi Oratória v Lyone a lyonský arcibiskup napísali Bérulle a požiadali ho, že ak by poznal nejakého dobrého kňaza, aby ho tam poslal. Kňazom, ktorí vo farnosti boli nezáležalo na ničom a farníci už neboli farníkmi. Je dosť možné, že existovala nejaká súvislosť medzi pádom Márie de Medici a Vincentovým odchodom. De Gondi so svojim talianskym pôvodom a blízkymi vzťahmi s ex-kráľovnou by mohol jej partizánom poskytovať skrýšu v jednom alebo viacerých svojich domoch alebo dokonca možnosť stretávania pri organizovaní sprisahania proti novému kráľovi. V každom prípade, jedného rána zostali Gondiových chlapci bez vychovávateľa a ich matka v slzách a bez spovedníka.

Kapitola šiesta

CHUDOBNÍ, NAŠI PÁNI

Vincent de Paul po sebe nezanechal ani denník ani poznámky o duchovnom živote, ktoré by nám umožnili sledovať jeho vývoj na ceste k Bohu. Ale jeho vzrastajúca nezávislosť na materiálnych veciach a na sne o svojom povýšení je zjavná od roku 1617. Človek náhliaci sa začiatkom leta tohože roka na riečnom člne do Lyonu, aby tam prebral listiny a inštrukcie, potrebné k jeho uvedeniu v Châtillon-les-Dombes nemal záujem o existenčné zabezpečenie a stály príjem,

ktorý by mu to mohlo priniesť na rozdiel od nádejnej plavby do Paríža po týchto istých vodách, ktorú uskutočnil pred desiatimi rokmi. Teraz sa ponáhlal za farníkmi, ktorí boli takí nepodobní tým v Clichy, do farnosti „rozsiahlej, ktorá veľmi nutne potrebovala dobrého farára.“ Jeho menovaniu neprekážal nijaký konkurenčný kandidát, pretože nikto nechcel byť v Châtillon farárom.

Fara v jeho novej farnosti bola neobývatelná a v Lyone mu dali odporúčajúci list pre jednu prominentnú osobu v Châtillon s ktorou sa počítalo, že by mu mohla poskytnúť dočasné ubytovanie. Zároveň ho oboznámili s tým, čo môže očakávať. Veci nevyzerali veľmi sľubne. Kostoly, podobne ako fara boli v schátralom stave, taká istá bola aj osemnásťlôžková nemocnica aj *maladerie* pre malomocných. Šesť miestnych kňazov bolo pokročilých vo veku, ale nie v čnosti; boli nedbalí a zo svojich otvorených škandálov si nerobili veľa. Ľud odpadnutý od náboženskej viery a zvyklostí bol ľahostajný. Žilo tu veľa Hugenotov a tí mávali svoje vlastné neverejné zhromaždenia.

Jeho prvý pohľad na Châtillon-des-Dombes, dnes premenovaný na Châtillon-sur-Chalaronne mu musel pripomínať Dax a jeho okolie v Landes. Mesto s dvoma tisíckami obyvateľov ležalo v úrodnom údolí; všetko ostatné okolo bola jednotvárna, melancholická rovinatá krajina Dombes s osamotenými močiarmi, ktoré mu pripomínali pohľady, na ktoré si pamätal z detstva. V meste boli dva kostoly: starší kostol Svätého Martina na okraji mesta a hlavný kostol Svätého Ondreja na úpätí kopca, na ktorom stál starý hrad a od mesta ho oddeľovala rieka Chalaronne.

Lyonský kňaz, od ktorého dostal odporúčajúci list pre pána Beyniera mu vysvetlil, že tento človek je Hugenot. Beynier nebol vzorom ani pre katolíkov, ani pre Hugenotov. Mladý a bohatý *„žil v plnej slobode ku ktorej ho nepretržite pobádalo jeho bohatstvo, mladosť a prostredie.“* Nového farára prijal pohostinne a poskytol jemu a Louisovi Girardovi, horlivému kňazovi, ktorého Vincent onedlho zavolať z Lyonu, aby mu pomáhal, druhé poschodie svojho domu a tak im zaistil súkromie, ktoré potrebovali na modlitby a k zbožnosti. Ale netrúfali veľa času v dome, pretože všade bolo veľa práce.

Châtillon bolo mesto prudkého úpadku. Jeho veľké trhy a obchody konávané po sobotách a v dňoch pred sviatkami, keď si vinári z Beaujolais, rybári z dombesských riek a potokov, obchodníci s hydinou a dobytkom zo zeleňajúceho sa Bresse tu podávali ruky, zostali len tieňom toho, čo kedysi bývalo. Už viac neprichádzali obchodníci až zo Ženevy, aby nakupovali kožu, konope a ľanové tkaniny z údolí Saone. Ale zato na tavernách sa nezatvárali dvere. V časoch, keď sem prišiel Vincent, mal Châtillon-des-Dombes najväčšiu spotrebu vína spomedzi všetkých francúzskych miest podobnej veľkosti. Jeho obyvatelia už oľutovali deň, keď sa pred šesnástimi rokmi ich poddanstvo presunulo spod vlády Savojského domu pod panovanie francúzskeho kráľa a vlády. Od roku 1600 parížske autority v hlavnom meste museli veľa zápasit' s ťažkosťami kvôli malému, vzdialenému mestu, ktorého obyvatelia nevedeli dokonca ani správne hovoriť francúzsky.

Vincent nestrácal veľa času oplakávaním situácie v Châtillone, horšej ako predpoladal. Vyžiadal si a dostal posilu v podobe Pére Girarda a začal sa učiť miestny dialekt, *le bressan*. Jeho prízvuk, ktorý si uchoval z Gaskonska je pre Francúza to isté ako prízvuk niekoho z Welshu alebo Corku pre Angličana a vyvolával ním úsmevy, keď sa na ulici zastavil, aby niekoho pozdravil. Bol vnímaný ako „ mimoriadne srdečný ku každému “, rozdával almužny všade, kde videl, že je to potrebné. Jeho kázne počas prvých týždňov jeho pobytu vo farnosti neboli dávané slovami, ale príkladom. On a jeho pomocníci vstávali o piatej, pol hodiny venovali modlitbe, upratali svoje izby a odišli do kostola modliť sa Posvätné Oficiu a odslúžiť omšu. Dni mali naplnené čistením kostolov, návštevami niekoľkých chorých v nemocnici, zabezpečovaním obnovy kostolov Sv. Ondreja a Sv. Martina a dohliadaním nad ich opravami. Obliekali sa do „ dlhých odevov „ na rozdiel od, iba po kolená siahajúcich poľovníckych kabátov a vojenských čiapok ostatných kňazov „ oni sa nakrátko strihali a ich nákrčníky boli vysoké a s odstrihnutými ozdobami.“

Ľudí do kostolov ťahala zvedavosť; zostávali vypočuť si kážeň a poučenia v jednoduchom, zrozumiteľnom jazyku. Videli naplno obnovený katolícky obrad. „Obrady sú iba tieňom,“ povedal im kňaz, „ ale sú tieňom omnoho väčších vecí.“ Tu boli poučení o význame svätej omše a ako sa správne zúčastňovať tejto veľkej obety: „ To nie je len samotný kňaz, ktorý prináša v omši svätú obetu, ale aj všetci tí, čo sú tu prítomní.“ Dostalo sa im vysvetlenia o dôležitosti liturgických úkonov. Boli povzbudení, aby sa zapojili do spoločného spevu, keď im bolo povedané, ako spoločný spevom *Gloria* oslavujú Boha, ako sa upevňuje ich viera pri *Credo*, ako si pri *Agnus Dei* úpenlivo vyprosujú zmilovanie, ako sa klaňajú pri *Sanctus*, akú úctu preukazujú Panne Márii a svätým pri *Salve Regina* a pri litániach, ako tým zvolávajú zvláštnu milosť vzájomného porozumenia a pokoja pre tých, čo sú zúčastnení.

Keď si ich získal, Vincent podľa príkladu vo Folleville, ktorý mal stále v čerstvej pamäti, ich vyzval ku generálnej spovedi. Najnaliehavejšou potrebou sa javilo prevychovanie kňazov, ktorí už v Châtillon boli, ako sa mu to podarilo nevieme, ale o niekoľko mesiacov títo kňazi žili komunitným spôsobom a dávali dobrý príklad tam, kde predtým robili len škandály. Jedným z prvých a najvýznamnejších zo skupiny Hugenotov, čo sa obrátili bol Vincentov domáci pán Beyrnier a potom ho do Cirkvi nasledovali mnohí z jeho príbuzných. Počas celého svojho života sa Vincent prikláňal k metódam svätého Františka Saleského, keď sa dostal do kontaktu s príslušníkmi inej viery. Bol presvedčený a pravdepodobne všetky jeho skúsenosti to potvrdzovali, že pomocou polemiky nemožno nikoho obrátiť. „Polemika je vo väčšine prípadov málo užitočná a skôr produkuje hádky a zlosť ako dobro. Dobrý život a stále zachovávanie kresťanských čností je sladkou vôňou, ktorá privádza poblúdených nazad.“ *1

O päťdesiat rokov neskôr, keď sa zhromažďovali informácie, potrebné k beatifikácii Vincenta de Paul, mnohí obyvatelia Châtillon si zachovali na neho živé spomienky:

Nedá sa vymenovať všetko, čo pán Vincet vykonal za taký krátky čas a sotva by sme tomu uverili, keby sme to obaja nevideli a o tom nepočuli. Mal také úžasné

*myšlienky, že každý o ňom hovoril ako o svätom. Nikdy sme nemali a už nikdy takého farára ani mať nebudeme. Príliš rýchlo z farnosti odišiel, takže sme si ho nestačili ani oceniť. To, čo vykonal v samotnom Châtillon, myslíme si, že by stačilo aj k jeho kanonizácii a nemáme ani najmenšie pochybnosti, že ak všade účinkoval tak, ako u nás, že jedného dňa bude určite svätorečený.*2*

Ostatní boli viac dôraznejší a konkrétnejší:

*Vždy bol veľmi skromný a sústredený na svoje konanie, či už v kostole alebo hocikde a bol veľmi láskavý ku chudobným. Nikdy neobhajoval svoje práva; bol veľmi pokorný a prezieravý a jeho milosrdenstvo siahalo ďaleko za bežné hranice. Otvorene zavrhoval prax verejných spovedí, poplatky, vyžadované od penitentov, hygieny známe ako Royaume, ktoré sa konávalo vo zvonici a mnohé ďalšie nešváry a škandály.*3*

Neporiadky, ktoré sa tu spomínajú sa začali objavovať štyridsať rokov pred rokom 1617. Prvé dva uvedené na zozname pravdepodobne súvisia odpadnutím mnohých ľudí od sviatostí.

V Châtillon Vincent založil Spolok kresťanskej lásky, dielo, ktoré malo šokujúci úspech a ktoré stále existuje v celom katolíckom svete. Sám opisuje, ako prišiel k založeniu tohoto prvého Bratstva milosrdenstva:

V nedeľu som si obliekal kňazské rúcho na svätú omšu, keď mi ktosi povedal, že v osamotenom dome, vzdialenom štvrt' league (približne 1,6 km pozn. prekl.) sú všetci chorí, niet tam nikoho, čo by im pomohol a všetci sú v neopísateľnej núdzi. Iba som sa o tom zmienil v kázni a Boh sa dotkol srdc tých, čo ma počúvali a zostali vo vnútri hlboko pohnutí súcitom voči týmto úbohým trpiteľom.

Farníci okamžite zareagovali. Toho odpoľudnia nie menej ako päťdesiat gazdiniiek sa vybralo navštíviť postihnutú rodinu a priniesli so sebou kurčatá, víno a ďalšie dobré veci. Pán Vincent po večerách tiež išiel pozrieť, či sa niekto z chorých nechce vyspovedať. Za každou zákrutou cesty videl malé skupinky žien, niektoré idúce odpočinkovým krokom horúcim augustovým večerom, niektoré oddychujúce v tieni. Všetky mali v rukách košíky, plné tie, čo kráčali k domu a prázdne boli u tých, čo sa už stadiaľ vracali. Keď Vincent vošiel, videl stôl a stoličky vysoko nakopené darmi od srdečných farníkov. Kráčajúc naspäť domov sa nemohol ubrániť myšlienke, že ani rodina plná zdravím kypiacich členov, nieto ešte rodina, kde sú všetci chorí, nedokáže skonzumovať ani časť prineseného jedla a že väčšina z neho vyjde na skazu. Jeho výchova k šetrnosti v ňom vzbudzovala obavu a odpor pred takým mrhaním a musel pociťovať nutkanie vrátiť sa k domu, ktorý pred chvíľou opustil a vyžobrať prebytky pre chudobných. Avšak takýto čin by sa mohol dotknúť niektorého z dobrodincov. Musel byť preto vymyslený nejaký plán. „Takže som navrhol všetkým týmto dobrým ľuďom, ktorých milosrdná láska pohla k návšteve tej rodiny, že by sa mohli v návštevách a vo varení pre ňu striedať a to nielen pokiaľ ide o tú konkrétnu rodinu, ale aj v podobných prípadoch, ktoré sa môžu vyskytnúť.“

Panie, ktorých počet bol sedem, medzi nimi aj pani zo zámku sa na Vincentovu žiadosť s ním stretli v najbližšiu stredu. Počas dvoch predchádzajúcich dní spracovával rámcový návrh spoločenstva, ktorého členovia „*by sa mali striedať v po sebe nasledujúcich dňoch pri poskytovaní hmotnej a duchovnej pomoci všetkým, ktorí potrebujú takúto pomoc; hmotnú zabezpečovaním jedla a liekov; duchovnú umožnením zomierajúcim dobre zomrieť a tých, čo sa uzdravili, priviesť k lepšiemu životu.*“

Pravidlá, navrhnuté toho dňa pre Panie kresťanskej lásky boli o niekoľko týždňov zhotovené v písomnej podobe, starostlivo premyslené, držiace sa témy, praktické a presne formulované. Niekoľko dokumentov, napísaných Vincentom poukazuje veľmi jasne na jeho hlbokú znalosť ľudskej psychiky. Vydaté ženy a dievčatá, žijúce u svojich rodičov nemohli byť prijaté za členky bez súhlasu manžela alebo rodičov. Ak kandidátka na prijatie za členku je typom človeka, ktorý sa spočiatku správa nadšene, ale postupne je čím viac unavenejšou a nestálejšou, nemôže byť prijatá. Chudobní chorí potrebujú pomocníkov, ktorí sa nedajú znechutiť pokračujúcimi návštevami u nich; vytrvalosť a zmysel pre zodpovednosť patria k základným vlastnostiam „Služobníč chudobných.“

Členka, ktorá má službu v určitom dni, musí ísť ku chorej osobe, „a zaobchodiť s ňou, ako keby šlo o jej vlastného syna alebo o samého Boha, ktorý to, čo robíme chudobným berie, ako keby sme to robili Jemu.“ Najskôr musí uvariť jedlo – v zmysle našich noriem výdatné kaloricky plnohodnotné jedlo. „Na poludnie štvrt' funta varenej baraniny alebo teľaciny; v nedeľu a vo sviatok kurča. Na večeru nejaké pečené hovädzie alebo dusené mäso so zeleninou.“ Chleba ku každému jedlu toľko, koľko si pacient žiada a pol pinty vína – okrem prípadov, keď má pacient horúčku. Jedlá z rýb a vajčka majú byť podávané v dňoch pôstu a tým čo majú špeciálnu diétu.

Počet členiek v každej skupine nemal prekročiť číslo dvadsať a „ak by bolo potrebné, tak by sa od dám žiadalo, aby hľadali finančné a podobné možnosti“ odkazy a dary, ktoré by im mohli byť venované a podobné záležitosti by mali byť zverované zbožným a schopným duchovným alebo „niektorým čnostným *bourgeois* v meste, niekomu, kto rád koná dobro chudobným a kto nie je veľmi zaťažovaný časnými povinnosťami.“ V Châtillon takýto človek, vybraný pre prvé Bratstvo milosrdenstva nebol nikto iný ako hugenotský konvertita pán Beynier.

Aby bolo zrejmé, aké jedlo sa má pripravovať, pravidlá pre členky v službe obsahujú:

Tá členka osobne prinesie jedlo chorému. Keď vojde, láskavo a srdečne ho pozdraví, na posteľ položí tácku a na ňu dá servítku, misku, lyžicu a chlieb. Chorému pomôže umyť ruky, pomodlí sa s ním, do misky nadrobí chlieb a zaleje polievkou, na tanier položí mäso a všetko na tácke usporiada. potom ho vyzve k jedlu pre lásku Ježiša a Jeho svätej Matky . . . Pokúsi sa zlepšiť mu náladu, ak vyzerá nešťastný. Niekedy mu bude musieť pokrájať mäso a naliať víno. Keď mu všetko pripravila k jedlu a ak sa v dome nachádza ktosi, čo mu môže pomôcť, odíde k ďalšiemu chorému a obsluži ho rovnakým spôsobom. Musí pamätať, že

vždy začína tam, kde je niekto s chorým v dome a končieva tam, kde je chorý sám, aby tam mohla zostať trocha dlhšie, pretože pacient nemá nikoho.*4

Bolo to v nemocniciach Milosrdných bratov svätého Jána z Boha, kde videl malé pozornosti, také dôležité pre trpiacich? „Umyte chorým osobám ruky. Pozerajte, či nepotrebujú čisté uteráky. Pokrájajte im mäso a nalejte víno. Ak zomrel, prikryte telo plachtou a vykopte pre mŕtveho hrob.“ Bolo toto príklad Markízy de Maignelay, zbožnej sestry generála galejí, ktorý mal na mysli, keď napísal, „Sprevádzate zomierajúcich do Božích rúk, staráte sa o ich pohreby, zaujímate miesta matiek, ktoré sprevádzajú svoje deti na miesta odpočinku?“

Takéto začiatky malo veľké charitatívne dielo. Niekto môže uvažovať nad tým, akého druhu bola tá kázeň a akú presvedčivú silu ovládal kazateľ, keď jeho slová poslali päťdesiat poslucháčov, aby sa ponáhľali so svojim posolstvom súcitu toho augusta v roku 1617.* Len jediný raz sa o tom vyjadril a vtedy povedal, že nemohúci stav tej nešťastnej rodiny ním hlboko otriasol a že to povedal od srdca. Nikdy si nepísal kázne, ani jedinú z nich, kázaval viacmenej spontánne a jednu v Châtillon predniesol s takým účinkom, že sa dotýka aj nás.

Snád' náš najlepší kľúč k jeho kázňam nachádzame v inštrukciách pre iných kňazov na túto tému. Keď hovoril o vtedy v Paríži oblúbenom, bombastickom, kvetnatom kazateľnicovom rečníctve, smutne poznamenal, že všetky tieto afektované prejavy, pompézne predvádzania sa a prázdne reči, zdá sa, ešte nikoho neprivedli k obráteniu. Vyhlásil za svätokrádež márnivosť, ktorou sa previňuje kazateľ, čo používa kazateľnicu iba k prehliadke toho, aká veľká je jeho učenosť, ako dokonale narába s jazykom, aký je dôvtipný a ako „pozná všetky módné slová.“ Takýto ktosi „čo sa hrá na páva produkovaním vznosných prednášok s cieľom získať pre seba chválu a slavu,“ bol pre Monsieura Vincenta opovrhovanehodným človekom.

Pri kladení základov dobrého kazateľstva, ako si ho on predstavoval, možno si to ani neuvedomujúc, nám hovorí, ako on sám káže. Prvou vlastnosťou kázne je jednoduchosť, jednoduchosť v obsahu, jednoduchosť v slovách a v štýle, jednoduchosť vo vystupovaní a v tóne. Je hodné povšimnutia, že keď sa raz Vincent zhováral s jedným vyslúžilým hercom, rozpovedal ostatným, čomu sa priučil – že na parížskych javiskách už vôbec nie je moderné hovoriť vysokým,

*Ak jeho srdce a city dodali silu pohnútke v nedeľu, jeho hlava prevzala riadenie v pondelok, keď započal vkladat' poriadok do niečoho, čo by sa mohlo ukázať prchavým a málo užitočným, keby to nebolo plánované na rozumovom základe.

deklamačným hlasom, ale familiárne, ako človek k človeku. Jedna nezabudnuteľná Hamletova rada je, keď žiadal hercov, aby všetko konali s citom, aby nič nezmyselne nepreháňali. Keď Vincent varoval pred kričaním a teatrálnosťou, poukázal na ďalšiu, nie menej dôležitú vlastnosť dobrej kázne – presvedčivosť. Čítať texty o jeho stanovisku k tejto otázke značí čítať majstrovské dielo o umení presviedčať. Videli sme silu jeho vlastnej presvedčivosti, ktorú uviedol do akcie vo Folleville a v Châtillon. Utajení Presviedčiaci dneška, reklamní magnáti, ktorí, ako sa zdá, objavili umenie

presviedčať a to tak, ako keby študovali u Vincenta de Paul spôsob, ako presvedčiť ľudí aby robili to, čo si oni želajú. Avšak pán Vincet nevedol kurzy pre namáhavé odvetvie predajcov, ani nedával tipy, ako primäť ľudí kupovať luxusné veci. Ukazoval kazateľom, ako presvedčiť svojich poslucháčov, aby hľadali to jediné, čo je potrebné a neuspokojiť sa s ničím menším. Aby presvedčil, musí kazateľ najskôr ukázať výhody toho, čo ponúka; potom musí vysvetliť všetky prirodzené vlastnosti ponuky; nakoniec musí svojich poslucháčov poučiť, ako zrealizovať všetko to, čo im bolo navrhnuté.

Kázaval sám sebe a vedel ako: „Neveríme kazateľovi preto, že je veľmi učený, ale keď je dobrý, máme ho radi. Čert je veľmi učený a predsa mu neveríme nič, čo hovorí Náš Pán najskôr musel mať rád ľudí a až potom mohol chcieť, aby Mu verili.“ Varoval kňazov, ktorí prichádzali na jeho Utorkové konferencie v Paríži, aby starostlivo riešili problémy pri príprave kázní. Prosil ich, aby kládli základy dobrých kázní do života modlitby. „Rozjímavá modlitba je najdôležitejšia kniha pre kazateľa.“ Bossuet, ktorý sa zúčastnil mnohých z týchto konferencií napísal Klementovi XI o vynikajúcom vplyve na parížske duchovenstvo, seba nevynímajúc, ktorý mali kázne Vincenta de Paul.

Keď dovolil svojmu srdcu, aby letelo spolu s ním ako sa to stalo v Châtillon a raz pri jednej príležitosti, keď obhajoval kauzu odvrhnutých detí v Paríži pred veľkými dámami Francúzska, ktoré boli členkami Spolku kresťanskej lásky v hlavnom meste, pozdvihol sa do úžasných výšok. Podobne ako všetci Gaskonci aj on mal mimoriadnu mimiku, ale nikdy tento dar nevyužíval na kazateľnici, hoci v rodinnej atmosfére rozhovorov a inštrukcií, ktoré poskytoval členom svojich dvoch Spoločností, misijným kňazom a dcéram kresťanskej lásky sa mu dovolil naplno prejaviť. Keď štyri sestry dobrovoľníčky odchádzali do morom nakazeného mesta Calais, aby nahradili tie, ktoré sa tam nakazili touto smrteľnou chorobou, Vincent zhromaždil komunitu, aby predniesol rozlúčkový príhovor. Pochválil ich sebaobetovanie, ktoré ich priviedlo k tomu, čo veľmi ľahko môže znamenať smrť, varoval ich – akoby sa obával o ich pokoru – pred pýchou. Aby sa pred nikým nevyjadrili, že kráľovná vyznamenala dcéry kresťanskej lásky tým, že ich posielala do Calais prednostne pred inými ošetrovateľskými sestrami. Každý jednej doporučil, aby sa považovala za najnehodnejšiu a najnedokonalejšiu z celej spoločnosti. Nazval ich *mes petites*, a potom, hľadiac na tieto štyri ticho stojace sestry, najnepatrnejšie zo všetkých jeho nasledovníkov a ktoré boli v ten deň hlavnou témou príhovoru sa náhle zastavil, premohol zovretie v hrdle a rozplakal sa.

Jeden brat, ktorý bol poverený superiormi Misijnej spoločnosti, aby zaznamenával vyjadrenia pána Vincenta, opísal aj jeho gestá a zaznačil aj jeho slová. Hovoriac o budúcom možnom úpadku horlivosti v Misijnej spoločnosti varoval pred ním. “Keď ma tu už nebude, je možné, že budete mať kňazov, čo budú muži hodní opovrhnutia pre svoju neumŕtvenosť, duchovnú spustlosť, ktorých okrem zábavy nebude zaujímať nič; muži, ktorí sa okrem dobrého jedla nebudú o iné veľmi starať. Bude to Je mi odporné to vysloviť druh mužov, čo sa budú rozmaznávať.” Ten brat zaznamenal, ako Vincent položil ruky na svoje predlaktie a objal sám seba. Neskôr počas tej istej rozpravy ten brat popísal, ako Zakladateľ, keď zdôrazňoval istý bod, „vložil do svojho hlasu

pohrdlivý tón plný opovrhnutia“ alebo „ napodobňoval slimáka vtahujúc svoje rožky a celé telo do ulity “ alebo „ robil výrečné pohyby rukami alebo hlavou. “ Niekedy sa obával, že zašiel príďaleko, keď sa verejne vyznával pred komunitou: „ Minulý piatok som vám počas môjho rozprávania dal zlý príklad; kričal som tak hlasito a rukami som tak búchal, že to vyzeralo, ako by som bol niekým rozčúlený. Otcovia, prosím za odpustenie.“

Oba jeho spôsoby, listy aj ústne inštrukcie oplývajú vyhláseniami, ktoré zdanlivo pripomínajú poistný ventil preťaženého srdca. V tomto je podobný Svätej Terézii z Avily. Niekoľko príkladov z jeho listov na túto podobnosť ukáže. Svätý Vincent:

Nikdy som nestretol takú ženu ako vy, čo by robila tragédiu z istých vecí Pre meno Božie, Mademoiselle, prestaňte s tým.

Toto je všetko, čo by vás mohlo zaujímať, ale povedzte mi, kedy sa vrátite nazad? *O Mon Dieu!* Zabudol som vám povedať, že dnes dopoludnia očakávam Madame Moussot Ďakujem vám za výborný chlieb, lekvár a jabĺčka, čo ste mi poslali Ale vážne Mademoiselle, bolo toho priveľa pre meno Božie, už to viac nerobte.

Vidíte pane, obaja, vy aj ja sme si dovolili byť unesení preč našimi vlastnými názormi. . . . Pre Meno Božie, pane, vybavíte to takto. Kto by na svete mohol s čistým svedomím urobiť to, čo ste spravili vy? Hovoríte, že X je hlúpy, že žobre o almužny na okraji ciest a iné nerobí. Dajme tomu. Ale vy, pane, ste presvedčený, že ja som mohol mať zvláštny dôvod urobiť tak, ako som urobil Ach, pane, venujte mi pozornosť. Iba myslíte, akže sa to stalo, čo by sa stalo všetkým týmto úbohým ľuďom? Ale ste tu vy. S kým sa môžem zhovárať s väčšou otvorenosťou a s väčšou dôverou ak nie s vami, s mojím druhým ja ?

Som dosť na pochybách ohľadom správ (v liste zo Sliezska) o to viac, keď tá lady a vy ju poznáte – je taká, čo všetko počula – ma presviedča o opaku Hovorím vám to narýchlo.

Žijeme v duchu služobníkov z Evanjelia, pokiaľ sa týka pánov biskupov, ktorí, keď nám povedia „ chod'te, my ideme; príďte, my prideme; urobte toto a my to urobíme.“ Keď poukazujete na nespokojnosť Ich Excelencií, nemajte obavy moja drahá Matka, že čokoľvek aj najmenšie môžete urobiť spôsobí u nich prekvapivo zlosť a vyvolá búrku Ach môj Spasiteľ: Čo som to povedal ? Kadiaľ po svete sa túla moja myseľ, že píšem tak ako som práve napísal ? V skutočnosti moje posudzovanie nemá nič spoločné s mojou vôľou. Pane na nebi, pomôž mi podriaďiť moju vôľu aj úsudok Bohu . . .

Teraz Svätá Terézia:

Neviem si predstaviť, ako ste mohli nechať toho muličiara odísť bez toho, aby ste mi poslali list Keď posielate balík po hocikom okrem muličiara, nedávajte do neho nijaké peniaze. Viete, čo sa obyčajne stane Pre Lásku Božiu nebud'te taký ľahostajný nenechajte horúčku bez toho, že by ste niečo proti nej urobili Ach, ako vám závidím, že môžete počúvať kazateľa, ktorého máte, ako by som si želala teraz byť v Seville Bohu vďaka, že sa už ozvali cengáče a Baránok Boží.

... Pre prípad, že by som zabudla, váš list pre Fr. M. by mohol byť dobrý, ale len preto, že bol v latinčine. Boh chráni moje dcéry pred predvádzaním sa vedomosťami. Nech sa to nikdy viac nestane.

Ach otče, ako nás váš list o jedle v nemocnici rozosmial. Tie hrozné tresčie placky! ... Čo sa týka tej panej, pevne verím, že sa nejedná o melanchóliu, ale že trpí od démona. Ona je tá, čo sa odovzdala týmto klamstvám ... Je dokonale oklamaná – môj Bože odpusť mi – a vyzerá byť spojená s vašou Velebnosťou. Je možné, že práve ona spôsobila všetky tieto veci. ... Radím vám, aby ste sa zdržovali čím ďalej od nej. ... Čo som to ja za zlomysel'nú osobu! ... Prosím vás otče, hovorte taktne, ak máte príležitosť sťažovať sa na niekoho. Obávam sa, že v tomto ohľade ste neopatrný, pretože viem, že ste – taký priamočiary. Nech Boh chráni, aby sa to, čo ste povedali, dostalo do nunciových uší! ... Dnes som dostala váš list. Nech je pochválený Boh, ktorý bol ku mne taký dobrý, keď vám prinavrátil zdravie ... Ale musím povedať, že je to naozaj dobrá vec, keď ste sa vrátili, aby ste mohli spovedať a to aj v takomto počasí! Ako by ste nemali čo iné na práci. Bude si vaša velebnosť ráčiť zapamätať, že nie ste zo železa? Všetky múdre hlavy v našej reholi si myslia, že vás to množstvo práce zruinuje. ... Už ma hneváte kvôli tým všetkým vašim pádom. Preboha, však sa držte tej mulice, aby ste nespadli. Nevieť si ani predstaviť akým nemožným spôsobom viete jazdiť alebo prečo si myslíte, že môžete za deň jazdiť tridsať míľ bez sedla? Číra samovražda!

Dcéra moja, nie je dôležitý veľký počet kláštorov, ale počet svätých, ktorí v nich žijú. Jedna nespokojná sestra ma desí viac ako légia čertov ... Ďakujem za to, čo ste poslali, ale prestaňte rozprávať, že moje čnosti sú znakom dokonalosti. Myslím, že to mám v povahe; nikto by ma nepodplatil sardinkou ... Pomarančová esencia bola vynikajúca, niektoré dule došli v dobrom stave; žralok bol pekný; tuniaka sme poslali do Malagy – a dosť z neho sme si nechali aj tu.*5

Zvláštny spôsob pridávať presnú dávku octa ku chvále a medovú polevu na vrch bol rovnaký ako u Vincenta de Paul, tak aj u Terézie z Avily. Ona síce mala väčší zmysel pre humor, ale jeho nadanie pre priateľstvo sa vyrovnalo jej. Na osvieženie je tu niekoľko prirodzených situácií, ktoré potvrdzujú, že vychádzajú z oboch základov, francúzskeho aj španielskeho.

V auguste roku 1617, mesiac potom, ako v Châtillon začalo existovať Spoločenstvo milosrdenstva, Vincent napísal generálovi galejí, ktorý sa v tom čase zdržiaval v Marseilles a v liste mu vysvetľoval a s oneskorením ospravedlňoval svoj odchod z de Gondiho domu. Odišiel preto, lebo nemal také schopnosti, aké by sa vyžadovali od vychovávateľa v rodine vysokej šľachty, písal, že tajne opustil Paríž s rozhodnutím vyskúšať kňazskú službu vo farnosti, kde sa teraz nachádza.

Filip—Emmanuel, ktorého pani bola celé leto neutešiteľná jej neodkladne napísal a do obálky vložil aj list, čo mu poslal Abbé de Paul. De Gondi samotný nechal, aby Vincent nad ním úplne zvíťazil. „*Som úplne hotový,*“ začal, „*z listu, čo som práve dostal od pána Vincenta a ktorý prikladám. Pozri, či nenájdeš nejakú medicínu na ranu z jeho straty.*“ Generál pokračoval v tom, akú pomoc pre neho

znamená návrat bývalého vychovávateľa:“ *Viem, že bude veľkou pomocou pre mňa a moje deti pri spáse našich duší, (myslel tým, že spása pani de Gondi je už zaručená?) a že mi bude pomáhať pri rozhodnutiach, ktoré chcem uskutočniť a o ktorých ty vieš.*“ Prosil ju, aby zašla za Bérulle a ďalšími a zabezpečila Vincentov návrat; už viac nebude pracovať ako vychovávateľ, ale bude dohliadať na vychovávateľa a bude mu poskytnutá úplná sloboda, aby žil podľa svojich záujmov, „ *nech sú akékoľvek, ja si rozhodne želám jeho návrat do nášho domu, pretože jedného dňa alebo ešte skorej chcem viesť v jeho prítomnosti dobrý život.*“

Keď si Madam de Gondi list prečítala, preplakala celý deň a napísala priateľke o smútku, ktorý z dôvodu Vincentovho úteku dol'ahol na ňu a na jej drahých:

*Nikdy by som neverila, že môže niečo také urobiť On, ktorý vzbudil taký záujem v mojej duši ma takto zavrhol Vie, aký je pre mňa potrebný a aké dôverné veci musím s ním prediskutovávať Vie, aké dôležité veci chcem na našich majetkoch robiť, ale bez jeho pomoci sa to nedá uskutočniť moja duša je v žalostnom stave, generál je zúfalý, moje deti chradnú každým dňom a dobro, ktoré konal pre tento dom a pre sedem alebo osem tisíc duší našich nájomníkov sa úplne stratilo. Ako keby oni neboli spasení Krvou nášho Pána, ako boli ľudia z Bresse!**⁶

Napokon prišla na to, pomocou čoho ho podnietiť, aby sa vrátil. Snažne prosila stovky svätých ľudí, aby žiadali nebesia o vyriešenie jej ťažkosti a napísala Vincentovi. Zároveň prikázala, aby napísal aj mladý Pierre „čo chradne každým dňom“, požiadala aj strýka parížskeho kardinála a niekoľko ďalších osôb z ktorých niektoré boli vysokého postavenia, niektoré boli nábožné alebo boli aj vysokopostavené aj nábožné.

Madam de Gondi vo svojom liste raz prosila a raz zasa pre zmenu útočila. Ak by sa jej utečenecký spovedník nevrátil a ona by zomrela bez rozhrešenia a dostala by sa do zatratenia, tak to bude jeho vina. Žiaden iný kňaz jej nevie porozumieť. Utrápiť by sa alebo by prišla o rozum, keby sa nevrátil. Vincent, ktorý dokázal napísať inej, menej búrlivej dáme „Nikdy som nestretol nikoho ako vy, čo by dokázal z ničoho urobiť tragédiu,“ nepokarhal pani generálovú za podobné prejavy. Ak nastal takýto rozčúlený prípad, spýtal sa Boha, prečo mu táto vysoko popudlivá panovačná stvora prekrížila cestu, ale hneď prosil o odpustenie a začal rozmyšľať o možnom dobre, ktoré sa skrýva pod povrchom jej duše. Premietal si vo vnútri dobrá, ktoré dával do súvisu so ženskosťou u toľkého množstva žien: jeho vlastná matka a sestry, trpezlivo pracujúce v Ranquine, aby on mohol ísť do školy a na univerzitu; Toulousanka, čo pamätala na neho vo svojom závete; láskavé ženy v renegátovom hárme v hornatom kraji Tunisu; kráľovná Marguerita, „taká nešťastná nad tými, ktorých čnosti a talent boli zruinované, čo u nej vyplavilo na povrch lásku a súcit s chudobnými; “ ženy zo Châtillon, spolucítiace a pohotové pomáhať núdznym a chorým? Nevieme to, vedenie, ktoré neskôr poskytol francúzskym ženám dokazuje, že mal nielen hlboké vedomosti o ženskom myslení, ale bol aj presvedčený, že bolesti v jeho vlasti sa nedajú riešiť mužmi, dokonca ani takými svätými, akými boli Bérulle a František Saleský, ba ani takými prezieravými, brilantnými a mocnými ako Sully a Richelieu. Ošetrovať, utešovať, ochraňovať, vychovávať, hájiť, podporovať, slúžiť a hojiť je

úloha žien a to nielen iba po konkrétnej stránke, ale aj citlivosť a myslenie, celý ich inštinkt ich k tomu predurčuje. Reforma katolíckej cirkvi vo Francúzsku potrebovala dobrých kňazov. Pre morálnu a sociálnu reformu bolo treba dobrých žien. Vincent de Paul sa osvedčil v oboch prípadoch.

Hoci spočiatku odolával jej naliehavým prosbám, vzdal sa, keď Bérulle, vyzvaný de Gondiovcami mu povedal, aby sa vrátil. S ťažobou v srdci dal Châtillonu, teraz už vzorovej farnosti, sbohom. Farníci pri jeho odchode plakali. Do Paríža sa vrátil v čase vianoc.

Kapitola siedma

VYORANIE BRÁZDY

Nasledujúcich sedem rokov (1618—25) žil Vincent v dome de Gondiovcov a odsťahoval sa až po smrti pani de Gondi. Kedykoľvek mohol odísť a prísť na ich majetky, kde sa venoval časnému a duchovnému dobru nájomníkov, čo žili na ich pôde. Dával misie, povzbudzoval tých, čo si chceli vykonať generálnu spoveď a zmeniť svoj život. V oblastiach, kde bola široko – ďaleko rozšírená chudoba zakladal odnože *Charity*, generál a jeho manželka mu poskytovali štedré dotácie, čím podporovali aj vlastnú prestíž a autoritu. Zdá sa, že pravidelne navštevoval Clichy; hoci sa v Châtillon začiatkom roka 1618 vzdal farárstva v prospech Pére Girarda, svojho tamojšieho spolupracovníka, ale svojej parížskej farnosti sa nevzdal do roku 1626.

V hlavnom meste našiel ďalší priestor pre svoje charitatívne nadšenie. Ako domáci kaplán v rodine generála galejí vedel, akým spôsobom sa veslári na lodiach dostali k svojmu osudu. Pretože bolo nemožné naverbovať niekoho na túto nenávidenú prácu, ľahké a lacné riešenie problému nahradiť chýbajúcich veslárov sa našlo v odsúdení kriminálnikov na galeje. Odsúdenci nemali nijakú mzdu, stravu dostávali v minimálnom množstve a keď už raz boli prikovaní k lavici, boli nútení poslúchať. Aby uspokojili dopyt, pretože úmrtnosť v tomto nezávideniahodnom zamestnaní bola vysoká a flotila neprestajne požadovala viac a viac veslárov, sudcovia posielali mužov na galeje aj za pomerne nepatrné previnenia. Koho už raz odsúdili na galeje na Stredozemnom mori alebo na Atlantiku a či jeho trest bol dlhodobý alebo len krátky, ten sa už len zriedkakedy odtiaľ vrátil. Aj keď sa im čas trestu pominul, márne sa domáhali prepustenia. Obyčajne ich žiadosti boli „ *písané na vodu ich päť a pol metra dlhými veslami*“ až kým im smrť konečne neuvoľnila členky nôh od pútacej reťaze a ruky od vesla.

Väčšina z týchto nešťastníkov sa oboznamovala so svojim mizerným osudom v parížskych väzniciach. Sestra pána Gondiho, markíza de Maignelay, ktorá naplňala svoj život snahou prinášať úľavu mnohým z týchto odsúdených a energicky pobádala zodpovednú vrchnosť, aby zlepšila stav väzenských budov, rozprávala o tomto všetkom pánu Vincentovi drásavé príbehy.

Začiatkom nového roka po svojom návrate zo Châtillon obišiel všetky mestské väznice: Conciergerie, Grand Châtelet, Petit Châtelet, Fort l'Évêque, Bastillu a ostatné menšie žaláre. Tieto pevnosti si neboli podobné ani čo do množstva väzňov ani čo do ukrutností a ponižovaní beztrešne za ich múrmi páchanými, podobne ako v koncentračných táboroch nášho storočia; tak či onak, strašné podmienky čakali na človeka, ktorý mal to nešťastie, že ho odsúdili na pobyt v ktorejkoľvek z týchto väzníc.

Väznica Grand Châtelet, jedna z najstrašnejších, stála priamo v centre mesta. Bola situovaná na severnom brehu Seiny neďaleko mosta, kde mali svoje dielničky zlatníci a striebrotopci a nie veľmi vzdialená od Hôtel de Gondy. Vincentovi súčasníci, ktorí trpeli väzením na tomto desivom mieste pre nás zaznamenali názvy jednotlivých väzenských priestorov: Jatky; Ostne-a-Bodáky; Zverstvá; Reťaze; Pasca Žalár; Jama, „*do ktorej boli väzni spúšťaní na povraze ako vedro do studne*“; Koniec Starostí, čo predstavovalo po členky, niekedy po kolená byť ponorený v odpadkovej vode s lezúcimi plazmi. Avšak najhroznejšia zo všetkého bola Hypocras Hrádza, kde odsúdený nemohol ani sedieť, ani ležať; musel stáť alebo do únavy dupať nohami, pričom na neho šústala špinavá voda, telo mal spútané reťazami a zohnuté k svojim opuchnutým a hnijúcim nohám. Štrnásť dní v Hrádzi bolo istou príčinou smrti alebo zošalenia, preto nie veľa väzňov túto tortúru prežilo.*1

Väčšina väzňov v Grand Châtelet, včítane tých, ktorí boli určení na galeje, bola umiestnená v dláždených chodbách a halách, pripútaná reťazami k stene ako dobytok, za lôžko im slúžila červíkmi prelezená slama, ako jedlo dostávala nedostatočnú dávku čierneho chleba. Neľudské zaobchádzanie Vincent de Paul zakúsil na sebe medzi stredozemnými morskými pirátmi a na trhu s otrokmi v Tunise a to nebolo horšie ako panujúce pomery v parížskych väzniciach.

Ako mohol očakávať, na svojej prvej návšteve sa stretol s kliatbami, rúhaním, a s najnenávisnejším odporom tých, ktorí cítili, že ich trest je d'aleko väčší, ako zlo, ktoré spáchali. Skôr ako by sa dalo niečo urobiť pre ich duchovný prospech, musela byť zlepšená ich fyzická situácia. Ako generálov kaplán a v očiach tohoto muža vysoko vážený mal Vincent zvlášť priaznivú pozíciu na uskutočnenie zmien a rýchlosť s akou ich začal uvádzať bola mimoriadna. Počas mesiaca po svojom návrate do Paríža vo štvrti Saint-Honoré kúpil alebo prenajal dom a premiestnil tam skupiny galejníkov. Hoci vtedy nemali toľko úradných šimľov ako je to v našich časoch, aby povoľovali a zakazovali, predsa len existovala široká sieť úradníctva a pána Vincenta čakali prieskumné rozhovory s mocnými osobami a s úradníkmi galejnej väzenskej správy, ale ich nesmel obťažovať problémami o nájdení a zariadovaní domu, o hľadaní možnosti stravovania a nocľážných prostriedkov pre väzňov a uisťovať túto vrchost' ohľadom bezpečnostných opatrení.

Keď najúbohejší z väzňov boli presunutí do tohoto nového väzenia, sám sa zaradil medzi nich a zostával priamo s nimi celé dni a týždne, vidiac ich potreby, píšuc ich listy, utešujúc ich ako sa najlepšie dalo. Keď zbadal príhodnú chvíľu,

poskytol im duchovnú službu. Sľúbil im, že príde za nimi do prístavu, kde sa bude nachádzať ich flotila, akonáhle to bude možné. Každých šesť mesiacov, keď kontingent *galériens* odišiel „v reťaziach“ do Marseilles alebo do Bordeaux, „krvavé škrvny značkovali ich cestu na juh“, ďalšia skupina bola presunutá z väznic do domu pána Vincenta. Kardinál de Retz, naklonený pomáhať, vyzýval v parížskych kostoloch o finančnú pomoc, takže peniaze a dary od podporovateľov tiekli tak hojne, že Vincent bol schopný pomoc väzňom významne rozšíriť. Keď musel odísť z mesta, aby si plnil povinnosti voči Gondiovcom, starostlivosť o väzňov zveril dvom kňazom, ktorých si vybral za asistentov. Jedného z nich, pána Portaila Vincent stretol a spriatelil sa s ním v Clichy v roku 1612. Pomohol mu objaviť jeho povolanie a povzbudzoval ho k vytrvalosti. Antoine Portail bol zúfalo bojazlivej, samotárskej povahy, ale jeho láskavosť a oddanosť voči galejným väzňom bola taká istá ako u Vincenta. Ešte bude o ňom reč.

O rok neskôr sa apoštolátu Vincenta de Paul medzi galejníkmi dostalo veľmi vysokého ocenenia. Kráľ Ľudovít XIII. ho vymenoval za almužníka galejí v hodnosti generála, „s takými istými titulmi a právami, akým sa tešia aj ostatní dôstojníci Stredozemnej flotily.“ Toto vymenovanie mu umožňovalo plniť jeho sľuby väzňom, že ich bude navštevovať v prístavoch. Niekoľko dní potom, čo obdržal správu o menovaní, odišiel do Marseilles a tam na galére našiel svojich nešťastných kriminálnikov, bolo ich dvestoosedemdesiatpäť, každá dvojica bola za členky spútaná reťazou, pripevnenou na železnej guli. Maľované obrazy a filmy o bičovaných galejných otrokoch nie sú prehnané, popisujú bolestné utrpenie, utrpenie, niekedy spôsobované iba z púheho rozmaru alebo kvôli stávkam medzi veliacimi dôstojníkmi na rôznych lodiach. Epizóda z filmu *Monsieur Vincent* v ktorej Pierre Fresnay zbavuje galejníka okov a zaberá jeho miesto má základ v *Abellyho - Život Vincenta de Paul*, biografii napísanej iba niekoľko rokov po smrti svätého. Neskorší životopisci zneistili pravdivosť tejto príhody a vyjadrili pochybnosti o tom, aby takáto zámena bola na galejách uskutočniteľná, ale otcovia misionári, žijúci s Vincentom v jeho posledných rokoch života pripisovali opuchy na jeho nohách a chodidlách váhe reťazových pút upevnených na jeho členkoch, keď sa podujal nahradiť iného na jeho mieste. Nebol ani prvým ani posledným kňazom, ktorý tak urobil odkedy Kňaz kňazov podstúpil smrť na kríži, obetujúc Seba namiesto Svojho brata človeka. V súčasnom storočí mnohí kňazi vystúpili dopredu, aby sa namiesto iných ľudí zaradili do radu vedúcemu do plynových komôr Osvienčimu, Dachau a Buchenwaldu. Ak Vincent uskutočnil dramatický krok uchopenia vesla, bolo to preto lebo odmietol tolerovať neľudské utrpenie galejníkov a týmto spôsobom, keď sa podriadil tyranii, chcel šokovať zodpovednú vrchosť, ktorá tieto ukrutnosti nariadila, ale ich mohla aj odvolať. Po svojom návrate do Paríža nepochybne všetko náležite de Gondimu zreferoval. Zdá sa, že tento veľký pán, ktorý sa nikdy neplavil po mori si pred koncom roka 1619 náhle uvedomil svoje povinnosti generála galejí. Počas nasledujúcich šiestich alebo siedmich rokov bol s galérami v neustálom kontakte, či už kotvili v prístave alebo odplávali na more.

Mimochodom, generál bol odmenený za túto oneskorenú starostlivosť o svoje povinnosti. Jeho galéry prenasledovali pirátov, ktorí terorizovali francúzske južné pobrežie a triumfálne sa vrátili do Marseilles, vlečúc za sebou štyri zajaté

pirátske lode s množstvom väzňov, zbraní a veľkou zásobou munície. V spomienke na svoje niekdajšie skúsenosti v rukách pirátov, by mohol Vincent jasat' nad výsledkom tejto úspešnej naháňačky. Avšak jeho srdce mohlo krváčať nad úbožiakmi, ktorých odreté ruky, strhané svalstvo, boľavé chrbáty a plecia rozprávali o ich podiele na víťazstve a o ich kamarátoch, čo už viacej nevládali reagovať na zrýchlené tempo, zvyšované bičmi a píšťalkou, signalizujúcou „dvojnásobné tempo“ a zomierali pri veslách. Bohužiaľ, napriek všetkému úsiliu Vincenta de Paul zlepšiť osud *gallériens*, denník Angličana Evelynu, ktorý navštívil Marseilles o dvadsať rokov neskôr svedčí, že situácia bola rovnako zlá ako kedysi:

*Potom sme si išli pozrieť galéry, ktorých bolo okolo dvadsaťpäť; kapitán kráľovskej galéry nám vo svojej kabíne poskytol to najzdvorilejšie pohostenie. Ďalej nám ukázal, ako riadi ich pohyby kývaním hlavou a píšťalkou, aby ich zjednotil vo veslovaní. Táto scenéria bola pre mňa nová a divná, vidieť také stovky biednych nahých osôb s oholenými hlavami na ktorých mali iba krikľavo červené čiapočky, oblečené krátke spodky z hrubého plátna, chrbáty mali úplne obnažené, pásy a nohy mali po dvojiciach spútané párom reťazí, boli pripútaní na svojich miestach a všetci naraz boli pod rozkazom panovačného a krutého námorníka . . . Žalostný pohľad bol, keď sa pri veslovaní nahýnali dopredu a potom padali nazad na svoje miesta, hrmot ich reťazí a hukot narážajúcej vody vytvárali nezvykle strašidelnú a desivú atmosféru. Boli ovládaní a trestaní údermi na chrbáty a na podošvy nôh bez najmenšieho poriadku a bez štipky ľudskosti . . . *2*

V roku 1623, keď Stredozemná flotila a potom aj Atlantická priplávala do Bordeaux, generál-almužník čakal na galejníkov a organizoval pre nich všeobecné misie. Pretože bol de Gondi osobne prítomný, je isté, že dôstojníci, dozorcovia a ostatní námorníci tam boli zhromaždení tiež. Jeden Turek konvertoval a bol pokrstený ako výsledok kázní. Dostal meno podľa kráľa : Ľudovít.

Bolo tomu už takmer dvadsať rokov odvtedy, ako bol Vincent tak blízko svojho domova -- necelých deväťdesiat míľ od Dax – a bol na pochybách, či by mohol navštíviť svoju rodinu. Mal z toho škrupule a takto to vysvetľoval priateľom, od ktorých si pýtal radu:

Videl som dobrých kňazov, ktorí uskutočňovali dobré veci, keď boli d'aleko, ale všimol som si, že po návšteve u svojich príbuzných sa dosť zmenili a to nie k úžitku svojich ovečiek. Zostali zaťažení svojimi príbuznými a nemohli myslieť na nič iné. Predtým, ako odišli boli oddaní svojej práci a značne indiferentní voči svojej rodine. Ja som mal tiež strach, aby som sa nestal závislým na svojich príbuzných.

Jeho priatelia mu radili, aby sa tam vybral lebo si myslia, že jeho návšteva bude na ich veľké potešenie a zaslúžia si tak ako druhí mať úžitok z jeho duchovných rád a modlitieb. Tak teda do Ranquine odišiel. Nespál však u svojich, ale v dome miestneho farára, ktorého úmrťovanie bolo známe. Spával na slame, jedával málo a skazené, vodu s kvapkou vína, ktoré si doprial pil v množstve, ktoré sa mu žiadalo.

Rodina de Paul bola na neho hrdá a nie bez príčiny. Ich Vincent, hoci v prvom desaťročí svojho kňazstva postupoval len pomaly a len s malým úspechom v napĺňaní svojich predstáv, teraz ako štyridsiatnik sa pozdvihol na človeka, ktorý má určité miesto v národných aj cirkevných kruhoch. Koľko drobných farmárov v ich okolí má brata generála-almužníka Kráľovských galejí, kaplána v jednej z najbohatších šľachtických rodín vo Francúzsku a farára v parížskej farnosti? Keď sa na neho pozerali, boli nesmierne potešení z toho, ako mu šťastena zmenila osud a očakávali od neho ešte väčšie veci. Pravdaže očakávali voľačo aj oni od neho. Pára volov, ktorú ich otec predal kedysi pred dvadsiatimi šiestimi rokmi, aby Vincent mohol odštartovať do Toulouse, stále škrela v hlavách jeho bratov a sestier. Nezabudli na Vincentove listy a najmä na ten z roku 1610 v ktorom sa vyhovárал, že im nemôže poskytnúť pomoc lebo jeho nádeje na získanie benefícií sa nenaplnili a hádam mu to aj pripomenuli. Avšak Vincent v tom čase mal už inú rodinu, omnoho početnejšiu a núdznejšiu ako boli jeho pokrvní bratia a sestry. Povedľa galejníkov mal chudobných, chudobných z Clichy, chudobných z Pikardie, chudobných zo Champagne, z Beauce, z Burgundska. Za nimi bolo nespočetné množstvo chudobných v Paríži a vo všetkých francúzskych končinách. Zaviazal sa Bohu svojim slovom, že bude slúžiť chudobným. Toto jeho dané slovo nesmie byť nepravdivé.

Vo svojom rodisku strávil osem alebo deväť dní a pripravil sa na odchod. Naposledy stoloval s Jeanom, Gayonom a Bernardom a s ich manželkami, so svojimi dvoma sestrami a ich manželmi; zástup mladých synovcov a neterí sa nádejne točil navôkol a okolití susedia čakali, aby mu mohli zaželať šťastnú cestu. So svojimi bratmi a sestrami hovoril jednoducho „ako spasiteľ svoje duše a ako sa vystríhať chamtivosti a svetskému bohatstvu.“ Ďalej pokračoval: „Nesmiete odomňa očakávať nič; a keby som náhodou mal aj truhlu zlata a striebra, nedal by som vám nič, pretože kňaz, ktorý hocičo vlastní, dlhuje to Bohu a chudobným.“ Boli to skromne žijúci a tvrdo pracujúci ľudia a musel vidieť na ich tvárach výraz sklamaní a to, že celkom zničil ich nádej ho zaboľelo v srdci. Boli to jeho najbližší príbuzní a miloval ich. Ak sa ich brat zasvätil chudobe, oni neboli povinní urobiť podobne. Hoci neboli najchudobnejší, neustále zápasili o to, aby sami seba už nemuseli pokladať za chudobných. To bolo všetko, Vincent im nič nevysvetľoval. Rozlúčil sa s nimi, slzy mu zakalili zrak, kráčajúc miestami, kade sa za dávnych čias často pohyboval, keď vyháňal dobytok a ovce na pastvu a ošípané do dubového lesa.

*Z lúčenia so svojimi bratmi, sestrami a ostatnými príbuznými som bol tak hlboko dojatý, že som nebol schopný iného, iba celou cestou plakať a vzlykať. Keď som si usušil slzy, bol som plný chuti im pomôcť a zariadiť im lepšie podmienky, jedno im dať také a druhé zasa také . . . Kráčal som a bol som taký unesený svojimi citmi, že v hlave som už rozdeľoval medzi nich všetko, čo som mal aj nemal . . . *3*

Takto v neskorších rokoch opisuje svoj definitívny odchod z Raquine. Dodáva, že pokušenie podporovať svoju rodinu sa ho držalo tri mesiace. Spoznajúc, že sa jedná o pokušenie, úprimne sa modlil, aby bol od neho oslobodený „a Boh mi dal milosť zanechať ich v Jeho Otcovskej starostlivosti a považovať to pre nich za lepšie, ako keby mali všetko pohodlie, hoci skutočne boli odkázaní na almužny a sú tak doteraz.“

Počas siedmich rokov po návrate do Paríža na konci roka 1617, jeho kaplánstvo, misie na vidieku a práca pre galejníkov vo väznici a na galérach neboli jeho jedinými záujmami. V hlavnom meste mu najbližšími priateľmi boli Bérulle a ostatní čelní predstavitelia z hnutia za cirkevné reformy. Madame Acarie, ktorej dom slúžil za hlavné miesto stretávania sa skupiny zomrela, ale Vincent de Paul, anglický kapucín Benet of Canfield, jezuita Père Coton, Monsieur du Valof zo Sorbonny a ďalší pokračovali v stretávaní sa s Bérullom na diskusiách o možnostiach a spôsoboch uviesť v celom Francúzsku kánony Tridentského koncilu. Dobroditeľka väzňov, markíza de Maignelay, „vždy odetá v smútočných odtieňoch sivej alebo fialovej sa z času na čas ukázala na tomto zhromaždení rovnako aj Lujza, manželka Antoine Le Gras, sekretára Márie de Medici a aj ďalšie dámy, ktoré sa zaujíмали o hľadanie riešení nájostlivých problémov náboženských, morálnych a sociálnych. Pred koncom roka 1618, Vincent de Paul, prítomný na stretnutí Bérulla a jeho skupiny našiel nového priateľa – Františka Saleského.

Knieža-biskup ženevský, jeden z popredných teológov, spisovateľov a kazateľov vo svojej dobe mu bol známy z povestí, ktoré sa o ňom šírili a z jeho duchovných prác.*

Títo dvaja sa mohli stretnúť počas mesiacov, keď bol Vincent v Châtillon, ale o tom nie je žiadna evidencia. Keď sa stretli v Paríži, Savojskanci bolo päťdesiatjeden, Gaskoncovi tridsaťdeväť a zdá sa, že si navzájom veľmi dobre rozumeli. Hoci František Saleský zomrel v roku 1622 a Vincent sa s ním poznal iba štyri roky, sotva ktokoľvek iný mal na neho taký vplyv. „U Bérulla Vincent de Paul našiel svätosť a zohnuté kolená; vo Františkovi našiel svätého a dal mu svoje srdce.“*4 Ako vidieť, srdce Vincenta de Paul nebolo studené alebo bezcitné, ale hoci čítaval o radosti a duchovnej vyrovnanosti, ani jeho vlastná skúsenosť, ani Bérullovo vedenie mu neposkytli skutočné poznanie týchto čností. Videl ich zosobnené vo Františkovi Saleskom. Skoro o štyridsať rokov neskôr písal Alexandrovi VII, pridávajúc svoj hlas k hlasu Francúzska a ďalších národov, prosiacich pontifika, aby kanonizoval „Pána zo Ženevy.“ Okrem iného v liste píše:

Pretože som bol v dosť úzkom vzťahu k tomuto vynikajúcemu služobníkovi Božiemu, ktorý mi často preukazoval láskavosť so mnou konverzovať . . . považujem za nemožné teraz mlčať. Keď sa tak mnohí prosebne obracajú k Vašej Svätosti, ja, hoci som nehodný. . . nemôžem stáť bokom a nič nepovedať.

Viera, nádej, láska . . . všetky čnosti . . . zdá sa, že mu boli prirodzené a aspoň podľa môjho zdania vytvorili v ňom taký prameň dobrotivosti, že raz, keď som bol chorý a rozmýšľal som nad rozhovorom, ktorý som s ním mal nedlho predtým, nemohol som iné, iba myslieť na jeho úžasnú láskavosť a jemnosť a sám sebe som povedal, „Až aký dobrý musí byť Boh, keď ženevský biskup je taký dobrý.“

Inde spomína Sv. Františka Saleského ako kazateľa a spolubesedníka:

Všetci, čo ho počuli kázať, viseli na každom jeho slove. Prispôsobil sa možnostiam svojich poslucháčov a nepochybne bral do úvahy každého. Ak niekto prišiel, aby

Úvod do nábožného života, kniha publikovaná v roku 1608 sa stala vo Francúzsku bestsellerom a v priebehu pár mesiacov bola preložená do niekoľkých európskych jazykov. Bola populárna medzi kalvínmi, protestantmi rovnako ako medzi katolíkmi. Hoci jej autor odmietol honorár, bez problémov sa dal presvedčiť, aby prijal veno pre chudobné dievča, ktoré si želalo vstúpiť do kláštora. Kníhtlačiar za pár rokov predaja knihy veľmi zbohatol. **Traktát o láske k Bohu, kniha napísaná hlavne pre Sestry Navštívenia Panny Márie (založené Sv. Františkom Saleským a Sv. Janou de Chantal) a vydaná v roku 1616 bola Vincentom de Paul odporúčaná svojim nasledovníkom „ako univerzálny liek pre slabých a podnetná pre lenivých.“ Kniha **Rozhovory** vydaná po smrti Františka Saleského pozostáva zo série konferencií o duchovnom živote, ktoré dával Matke de Chantal a jej sestrám.*

s ním prekonzultoval nejakú dôležitú vec alebo ohľadom škrupúl' vo svedomí, dovtedy s ním rozprával, kým návštevník nenadobudol pokoj v mysli a útechu v srdci. Môj obdiv voči nemu bol taký veľký, že kedykoľvek som si pripomenul jeho slová, zvykol som si o ňom pomyslieť ako o mužovi tejto doby, ktorý životom čo najvernejšie napodobňuje pozemský život Syna Božieho . . . Bol taký láskavý, taký vládny, taký dobrý, že tí, čo mali šťastie sa s ním rozprávať, cítili, že ich srdcia prekypujú radosťou. Ja sám som mal takúto roztomilú skúsenosť.

Vincent so svojim novým priateľom prediskutovali mnohé otázky: nebezpečenstvá hroziace viere, tento náboženský konflikt bol teraz znova vo Francúzsku oživený; vzdelávanie žien; obrovská potreba misií pre ľud a pravidelné náboženské inštruovanie; vedenie duší. Rozoberali súčasnú politiku. Père Coton, ich priateľ bol prepustený. Kaplán Henricha IV. , spovedník aj Ľudovíta XIII. aj kráľovny matky, vo svojom duchovnom úrade a aj ako jezuita, nemohol karhať svojho kráľovského penitenta, ak sa Ľudovít spovedal z toho, že mal spoluúčasť alebo inicioval zavraždenie talianskych obľúbencov. Bolo významné, že bol prepustený skôr, ako by bol býval nahradený iným kňazom. Dvorania neľutovali, že boli svedkami pádu jedného „všetkými rešpektovaného, milovaného a obávaného“ a bavili sa na slovnej hračke „*nie bavlnu (Coton) teraz do kráľových uší.*“ Samotní jezuiti z radov ktorých bol nový spovedník vybraný, si boli istí, tak ako aj Vincent de Paul a František Saleský, že kráľ zmenou nič nezískal. Jednou prvou akciou nástupcu Père Cotona bola kázeň pred kráľom a dvorom, ktorá obviňovala protestantov z neznalosti Biblie. Takmer okamžite sa učenci a schopní duchovní chopili pera, aby dali na papier a z kazateľníc rozhlasovali *Obranu francúzskych reformovaných cirkví*. Polemika naberala na zlosti, lebo niektorí kazatelia, hugenotskí aj katolícki zašli za svojimi pulpitmi pridaleko, keď pri oponovaní chrlili nadávky. František Saleský, ktorý obrátil v Chablais tisíce ba desiatky tisícov kalvínov odmietal zavrhovanie a hromženie tých, ktorí si mysleli, že svojimi kázňami pomáhajú katolicizmu. Svojim kanonikom povedal: „Láska zatrasie ženevskými hradbami. Musíme na ne zaútočiť láskou a tak ich dobyť. Vrucna modlitba musí zrúcať múry a bratská láska ich musí zmeniť . . .“ Prívetivosť Františka Saleského voči hriešnikom a tým, ktorí nepatrili k jeho vierovyznaniu pohoršovala jeho priateľov a jeden z nich mu povedal: „František Saleský pôjde určite do neba – ako František Saleský; som si istý, že tam ako ženevský biskup nepríde; vtedy môže uvidieť, že mu jeho jemnosť nedovolí vstúpiť do raja.“ Monsieur zo Ženevy na to odpovedal: „Radšej sa budem pred dobrým Bohom zodpovedať za prílišnú jemnosť, než za prílišnú tvrdosť. Nie je celý Boh láskou? Otec je Otcom milosrdenstva; Syn je baránok – Baránok Boží; Duch Svätý je holubica – nebeská Holubica. Ste vy vari

múdrejší ako Boh? “ Jeho rada pre všetkých tých, ktorí by chceli získať ostatných sa stala vo Francúzsku príslovím, rovnako aj i v iných, nespočetných jazykoch: „ Na lyžicu medu chytíte viacej múch, ako na sud octu. “ Niektorí pripisujú tento výrok Henrichovi IV, ale tento inteligentný, ale napriek tomu uvoľnene žijúci monarcha, ho mohol prebrať od Františka Saleského o ktorom mal vysokú mienku, ako o tom svedčí jeho záznam:

Monsiuer zo Ženevy je naozaj zriedkavý zjav: zbožný, učený a pri jednaní gentleman nepozná umenie pochlebovania je vždy úprimný. Je jedným z tých, čo sú najpovolanejší obnoviť v Cirkvi poriadok v jeho pôvodnej kráse. Je mierny, dobrý a pokorný, nesmierne zbožný bez akýchkoľvek ničotných škrupúl.*5

Vincent de Paul mal takú istú mienku aj o spôsobe, akým biskup pristupoval k ľuďom, ktorí stáli mimo Cirkvi. Jednému zo svojich kňazov napísal:

Ach, Otče Grimal, môj drahý brat, akými veľkými misionármi by sme mohli byť, vy aj ja, keby sme vedeli, ako treba viesť duše v duchu Evanjelia Ubezpečujem vás, že to je tá najúčinnnejšia cesta posväcovania kresťanov a obracania heretikov a že nič im nedá viac odhodlania ešte viac prilnúť k zlovykom a chybám, ako používanie opačných spôsobov.

Teraz, ako keby som vás počul hovoriť: „ Musím sa teda ja pozerat' na to, ako protestanti utláčajú katolíkov a neprekážať im v mene toho čo ste povedali?“ Odpoveďou je, že každý taký útlak má svoju príčinu; objavíte, že to všetko vzniká z čohosi, čo katolíci dlhujú hugenotom alebo z útokov a bolestí, ktoré im spôsobili. Teda, v nijakom takom prípade nemá hugenot nárok domáhať sa svojich práv? Je katolík menej predmetom spravodlivosti, pretože je katolík? (Je tu, ale a vy to viete, veľký rozdiel medzi byť katolíkom a byť spravodlivým človekom.) „Áno, hovoríte, ale sudcovia sú hugenoti.“ Sú, ale sú zároveň aj právnici a súdia podľa zákonov, zvyklostí a vyhlášok; bez ohľadu na ich svedomie, a žiada sa, aby to boli čestní ľudia. Správca je omnoho bystrozratejší ohľadom povinností svojho úradu ako ste vy alebo ja.

Vplyv Františka Saleského vidno aj z tohoto Vincentovho listu:

Pracujme pokorne a s úctou voči ostatným. Protestantskí duchovní nemôžu byť napádaní z kazateľníc a ani im neslobodno vytykať ten alebo onen článok ich viery zo Svätého Písma a keď, tak to iba veľmi zriedka a v duchu pokory a súcitu. Inak Boh nebude požehnávať našu prácu. Chudobní sa obrátia proti nám s odsúdením, že konáme domýšľavo a viac nám nebudú veriť Ľudia nám nikdy neuveria, ak nebudeme prejavovať lásku a súcitiť s nimi Nehovorím to kvôli tomu pane, lebo viem, že sa v týchto veciach previňujete, ale aby ste dávali na to pozor Zloba nikdy neposlúžila ničomu inému, iba rozhorčeniu. . . .

V tom čase Monsiuer zo Ženevy a Vincent de Paul vstúpili do známosti s Armandom du Plessis de Richelieu, biskupom v Luçon, ktorý sa znova stal stredobodom záujmu verejnosti.* Zatiaľ čo kazatelia rôznych vyznaní navzájom na seba chrlili z kazateľníc nadávky a obvinenia, Richelieu sa dal do písania.

*Keď dostal varovanie, že kráľ ho zamýšľa poslať preč z Blois, kde pôsobil ako dôverník kráľovnej—matky, odvtedy, ako bola odstránená od dvora, do jeho diecézy, Richelieu predbehol monarchu a sám odišiel do Luçonu, kde žil utiahnuto a hluchý na prosby Márie de Medici, ktorá ho so slzami v očiach prosila, aby sa vrátil.

V priebehu troch mesiacov zostavil a uverejnil objemný zväzok s názvom *Obrana základných bodov katolíckej viery*, majstrovské dielo tolerancie, teológie, logiky a spisovateľského umenia, ktoré venoval kráľovi. Toto by ho uviedlo do stratenej kráľovej priazne, keby na dvore nemal už početných nepriateľov, čo medzi riadkami videli dôkazy jeho nesmiernych možností. Na základe šíriacich sa falošných správ týkajúcich sa jeho lojality ho Ľudovít vykázal do exilu v Avignone, ktorý vtedy patril k Pápežskému územiu. Dôstojne prijal a pokojnými slovami sa ohradzoval a pýtal sa na dôvody takéhoto konania, ale poslušne sa podriadil kráľovmu rozhodnutiu a so zmyslom pre presné načasovanie udalostí, čo bolo jeho druhou prirodzenosťou, na Veľký piatok odišiel do Avignonu.

Tu strávil jeden rok, písaním a čakaním, niekedy s nádejou, inokedy s pesimizmom, rozmýšľal ako by znovu získal stratenú pozíciu alebo dumal o budúcom dosiahnutí toho, čo si zaumienil vo svojej vôli. List od kráľa ho povolal z exilu späť. Okamžite sa, ako najrýchlejšie mohol, odobral do Angoulême, aby sa pripojil ku kráľovnej—matke ako jej poradca. Slovo „poradca“ bolo podčiarknuté. Mária de Medici bola v rukách skupiny odbojnej šľachty, vedenej Vojvodom d'Épernon, ktorého synovcov Vincent de Paul v Toulouse vyučoval a dala sa nalákať na nerozvážny čin, taký nemúdry a taký „*obtiazny a nepatričný pre ženu kráľovskej „vel'kosti.“*“ (Narážka na jej korpulentnú postavu. pozn. prekl.) Uskutočniac melodramatický nočný útek zo Zámku Blois, kompletný so všetkým, čo k nemu patrilo, teda s dohovorenými heslami, lanovými rebríkmi a patričnými signálmi, stretla sa Mária de Medici s Vojvodom d'Épernon, ktorý ju dopravil do Angoulême, kde bol zhromaždený dvor, omnoho brilantnejší ako v Louvri. Šľachtici a gubernátori z dvanástich provincií boli zhluknutí jej pomáhať a v tej chvíli hrozilo vypuknutie občianskej vojny. Jediný, koho indiskrétna a dosť hlúpa žena mohla počúvať bol Richelieu. Hoci kraj Auvergne bol premrznutý a z oblakov sa naň valili záľahy snehu, Richelieu sa sem vo svojom kočiari dostavil o niekoľko hodín po príchode kráľovského kuriéra do Avignonu. Za niekoľko málo dní po stretnutí s rebelujúcou kráľovnou, matka a syn sa zmierili, dočasne. Vojvoda d'Épernon bol porazený, ale milostivo dostal odpustenie a utiahol sa na svoje majetky. Richelieu sa vydal na cestu k moci.

Pretože bol Bérulle vedúcou osobnosťou pri vyjednávaniach, strávil tri mesiace na cestách medzi Parížom a Angoulême, nosiac kráľove inštrukcie Richelieuovi a poskytujúc duchovné rady kráľovnej—matke. Vincent de Paul a František Saleský vedeli omnoho viac o kráľovských záležitostiach ako tí, ktorí svoje vedomosti o súčasnom dianí poznali len z čítania *Recueils*. Neskôr v tom istom roku, František Saleský zložil v Paríži úrad ambasádora a keďže ukončil túto

misiu, vrátil sa do Annecy, pretože kalvíni mu nikdy nedovolili usadiť sa v Ženeve, v jeho biskupskom meste. Šiel cez Tours, pretože kráľovná Mária de Medici si želala stretnúť sa s ním pred jeho odchodom.* „ Tam som spoznal mnoho prelátov a zvlášť biskupa z Luçonu (Richelieu), ktorý mi sľuboval priateľstvo a že bude stáť na mojej strane a že ho nezaujímajú nič len Boh a spása

*Ked' opisoval dvor Márie de Medici, František Saleský sa vyjadril: „ Nepripomínal mi nič iné iba to, akoby sa početné osy kýmili na mŕtvom tele.“

duší Nakoniec som videl kardinála de Retz, ktorý ma oslovi, aby som zostal vo Francúzsku a dal mi už aj konkrétny návrh o čom som diskutoval s Bérullom.“ Kardinál a ostatní si želali, aby Monsieur zo Ženevy zostal v Paríži a pravdepodobne aj Vincent de Paul pridal svoju prosbu k ich, ale František odišiel do Annecy, „ miesta nášho putovania a exilu, kde žijeme a plačeme pri spomienke na našu Ženevu.“

Pokým bola savojská ambasáda v Paríži, madam de Chantal navštívila hlavné mesto, aby zriadila kláštor Navštívenia, rádu, ktorý ona a František Saleský spolu založili. Vincent de Paul viedol mnohé rozhovory s dvojicou Zakladateľov a zaujímalo ho, či Navštívenie, ako to napovedá názov, bolo pôvodne myslené ako spoločenstvo žien, zasvätených službe chorým chudobným. Prvé Vizitanky nosili laické šaty a venovali sa apoštolátu charity, ale netrvalo dlho a cirkevné autority z nich urobili klauzúrované mníšky. Rehoľa sa začala rozvíjať iným smerom a premenila sa na kongregáciu v ktorej ženy, čo cítili povolanie ku kontemplatívne životu, ale vek, zdravie alebo temperament im nedovoľovali znášať prísny život klarisiiek alebo karmelitánok a iných kontemplatívnych rehôľ, mohli realizovať svoje povolanie. Madame de Chantal bola vdova a aj rád je pre vdovy stále otvorený.

Monsieur zo Ženevy a Jeanne de Chantal sa zhodli na tom, že pre ich nový kláštor je Vincent de Paul najvhodnejším superiorom a duchovným vodcom, akého v Paríži našli. „ Nepoznám statočnejšieho a svätejšieho kňaza, ako je Monsieur Vincent,“ znova a znova biskup opakoval pred svojimi priateľmi a známymi, ale to vyžadovalo veľmi veľa prosieb a rozkaz od kardinála de Retz prekonať Vincentovu neochotu úrad prijať. Nakoniec súhlasil a takmer štyridsať rokov verne plnil úlohy, ktoré mu boli zverené so snahou nevnučovať Vizitantkám svojho ducha, ale ducha ich dvoch Zakladateľov, ktorí obaja boli neskôr kanonizovaní. Pri výbere Vincenta za duchovného direktora pre Vizitanky, František Saleský, veľký znalec ľudí, musel vidieť jeho vlastnosti, ktoré mu umožňovali viesť rozvoj novozačínajúceho diela správnym smerom. Svätosť a hodnotný život boli *sine qua non* (nevyhnutné podmienky na splnenie nejakej úlohy. Pozn. prekl.) Ďalej boli potrebné zreteľné známky rozlišovania, prezieravosti, miera súdnosti, schopnosť predvídať, schopnosť premieňať kolektívne úsilie na efektívne skrze disciplínu, ktorá zjednocuje individuá tvoriace komunitu. Vedenie Vizitantiiek bolo pre pána Vincenta ťažkým jarmom, keď ku starosti o jeho dve vlastné spoločnosti, mnohoraké charitatívne diela a jemu zverené verejné úrady pribudla aj zodpovednosť za niekoľké vizitantské komunity v Paríži a na iných miestach. „ Je to pre mňa kríž,“ povedal v posledných rokoch, „najťažší kríž, ktorý musím niesť.“ Niesol ho kvôli

Františkovi Saleskému, svätcovi, ktorému tak veľa dlhoval. Pred koncom svojho života sa pri dvoch príležitostiach pokúsil rezignovať na túto úlohu, ale mu nebolo dovolené tak urobiť.

Vincent bol do hĺbky zasiahnutý prívetivosťou Františka Saleského. On, ako nám o tom sám hovorí, trpieval rozladenosťou a stavmi silnej depresie. Evidentne, po stretnutiach s Monsiuerom zo Ženevy prišiel na to, že takýto „čierny humor“ je prekážkou v jeho práci pre duše. Počas duchovných cvičení, ktoré si vykonal v roku 1621 sa modlil „*za prekonanie tejto suchárskej a odpudzujúcej nálady a za osvojenie si prívetivosti a dobrotivosti.*“ Keď jeho priateľ biskup v roku 1622 zomrel, zaiste ho musel vzývať o pomoc a žiadať, aby mu niečo zanechal zo svojich vyrovnaných a prítlačlivých spôsobov lebo o tom píše, že „*bol som úplne oslobodený od svojho čierneho humoru.*“ Madame de Gondi zbadala na ňom túto zmenu a povedala: „Pán Vincent by mohol byť najvládnejším človekom v tomto storočí, ale iba ak by tu nebol František Saleský.“

Stále bol napojený na rodinu de Gondi, ktorá sa v rokoch nasledujúcich po roku 1618 dostala do nie malých problémov. Mladý Pierre sa spolčil so svojim strýkom Henrym, Vojvodom de Retz, ktorý bol súčasťou frakcie kráľovnej—matky v Blois; spolu s ostatnými bývalými žiakmi Vincenta de Paul, synovcami Vojvodu d'Épernon, patrili do kruhu mladých šľachtických prominentov sprisahaných proti Korune. Jeho otec, generál, ako už bolo spomenuté, bral od roku 1618 svoje služobné povinnosti omnoho zodpovednejšie. Avšak okrem sťažností, ktoré mu menom galejníkov predniesol Vincent de Paul tu boli aj iné okolnosti, ktoré mu prikazovali, aby prejavil skutočný záujem o prácu, vyplývajúcu z jeho postavenia generála galejí. On a jeho rodina boli talianskeho pôvodu, v predchádzajúcom storočí protežovaní Katarínou Medicejskou a od roku 1607 Máriou Medicejskou a tvorili akýsi zahmlený, nepreniknuteľný útvar. V parížskom sídle Gondiovcov Hôtel de Gondi sa schádzali sprisahanci, takisto aj na ich vidieckych zámkoch. Generálov najmladší brat aj generálov syn sa pridali k vzbúrencom. Preto bolo veľmi nutné, aby sa generál vyhol podozreniu a musel sa zdržiavať čo najďalej od konšpirátorov. Bolo pomerne dôležité, aby prejavoval lojalitu horlivou činnosťou v kráľovských službách. V nasledujúcich šiestich rokoch s výnimkou dvoch kratučkých návštev ho jeho rodina vôbec nevidela. Jeho starý strýc, Kardinál de Retz sa snažil udržiavať dobré vzťahy aj s kráľom aj s kráľovnou—matkou, ale keď sa jej stúpenci v roku 1620 pokúsili o druhú vážnu vzburu, generál, jeho manželka a kardinál rozhodne mali dôvod cítiť sa neisto. V jedinom bojovom stretnutí vzbúrencov s kráľovskými oddielmi, Henry de Gondi, vojvoda de Retz zdieľal velenie s Vojvodom de Vendôme nad vojenskými silami kráľovnej—vdovy.*

Napriek strachu o manžela a syna a stúpajúcim starostiam, ktoré v neprítomnosti tých dvoch musela riešiť sama, madame de Gondi bola neúnavná v poskytovaní pomoci Vincentovi de Paul pri práci medzi ľuďmi na jej a manželových majetkoch. Jej naliehania ho pohýňali ohlasovať nutnosť dobre sa vyspovedať; ona bola iniciátorom jeho prvej misijnej kázne vo Folleville v roku 1617. Vidiac dobrý účinok misií vo vidieckych farnostiach, pani generálová si želala, aby aj na

*Vzbúrenci boli porazení. Keď sa Pierre de Gondi dozvedel, že jeho strýko kardinál a ďalší boli vyjednávať s kráľovnou—matkou za bojovou čiарou, aby sa pokúsili dosiahnuť mier, zvolal: „Už mám toho dost. My sme sa tu vystavili nebezpečeniu a zatiaľ tí, čo nás sem poslali riskovať naše životy, žiadajú o mier.“ Odcvával preč s polovicou vojska. Vojvoda de Vendôme vidiac, že iba sám čelí kráľovi Ľudovítovi a jeho vojsku, nasledoval jeho príklad. Vendôme pricválal na miesto, kde bola Márie de Medici so svojimi dámami, hodil sa jej k nohám zvolajúc: „Madame, želim si byť mŕtvy! Želim si byť mŕtvy!“ Jedna dvorná dáma na to sarkasticky zareagovala: „Ak je to vaše želanie pán vojvoda, tak ste mali zostať na bojisku.“

d'alších majetkoch v iných provinciách mohli mať účasť na týchto dobrodeniach. Odložila nabok veľkú sumu peňazí na tento projekt a pokúšala sa do toho zainteresovať existujúce rehole. Pán Vincent sa tiež snažil osloviť rôzne rády a kongregácie, aby sa podujali apoštolovať na vidieku. Nikto z nich na to nereagoval, takže Vincent pokračoval v práci sám a občas sa stretával so začínajúcou sa opozíciou: „Vysmievali sa mi a ako som kráčal ulicami, ukazovali na mňa prstom – ale nakoniec som si vždy získal farnosť alebo osadu alebo dedinu či trhové nestečko. Či už mal úspech alebo nie, nebol človekom, ktorý by sa rýchlo vzdal práce, tak viditeľne Bohom požehnávanéj. Ako čas bežal, začal si čoraz viacej uvedomovať isté skutočnosti: aby sa udržali dosiahnuté výsledky, misie budú potrebovať pravidelnú obnovu; práca musí byť systematicky plánovaná a misie musia byť dávané kňazmi, dobre oboznámenými s ich cieľom a metódami a schopnými ich uskutočňovať.

Rok 1622 bol smutným rokom pre mnohé francúzske ženy a Madame de Gondi mala na tomto žiaľi svoj vlastný podiel. Hoci vzburá v Roku 1622, vedená jej švagrom skončila troška vážnejšie ako iba cválaním na koňoch – mladý kráľ Ľudovít ochutnal víťazstvo a chutilo mu veľmi sladko. Radili mu, že to môže byť chyba, ale on na nič nedbajúc nariadil armáde pohotovosť a rozhodol sa pochodovať na juh a „mečom obracať“ hugenotov v Béarn, rodnej provincii svojho otca. Najzarytejší stúpenci reformovanej viery obsadili mocné opevnenia v Tarbes, Lourdes, Pau, Orthez a na ďalších miestach pozdĺž západných Pyrenej. Konflikt sa v roku 1622 rozšíril do stredného a západného Francúzska a generál galejí presunul flotilu zo Stredozemného mora do Atlantiku, aby bombardovala La Rochelle a ďalšie prístavy v rukách protestantov. Kardinál de Retz sa pripojil ku kráľovským silám. Jeho synovec Henri a prasynovec Pierre stále intrigovali v prospech medicejskej strany. V auguste dostala Madame de Gondi správu, že kardinál zomrel na mor pred múrmi Béziers. V septembri, jej druhý syn, jedenásťročný Henri de Gondi, predurčený prijať purpur, za rána cválal na koni na prvú jesennú poľovačku. Domov ho priniesli mŕtveho. Pád z koňa ukončil jeho život a zanechal svojmu malému, svetáckemu bratovi dedičstvo v podobe parížskeho biskupského stolca a kardinálskeho klobúka.

Syn mŕtvy, strýc mŕtvy, najstarší syn v nebezpečnej tlupe, manžel d'aleko a denne vystavený nebezpečenstvu, dalo sa čakať, že sa Marguerite de Gondi zo svojho žiaľu pominie. Pravdepodobne v ničom inom sa tak jasne neprejavil vplyv Vincenta de Paul ako v jeho duchovnom vedení, ktoré zmenilo túto *grande dame*, jednu z jeho dávnejších penitentiek. Táto sebaistá, temperamentná stvora, ktorá štyri roky predtým celé leto bedákala len preto, že Vincent odišiel do Châtillon teraz bola nesebeckou, nábožnou ženou s jedinou snahou, ako pomôcť núdznym

ľuďom. Keď Vincent dával v niektorej farnosti misie, hneď tam založila charitu a poskytovala rady, pomoc a podporu. Bola prvá, čo viedla miestne ženy do domov chudobných, aby poslúžili chorým, starým a bedárom. Pretože nijaká rehoľa neprejavila známky pomáhať pri vidieckych misiách, táto potreba nabrala smer k nutnosti založiť nejaké kňazské spoločenstvo. Monsieur Vincent, ktorý bol príliš pokorný na to, aby sa považoval za Zakladateľa, bol Margueritou de Gondi požiadany, aby založil spoločnosť, ktorá by sa podujala apoštolovať na francúzskom vidieku. Keď bol podpísaný mier a generál sa vrátil domov, manželka mu všetko rozpovedala. V nasledujúcom roku 1623 daroval štedrú sumu, dvojnásobok toho, čo nachystala manželka pre túto prácu a začali prejednávať kúpu budovy, niekdajšej internátnej školy pre chlapcov, Bons—Enfants.

Vincent, ako keby mal predtuchu o tom, čo prinesú budúce časy sa snažil nájsť čas, aby mohol navštevovať parížsku univerzitu v rokoch 1622 a 1623 a získať licenciát z kánonického práva. Keď sa kúpa budovy Bons—Enfants uskutočnila, bol ustanovený za predstaveného Kolégia v rozpadávajúcej sa budove zo štrnásteho storočia, v ktorej už nebolo skoro ani jedného chovanca. Tri roky po návrate z misií pre galejníkov v Bordeaux a po svojej a poslednej návšteve príbuzných sa vzdal farnosti v Clichy. Neprestáhoval sa do Bons—Enfants, ale ubytoval tam Antoine Portaila. Stále mal povinnosti vo väzniciach a pri galejných otrokoch. Niektorí museli vo vidieckých misiách pokračovať. Odbože charitatívnych spolkov sa rozrastali. Vincent neustále udržiaval kontakty so svojimi prvými priateľmi v Paríži, s Milosrdnými bratmi Jána z Boha a navštevoval ich nemocnicu. František Saleský už nežil, preto musel vedeniu Visitantiek a Madame de Chantal o to starostlivejšie venovať. Stále bol kaplánom v rodine de Gondi a bol im nesmierne zviazaný. Splácal im dlh nie v peniazoch a nie podľa tohoto sveta, ale „dobrou, natlačenou a pretekajúcou mierou“ a mal to šťastie vidieť týchto dvoch svojich dobrodincov robiť veľké kroky v čnosti a v svätosti. Bez nich by nikdy nemohli byť zmluvy uzatvorené a podpísané:

k združeniu a udržiavaniu početných stavov duchovenstva, vybratých Vincentom de Paul . . . kňazov, ktorí pustili benefíciá a úrady a zaviazali sa oddane, úplne a bez odmeny slúžiť chudobnému dedinskému ľudu a pracovať pre jeho spásu, idúc od dediny k dedine, aby kázali, učili a katechizovali, povzbudzovali svojich poslucháčov ku generálnym spovediam . . . a to všetko pod dohľadom biskupskej autority a v zohľadnení skutočnosti, že v mestách je dosť kazateľov, kňazov a rehoľníkov, ale takých, čo by účinkovali na vidieku takmer niet. . . .

Ďalšou príčinou, prečo sa Vincent nepresídlil do Kolégia od začiatku bolo to, že pani de Gondi, nie veľmi telesne zdatná, začala chorľavieť. Keď sa vrátil zo Châtillon, povedala mu, že preto, lebo sa veľmi bojí smrti sa spolieha na jeho prítomnosť a na jeho modlitby a to jej dáva veľkú odvahu ísť oproti poslednej a najväčšej skúške. Teraz, keď nastával koniec zdržiaval sa poblízku a zostával po jej boku. Generál bol na Stredozemnom mori so svojimi galérami, keď jún, roku 1625 Marguerite de Gondi zomrela, „strela sa so Smrťou tak, ako vždy všetko robila, láskavo.“ Keď bolo po pohrebe, Vincent sa odbral do Marseilles, aby zvestoval zlé správy Philippe—Emmanuelovi a oznámil mu, že by rád skončil s kaplánstvom a presťahoval sa k svojim kňazom do Bons—Enfants. Generál si od

Vincenta pýtal radu ohľadom svojich záležitostí. Zamýšľal odstúpiť z úradu a odovzdať svoj majetok do rúk Pierre de Gondi. Chcel by sa pripojiť k malej skupine kňazov v Kolégiu, ak by ho Vincent prijal. Vincent de Paul si nemyslel, že by sa tento veľmi mocný šľachtic hodil k bojazlivému pánu Portailovi a k nemu. Poradil mu, aby požiadal o to Bérulla. De Gondi bol prijatý do Oratória a zostal Vincentovým celoživotným priateľom, ktorého prežil o dva roky.

V decembri roku 1625 Vincent opustil Hôtel de Gondi a presťahoval sa do schátralej budovy na konci ulice Sv. Viktora, do *Bons—Enfants*. Pán Portail bol rád, že ho môže privítať a bez všetkých pochybností prežili šťastné Vianoce návštevou väzňov, pomáhaním v nemocnici u Milosrdných bratov Jána z Boha alebo v dome, kde boli zoskupení muži, určení na galeje. Tento dom stál dosť blízko priestranstva, pripraveného pre stavbu paláca, ktorý si chcel vybudovať kardinál Richelieu. Majiteľ domu U Veľkého medveďa predal svoj dom dobrovoľne a za veľa peňazí, naproti tomu jeho sused z domu U Znamenia troch panien veľmi hlúpo odmietol dom predať. Ak balady a letáky, rozširované po Paríži hovorili pravdu, tak kardinál bol človek, ktorý sa pomaly rozhodoval, ale keď sa rozhodol, nebolo rozumné mu oponovať. Richelieu, ktorý sa dostal ku štátnemu kormidlu, ho pevne držal v rukách celých nasledujúcich osemnásť rokov. Ak jeho vianočné radovánky v sebe obsahovali pár tónov na malej lutne za Máriu de Medici, pár modlitieb za kráľa, zbežný pohľad na Le Mercierove rekonštrukcie Louvru, nového kostola na Sorbonne, jeho vlastného paláca, zaiste obsahovali veľa myšlienok o Francúzsku a jeho kráľovi a o ťahoch, ktoré by mohli byť urobené na šachovnici nazývanej Európa.

Kapitola ôsma

RUKA NA PLUHU

Postupne sa k pánu Vincentovi a k pánu Portailovi v Bons-Enfants pripájali ďalší kňazi. V apríli roku 1626 bola Kongregácia úradne schválená parížskym arcibiskupom a pred koncom toho roka mohol Vincent napočítať sedem nasledovníkov. Postupovali jednoducho a bez reklamy uskutočňovali svoje povolanie „*evanjelizovať chudobných podľa príkladu Nášho Pána*.” Začínajúc v Paríži a v prilahlých oblastiach a na majetkoch rodiny Gondi sa Misijní kňazi a ich práca čoskoro stali známymi a žiadali ich na čoraz vzdialenejších miestach. Misie trvali od niekoľkých týždňov do niekoľkých mesiacov podľa náboženského stavu v rôznych farnostiach, do ktorých boli pozvaní. V niektorých prípadoch boli ľudia úplne nevedomí vo viere a potrebovali základné poučenie skôr, ako boli pripravení na generálnu spoveď, takže Vincent a jeho kňazi ako o prvom kroku kázavali o zmene života. Zároveň zakladali Spolky a bratstvá kresťanskej lásky, aby mali istotu, že dobrá práca, ktorá sa rozbehla počas misií neskončí s poslednou kázňou. Okrem toho dávali aj misie pre verejnosť a privátne misie pre

duchovenstvo. Časom kňazi z farností prichádzali do Bons-Enfants a vykonávali si tu duchovné cvičenia a za ten čas ich v pastoračnej práci zastupovali misionári. Dobrí kňazi boli povzbudzovaní k odhodlaniu pokračovať, tým, ktorým chýbali vedomosti boli doučovaní a napomáhaní, povrchní a škandalózní boli odstraňovaní. Nijaké misie sa nekonávali medzi koncom júna a prvým novembrom, tie štyri mesiace boli obdobím rôzneho zberu úrody, keď boli vidieckí obyvatelia príliš zamestnaní na to, aby sa mohli misií zúčastniť. Keď bola viera znova roznietená, náboženská prax obnovená a katolícky život vo farnosti dôsledne zreorganizovaný, Misionárska skupina sa dala dohromady a pohli sa ďalej, aby na inom mieste začali odznova.

Pracovali medzi tými o ktorých sa Vincent často vyjadroval ako o "chudobnom dedinskom ľude." Videl ich ako duchovne chudobných v dôsledku nedostatku dobrých a vzdelaných kňazov vo vidieckych oblastiach, ale aj hmotnej chudoby, ktorej bolo v tých časoch na francúzskom vidieku veľmi veľa. Viedli pochmúrny život na rozdiel od lesku politikov a literátov Francúzska sedemnásteho storočia. Nájomní farmári, nádenníci pri zbere úrody, poľnohospodárski robotníci a remeselníci – všetci žili na úrovni holej existencie. Na ich pleciach ležala väčšina daní, celá ekononická štruktúra spočívala na ich poplatkoch, na ich drine, na ich čase, na ich peniazoch a produkcii bola závislá štátna pokladnica. Hoci jednotlivé poplatky mohli byť malé, počty tých, čo pracovali na pôde v porovnaní zo zbytkom populácie, boli take obrovské, že moderný štátnik mohol výstižne charakterizovať situáciu : " Nikdy niekoľkí nedlhovali tak veľa mnohým." Chudobní, negramotní, utláčaní, neorganizovaní boli ľahkou korisťou tých, čo ich ošklbávali. Jedno príslovie za Vincentových časov znelo: " Francúzsko je lúka, ktorú kosia trikrát do roka." Niekoľko sedliakov povstalo, *Odron* v Perigorde, *Bosonohý* v Normandii, *Plnené nič* v Burgunsku a boli brutálne rozdrvení. Po každom takomto pokuse o povstanie vidiecky ľud upadol do ešte pochmúrnejšej, beznádejnejšej mizérie.

Vidiecke Francúzsko muselo znášať aj ťarchu vojny, občianskej aj zahraničnej a hrozné epidémie, ktoré v tom storočí zasiahli celé kraje. Konflikty medzi lokálnymi pánmi a zločincami alebo medzi kráľovskými silami a rôznymi vzbúreneckými armádami znamenali boje a odvetné akcie pri ktorých boli niekedy vymazané celé dediny. Vojská, či už na pochode do služby za francúzskymi hranicami alebo do vojnových oblastí Francúzska alebo len vyčkávajúce v bojovej nálade, boli sotva kedy ubytovávané v mestách. To sa im ale nepáčilo a pomstili sa na nešťastných sedliakoch na ktorých si vylievali žľč. Dobový dokument zo Champagne oficiálne hovorí: " V tejto provincii niet ani jedného vojaky, ktorý by si nezaslúžil byť obesený." Nespokojní, nedisciplinovaní ozbrojenci vyčíňali jeden až tri dni a to stálo viac ako celoročná daň. Desivejšie ako hmotné škody boli rabovačky a zverstvá páchané na bezbranných dedinčanoch zle stravovanými vojakmi, zle vycvičenými nováčikmi, ktorí zväčšovali armádu. Keď zvuk vzdialených bubnov poukazoval na približovanie sa tejto zberby a to stačilo, aby dedinčania a poľní robotníci utekali v strachu do lesov a do hôr.

V Périgordskej provincii, prejdenej Vincentom v roku 1600 na svojej ceste za kňazskou vysviackou, jeho niekdajší žiak, Vojvoda de la Valette zmasakroval tisícdivsto dedinčanov na barikádach, ktoré postavili na ochranu svojich dedín a fariem pred vyplienením. V Normandii boli bežné samovraždy, ktoré páchali ľudia na vidieku "pretože jarmo už dlhšie niest' nemôžu." V iných provinciách, na gazdovstvách, kde bol volský záprah skonfiškovaný, bolo možné vidieť mužov, ženy ba dokonca aj deti zapriahnuté do jarma a orať alebo ťahať voz naložený senom či iný povoz. "Takýto záprah nemizol, ale naopak objavoval sa čoraz častejšie až do stupňa, že ľudia pri ňom zodrali košeľe či spodničky, čo im zakrývali telo, takže sa ukázala ich nahota. . . . a na mnohých miestach ženy, zahanbené tým, že sa nemajú do čoho zaodiť, boli nútené zostať doma a neprichádzať do kostola. " Nijaký zákon nebol rešpektovaný, ani Boží ani pozemský. Každá provincia sa prinavrátila k hriechom svojich predkov. V Bretónsku to bolo opilstvo. V Provensálsku, kde sa nachádzali zrúcaniny pohanských svätýň a kde pokojné južné povetie udržalo spomienky na dávne rituály a božstvá, sa rozťahovala zhýralosť, najposvätejšie kresťanské rituály a procesie sa premenili na verejnú zábavu, kde sa sedem hlavných hriechov, najmä chlipnosť a lenivosť predstavovali šaškovaním a vyvolávali verejný a všeobecný smiech. Hlavnou modlou v Cévanne a v Alpách bola pomsta, kult, ktorý vyžadoval krvavé obety. Všade bolo zlodejstvo a krivoprišažníctvo uznávané ako nespochybniteľný správny dôkaz, výrečnosť, prefíkanosť, chamtivosť sa vydávali za otcovskú obozretnosť. Všade bola nadutosť, podozrievanie, škandalózne štvanie a očierňovanie malo voľné pole.

Hoci bola pôda úrodná, spôsoby jej obhospodarovania boli primitívne a ležala dlhé obdobia úhorom. Výnosy úrody boli nízke a doprava produkcie z jednej provincie do druhej bola ťažká, preto sa hlad vyskytoval často. Dlhotrvajúce sucho v lete a v jeseni roku 1625 znamenalo veľký nedostatok na jar a v lete roku 1626, čo bol rok, keď Vincentovi kňazi vyšli na prvé misie. Ich listy svojmu superiorovi nielenže opisovali pravý obraz francúzskeho vidieka v tom čase, ale aj poukazovali na hlavné príčiny neutešenej situácie roľníkov. Vinní boli ich páni a ich lepšie prosperujúci kresťanskí blížni na všetkých stupňoch spoločnosti. Nevedomosť, pochádzajúca z neochoty počuť alebo vidieť susedove nešťastie a trápenie, sebeckosť a chamtivosť, ktoré vysušili pramene súcitu, šľachetnosti a milosrdenstva; močiar záhaľčivosti a lenivosti, ktorý zaplavil každú snahu pomôcť, každú ochotu uspokojiť potreby núdznych -- toto boli hlavné dôvody biedy "chudobného vidieckeho ľudu."

Dňa 16. septembra 1626 podpísal úradný dokument v ktorom previedol niekoľko akrov, svoj dedičský podiel z rodinného majetku, na svojich bratov a sestry, ako aj peniaze, ktoré mu dlhovali niektoré osoby v Dax. Už sa zbavil aj svojich benefícií v Opátstve Sv. Leonarda de Chaumes, kanoníctva v Ecouis a benefícií zo svojej farnosti v Chatillon des Dombes. Ako apoštol chudobných si upevnil svoju slobodu od závislosti na hmotných dobrách; jeho odkaz znel, že je chudobný, ako bol chudobný aj jeho Pán. Ako Zakladateľ dal príklad svojmu malému stádočku a určil mu normu, lebo niektorí z neho boli bohatí na svetské majetky a mnohí, ktorí k nemu prichádzali boli ešte naklonení k hmotným statkom. Naplno pochopil dôsledky Kristovho pozvania bohatého mládenca "Predaj . . . Rozdaj . . . Pod' . . . Nasleduj" a musel jasne ukázať svojim

nasledovníkom, že “ tí, čo majú chudobu len za vnútornú čnosť, riskujú, že napokon nebudú mať nijakú chudobu.” Tak sa oslobodil od zbytočností, ktoré ako osoba vlastnil. Stále mu ale zostávala farnosť v Clichy a tamojší “dobrí ľudia,” jeho farníci. Farnosť v Clichy opustil v roku 1626.

Hoci sa Kongregácia len pomaly vzťahovala čo do počtu, jej povest' narastala rýchlo; pre niektorých až príliš rýchlo. Určití parížski duchovní, keď objavili, že Misijní kňazi nie sú tvorení z rehoľníkov, ale zo svetských klerikov, dostali strach, že časom vzhľadom na dobré výsledky, dosahované na misiách a veľké uznanie, ktorému sa Vincent tešil u kráľa a na vysokých miestach budú najlepšie benefície pridelené kňazom z Bons-Enfants. Vincent použil všetok svoj takt a prítelstvo, aby vysvetlil, že on benefície nechce; to, že sa vzdal tých, čo mal, bolo toho najlepším dôkazom. Táto prvá opozícia zanikla a o krátky čas nová Kongregácia obdržala kráľovské schválenie aj schválenie od Parlamentu. Svätá Stolica s potvrdením čakala až do roku 1633.

Nie je bez zaujímavosti, že to bol sám kardinál Berulle, ktorý stál za opozíciou Ríma. Možno si myslel, že činnosť jeho nasledovníka nejakým spôsobom konkuruje Oratóriu, ktoré bolo tiež spoločnosťou diecéznych kňazov ... V listoch, ktoré Vincent posielal svojmu vyslanému kňazovi (jednému z Misijných kňazov) do Ríma a v ktorých mu dával inštrukcie je zaujímavé vidieť, ako dobre pozná situáciu na rímskom dvore a že je potrebné v záležitostiach postupovať vhodne a naliehavo, aby sa dosiahlo rozhodnutie, ktoré bude pre Cirkev trvalé a nie dočasné.

František Saleský presadil u pána Vincenta, aby sa podujal na duchovné vedenie sestier Navštívenia, úloha, ktorú prijal v roku 1629 ho zapojila nielen do starostlivosti o dva kláštory rehole, ale aj o Útočisko pre Magdalény, ktoré bolo v starostlivosti sestier Navštívenia. Vincent de Paul vo svojich päťdesiatych rokoch si časom nadobudol povest' v celom hlavnom meste ako spovedník a duchovný vodca nezvyklého rozhl'adu, svätosti a múdrosti. Dievčatá z Útočiska, kňazi a preláti, laici zo všetkých spoločenských vrstiev, rehoľníčky, predstavitelia spoločnosti, profesori zo Sorbonny, tí všetci prichádzali k nemu do jeho spovednice riešiť si svoje duchovné problémy.

Medzi jeho najzbožnejšími penitentkami bola žena tridsiatnička, chudobná príbuzná, na kráľovskom dvore vysokováženej rodiny, Louise de Marillac. Jej manžel, Antoine Le Gras, bol jedným zo sekretárov Márie Medicejskej. Pretože patrila iba medzi nižšiu vidiecku šľachtu, jeho manželka nemohla byť titulovaná “ Madame,” ale iba jednoducho “ Mademoiselle.” S nástupom Ľudovíta XIII. na trón a po potlačení rebelujúcej kráľovny-matky; stratil Antoine najprv prácu a následne i zdravie. Zomrel v decembri roku 1625, zanechajúc po sebe dvanásťročného syna, chlapca, ktorého by sme dnes klasifikovali ako retardované alebo dokonca problémové dieťa. Dvaja z Lujziných strýkov zastávali dôležité úrady a to strýko Michel de Marillac, zbožný šľachtic bol Strážcom kráľovskej pečate a ministrom financií; jeho brat Louis bol francúzskym maršalom a momentálne sa rýchle šplhal po rebríku úspešnej vojenskej a politickej kariéry, ktorá mu vyniesla bohatstvo, tituly a slávu.

Pani Le Gras sa po manželovej smrti nachádzala vo veľmi stiesnených podmienkach, ale nežiadala svojich strýkov o pomoc. Namiesto toho obmedzila svoje výdavky, zanechala svoju rezidenciu a presťahovala sa do malého bytu poblíž Bons-Enfants. Napokon, tu mohla ľahšie konzultovať so svojim duchovným vodcom, pánom Vincentom. Bola bystrého rozumu a mala lepšie vzdelanie ako väčšina žien v tých časoch. Bola vzdelaná vo filozofii, ovládala latinčinu, maliarske a hudobné umenie, vyznala sa vo vedení domácnosti a v dvornej etikete, jej štúdium na dvoch školách jej dalo dobrú výchovu. Ale nešťastné detstvo a ešte nešťastnejšie dospievanie bez akejkoľvek opory, následný sobáš z rozumu zanechali na nej stopy, ktoré trvali po mnohé roky. Z ťažkých a citlivých povahových dispozícií sa u nej sformovali škrupule a upadanie do melanchólie. Jej averzia voči svetu zdegenerovala do neopodstatnených obáv a straty pokoja. Prehnane precitlivelá sa neustále trápila kvôli svojmu synovi a kvôli stavu svojej duše, bola celkom na okraji straty kontroly svojho správania, keď prišla pod stály a chlácholivý vplyv Vincenta de Paul. Požadoval od nej jednoduchosť, dôveru a podriadenosť Bohu v jej záležitostiach. Naliehavo ju žiadal, aby sa zbavila smútku ktorý, ako sa zdalo, ju celú obklopoval. Vo svojich listoch jej stále pripomínal "úsmev Mademoiselle, úsmev" alebo "Hlavu hore Mademoiselle." Keby bol býval poznal obľúbenú frázu Svätej Terézie "Smutný svätý je smutný svätý," istotne by jej ju pripomínal. Tak ako v prípade Madame Gondi ju povzbudzoval, aby sa pozerala mimo seba a podujala sa na charitatívne práce. V októbri roku 1626 jej napísal z dedinky vzdialenej päťdesiat míľ od Paríža, kde dával misie:

Mademoiselle,

Milost' nášho Pána nech je vždy s vami!

Váš list ma našiel tu v Loisy-en-Brie . . . Nepovedal som vám, že odídem z Paríža, pretože som odišiel skorej, ako som očakával; okrem iného, mohlo by vás to znepokojiť, keby som vám to dal na vedomie. Preto teraz! Toto drobné umŕtvenie bude, ak sa Mu zapáči, hrať dôležitú úlohu u Nášho Pána a On sám bude účinkovať ako váš direktor. Áno, istotne, to je to, čo bude robiť a to takým spôsobom, že vy budete vedieť, že je to On Sám. Tak buďte jeho drahou dcérou, pokornou, poddajnou a plnou dôvery, vždy trpezlivo očakávajúcou pokiaľ vám On neukáže, aká je Jeho svätá a obdivuhodná Vôľa.

Sme tu na území, kde je jedna tretina obyvateľov Hugenotská. Prosím, modlite sa za nás, ktorí potrebujeme modlitby a predovšetkým za mňa --- neschopného odpovedať na všetky vaše listy z dôvodu, že nie som v pozícii súhlasiť s vašimi požiadavkami.

V nadchádzajúcom júni mu pani Le Gras napísala dlhý list o tom, čo ona nazvala "strach z budúcnosti." Oznámila mu, že jej syn odišiel na štúdiá do seminára, ktorý vedie svätý, ale dosť čudný Bourdoise. Neskôr písal, že sa bojí, pretože sa jej syn stal v kolektíve veľmi obľúbený a potom zasa, že jej syn všetkých nenávidí. Pán Vincent práve dával misie v Poitou a v Cévennes a nemal nazbyt času, preto jej napísal len kusé poznámky: *"Píšem to o polnoci a som dosť vyčerpaný. Odpustite mi, že momentálne nie som schopný vnieť viacej svetla do týchto vecí."* Keď počul, že sa mladý Le Gras postavil proti kňazovi v seminári, napísal o niečo dlhší list:

Čo mám teraz povedať o vašom synovi? Len toto: ako ste sa veľmi netrápili kvôli jeho láske ku komunite, tak sa zachovajte aj teraz, keď sa postavil proti nim. Nechajte ho na pokoji a kompletne ho odovzdajte do Božej Vôle. Boh má právo viesť tieto mladé a citlivé duše. On má o mládenca väčší záujem ako vy, pretože jemu patrí viac ako vám . . . Keby som mal to potešenie vidieť vás a mal by som viacej voľného času ako mám teraz, musel by som vám povedať myšlienku, ktorá ma napadla, keď sme sa zhovárali s Madame de Chantal. Boh ju svojou milosťou potešil a oslobodil ju z ťažkostí, ktoré sa podobali vašim . . .

Máme tu dost práce (v Joigny), ktorá nás zaneprázdňuje už viac ako šesť týždňov. Prosím, buďte taka láskavá a vzdelávajúte v charitatívnej činnosti dve mladé dievčatá, ktoré prídu odtiaľto, čo sa zdá najlepším riešením. Pošleme vám ich odteraz za deväť dní . . . Hlavu hore Mademoiselle, a snažte sa byť taká, aby ste všetko robili podľa Božej vôle.

Od svojho dvojročného zajatia v otroctve, Vincenta trápili pravidelné útoky horúčky, ktorú on volal " horúčôčka." Uprostred jedného takého útoku písal Lujze, aby ju utešila, lebo zasa bola utrápená kvôli synovi Michalovi. Povedal jej, že bol u neho lekár a že jeden Misijný kňaz, horlivo podporovaný lekárom na neho nalieha, aby šiel do kúpeľov vo Forges-les-Eaux, ktoré sú na polceste medzi Beauvais a Dieppe. Myšlienka, že by mal stopnúť svoju prácu a cestovať povozom ho desí. " Zaiste moja drahá dcéra, dolieha to na mňa omnoho ťažšie, ako som vám schopný povedať, že čo všetko sa musí vykonať pre jednu úbohú mŕtvolu." Postupne ju viedol k tomu, aby svojho syna nechala v Božích rukách: " Blahoželám vám, že ste prestali nariekať nad synovým šťastím či nešťastím. Ak ste duchovnou ženou, oslobodte sa . . . od materinskej precitlivelosti. Nikdy som nestretol matku, ktorá by bola viac matkou ako vy. V ničom nie ste pravdivejšie ženou ako v tomto." Osobne navštívil Michala a pochvalne sa o ňom vyjadril alebo tak pochvalne, ako sa dá povedať o mdlom a bezvýraznom chlapcovi.

Napriek svojmu prepiatemu strachu a škrupuliam mala pani Le Gras jednu základnú čnosť, ktorá dávala jej direktorovi nádeje na veľké veci. Bola poslušná. Nezáležalo na tom, čo jej prikázal alebo poradil, odovzdane do písma poslúchla bez najmenej poznámky alebo otázky. Vincent de Paul sa modlil a čakal plný istoty, že Boh má s touto ženou svoje plány vediať, že tí, čo sa naučili poslúchať sú najvhodnejší na vodcovstvo. Náhle sama Lujza začala jasne vidieť svoju cestu. Rozhodla sa zasvätiť svoj život službe chudobným. Pán Vincent bol nadšený. V máji roku 1629, keď ukončila duchovné cvičenia ju poslal vizitovať stotridsať Spolkov kresťanskej lásky, ktoré boli pozakladané po celom Francúzsku.

Medzi inštrukcie pre ňu a pre jej spoločníčky, ktoré neskôr tiež poslal na dlhú cestu, bol príkaz, že sa nikdy počas cesty nesmú prepravovať na člne. Jeho vlastná skúsenosť z cestovania loďou ho musela presvedčiť, že akokoľvek rýchla bola verejná preprava loďami na francúzskych riekach, nebola odporúčaná pre ženy a dievčatá. Niekedy sprevádzaná slúžkou, niekedy priateľkou tiež oddanou službe chudobným, Lujza strávila štyri nastávajúce roky na cestách od jednej Sklky k druhej v okolí Paríža a po severnom a východnom Francúzsku. Nepretržitá aktivita, neustále zmeny, stretnutia s mnohými jednoduchými, dobrými ľuďmi,

zskupenými spolu v mene skutočnej milosrdnej lásky, toto všetko pomáhalo meniť neurotickú pani na pokojnú, vyspelú a mnohostrannú ženu.

Vincent na ňu cez celý čas dohliadal, dávajúc jej presne rady čo má robiť a ako pri tom postupovať. Keď sa dostala do náročnej situácie, taktne jej navrhoval spôsoby, ako sa dostať z ťažkostí bez toho, aby sa dotkla citov alebo niekomu priťažila. Zároveň počas tohoto obdobia mu jej korešpondencia pomáhala rozhodovať sa pre budúce úpravy v riadení SKL. Keď sa zdalo, že je práce jej slabú a krehkú konštitúciu priveľa, poslal jej na pomoc ďalšie panie zo svojich parížskych penitentiek: vždy ochotnú Mademoiselle de Fray, láskyplnú Madame Polailon; a vždy dôležitú Madame Goussaultovú.

Jediný čo mal neustále svoje muchy bol mladý Le Gras. Ten chlapec nebol nikomu sympatický, bytosť náladová, ktorého škola nudila a jeho sviatočné dni, teraz trávené väčšinou v Bons-Enfants sa sotva dali nazvať živými. Jeho matka by ho strašne rada videla ako kňaza. Zvykla si na časť sviatkov vracat' do Paríža a okamžite po príchode sa začala nad ním znepokojovať. Vždy bola presvedčená, že je chorý, každý deň mu púšťala žilou a dávala prehánadlo. Bola skoro takou istou horlivou vyznavačkou liečivých bylín a liečebných postupov ako bol pán Vincent a obaja nariaďovali nešťastnému Michalovi rôzne kúry. Na základe jedného sna odhlásila Lujza chlapca zo školy vedenej pánom Bourdoise a poslala ho študovať teológiu k jezuitom na známe Clermontské kolégium. Jeden deň chcel byť Michal kňazom, na druhý deň nechcel mať s kňazstvom nič spoločné. Vincent Lujze napísal: " Teraz sa zdá, že chce prijať kňazstvo len preto, aby vás uspokojil; hovorí, že najradšej by sa videl mŕtvy, ale pretože vy si to tak veľmi prajete, vstúpi k Minoritom. A teraz sa pýtam ja, je toto povolanie?" V dodatočnej poznámke na konci listu jej poradil, aby rozjímala o slovách Nášho Pána horlivej matke Zebedejových synov: " Neviete, o čo žiadate."

Hoci nachádzal čas písať často a dlhé listy panej Le Gras, zároveň sa zaoberal ďalšími činnosťami v Paríži. Rozhovor s biskupom z Beauvais v lete roku 1628 ho primäl k započatiu duchovných cvičení pre tých, čo mali byť vysvätení za kňazov. September 1628 bol sotva najvhodnejším časom pre začiatok tejto činnosti. Obliehanie La Rochelle, hugenotskej pevnosti na pobreží Atlantiku, ktoré sa vlieklo štrnásť mesiacov, vstupovalo do svojej pochmúrnej fázy. Kardinál Richelieu, admirál, generál, hlavný inžinier, zásobovací a ubytovací dôstojník všetko v jednej osobe bol nemálo znepokojený, keď druhá anglická flotilla, plávajúca na pomoc obliehaným, bola v predvečer sviatku Svätého Michala spozorovaná neďaleko pobrežia. Jeho špióni mu hovorili o tiesnivej situácii, ktorá zredukovala počty obrancov: osemtisíc ich zomrelo od hladu v posledných šiestich mesiacoch, dvetisíc od September Quarter Tense. (Tak chrabrá stará vdova Vojvodkyňa de Rohan, ktorá zostala a hladovala spolu so svojimi ľuďmi, aby im dala príklad a ktorej kočiarove kone nakoniec postihol osud ako všetky zvieratá vo vnútri hradieb, používala opracovanú kožu zo svojich kočiarov na prípravu polievky.) Nemal strach z anglických lodí na horizonte ani z expedičných síl v sile jedenástich regimentov na ich palubách. Jeho informácie, presné ako vždy hovorili, že mužstvo sa tam búri a dôstojníci odmietajú poslúchať vrchného veliteľa. La Rochelle bolo odsúdené, z Paríža sa prakticky odsťahovala celá šľachta, duchovenstvo a bohatí mešťania. Všetci si

želali, aby mohli povedať: “ Bol som s Richelieu a s kráľom v ten deň, keď La Rochelle kapitulovalo.” Dokonca Mária de Medici s klikou mladých rebelov, združených okolo jej mladšieho syna Gastona z Orleánsu, zákonného dediča, cválali na západné pobrežie, aby včas stihli kapituláciu --- a zábavu. Ale tam nebola žiadna zábava ani pre nich ani pre nikoho iného. Namiesto nej vládla tvrdá disciplína na oboch stranách, u víťaza aj porazeného. Nebola tu obvyklá krutosť, ktorá zvykla nasledovať po takej porážke. Bolo tu omilostenie, chladne udeľované. Bolo tu jedlo, vozy naložené jedlom, ktoré rozdeľovali s najväčším možným nežaujmom. Tí, ktorí riadili hmotnú výpomoc, nemali lásku Vincenta de Paul.

Pán Vincent bol v Beauvais na žiadosť tamajšieho biskupa a v poslednom týždni obliehania La Rochelle dával prvé duchovné cvičenia pre ordinandov. Výsledok duchovných cvičení bol taký vynikajúci, že biskup vyzval ostatných biskupov, aby sa vo svojich diecézach podujali na taký istý experiment. O dva roky neskôr takéto duchovné cvičenia boli povinné v Paríži a kňazom Misijnej spoločnosti bolo prikázané, aby zadarmo prijímali všetkých, ktorí majú byť v Paríži vysvätení za kňazov a to každý rok a pripravili ich na pätnásťdňové exercície.

To bol začiatok, ale iba začiatok. Ako sa mohol kňaz naučiť všetky jeho povinnosti v priebehu dvoch týždňov? Alebo ako mohol vyrásť na Božieho muža, človeka modlitby a čnosti za taký krátky čas? Dekréty Tridentského koncilu boli síce vo Francúzsku prijaté, ale vyžadovalo veľmi dlhý čas, aby boli zavedené do života. Pre formáciu dobrých kňazov Koncil stanovil zakladanie seminárov a vydal smernice o štúdiu; Vincent už mal predstavy o tejto úlohe, ale ešte neprišiel vhodný čas na ich presadenie.

Vincent nebol človekom chvatu, čakal a modlil sa. V tom case s ním nadviazali kontakt Regulárni kanonici Svätého Viktora, ktorých priorstvo, leprosarium a veľké množstvo budov sa nachádzali vo Svätom Lazare. Ich komunita sa zmenšila na deväť členov a prior rozmyšľal, že riešenie ťažkostí s nedostatkom povolaní a zábezpeku existencie priorstva vyrieši zlúčením Kongregácie pána Vincenta so svojimi kanonikmi. Prípadne, myslel si pre seba, že starší rád by mohol do seba asimilovať nový. Vincent bol vytrvalo proti tejto možnosti. Tak sa významné a dôležité zlúčenie stavalo proti jeho predstavám chudoby a pokory. Báľ sa, aký výsledok prinesie príklad, poskytovaný kanonikmi, ktorí nemali vôľu prijať prísny režim Misijných kňazov u niektorých jeho nasledovníkov. Nakoniec mu parížska cirkevná vrchnosť rozkázala, aby uskutočnil túto zmenu. Kanonici dostali najlepšie miestnosti “hl’adiace na hlavnú cestu vedúcu do Saint-Denis “. Misijní kňazi sa presťahovali z Bons-Enfants do Svätého Lazara a jedinou útechou pri tom Vincentovi bola samostatne stojaca budova nemocnice pre malomocných a štyria psychicky chorí pacienti, teraz priorom zverení do jeho starostlivosti.

Bola to zmena, ktorá priniesla množstvo súdnych procesov. Kanonici museli mať “ bezplatnú zdravotnú starostlivosť a ošetrovanie” čo bola neľahká úloha najmä, keď po všetkých zmenách všetci, čo bývali na strane od hlavnej cesty, ochoreli na mor. Každú nedeľu večer Vincent stoloval s priorom, popudlivým a nervóznym človekom, ktorý nevychádzal ani so svojimi kanonikmi, tobôž s novoprišliymi, ku

ktorým bol omnoho netolerantnejší. Konverzácia počas večere bola obyčajne dlhým vypočítavaním chýb, ktoré prior vypožaroval na lazaristoch, ako volali Misijských kňazov po ich zmene sídla. "Musel som klaknúť k jeho nohám päťdesiatkrát a možno aj viac a priznať si naše chyby a prosiť o odpustenie, aby som ho uspokojil," povedal Vincent roky neskôr," ale bolo to nesprávne, čo som urobil? Oni boli našimi dobrodincami, ktorí nám poskytovali jedlo a ubytovanie a zniesť trocha nepríjemnosti bola veľmi nízka cena za to všetko.

Cez to všetko nebol prior najvyššou autoritou vo svojom Ráde. Sotva bol podpísaný dokument o prevode, opäť Rehoľníkov Svätého Viktora v Paríži započal súdny proces proti pánu Vincentovi a jeho kňazom na základe toho, že prior zo Svätého Lazara konal bez dovolenia. Avšak starý toulouský Vincent bol ešte živý; pomocou najlepších rád od svojho priateľa, profesora na Sorbonne, pána Du Vala, dal celému procesu náležitý smer. V deň, keď mal byť vynesенý rozsudok, šiel k dvoru a tam v *Sainte Chapelle* sa modlil ležiac na podlahe a nežiadal ani výhru ani prehru, ale aby sa ukázala Božia vôľa. Lazaristom bolo dovolené zostať vo Svätom Lazare, hoci skutočne udržiavanie rozľahlých budov a poskytovanie toho, čo spotrebovali prior a kanonici sa niekedy podobalo bielemu slonovi a pán Vincent často nevedel kam z konopí, keď sa pozeral na účty. Nepatril medzi tých svätých, ktorých sklady sa zázračne naplňali a ktorým múky a mäsa nikdy neubúdalo. Bol schopným správcom a nikdy neprestával prosiť Boha o pomoc, ale on sám vždy urobil čo bolo v jeho silách, aby zadovážil všetko pre tých, ktorým bol otcom.

Jeho Kongregácia vo Svätom Lazare sa teraz každým rokom rozrastala čo do počtu členov a mala dosť priestoru nielen na formáciu svojich, ale aj pre iné práce. Tu sa každý utorok schádzali kňazi z celého Paríža, aby strávili odpoľudnie konferenciami o viere, zbožnosti, morálke a cirkevnej discipline. Stretávali sa u doktori zo Sorbonny, aby diskutovali o aktuálnych herézach a o argumentoch, ktoré by sa dali použiť proti nim. Mávali tu duchovné cvičenia laici. Direktori rôznych charít, bohatí dobrodinci, ktorí podporovali mnoho dobrých aktivít, konaných pánom Vincentom, ľudia v ťažkostiach, osoby vo vysokom postavení, tí všetci poznali cestu do Svätého Lazara. Budovy a polia, ktoré sa rozprestierali na veľkých plochách a zahŕňali hospodárske dvory i pouličnú zástavbu stáli za prehládku. Ale predsa, jedného dňa sa ho opýtali, za čím by mu bolo najviac ľúto, keby prehral súd a stratil by novú krásnu hlavnú budovu Misijskej spoločnosti s jej kaplnkami a kláštornými stavbami a rezidenciami, s jej nádvoriami a záhradami a holubníkmi s jej poliami a veternými mlynmi, s jej maštalami pre dobytok, s jej mäsiarstvami a s jej sýpkami a pekárstvami, odpovedal bez váhania "za úbohými psychicky chorými, držanými v izolačnom dome."

Madzitým pani Le Gras putovala cestami Francúzska, zabudnúc na seba pri pohľade na pálčivé podmienky vidieckeho ľudu, na ich úbohé obydlia, na ich nevedomosť o základných zásadách hospodárenia, varenia, zdravia a hygieny, na ich analfabetizmus a na ich nedostatok v náboženských vedomostiach. Organizovala vyučovanie v charitných spolkoch, učiac ženy a dievčatá základné veci o varení, šití a pletení, ukazujúc im preventívne opatrenia v prípade moru a ako sa starať o chorých. Napísala jednoduchý katechizmus, učila podľa neho

dievčatá a posielala ich vyučovať ostatných o náboženských pravdách. Zakladala školy, kde sa vyučovalo "tri R". Ako organizátorka bola taka vynikajúca, že ju pán Vincent povolal do Paríža, aby uviedla do poriadku tamojšie Spolky kresťanskej lásky. Potom, začiatkom roka 1630 ju postihlo veľké nešťastie.

Keď Mária de Medici zistila, že Richelieu, ktorému pomáhala na jeho ceste k moci, nie je už viac pre ňu a pre jej obľúbeného syna Gastona užitočný, rozhodla sa kardinála zničiť. Kráľ Ľudovít, ktorý bol chorý, podľahol matkinej snahe odvrhnúť svojho prvého ministra. Človek, ktorý bol vybratý, aby nahradil Richelieu, bol strýc pani Le Gras, Michel de Marillac. Keď sa už mal kardinálov pád bezprostredne uskutočniť a jeho jasajúci nepriatelia sa ponáhľali na dvor, aby blahoželali kráľovnej-matke, kráľ zmenil zmýšľanie a rozhodol, že Richelieu aj naďalej zostane v úrade. Zhromaždení dvorania, ktorí sa zišli, aby videli kardinálov pád v tento "deň podvodu" boli omráčení sklamaním. Väčšina z nich sa chvatom vyparila a ani nečakala na to, ako sa Richelieu zachová voči tým, ktorí pomáhali Márii de Medici. Medzi prvými, ktorí za to trpeli bol Michel de Marillac, ktorý bol uväznený až do svojej smrti o dva roky neskôr. Potom prišiel na rad aj maršal Louis de Marillac, ktorý mohol, ako sa domýšľal Richelieu, použiť armádu, ktorej úspešne velil v Taliansku a napochodovať na Paríž. Jeho druhovia, generáli Schomberg a La Force dostali rozkaz zatknúť ho a poslať nazad do francúzskeho hlavného mesta. Zinscenovaný súd, vedený klamárskou porotou ho odsúdil na smrť.

Nevieme, či tam bola Lujza o desiatej hodine dopoludnia dňa 10. mája 1632, keď veľká tlačienica zaplnila Place de Gréve, aby videla sťatie svojho strýka. Mnohí zaplatili osem *pistoles* za miesto v oknách, ktoré hľadeli na námestie. Odsúdený muž mal so sebou svojho spovedníka. Keď bol nahlas čítaný trest za jeho zločin, povedal, " Skutočne dobrá kauza bola proti mne zosnovaná," ale rýchle sa obrátil ku kňazovi po jeho boku s poznámkou : " Nemal by som takto hovoriť. Žiadal som Boha o odpustenie pre pocit zatrpknutosti, čo podnietil vo mne tieto slová." Kľakol si ku klátu, ako mu naznačil kat. Ten, keď mu zaväzoval oči, žiadal maršála o odpustenie za smrť, ktorú mu ide spôsobiť. "Mon ami," dostal kat odpoveď, vy nie ste zodpovedný za moju smrť; ale odpúšťam vám tento úder, ako odpúšťam mojim nepriateľom, ktorí ma dohnali sem." Nastalo ticho, keď kat pevne umiestnil kríž v rukách odsúdeného a narovnával jeho krk v žľabe popravného klátu, dlaňou svojej ruky prešiel po jeho krku hore a nazad, niekoľkokrát kefou na vlasy robil miesto meču. Keď kňaz dospieval *Salve regina*, pieseň, ktorú s ním spieval celý zhromaždený zástup, " meč zaťal a všetci počuli zvuk tela, keď padlo na popravisko a hlavy, ktorá sa odrazila a dopadla na zem pod ním. Niektorí vojaci ju zodvihli a hodili nazad katovi."

Ned'aleko odtiaľ Richelieu dával na papier Marillacovu charakteristiku, ktorú chcel zanechať budúcim generáciám: " *Márnomyseľný a bezočivý človek, ktorý spreneveril peniaze, určené na službu Francúzsku. Zločinný muž, ktorému chýbali aj základy čnosti . . . Sú tu niektorí, ktorým tento slúžil za vzor, iní zasa, teraz premožení strachom, si možno ten starch zachovajú do budúcnosti.*" Toho istého rána zo Svätého Lazara Vincent de Paul písal Lujze de Marillac:

Mademoiselle,

Správy, ktoré ste mi poslali o pánu maršalovi de Marillac sú dôvodom pre úprimnú sústrasť a veľmi ma dojali. Vzdajme česť Vôli Božej a sťastiu tých, ktorí svojim utrpením vzdávajú česť utrpeniu Božieho Syna. Pre nás nie je dôležité, akým spôsobom naši drahí predstupujú pred Boha, za predpokladu, že k nemu idú. Skutočne, dobrý život neoddeliteľne spojený s týmto spôsobom smrti je jednou z najväčších záruk večného života. Nekonajme preto nijaké náreky; to čo máme urobiť, je úctivo prijať Božiu Vôľu.

Potom si zasa sadol k stolu, aby jej napísal ďalší list v ktorom uviedol niekoľko dôležitých úloh v súvislosti so Spolkami, ktoré chcel, aby zvizitovala. Práca a čas boli najlepším liekom na žiaľ. Neďaleko Place de Gréve, pod vysokými strechami a gotickými vežami svojho nového palace, Richelieu vydal rozkaz, aby brána Svätého Honoria bola uzavretá. Nesmú teda prechádzať nijaké povozy pod zámienkou, že sa bude opravovať vozovka. Neželal si, aby pohrebný sprievod Louisa de Marillac na svojej ceste z Feuillants na rohu ulice de Castiglione do kostola prechádzal popod jeho oblok. Dúfal, že jeho obľúbená neter Mária markíza de Combalet mu bude robiť spoločnosť. Vedel vôbec, že jeho Mária bola jednou zo skupiny dám, pochádzajúcich z oboch strán politickej priepasti, aby pomáhali Vincentovi de Paul v jeho práci v prospech chudobných a trpiacich? Určite to ale vedel o niekoľko rokov neskôršie, keď odsúhlasil rôzne charitatívne práce konajúce pánom Vincentom a keď poslal lazaristov, aby konali misie v jeho rodnom meste Richelieu. Nateraz bol Vincent de Paul pre Richelieua *persona non grata* a to pre jeho blízky vzťah ako kňaza s rodinou de Godi a s rodinou de Retz a preto, že v posledných rokoch spolupracoval s neterou de Marillacových. Situácia bola pre Vincenta nebezpečná, najmä pre smer, akým sa uberala. Bassompierre, priateľ maršala de Marillac bol uvrhnutý do Bastily. Mária de Medici ušla do Bruselu pod ochranu Španielov a mohla tam zostať bez haliera až do konca života. Švihák Gaston bol tiež v Nizozemsku a to prevažne u guvernéra Languedocu, de Montmorencyho, dvíhajúc štandardy vzbury v Toulouse a na juhu.

Vojvoda de Montmorency, peer a francúzsky maršal mal tridsaťpäť rokov. Bol to udatný, štedrý, priateľský človek a bol ženatý s krásnou princeznou z rodiny Orsini a on i jeho manželka sa tešili popularite, ktorá ďaleko prevyšovala popularitu kráľa a kráľovnej a to nie iba v Provensálsku, ale v celom Francúzsku. Kardinálovi vyzvedači priniesli informácie, že Gaston a jeho dobrodruhovia prišli do Toulouse, spojili sa s Montmorencym a podnecujú povstanie. Kardinál chcel, aby sa sprisahanie rozvinulo. Vedel, že mizera Gaston by uhol za roh kričiac: "Už to viac neurobím." Bol by omilostený aj keď je bezcenný, lebo " francúzska kráľovská krv musí byť ušetrená. " Ale Montmorency musí ísť cestou Louise Marillaca. Môže byť " prvý medzi francúzskou šľachtou, víťazom na mori i na súši, dedičom siedmich storočí slávy a posledný svojho rodu," ale je skutočným rebelom. Jeho veľkosť a popularita medzi urodzenými i obyčajnými ho predurčujú na to, " aby sa stal príkladom."

Kardinálova neter Mária bola proti svojej vôli vydatá ako šestnásťročná za synovca jedného obľúbenca u dvora. Jeho smrť o dva roky neskôr jej umožnila, aby konala podľa svojej vôle. Vstúpila do karmelitánskeho rádu v Paríži a v roku 1622 prijala habit z rúk Bérulleho a pred ním zložila aj prvé sľuby. O rok neskôr

sa jej neúprosný strýc rozhodol, že neter opustí kláštor, vlastnoručne napísal do Ríma a požiadal pápeža, aby jej rozkázal z kláštora vystúpiť. Úbohá Mária s plačom poslúchla. Jej direktorom bol až do svojej smrti v roku 1629 Bérulle. Bola zaradená k dvoru kráľovnej Márie Medicejskej a to až do roku 1630 a do "Dňa podvodov." Vo svojej zlosti na kardinála sa začala kráľovná – matka pomstiť na jeho neteri a vyhodila ju. Richelieu ju radostne privítal, kúpil jej v Paríži rezidenciu a štedro ju podporoval. Hoci z jej súčasných traja nepriateľskí pisatelia a jeden anonym ju zosmiešňovali, keď o štyridsať rokov po kardinálovej smrti, tlačou vydali v Holandsku nevydarenú "klebetnú kampaň" naznačujúcu silnejšie prepojenie, ako iba bežný príbuzenský vzťah, medzi neterou a strýkom. Nikde sa nenachádza zmienka o tom, čoho sa to má týkať. Kardinálov súkromný život bol nad všetky pochybnosti bezúhonný. Dalo by sa očakávať, že v jej vlastnej korešpondencii a v korešpondencii francúzskych žien z jej čias bude zmienka o žiarlivosti kvôli jej vplyvu na vysoké miesta, ale naopak, o Márii de Vignerot sa vyjadrujú ako o " krásnej, zbožnej, trocha sebavedomej; naklonenej k peniazom . . . nezávislého zmýšľania; žene, ktorá nikdy nemala ľúbostné aféry a sklon k ctižiadostivosti." Toto bolo to najhoršie, čo sa o nej dalo povedať. Jej strýc ju neskôr povýšil na Vojvodkyňu de Aiguillon a učinil z nej jednu z najbohatších žien vo Francúzsku. Voči svojmu strýcovi bola lojálna až do konca jeho života. Väčšina z jej bohatstva smerovala k pánovi Vincentovi. Pre lazaristov dala stavať domy a nemocnicu pre galejných otrokov v Marseilles a mnoho mu pomáhala cez svoj vplyv na dvore. Tak ako ona, aj mnohí ďalší pochopili veľkosť Vincenta de Paul. V čase jeho staroby sa o neho starala ako matka, hrešila jeho kňazov za to, že mu dovolili odísť na vidiecke misie počas veľkých horúčav, vyžadovala, aby cestoval kočiarom, ktorý pre neho opatrila. Po jeho smrti sa úplne oddala službe chudobným. Jeden človek z tých čias mohol napísať:

Tú, ktorá bola ešte prednedávnom podporovaná svojim strýkom takým bohatstvom, ktoré jej dovoľovalo, že by sa nikdy nemusela dotknúť nohou parížskeho blata, možno teraz vídať, ako prechádza ulicami, nikdy však nie vo svojom pozlátenom koči, ťahanom štyrmi rýchlymi koňmi, ale pešo, vyhľadávajúc najúbohejšie obydlia a v nich ukrytú biedu. Uprednostňuje chorých pred všetkými ostatnými a keď počuje, že niekto zomiera, ponáhľa sa tam, aby mohla byť s nimi a poskytnúť im útechu. . . .

Pán Vincent, veľký director duší, poznal tajomstvo, ako nakloniť srdcia žien, podobne ako srdce ženy generála galejí a netere prvého z mužov Francúzska od seba k ostatným. Ukázal im, že ich spása spočíva na službe chudobným.

Kapitola deviata

LÁSKA KRISTOVA NÁS NÚTI

Činnosť charitatívnych spoločenstiev Panie kresťanskej lásky sa neprestávala rozširovať. Zakorenila sa tak v Paríži a rovnako aj v provinciách, takže v roku 1633 už deväť parížskych farností malo svoje vlastné organizácie. Vincent neustále dostával od Mademoiselle Le Gras listy v ktorých ho žiadala o radu ako

riešiť ťažkosti, ktoré trvale doliehali na Spolky v hlavnom meste. Spolky mali vo svojich pravidlách stanovené, že členovia majú sami pripravovať jedlo pre chudobných chorých, priniesť ho do ich obydli, poslúžiť im počas jedenia a nakŕmiť ich. Lujza váhala, či má toto žiadať od členiek parížskych Spolkov, pretože mnohé boli príslušníkmi vysokej spoločnosti a Vincent jej k tomu napísal:

Ak každej jednej poľavíte v povinnosti navariť jedlo, nikdy v budúcnosti nedosiahnete, aby sa toto pravidlo zachovávalo. Keď sa niektorá z nich rozhodne, že zaplatí tomu, kto jedlo niekde uvarí o krátky čas budete počúvať ich protesty, ako to draho vychádza. A ak by ste vy sama znášali náklady na varenie, ako dlho by ste to vydržali robiť? To by sme za chvíľu museli Paniam kresťanskej lásky povedať, že polievku by mali chudobným roznášať tie ženy, ktoré ju uvarili a to by bol koniec charity.

Znova sa niektorí z kléru urazili a dali to Mademoiselle pocítiť. Vincent odpovedal:

Ach Mademoiselle, je ťažké robiť dobre bez toho, aby ste nezakopli do prekážky. Ale pretože sa musíme, ako je nám to len možné, hladko preniesť cez rozhorčenia druhých, myslím si, že by ste sa veľmi Bohu zapáčili, keby ste zašli za pánom le Curé a ospravedlnili sa mu za to, že ste paniam kresťanskej lásky niečo hovorili bez toho, aby ste to najskôr prejednali s ním.

Medzi jednotlivými uskupeniami Paní kresťanskej lásky v hlavnom meste sa zahniezdil akýsi druh rivality, ktorá chcela zatieniť ostatné a získať levý podiel na teraz rastúcej popularite ich práce. Vincent de Paul sa na to hneval. Lujze napísal:

Čo je to aký duch, ktorý podnecuje každú parížsku farnosť, aby chcela čosi zvláštne ohľadom charity a aby nemala nič spoločné s ostatnými? Musím povedať, že neviem. Mali by ste si spolu s nimi uvedomiť, že treba nahlas povedať, že aj tí ostatní robia to isté, čo robíme my.

Starostlivosť o chorých vo veľkej mestskej nemocnici Hôtel-Dieu bola zanedbaná. Táto nemocnica bola najstaršou a najväčšou v Paríži, bola preplnená a na každom lôžku sa tiesnili dvaja alebo aj viacerí pacienti, ostatní ležali na podlahe blízko postelí so zomierajúcimi, pripravení prví sa vydripať na lôžko hneď ako odnesú telo. Denne prichádzalo päťdesiat až deväťdesiat chorých a v čase epidémií pacienti zomierali ako muchy. Nemocnicu viedli kanonici z Notre Dame a komunita sestier augustiniánok. Niektoré zo sestier “nerobili nič iné len dvíhali ruky a oči k nebu”, iné míňali čas hašterením, ďalšie opúšťali nemocničné oddelenia a zostávali sa celý deň modliť na chóre. Niekoľké sa s vierou snažili pomáhať ako len vládali v týchto otrasných podmienkach, vyrovnávajú sa so situáciou.

Vincenta požiadali, aby Panie kresťanskej lásky prevzali starostlivosť o nemocnicu. Bola to práca hustá na ťažkosti a tak sa ani sestry augustiniánky ani kanonici nepostavili proti tomuto návrhu. Tej urodzenej dáme, ktorá ho žiadala, aby Panie kresťanskej lásky prevzali vedenie Hôtel-Dieu odpovedal, že si neželá

zaťat' svojim kosákom do obilia ktoré patrí inému. Napokon, keď mu cirkevné authority prikázali prijať túto prácu súhlasil, zhromaždil niekoľko dám a spísal pre ne pravidlá. Prvá návšteva nemocnice bola vedúcimi osobnosťami parížskej spoločnosti prijatá s nadšením. Stalo sa módnym povedať 'odpoludnie som strávil návštevou v Hôtel-Dieu.' Viac ako stovka *veľkých dám*, medzi nimi vojvodkyne, markízy a dámy kráľovskej krvi, sa jedna pred druhou snažili pomáhať tamojším zbedačeným pacientom. Už zrána sa varili husté polievky a mliečne nápoje a prinášali sa do nemocnice a odpoludnia prinášali rôzne druhy chleba, pečiva, konzervovaných potravín, huspenín a ovocia, takže tí, čo boli na zozname rekonvalescentov protestovali proti svojmu prepusteniu. Rovnako boli k dispozícii aj knihy a hry. Ak pacienti, zriedkavo ich bývalo menej ako deväťsto, nikdy vo svojom živote nezažili takú pozornosť, tak ich aristokratickí návštevníci nikdy nevedeli, že taká chudoba a bieda existujú. Hoci nie všetci vytrvali v návštevách, tradícia sociálnej služby už bola ustanovená a keď bolo neskôr Francúzsko počas Tridsaťročnej vojny sužované hladom, dámy, vyškolené Pánom Vincentom v Hôtel-Dieu v Paríži, organizovali hlavnú činnosť pri odstraňovaní tohoto utrpenia.²

Pri poskytovaní telesnej pomoci, Vincentova milosrdná láska, tak ako vždy aj teraz prikrčila k službe dušiam. Dal vytlačiť príručku pre členky nemocničného spolku Panie kresťanskej lásky v ktorej podával rady, ako čo najtaktnejšie otvoriť otázku generálnej spovede. Želal si, aby dámy vo svojich návštevách Hôtel-Dieu nevideli len púhy filantropizmus, ale prostriedok sebaoposväcovania. Napomenul ich:

Nech sa každá jedna na chvíľu zamyslí a nech sa sama seba opýta: " Podporujem alebo brzdim túto svätú prácu? Je vo mne niečo, čo by ma robilo nehodnou ju konať? Nie som ja náhodou tá, čo spôsobuje, že Boh odníma pre túto prácu svoje požehnanie?"

O dve desaťročia neskôr mohol zhodnotiť, čo dosiahol:

Je tomu dvadsať rokov, čo vám, dámy, Boh udelil milosť podujat' sa na mnohé diela a zachovať ich: sýtiť a vzdelávať chudobných v Hôtel-Dieu, vychovávať a vzdelávať podhodené deti, poskytovať telesnú a duchovnú starostlivosť galejníkom, pomoc, ktorú ste posielali vzdialeným a vojnou zničeným provinciám okrem toho, čo ste poskytovali misiám v celej krajine. Toto, dámy, sú diela vašej spoločnosti. Predstavte si ženy, ktoré vykonali toto všetko. . . .

Bratia, ktorí distribuovali vaše milodary mi hovorili: " Pán Vincent, pšenica posielaná do vzdialených provincií zachránila mnoho životov, veľa rodín nemalo nijaké osivo na siatie a nik im nemohol požičať, zem ležala úhorom a vidiek bol opustený, pretože ľudia, ktorí tu kedysi žili pomreli alebo odišli. " Len v jednom jedinom roku bolo vynaložených 22 000 livres na osivo, ktoré dalo tým úbohým vidiečanom v lete prácu a v zime obživu. Môžete teda vidieť dámy toto vykonané dobro a bolo by veľkým nešťastím, keby ste boli opustili dielo, ktoré ste začali.

² Vincent de Paul (XIII), str. 518-519

Hoci prakticky všetky tieto ženy boli šľachtického pôvodu, elegantného a drahého vkusu a uhladených spôsobov, Vincent de Paul, pochádzajúci z malého gazdovstva neďaleko Daxu sa nikdy medzi nimi necítil zle a nieisto, ale mal na ne aj mimoriadny vplyv. Jeho úprimnosť, jeho jednoduchosť, dobrosrdečné spôsoby, jeho nefalšovaná láska k nášmu "chudobnému Pánovi" si podmanila všetky. Vedel im ukázať, ako hovoriť s dobrotivosťou, jemnosťou a s láskou s chudobnými, pretože sám ovládal jazyk aj tých čo mali aj tých čo nemali.

Ako vo všetkých spoločenstvách, jednotlivé členky spoločenstva Panie kresťanskej lásky tiež neboli bez svojich svojrázností. Prvá prezidentka spoločenstva, ctihodná vdova menom Goussaultová bola dušou dobrej povahy. Bola osobou čo mala vždy veľa rečí a šírila ich pomocou svojej vlastnej trúby. Mala bohaté a vplyvné známosti, svoje deti zabezpečila dobrými sobášmi a udržiavala nádherne zariadený dom s početnou obsluhou, lokajmi a služobníctvom. Bola jednou z dvoch dám, ktoré pán Vincent poslal ako asistentky Mademoiselle Le Gras počas jej vizitácie Spolkov v provinciách. Madam Goussaultová videla, že sa jej nepodarí zastaviť táranie a preto, aby potlačila svoj zvyk, stanovila pravidlo, že sa musí zachovávať ticho počas doby, keď služobné majú prácu s jej toaletou, dlhotrvajúcou záležitosťou. Jedna zo slúžok bola určená na čítanie z nábožnej knihy, zakiaľ madam v tichosti skúmala svoju dušu a v zrkadle svoj zjav. Každého informovala o tomto samej sebe nariadenom mlčaní, včítane pána Vincenta. Ten, vždy hotový poukázať na dobré vlastnosti svojich známych, zvykol povedať priateľom madam Goussaultovej o tomto jej zvláštnom praktikovaní umŕtvovania, ktoré muselo vyvolávať potlačovaný úsmev, hoci jeho poslucháči vedeli, že Vincent si uvedomoval nepriaznivé dojmy, ktoré madam občas vyvolávala a pravdepodobne sa ich snažil týmto vykompenzovať. Napriek svojej nevyčerpatelnej energii a čulosti vo veciach charity a absolútnej neschopnosti udržať niečo v tajnosti, bola sama so sebou mimoriadne spokojná a dávala to najavo. V listoch Vincentovi de Paul sa jej charakter odrážal tak pravdivo, ako zrkadlo odrážalo jej tvár. V jej štýle v pravopise mala akési protirečivé črty naivnej, utáranej robustnej manželky sedliaka z Anjou, ktorá keď sedela na svojom vyhradenom mieste vo farskom kostole, tešila sa . . . pretože je bohatá, rešpektu hodná a rešpektovaná žena, taká čo vie ľahko predať na trhu vajíčka aj kurence.³

Trpezlivému Pánu Vincentovi písala dlhé listy v ktorých popisovala svoje cesty. Každá jedna taká epištola začínala opisom ako sedela v kočiari a nahlas recitovala *In viam pacis* a spolucestujúci jej museli povinne odpovedať. Potom im dala body na meditáciu a pomodlila sa Anjel Pána. Pokračovala:

Potom sme viedli rozhovor. Niekedy sme hovorili o myšlienkách, ktoré prišli počas modlitieb. Niekedy pre pobavenie a rekreáciu sme sa rozprávali o roztržitých myšlienkach počas modlitieb. Inokedy sme hovorili o tom, čo sa nám snívало a inokedy sme hrešili tých, ktorých poznámky boli indiskrétne. Potom Grandom (jej komorník) dostal za úlohu pol hodiny čítať z knihy Pútnik z Loreta.

³ Ménabréa, A., S. Vincent de Paul: Le Maître des Hommes d'Etat. (Paríž 1944) str. 122

Nasledovali mnohé ďalšie modlitby vždy podľa výberu madam Goussaultovej. Pozdravovali strážnych anjelov tých dedín, cez ktoré prechádzali. Madam zastavovala v mestách, aby zistila, či majú nejakú nemocnicu a ak mali, dala sa previesť až k nej, aby videla na akej úrovni pracuje. Ak na ulici stretla zatúlané deti, prikázala im, aby po nej opakovali Otčenáš. Nosila hodinky, ktoré odbíjali každú celú hodinu a to bol signal modliť sa ďalšie modlitby. V Étampes poslala kočiar preč a pešo sa vybrala do nemocnice, sprevádzaná „iba mojou komornou a mojím lokajom.“

Našla som tam iba jednu mladú sestru, ktorá sa predstavila ako superiorka, tak som si sadla, aby som sa s ňou pohováral, ale najskôr som poslala lokaja, aby išiel voľačo pre chudobných nakúpiť. Povedala som jej, že pre každého je veľmi dôležité, aby mal duchovného vodcu a ona mi hľadala rovno do tváre. Mala som na sebe obyčajný turnedown collar a nie krinolínu. Kto ste? Spýtala sa ma. Ste vydatá? Mnoho som počula o madam Acarie, ale nemyslím si, že vy by ste boli tou osobou.

Z rozhovoru vysvitlo, že sestry z nemocnice v Étampes si ešte nezreformovali svoje spôsoby, preto madam Goussault dala mladej superiorke malú lekciu plnú dobrých rád. V pohostinstve konverzovala so synom majiteľa, svojim spolucestujúcim pridala ďalšie modlitby, body na rozjímanie a jedno spytovanie svedomia. V Orleáanse, kde dorazila vypostená, šla ku svätému prijímaniu do jezuitského kostola. V meste sa jej zdalo všetko v poriadku, Hôtel-Dieu bohatý, „ale chorí sa preto nemali lepšie. Tých niekoľko sestier v nemocnici veľmi záviselo na práci slúžok, ktoré tu mali.“

Orleáns sa mi nepáči. Neviem prečo. Bola som ubytovaná v hugenotskej rodine. Pobrala som sa a odcestovala do Cléry. . . šla som do Blois, . . . môj synovec si myslí, že Boh hádam preto dovolil, aby som tam prišla, aby videli, že parížske ženy z vysokej spoločnosti navštevujú nemocnice a možno, že ich to pomkne, aby aj ony robili podobne.

Ale nezdržala som sa v Blois, pretože v dome môjho strýka vypukli osýpky. Preto som odišla do Veuves a na noc do Amboise . . . potom do Tours . . . ďalej do Angers a do Chonze . . . Dobrý farár by tam, myslím si, mohol veľa získať dobrými misiami. Dokonca rozmýšľam, že o tomto účinku niečo poviem aj biskupovi. Stretla som zle vychované deti.

Keď prichádzali do Saumur, ona a jej suita spievali Te Deum, zatiaľ čo ostatné služobníctvo sa muselo modliť ruženec. Znenazdania zastavila modlitby tak, že všetkým to pripadalo troška smiešne lebo nariadila hrať hru „áno a nie.“ Ako záloha sa malo platiť jedným Ave Mária. Príduc na jedno z jej vlastných panstiev poblíž Angers usporiadala takú recepciu až sa jej z toho dost' zatočila hlava. Pánu Vincentovi povedala o komplimentoch, ktorých sa jej dostalo po návštevách chudobných v kraji okolo Angers. Povedala: „Madam, každý na vás vidí, že vy opravdivo milujete chudobných a byť medzi nimi je skutočným potešením vášho srdca. Keď sa s nimi rozprávate, vyzeráte dvojnásobne pôvabnejšie.“ Ubezpečila Vincenta, že už nemá nič, čo by povedala a skokom na inú tému popísala niekoľko ďalších strán. Informovala ho, ako kňazi aj ľud visia na každom slove, ktoré povie; o svojej duchovnej situácii; o lekciiach rozjímavej modlitby, ktoré dávala istej dievčine; o žene, čo sa vyjadřila, že keby madam Goussaultová mohla

v Angers zotrvať jeden rok, celé mesto by sa obrátilo. “ *Tunajší ľudia majú radi na mne dve veci. Nehrám sa na reformátora, viem sa od srdca zasmiať a chodievam do môjho farského kostola.*” Odmietla, keď ju obyvatelia presviedčali, aby dala namaľovať svoj portrét a to z pokory, ale odvtedy si myslí, že toto odmietnutie bolo z falošnej pokory. Hrala kocky asi jednu hodinu a zostáva pánu Vincentovi pokornou a poslušnou služobníčkou.⁴

Vincent jej odpovedal stručne a k veci. V nasledujúcom liste mu napísala o nápadníkoch s ktorými rátała pre svoju dcéru a on jej na to odpovedal:

Nebolo by lepšie, keby ste presne vedeli, čo vaša dcéra zamýšľa? Posledný muž o ktorom pred vami padla zmienka je celkom dobrý človek s celkom uvážlivým myslením a s celkom dobrým posudkom pre človeka jeho veku. Ale berúc na vedomie a vy to viete, že druhý sa mi zdá omnoho vhodnejší, hoci nie je tak dobre situovaný. Budete potrebovať veľa taktu pri jednaní s človekom, ktorý bol naposledy pred vami spomenutý.

Madam Guissoultovú pri márnotratnom mŕňaní peňazí a času v službe chudobným, čo bolo pre ňu, podľa jej slov, všetkým, nikdy nikto nepočul hovoriť zle o niekom. Vincent de Paul, ktorý ju poznal lepšie ako väčšina ostatných, vždy sa o nej vyjadroval s veľkou úctou. Nebol úzkoprsým človekom a mal zmysel pre ľudské slabosti a vrtochy charakteru najmä u osôb, ktorých dobré vlastnosti boli viac ako v protiváhe ich drobných zvláštností a slabostí. Prvá prezidentka združenia Panie kresťanskej lásky, prekypujúca dobrou vôľou a láskyplnosťou bola s určitosťou záujmom Božím a “ chudobnému Pánovi” oddaná v stupni, ktorý si neskoršie generácie nevedia ani len predstaviť a ani napodobňovať,

Hoci spolok Panie kresťanskej lásky prekvital, Vincentov dôkladný pohľad zblízka na to, čo mu ukazoval Paríž, hovoril, že treba prikročiť k inovácii. Členky, pracujúce vo farnostiach alebo v nemocnici, nedokázali vždy priamo vidieť, ako by sa veci mali robiť. Každá skupina v hlavnom meste mala tendenciu pracovať nezávisle, spôsobom o ktorom poznamenal, že “ napokon z celého združenia spravia mišmaš. ” Okrem toho, keď prvotné nadšenie opadlo, niektoré z povinností dobrovoľne prijatých, boli postupne opúšťané. Jedna pani musí ísť na ples, iná je práve v kúpeľi, ďalšia musela odcestovať na vidiek skontrolovať svoje majetky, iné opustili mesto kvôli letným horúčavám. Niektoré, už boli unavené od varenia, rozvážania jedla do nemocníc a z ošetrovania chorých. Namiesto seba začali posielat slúžky a odvtedy pacienti zostávali nepovšimnutí, nenajedení, jedlo určené pre nich prichádzalo na rôzne miesta, len nie do Hôtel-Dieu. Panie kresťanskej lásky museli dostať spolaľivé pomocníčky.

Nie každý sa hodil na túto prácu. Boli potrebné služobníčky dobrého srdca, zdatné a silné dievčatá, ktoré by chudobných nevyužívali, ale by im z celej duše slúžili. Po mnohých rozhovoroch s Mademoiselle Le Gras, pán Vincent rozhodol, aby sa ona, na svojich cestách po provinciách, počas vizitácii spolkov Panie kresťanskej lásky, po takých dievčatách pozerala a zhromažďovala ich pri sebe. On sám sa už zoznámil s dievčaťom, ktoré malo potrebné vlastnosti s dievčaťom,

⁴ Vincent de Paul, (I) str. 191 a nasl.

ktoré sa obetovalo najťažšej práci v Hôtel-Dieu. Prišlo aj niekoľko ďalších a zostali bývať s Lujzou v Paríži. Tá ich vzdelávala v duchovnom živote, ak bolo treba učila ich čítať a písať. Priučali sa nielen domácim prácam, ale aj ako narábať so skalpelom a zastavovať krvácanie, ako prikladať obklady a používať obvazy. Na konci novembra 1633, štyri z nich šli s Mademoiselle do malého domu na Námestie Svätého Viktora. Inštitút Spoločnosti dcér kresťanskej lásky započal tam. Odvtedy do roku 1964 sa ich biele kornety, najvznešenejší emblém Francúzska, rozleteli do celého sveta. Daniel-Rops udáva, ako Napoleon jedného večera prijal v Tuileries skupinu filozofov a počúval, ako zvelebujú dobrá, ktoré filantropia a Vek Rozumu prinášajú ľudstvu a zvlášť francúzskemu národu. „Všetko hovoríte veľmi správne,“ prerušil ich imperátor, „ale podľa mňa, jedna sivá sestra, jeden biely čepiec urobí toho omnoho viac. (*Dcéry kresťanskej lásky boli po dlhú dobu nazývané „Sivé sestry“ podľa sivého habitu, ktorý nosili. Neskôr sivú látku vymenili za modrú. Poznámka autorky*). V čase svojho vzniku Dcéry kresťanskej lásky svätého Vincenta de Paul boli v inovácii na tom istom stupni na ktorom sa dnes nachádzajú sekulárne inštitúty. Pojem „rehoľníčky“ v tom čase označoval sestry, žijúce za mrežami s nemožnosťou opúšťať klauzúru. Ako sme videli, Svätý František Saleský si pôvodne predstavoval sestry Navštívenia ako dievčatá, ktoré sa zasvätili Bohu obvyklými sľubmi chudoby, čistoty a poslušnosti, ale ktoré mohli žiť „vo svete“, nachádzajúc uplatnenie svojho povolania v práci pre Krista a pre Cirkev službou núdznym. Hoci neuspel v snahe uskutočniť svoj sen, musel ho predtým prediskutovať so svojim priateľom, Vincentom de Paul a tak jeho plán našiel eventuálne uplatnenie, keď boli Dcéry kresťanskej lásky Vincenta de Paul založené. Bolo pritom mnoho počiatočných ťažkostí a veľa nedôvery, keď Vincent de Paul a Mademoiselle Le Gras založili a potom žiadali o schválenie nového Inštitútu. Keď Mademoiselle prišla do paláca dať zaregistrovať jej sestry, ako požadoval zákon, generálny prokurátor Ľudovíta XIII bol rozhodne proti. „Sekulárne! Ale Mademoiselle to nemôže byť! Všetky ženské komunity sú rehoľné. Všetky musia byť zaregistrované ako rehoľníčky.

Prvá dcéra kresťanskej lásky, Margita Naseau, bola vidiecke dievča odvážneho srdca. Keď sa dozvedela, že niektoré parížske panie sa venujú starostlivosti o chudobných chorých v mestskej nemocnici, povedala si: „Tie jemné dámy toľko slúžia a sú tak málo zvyknuté slúžiť, takže to pre ne musí byť ťažké plniť takú úlohu. Ja by som tiež rada slúžila Bohu v jeho chudobných. Podobrala by som sa na také práce, ktoré ony nemôžu robiť : pacientom púšťať žilou, prať, čistiť a obväzovať rany, upravovať lôžka a bdieť nocami pri ťažko chorých a zomierajúcich.“ Z obavy, že jej nevzdelanosť môže byť prekážkou tomuto úsiliu, sama sa učila čítať, nechávala svoje kravy, aby sa pásli pozdĺž ciest a vypytovala sa okoloidúcich, ako sa vyslovujú slová v jej šlabikári. Hoci sa jej ľudia smiali, nerobila si z ich posmechu nič. Nebola vzdialená smútku a utrpeniu chudobných. Keď sa Vincent de Paul zdržiaval na misiách v jej rodnom kraji, šla za ním a ponúkla svoje služby spolkom milosrdnej lásky. Spoznal v nej dievčinu veľkodušného srdca, soľ zeme a prijal jej ponuku. Keď krátko po príchode do Paríža zomrela – na mor ktorým sa nakazila od na mor chorej ženy, ktorú našla ležať na ulici a s ktorou sa podelila o svoju posteľ, Vincent cítil istotu, že on a nový inštitút dostal mocnú advokátku v nebi. Často ju spomínal v konferenciách pre tie, ktoré Lujza formovala a vždy končieval chválami na Margitu slovami : „Všetci ju mali radi.“

Jedna zo spoločníčok ju predišla do hrobu: Jeanne Dalmagne. Spolusestra, opisujúc Jeanne povedala o nej: "Mala veľkého slobodného ducha a vyjadrovala sa priamo ako k chudobným, tak aj k bohatým, keď videla, že nekonajú správne. Pri jednej príležitosti, keď počula, že určité bohaté osoby sa vyzliekli z povinnosti zaplatiť daň, ale pripísali ich na ťarchu chudobným, priamo im povedala, že sa prehrešili voči spravodlivosti a že Boh ich za ich vydieračstvo potrestá. Keď som jej povedala, že hovorila dosť opovážlivo, odpovedala, že keď sa jedná o Božiu slávu a dobro chudobných je ohrozené, nik by nemal mať strach povedať pravdu.

Doteraz bola charitatívna činnosť v myslení spoločnosti spájaná výlučne iba s klérom, klauzúrovanými sestrami a s bohatými a vznešenými dámami. Dcéry kresťanskej lásky na rozdiel od týchto skupín pochádzali z ľudu. Boli živým dôkazom, že tradičná viera a duchovnosť Francie, hoci dlho spala, prežíva druhú jar. Katolícka reforma, rozšírená po celej krajine ukazovala všetkým, že starý strom je zdravý a znova rozkvitol.

Nie všetky dcéry kresťanskej lásky boli nízkeho pôvodu. Dievčatá, nesúce veľké mená žiadali o prijatie, prvej z týchto "pripadalo jej ťažké znášať, že ktokoľvek s ňou hovoril sa zmieňoval o jej predchádzajúcom vysokom postavení alebo že každý myslel na jej šľachtický pôvod a to boli dôvodne únavné otázky jej spoločníčok." Jedna sestra z neďalekého Chartres upútala svojou veselosťou a oddanosťou k nájdeným deťom, keď im tieto drobce pán Vincent pridával k ostatným prácam. Neskôr sa stala jednou z prvých sestier, ktoré boli poslané pracovať medzi galejníkov. Vincent napísal špeciálne pravidlá pre tieto sestry, lebo vedel, akým nebezpečenstvám budú vystavené. Zároveň im povedal, že budú pomáhať galejným otrokom, čo doteraz nikto nikdy nerobil. Každý deň pre nich pripravovali jedlo pre trestancov a prinášali každému jeho dávku, žálnici im pomáhali, "lebo hrnce s polievkou boli príliš ťažké." Neboli ukrátení ani chorí otroci, pre nich pripravovali a podávali chutnejšie jedlo, tých, čo boli v nebezpečenstve smrti diskretné povzbudzovali k obráteniu s a k Pánu Bohu a k prijatiu sviatostí. Setry bývali opatrné, zbytočne sa neukazovali s výnimkou aktuálnej pomoci a s odsúdencami neostávali osamote, iba ak si to situácia nutne vyžadovala. Sestry boli skromné, dodržiavali odstup, boli hluché voči akejkolvek neúctivej alebo vulgárnej poznámke, ktorá im bola adresovaná. Ak galejník zašiel v rozhovore alebo v správaní príďaleko, "museli chladne odpovedať a odísť." Denne sa modlievali k Duchu Svätému, aby bola v tomto prostredí chránená ich čistota. "Buďte ako slnečné lúče, ktoré neustále prechádzajú cez špinu bez toho, aby sa čo i len najmenej zašpinili." Ak ich urážali alebo sa k nim chovali drzo a útočne, reagovali mimoriadne vládne.

Sestra z Chartres, Barbe Angiboust zaznamenávala jeho (Vincentove rady) písomne. Jeden raz, keď istý galejník tresol polievku a mäso, hodila ho na zem, on je hrubo urážal, nepovedala nič, klakla na kolená, zodvihla mäso a šla svojou cestou. V piatich alebo šiestich prípadoch prišla medzi dozorcov keď bičovali väzňov a donútila ich v tom prestať. Keď Vojvodkyňa z Aiguillonu, neter kardinála Richelieu, ktorá plnila dlane pána Vincenta financiami, čo cez ňu poskytoval jej strýko, dala postaviť nemocnicu pre galejníkov v Marseilles, dcéry

kresťanskej lásky tam prebrali starostlivosť o pacientov. Chevalier de la Coste písal pánu Vincentovi:

Neviete si predstaviť radosť, akú mali galejníci, keď boli presunutí z toho pekla /na galérach/ niekam, čo nazývajú nebom. Púhy fakt, že sú poslaní do nemocnice ich zbavuje polovice ich ťažkostí, po príchode tam bývajú dezinsikovaní od vší, ktorými bývajú pokrytí. Umyjú im nohy a uložia do postele na ľahký odpočinok po tvrdých pričiach, na ktorých obyčajne spávajú. Sú úplne unesení, keď si uvedomia, že ležia v skutočnej posteli a dostáva sa im opatery akú nikdy na galejách nemali. . . .

Vojvodkyňa z Aiguillonu požiadala pána Vincenta, či by nemohla mať sestru, ktorá by s ňou bývala v jej rezidencii. Vojvodkyňa bola žena "s najväčšou autoritou v kráľovstve po dámach z kráľovskej rodiny " a najoddanejšou a najlaskavejšou zo všetkých jeho dobrodincov a preto bolo ťažké jej odmietnuť. Ale Vincent nebol Gaskonec pre nič za nič. Vybral dcéru kresťanskej lásky, s reakciou ktorej si bol istý : Barbe Angiboustovú. Keď povedal, aby sa pobalila a odsťahovala do Hôtel du Petit-Luxembourg, plakala, ale poslúchla. Pán Vincent osobne prišiel do Vojvodkyňho sídla, aby ju tam prijal a bol tam, keď Barbe prechádzala pomedzi rad kočiarov, ktoré zaplňali nádvorie. Dve z vojvodkyných dám čakali, aby ju zaviedli do jej izby. " Pod'ťe dcéra moja, pod'ťe," povzbudivo povedal pán Vincent. "Ach Sire," úpenlivo sa spýtala, "kde ste ma to poslali?" Len pod'ťe dieťa, prišli ste do domu panej, ktorá skutočne miluje chudobných, odpovedal jej a dodal, " ak sa sa po niekoľkých dňoch naozaj budete chcieť vrátiť nazad k Mademoiselle a ostatným, pošleme pre vás. Nenajte strach." Vojvodkyňa bola láskavosť sama, ale úbohá Barbe bola na tom mizerne. Tri dni plakala, nebola schopná jest' nič z výborných jedál, čo jej predkladali. Napokon sa jej Vojvodkyňa spýtala: " Sestra, prečo sa vám nepáči byť tu so mnou?" Odpovedala jej celkom otvorene: " Madam, opustila som môjho drahého otca všetkých v dome, aby som slúžila chudobným, ale vy nie ste chudobná, ale veľká pani, bohatá a mocná. Keby ste madam, boli chudobná, slúžila by som vám z celého srdca." Barbe poslali nazad na veľkú radosť pána Vincenta.

Vincent de Paul dával prvým dcéram milosrdnej lásky pravidelné konferencie. Podčiarkoval, ako si majú plniť povinnosti, dával im rady proti chybám, pýtal sa na ich každodenné skúsenosti, za základe ktorých vznikali pravidlá, aby sa podľa nich vedeli správať v rôznych situáciách a pri rôznych kontaktoch. Varoval ich pred individualizmom a sebaláskou. Mali byť srdečné voči všetkým, "aby aj na tvári bolo vidieť radosť, ktorú majú v srdci." Mali mať lásku voči blíznym, ale nadovšetko : " milosrdná láska je vaše prvé a najdôležitejšie pravidlo." Ak vás pozvú ku chorému v čase modlitby alebo dokonca v case svätej omše, " musíte opustiť Boha pre Boha." Boli považované za " viditeľných anjelov strážnych chorých a trpiacich. Áno, musíte im byť ako otec a matka." Ak mali voľný čas, nesmeli zostať nečinné. " Šiť! Prať! Každý potrebuje bielizeň. Ak pracujete, aby ste zaistili dostatok, nikdy vám nebude chýbať pre chudobných alebo pre dom. Čo bolo získané pre chudobných, musí byť chudobným dané, nemali by ani ochutnávať jedlo, pripravované pre chudobných. Jeden raz pripomenul na túto tému " je ľahké sklznúť do zlodejstva." Odmietal ich drobné chyby. Raz sestričke vytŕčal chumáč vlasov spod závoja. Zareagoval: " Možno z nedbalosti, možno z koketérie." Inokedy zakročil, keď si všimol, že sestra má rukávy vyhrnuté nad

lakte a to bolo dokonca pri praní. Niektoré sú vyprávačné, niektoré sa tešia, keď majú medzi chudobnými svojich obľúbencov. Pretože nový inštitút bol všade vychvaľovaný, bál sa, aby sestry nespýšneli. “ Pýcha, viete, sa ľahko môže udomáčniť tak ako pod sivým habitom, tak aj pod jemným odevom z hodvábu.” “Ale milosrdná láska je olej v lampách.” Ak sa vždy budú správať podľa toho, nebude mať o ne strach.

Čoskoro sa ich počet znásobil a tak urobil rozhodnutie v otázke ich služieb. V meste a vo vidieckych farnostiach navštevovali domy chudobných a organizovali školy pre malé dievčatá. Nemocnice po celom Francúzsku, počujúc o ich službe v Hôtel-Dieu v Paríži, si ich pýtali. Prvé sestry si sotva mohli skompletizovať svoju prípravu lebo boli pozývané na bojové pole, pomáhať raneným vojakom a do miest, sužovaných morom. V roku 1660, kedy Vincent de Paul nasledoval Lujzu de Marillac do hrobu, mala Spoločnosť sto domov, a z toho len v Paríži tridsať. Dnes je vyše štyridsaťtisíc dcér kresťanskej lásky, roztrúsených po všetkých kontinentoch. Vojny, revolúcie, väznice, epidémie, utečenecké tábory, slumy, seniori, siroty, odvrhnutí, chudobní, chorí, psychickí, väzni, pohani a prírodné kmene, všetci poznajú sestry v upravených čepcoch a tmavomodrých šatách. Tak ako ich pozná celý svet, aj sestry poznajú svet. Ak príležitostne sa im zo strany sveta dostane uznania, obdivu a úcty v oveľa väčšej miere sa im dostáva od neho urážok, úderov, vyhnanstva, prenasledovania, väzenia a mučenia. “ Dokonca aj ich vlast', Francúzsko ich posielalo na popravisko, kam vystupovali bez protestov so sklopenými očami a rukami zloženými vo svojich širokých rukávoch, ako keby pristupovali ku svätému prijímaniu. Keby Svätý Vincent de Paul dnes prichádzal vo svojej superpelícii a birete dávať konferencie novickám v materinskom dome dcér kresťanskej lásky, mohol by stále vidieť Margitu Naseau, Barbe Angiboustovú medzi ich modernými spolusestrami, mohol by vidieť také isté dobré a nábožné dievčatá s tým istým čistým a pokojným pohľadom, také isté tiché bytosti, nepoznačené nijakou vášňou, čo by do nich vryla svoju vzdorovitosť a smútok.”

Nieko by si mohol myslieť, že Vincent za svojich čias bol tak zaneprázdnený množstvom starostí o mnohé diela na ktoré sa podujal, že mu to zabráňovalo brať ďalšie práce. Musel dozeráť na Svätého Lazara a na vincentínov, na Spolky kresťanskej lásky po provinciách a v Paríži, na galejníkov, mal na starosti duchovné vedenie Jany de Chantal a jej dcér Navštívenia, Mademoiselle Le Gras, rehoľníčky a výchovnú formáciu od Mademoiselle mladých profesionálnych dorasteniek charity, Magdalény v Útočisku, dlhé rady pred svojou spovednicou, návštevníkov, ktorí žiadali radu pre svoju dušu alebo ktorí si želali zhovárať sa s ním alebo iní, čo potrebovali s ním prejednať záležitosti jeho charitatívnej činnosti. Ale, ako bolo častejšie podotknuté, je to človek, preťažený prácou, ktorý vždy dotiahol do správneho konca každé podujatie jeho vždy preťažených dní. V roku 1619 pán Vincent založil na majetkoch Gondiovcov Bratstvo kresťanskej lásky pre mužov, predchodcu Konferencií Svätého Vincenta, založených Frederikom Ozanamom o dve storočia neskôr a dnes účinkujúcich v mnohých krajinách. Viedol charitatívne práce bratstiev, poverujúc ich starostlivosťou o chudobných ľudí, ktorí neboli chorí, o seniorov, o deti, o malomyselných, o *mrzákov, slepých, hluchonemých*. Jeho predchádzajúci život *sedliackeho chlapca* mu napomenul, aby bratstvo zozbieralo alebo si požičalo menšiu sumu peňazí,

aby si kúpili ovce a predajom vlny vytvorili fond pre pomoc chudobným. Nové ovce by sa mali kupovať každé štyri roky. Keby ku koncu kvartálu mali nijaké peniaze, použijú sa na kompenzáciu dlhu, ktorý Charita, vedená ženami by mohla mať. v prvej Charite, založenej v Châtillon si budú pamätať, ako si Vincent nemyslel, že “ *nie je dobré, aby ženy videli do finančných a obchodných záležitostí,*” preto prijal pravidlo, aby bol na spravovanie fondu vybraný spoľahlivý *bourgeois*. Neskôr toto pravidlo pozmenil. Spomínal nespokojnosť, ktorá narastala z toho, že muži odmietali rozdávať fondy, keď boli o to požiadaní.

Mužské bratstvá v mestách a mestečkách vyhľadávali chudobných chlapcov osem až dvanásťročných. Títo mladíci, ktorí boli prísne vyberaní, nemali skoro žiaden voľný čas, ale boli vzdelávaní ako učni v rôznych remeslách a vo veku dvadsiatich rokov dostali do rúk živobytie. Vincent de Paul bol veľký propagátor práce a odporúčal ju ako bohatým, tak aj chudobným.

Keď raz prechádzal cez Macon, burgundské mesto, blízko pri Clunskom opátstve, uvidel húf nevychovaných žobrákov, všetko zlej povesti, čo žili ako barbari. Prerušil svoju cestu a hľadal, čo by sa dalo pre nich urobiť a odišiel do iných miest, ktoré úspešne vyriešili podobný problém, aby zistil, aké riešenie použili. Dojednal, aby sa viacerí prosperujúci občania a remeselníci dohovorili o založení charity a podporii ju nejakým množstvom vína, obilia, mäsa, bielizne a palivového dreva, keď to bude potrebné. Tento system bol tak dobre zorganizovaný, že nik z obyvateľov nepociťoval svoje príspevky naň ako jarmo a viac ako tri stovky ľudí bolo nasýtených, zaoblených, zabezpečených palivom a bezplatnou zdravotnou starostlivosťou. Zároveň sa našla práca pre tých, ktorí mohli pracovať a raz týždenne mávali náboženskú nauku. Potulní žobráci, ktorí čiastočne patrili do Macon dostávali nocľah a na druhý deň boli poslaní, aby šli svojou cestou vo vrecku so zopár mincami, čo im tam štrkotali. Podobné opatrenia boli Charitami prijaté aj v ďalších mestách, všetky pracovali na základe Vincentových plánov, ktoré sa v Macon tak úspešne presadili. Vincent svoj pôvodný plán pre svoje početné charity neustále vylepšoval. Vždy rád pracoval pomaly. “ Tí, čo sa ponáhľajú, prekážajú Božím plánom.” Kňazovi Misijnej spoločnosti, ktorý protestoval, že niektorí z jeho spolubratov sú spokojní s priemernosťou, Zakladateľ dal za pravdu a povedal, že tam sa ešte všeličo dá zlepšovať. “ Uist'ujem vás ale, že to je bežná vec, ktorá sa vyskytuje vo všetkých Spoločnostiach na ich počiatkoch. . . . Milosť sleduje prirodzenosť a to mnohokrátym spôsobom. To, čo bolo zrodené ako kruté a protivná beštia sa časom vyvinie v dokonalosti.”

Bola aj v kontakte so Spoločnosťou Najsvätejšej sviatosti, ktorá sa neskôr stala nepopulárnou a kardinálom Mazarinom bola zrušená. O desať rokov po svojom založení v roku 1628 organizovala a kontrolovala sieť rehoľných a charitatívnych aktivít, ktoré pokrývali celé Francúzsko. Podporovala mnohé charitatívne diela, ktoré organizoval pán Vincent a pomáhala pánu Bourdoise a jeho seminárom rovnako ako pánom Olierovi v Saint-Sulpicius a Pére Condrenovi v Oratóriu. Financovala misie vo Francúzsku a misie v pohanských krajinách, budovala školy a kolégia, organizovala pomoc, otvárala potravinové centrá a strediská s oblečením v čase vojny alebo hladu. Keď sa konali verejné protesty proti Anglicku kvôli prenasledovaniu írskych katolíkov, Spoločnosť

Najsvätejšej Sviatosti bola schopná tieto protesty organizovať a podporovať. Spoločnosti poslali jezuitov k Hurónom a do Algonquins v Kanade a vincentínov na Hebridy a do Írska. Keď boli francúzske kraje rozvrátené vojnou, Spoločnosť tam urýchlene posielala osivo na siatie, hmotnú výpomoc a skupiny lekárov. Pán Vincent, ako mnoho iných kňazov patrilo do tejto Spoločnosti, ale niekoľko rokov pred smrťou ju opustil. V tom istom roku ju kardinál Mazarin zrušil. Spoločnosť mala dvojité program, robiť dobro a bojovať proti zlu, ale postupom času prokladala dôraz na druhú časť svojej náplne. Hoci členovia museli zachovávať diskretnosť, ich myšlienka bojovať proti zlu odovzdávaním zločincov spravodlivosti sa sotvakedy zaobišla bez zverejňovania. Kňazi, ktorí sa nevzdávali svojho škandalózneho života, obchodníci s čarami a kúzelnými vecami, ktorí viedli výnosné obchody neďaleko Svätého Sulpícia, mäsiari, ktorí predávali cez piatky mäso, zeleninári, ktorí mali svoje stánky pred Notre Dame, muži a ženy s nepoctivými úmyslami blízko prístavných mól vodných drožiek, aby ponúkali mladé dievčatá z vidieka na radovánky, títo všetci sa na vlastnej škode naučili, že je to Spoločnosť, ktorá na nich posielala Kráľovskú políciu. Šľachta, oddaná súbojom tak, že ročne pri týchto súkromných bojoch prichádzalo o život takmer štyristo ľudí, zúrila, keď sa Spoločnosti podarilo zastaviť súboje a to bolo voľačo s čím si ani Richelieu nevedel dať rady. Hugenoti videli, že ak postaví svojho kandidáta do verejnej funkcie, Spoločnosť zazvoní na poplach a snaží sa ho z úradu zhodiť. Jansenisti a sestry z Port-Royal, ktorí v čase svojho najväčšieho rozkvetu súperili so Spoločnosťou v otázkach prístnosti, nakoniec boli ňou zhnusení.

Vincent de Paul, ktorý odsudzoval donucovanie v akejkol'vek podobe, nesúhlasil so všetkými rozhodnutiami Spoločnosti. Keď ho členovia Spoločnosti žiadali, aby do väzenia vo Svätom Lazare zatváral kňazov, ktorí žili túlavým životom a keď sa dozvedel o žobrákoch, ktorých obklúčili a uväznili v jednej parížskej nemocnici, viditeľne prejavil odpor, ktorý cítil voči takémuto arogantnému postupu. V čase, keď Spoločnosť nútila vládu, aby použila silu k potlačeniu Hugenotov, Vincent, priateľ jemného a mierumilovného Františka Saleského a dedič jeho ducha i spôsobov, napísal jednému zo svojich kňazov, žijúcemu medzi inovercami: “*Dávajte príklad pravej lásky. Ľudia sa neobrátiť polemikou, ale láskou a milujúcou dobrotou. Bud'te si istý! Nezasluhujú si tí, čo patria k inému náboženstvu takú istú spravodlivosť ako katolíci?*” Napokon zo Spoločnosti Najsvätejšej Sviatosti vystúpil. Ospravedlnil sa, že to pre vysoký vek a chatrné zdravie tak urobil, ale podľa všetkého, čo o ňom vieme je isté, že mu bolo ľúto, aký smer nabrala Spoločnosť v posledných rokoch. V čase pádu niektorí z členov Spoločnosti prejavili veľké a indiskrétné zánietenie a miešanie sa do cudzích záležitostí, takže proti nej vystúpili jej nepriatelia zo všetkých vrstiev a náboženských vyznaní, duchovní aj laici, rovnako aj literárna satira menovite Moliérov *Tartuffe*, ktorý urobil zo Spoločnosti predmet smiechu pre celý Paríž a neskôr aj pre celý svet. Ak sa aj stala Spoločnosť hniezdom niekoľkých farizejov a fanatikov, ale celkove si nezaslúžila zosmiešňovanie a hanobenie, ktorým ju vrchovato pošpinila divadelná hra. Počas tridsiatich dvoch rokov svojej existencie vykonala Spoločnosť Najsvätejšej Sviatosti neuveriteľné množstvo dobra a po jej zrušení kardinálom Mazarinom v roku 1660 mnoho dobrých diel po celom Francúzsku a mnoho chudobných ľudí na to najväčšmi doplatilo.

PÔDA PLNÁ KAMENIA A TRNIA

V roku 1635 bol Vincent de Paul v strede svojich päťdesiatych rokov života. Svoj vek zvládal výborne. Široké plecia mladého Gaskonca, ktorý roku 1600 rezko kráčal cez celý septembrový deň do Périgueux, boli odvtedy naložené mnohými bremenami; tie ho každým večerom robili zohnutejším, pravidelne každé ráno ich ich majiteľ znova vídaval a bol pripravený pozeráť im do tváre aj nastávajúci deň. Jeho „ horúčôčka “, pamiatka na tuniskú otroctvo ho príležitostne mučila rovnako ako rana na nohe, následok pádu z koňa. Na toto zranenie mu pani Le Gras predpísala prehánadlo, púšťanie žilou a sirup z broskyňových kvetov a uisťovala ho, že to je tá, bolesť najutišujúcejšia a najspolahlivejšia liečba. Do Paríža obvykle chodieval pešo a niekedy, keď na spiatočnej ceste do Svätého Lazara prechádzal cez Pont Neuf si isto musel želať, aby práca, ktorú vykonával, nebola tak ďaleko alebo aby sa mohol prepravovať po Seine. S výnimkou pani Le Gras a jej dcér milosrdnej lásky, ktoré žili neďaleko od neho, všetky jeho ostatné práce boli situované na juh od rieky, čo znamenalo dlhú chôdzu po blatistej špine, takej typickej pre Paríž. Keby na moste zastal a pozrel sa dozadu, mohol by vidieť strechy všetkých svojich pracovísk. Hôtel-Dieu na priestransve pred Notre Dame. Novú nemocnicu pre galejníkov pre Veži svätého Bernarda na nábreží rieky. Bons Enfants, teraz exercičný dom. Konvent Navštívenia na Faubourgh Saint-Antoine a ich druhý kláštor, ešte ďalej od Svätého Lazara, až na námestí Svätého Jakuba.

Neďaleko konventu Navštívenia, na Faubourg Saint-Jacques bolo vybudované nové opátstvo. Bola to rozľahlá budova, skoro porovnateľná so Svätým Lazarom a nie menej dôstojná ako krásne budovy Univerzitnej štvrte, Sorbonny, Collège de Clermont a ostatných Kolégií, ktoré slúžili intelektuálnemu Parížu. Jeho opátkou bola slávna Matka Angelika, ktorej svätosť povzniesol František Saleský, ktorej asketizmus a horlivosť za reformy prevýšili dokonca aj Bérulleove a ktorej milosrdenstvo voči chudobným bolo povzbudivým príkladom aj pre samotného pána Vincenta aj pre množstvo jeho spolupracovníkov. Opátstvo Port-Royal bolo opátstvo cisterciánskych mníchov v Port-Royal-des-Champs, ktoré ho opustili kvôli jeho nezdravému prostrediu. Vincent de Paul prvý raz počul o Matke Angelike v rokoch, keď bol v rodine Gondiovcov, ktorých obľúbený veľkostatok a zámok Dampierre sa nachádzal v susedstve Port-Royal-des-Champs. Madam de Gondi a markíza de Maignelay navštívili opátstvo a boli v priateľskom vzťahu s jeho opátkou. Bérulle, v tom čase Vincentov spovedník, tiež navštevoval Matku Angeliku, keď sa nachádzal niekde v blízkosti. Ona niekedy požiadala tohto svätého muža o duchovné vedenie, ale jej spovedníkom a duchovným vodcom až do roku 1634 bol Sebastian Zamet, biskup z Langres, nik iný ako „*le bon Langres*,” vynikajúci biliardový hráč a za svojich mládeneckých čias známy tým, že v

stávkach s dvoranmi Márie Medicejskej pred nástupom kráľa Ľudovíta XIII, od nich vyhrával veľké sumy.⁵

Matka Angelika nebola obyčajná rehoľnica. Na jar v roku 1608, keď vtedy ešte neznámy Vincent de Paul prišiel do Paríža, istý potulný žobravý mních navštívil Port-Royal-des-Champs a požiadal o jedlo a almužnu. Bolo to vo Veľkom pôste a opátka, vtedy sedemnásťročná, mu dala jedlo a dovolenie, aby sa prihovril kázňou. Boli to v jej opátstve zriedkavé kázne. Väčšina sestier, ktoré žili v opátstve tu bola proti svojej vôli, rodičmi prinútené vstúpiť do kláštora. Nemali ani povolanie ani záujem poznať, čo cisterciánske povolanie obsahuje. Aby si krátili čas, prevádzali sa v kočiach, všetky “naondulované, napudrované a namalované” podobne ako svetské dámy sa hrali s loptami a inými zábavkami. Mali sluhov, kočišov a kaplána, ktorý nevedel ani *Otčenáš*. Ich knižnica sa mohla pochváliť iba jednou jedinou náboženskou knihou, lebo Matka Angelika, závislá na čítaní románov ako na prostriedku zaháňajúcom nudu, zaplňala police romantickou literatúrou. Pred šiestimi rokmi, keď hrozilo, že rodina Arnauldovcov stratí opátstvo aj s jeho príjmami, prinútili ju stať sa abatyšou. Poslednou vecou, ktorú by si jedenásťročná Jacqueline Arnaualdová želala, bolo stať sa mníškou, ale keď jej to otec rozkázal, zo zvyku poslúchla. Tento prísny muž železnej vôle stál nad ňou, kým nepodpísala dokumenty, ktoré poslal rýchlym poslom do Ríma, dokumenty v ktorých jej zvýšili vek a dosvedčovali, že už má zložené potrebné sľuby. Neskôr, keď si spomenula na tú hodinu, povedala: “Myslím, že vtedy by som zhorela od zúrivosti.”

Vo svojich sedemnástich rokoch, keď sa práve pripravovala na útek k svojej hugenotskej tete, prišiel žobravý mních pre svojho pôstneho slaného haringa a predniesol kázeň o umučení Pána. Mladá Matka Angelika sa na mieste obrátila a odhodlala sa zreformovať seba aj svoje sestry. Potom nasledoval vynútený duchovný pochod, keď sestry z Port-Royal boli vedené z nížin svetáctva a hriechu k výšinám dokonalosti. Ani jednej nebolo dovolené ochabovať alebo stúpiť čo len o krok mimo. Líčidlá, skrinky na klenoty a ich obsah, hodváby, čipky, voňavky a súkromné pokladničky boli odstránené. V rýchlosti boli z hrubej žoržetovej látky šité a obliekané habity. Závoje, bosé nohy, disciplína, prísne pôsty a dlhé bdenia sa stali módou. Keď Arnauld, *père*, spolu so svojou manželkou a rodinou prišiel v roku 1609 navštíviť Jacqueline, mreže a závoje boli spustené a jeho dcéra ho cez mriežku informovala, že Port-Royal je kláštor prísnych cisterciánskych pravidiel a že tieto pravidlá nesmú byť kvôli nikomu porušené, dokonca ani kvôli otcovi pani opátky. Pobúrení Arnauldovci nahnevane a hlasito protestovali. “Pozrite,” zvolala Matka Angelika na svoje sestry, ktoré sa zbehli pozeráť na toto zaujímavé divadlo; moji rodičia ma prinútili ísť sem, keď som bola ešte decko. Teraz si želajú zatradiť moju dušu porušením mojich pravidiel. Keď oni na mňa nebrali ohľad vtedy, ani ja nebudem brat ohľad na nich teraz. Budem žiť ako pravá rehoľníčka s úmyslom dosiahnuť večnú spásu.”

⁵ V dôsledku vážnych ochorení Zamet obrátil list a stal sa z neho vzorový biskup. Priatelil sa s Bérullem, Condrenom a Vincentom de Paul. „Zbožný, hoci excentrický Zamet“ bol vždy veľmi prominentný v Spoločnosti Najsvätejšej Sviatosti a v reformnom hnutí.

Reforma v Port-Royal pokračovala a opátstvo začalo byť považované za jeden z príkladov vernosti, kde čnosti žiaria v tej najvyššej miere. Abatyša bola považovaná za žijúcu sväticu, ohromujúc všetkých svojou nebojácnou službou pri sestre, zomierajúcej na odpudivý druh rakoviny. Vincent de Paul, keď bol v Dampierre, vzdialenom len niekoľko míľ, často k nej prichádzal. Spoznal sa s ňou buď cez Bérulleho alebo cez dámy z Gondiovského domu. Keď František Saleský prišiel v roku 1618 do Paríža, tiež ju navštívil a mnoho o Matke Angelike rozprával. Vykonala si u neho generálnu spoveď a po jeho návrate do Ženevy s ním viedla korešpondenciu. *“Nekonajte tak mnoho nočných bdení a prísností,” varoval ju, “chod’te do kráľovskej brány Port-Royal reholného života cestou lásky k Bohu a blížnemu, pokorná a láskavá voči všetkým.” Radil jej obozretnosť, sebaovládanie, osvojenie si jednoduchosti, zlatú strednú cestu vo všetkých veciach. Menej prchkosti, bojovnosti a iskrenia; viac pokoja a tichosti. Menej sebavedomia; viacej dôvery v Boha. Menej napätia pri vykonávaní spravodlivosti a posudzovaní; viac odovzdania sa do Božej Vôle. Menej seba, viac Boha.*

Jansenizmus bol vtedy iba vo vznikajúcom štádiu. Jeho vedúcimi postavami boli Holand’an Jansen, doktor na univerzite v Louvain, ktorý sa neskôr stal biskupom z Ypres a de Hauranne – nazývaný Saint-Cyran zo svojho opátstva blízko Poitiers – príslušník baskickej menšiny z toho istého kúta Francúzska, ako Vincent de Paul. Počas svojich študentských čias v Paríži a v Louvain sa Jansen a Saint—Cyran stali veľkými priateľmi. Obaja boli obdarovaní intelektuálnym nadaním, oddaní štúdiu a plní túžby reformovať Cirkev. Jansen sa zameriaval na dosiahnutie tohoto cieľa novým výkladom katolíckeho učenia, založenom na štúdiu Cirkevných Otcov zvlášť na štúdiu kníh Svätého Augustína; Saint—Cyran zasa pomocou prísneho života. V roku 1619 napísal Jansen, vtedy profesor v Louvaine, svojmu priateľovi, že učinil veľký objav v prácach Svätého Augustína, doteraz nikým, okrem neho, nepochopeného autora. Saint—Cyran, povýšený na dôležitý cirkevný úrad v Poitiers, vtedy intelektuálne centrum, “Atény Francúzska” bol práve zaneprázdnený tým, ako pomôcť svojmu priateľovi Richelieu na ceste k moci. Ale nebol zasa zaneprázdnený až tak, aby nemohol odpovedať svojmu druhému priateľovi Jansenovi, ktorý v Louvain usilovne študoval Augustínove diela.

Nasledujúceho roka Jansen informoval Saint—Cyrana, že úplné vyriešenie problémov milosti a ospravedlnenia sú u Svätého Augustína. Našiel ich a zamýšľal napísať knihu v ktorej vyjde na svetlo učenie veľkého doktora z Kartága o slobodnej vôli, milosti a predurčení. K tomu dodal “Nechcem byť celý môj život oslom. Dovoľujem si urobiť toto prehlásenie: Objavil som dosť, aby som to z nemenných princípov dokázal, hoci jezuiti a jakobíni sa budú až do súdneho dňa hádať a trvať na svojej línii, ktorú začali a len sa budú hlbšie a hlbšie ponárať do jej močiara, súc obaja na míle vzdialení od pravdy.” Korešpondencia medzi nimi prebiehala, ale zašifrovaná. Rím, unavený od siahodlhých molinisticko – tomistických dišput⁶ zakázal takúto formu teologického skúmania a takú

⁶ Zmieňoval sa o dišputách o slobodnej vôli a o daroch milosti, ktoré boli v európskych teologických kruhoch už od minulého storočia vášnivo vedené, o dišputách, v ktorých jezuiti stáli na jednej strane a dominikáni na druhej. Extrémisti na oboch stranách zastávali príslušné stanoviská tak neochvejne, že jezuiti boli oponentami obvinení z pelagianizmu, zatiaľ čo ich odporcovia z dominikánskeho rádu boli označení za podporovateľov kalvinizmu.

používal aj Jansen, ktorý nechcel šíriť to, k čomu sa dopracoval, aby neboli zavrhnuté výsledky jeho práce skôr, ako by boli publikované.

Saint-Cyran bol v roku 1622 v Paríži a navštívil Port-Royal-des-Champs. On a opátka mali veľa spoločného: živé, skúmané myslenie, podobné temperamenty, výslovnú antipatiu voči rehoľným kňazom vo všeobecnosti a špeciálne voči jezuitom, presvedčenie, že oni boli "vyvolení" pred ostatnými, aby zreformovali Božiu Cirkev, z tohoto presvedčenia u nich vyrastalo vnútorné vyvyšovanie sa, obaja mali úplný nedostatok humoru a schopnosti sa nad sebou zasmiať. Vincent de Paul bol k Saint-Cyranovi veľmi priateľský a považoval ho za "jedného z najčnostnejších ľudí, ktorých kedy stretol." Spoločne narábali s fondami, spoločne stolovali a mnohokrátmi spôsobmi si preukazovali láskavosti. Saint-Cyran, narodený v baskickej provincii Béarn, ktorá hraničila s Gaskonskom bol Vincentovým vrstovníkom. Vincentov rodný dom ležal tridsať míľ od Bayonne, v ktorom rodina jeho priateľa mala prosperujúci obchodný podnik. Saint-Cyran našiel v pánu Vincentovi dobrého poslucháča, ale "dobrý poslucháč" podľa neho predstavoval niekoho, čo mu dovolí dogmatizovať, monopolizovať rozhovory, niekoho, čo sa nechá vygumovať, čo sa podrobí a potrebuje rady, niekto, čo preukazuje rešpekt pred jeho, Saint-Cyranovými nepochybnými prirodzenými darmi i darmi milosti.

Ani Saint-Cyran ani Vincent si neuvedomovali skutočnosť, že sotvako v Paríži alebo kdekoľvek inde bol tak pravdivo pokorný ako bol Vincent de Paul. Jeho zvyk ponížovať sa, jeho pevné odhodlanie hovoriť o sebe tak málo, ako len bolo možné a jeho sebaopodceňovacie spôsoby, ako to zaznamenali jeho súčasníci, spôsobovali, že mnohí ním doslova opovrhovali ako neokrôchaným, nevzdelaným Gaskoncom. Nič nebolo vzdialenejšie od pravdy ako toto. Ak by bolo na ňom niečo hrubé a drsné, bol by ho Svätý František Saleský, sám aristokrat, poveril vedením aristokratickej Matky de Chantal? Nikto ani omylom nepokladal pokoru pána Vincenta za povýšeneckosť; nik nepovažoval za riziko byť s ním v blízkom priateľstve:

Hoci vzbudzoval veľký rešpekt, tak tento rešpekt nezatváral pred ním ľudské srdcia, ale naopak, otváral ich. Nik sa mu nemohol vyrovnáť v zbudzovaní dôvery u tých, čo k nemu prichádzali vyznávať svoje najtajnejšie myšlienky a tie ľudské slabosti z ktorých sa najťažšie spovedá.

Keď slúžil omšu, zvykol vyslovovať *Confiteor, Nobis quoque peccatoribus a Domine non sum dingus* ako "dočista zasiahnutý hrôzou, ako keby bol zločincem, ktorý si v prítomnosti svojho sudcu zaslúži odsúdenie na smrť." Keď hovoril so vzdelanými ľuďmi, ktorí diskutovali o vysokých a nezrozumiteľných otázkach, často sa ospravedlňoval ako taký, čo nie je na ich intelektuálnej úrovni. Ale ako už bolo povedané, jeho dosiahnuté vzdelanie bolo porovnateľné s ich a mal vysoký a vyrovnaný intelekt. Štrnásť zväzkov jeho listov je, ako hovorí Henri Brémond "bohatých na náuku, sršiacich vtipom a – niečím jedinečným v takej zbierke – neobsahuje otrepané frázy." Ak ho náboženský historici odsúvajú na druhoradé miesto, je to hlavne kvôli prejavom pokory, ktoré deň čo deň manifestoval čiastočne v sebaobrane voči chválam udeľovaným jeho práci a čiastočne preto, lebo bol skutočne pokorným človekom v prostredí pýchy:

Apoštol milosrdnej lásky, zaujatý činnosťou, bol nútený uchýliť sa k tomu, čo niekto môže nazvať anti—intelektuálnym, anti—mystickým postojom. Aristokrati ducha neradi takéto postoje videli a hľadeli na ne ako na určitý druh mentálnej chudoby. Preto Vincenta de Paul opomínali. Tým robili veľkú chybu. Nesporne pán Vincent nemohol byť nazývaný mysliteľom. Nepredložil alebo neosviežil originálnym pohľadom náboženské špekulácie, ani nerozvíril, ako povedal Bérulle, doktrínálny zmätok. Jeho vplyv na duše bol však náležite veľký. Viac ako ktokoľvek iný z jeho súčasníkov mal na ľudí a udalosti nesmierny vplyv a prostredníctvom svojich ustanovizní usmerňoval budúcnosť. Okrem toho . . . jeho aktivity ho oddeľovali od tejto literárnej kultúry, ktorú predsa len ovládal a to vo veľmi vysokom stupni, triafajúc jednoduchým, priamym, živým štýlom, ktorým vyjadroval svoje myšlienky, ktoré nezískaval od Bérulleho alebo Olieru, ale ktoré vždy obsahovali otázky reality a to v takom množstve, že ho to robí veľkým autorom a to jednoducho preto, že sám sa za spisovateľa nepovažoval.

Nebol žiadnym nováčikom v žiadnej otázke, ktorou sa zaoberali jeho súčasníci a bol im rovnocenný v akomkoľvek druhu apoštolátu v ktorom ho mnohí napodobňovali. Ale poslušný pokynom svojho temperamentu si zvolil činnosť, ktorej sa mohol venovať celou váhou svojej osobnosti. "Chudobný dedinský ľud zomiera od hladu a ide do zatratenia." Toto bolo heslo, ktoré vyvieralo z jeho srdca a usmerňovalo jeho život . . .

Po roku 1635 sa Vincent de Paul a Saint-Cyran vídali čoraz menej a menej. Jedného dňa sa Abbé spýtal pána Vincenta: Povedzte mi pane, naozaj viete čo je Cirkev?" Vincent ticho odpovedal, že je to spoločenstvo všetkých veriacich pod vedením Kristovho námestníka pápeža. "Viete o tom toľko ako o Stará Blašková," povedal mu Saint-Cyran pohrdavým a sarkastickým tónom. Pán Vincent na to nepovedal nič, ale sa rozlúčil s ostatnými tak priateľsky akoby nič nebolo povedané a ponáhlal sa za jednou zo svojich dobročinných akcií, ktorá ho očakávala. Saint-Cyran sa tiež ponáhlal preč, aby napísal odbornú rozpravu o stupňoch pokory a poukázal na "nebezpečenstvá hroziace od tých, čo sa zaoberajú vecami, na ktoré nemajú predpoklady." Bolo by to k smiechu, keby to nebolo také tragické.

Pri inej príležitosti povedal Saint-Cyran počas konverzácie Vincentovi: "Keby ste boli taký vzdelaný, ako som ja, ukázal by som vám a možno by som vás aj naučil pracovať premyslene. Keby ste ma boli ochotný počúvať, vaša kongregácia by sa stala najznámejšou v celej Cirkvi." Očividne Vincent nebol ochotný počúvať alebo sa nechať poučovať, lebo spolubesedník na neho nahnevane vykrikol: "Vy veľký hlupák! Čudujem sa, že Misijní kňazi vás tolerujú ako svojho predstaveného." Vincent mierne odpovedal: "Ja sa čudujem ešte viac ako vy, pretože moja nevedomosť je omnoho väčšia, ako si môžete predstaviť." ⁷

V tom čase sa tucet alebo viac Arnauldovcov zoskupilo okolo Matky Angeliky v Port-Royal: jej matka a sestra, obe už vdovy, ktoré si "nasadili závoj"; päť ďalších

⁷ Lancelot C., Mémoires touchant la vie de M. De Saint-Cyran (Cologne, 1738, 2 vols.)

sestier a šesť neterí. Abatyša a jej prvý direktor, biskup z Langres založili ustanovizeň zvláštnej úcty k Najsvätejšej Sviatosti. Pretože komunita v Port Royal bola veľmi veľká, niekoľko sestier bolo presunutých do tohoto inštitútu, aby vždy, počas hodín vystavenia Sviatosti boli k dispozícii adorantky. Biskup, duchovný predstavený v Port-Royal, odkedy zažil vo svojom živote obrátenie, venoval mnoho času na zavádzanie reforiem vo svojej diecéze. Počas svojej neprítomnosti a na jeho žiadosť vykonával službu direktora sestrám v Port-Royal Saint-Cyran, ktorý denne kázaval v Inštitúte Najsvätejšej Sviatosti, situovanom v ulici severne od Seiny, obďaleč súčasnej rue de Rivoli. Knižočka *Tajomstvo kaplnky Najsvätejšej Sviatosti*, napísanej členkou komunity bola Saint-Cyranom poslaná do Louvain na schválenie a vydaná tlačou Jansenom v Ypres, kde bol tento biskupom. Keď sa objavila v Paríži, Sorbonna ju zavrhol. Biskup sa po dlhšom čase ako obvykle vrátil z Langers do hlavného mesta a keď navštívil Inštitút zostal v šoku:

Všetky sestry, ktoré nedávno pristupovali k spovedi a svätému prijímaniu, ležali na podlahe kaplnky, tak ďaleko od Sviatosti Oltárnej, ako len bolo možné a týmto spôsobom vykonávali adoráciu. Plakali nad súčasnou laxnou morálkou a vzdychali túžbou za disciplínou prvotnej Cirkvi. Keď biskup, ich superior požadoval, aby sa vrátili k predchádzajúcej podobe života, abatyša bola neústupná. V tej chvíli sa objavil Saint-Cyran, ktorý už dlho predtým toto stretnutie očakával a rozkázal sestrám, aby nič nemenili a aby odsúdili nastávajúcu polemiku, súc si istý výsledkom. Matka Angelika bez toho, aby niečo prejednávala so svojimi superiormi, ustanovila Matku Geneviéve za abatyšu . . . trielila von k čakajúcej kočke a cvalom sa hnala do Port-Royal. Potom vymenovala Saint-Cyrana za svojho direktora a za direktora celej komunity.

Saint-Cyran sa stal pánom Port-Royalu, strediska ideálne situovaného a vybaveného pre šírenie jansenistického učenia. Jeho ďalším krokom bolo zhromaždiť okolo seba niekoľkých nasledovníkov a usídlit' ich ako pustovníkov v celách na pozemkoch Port-Royal. Boli to všetko bezúhonní muži a znamenití odborníci. Boli medzi nimi poprední právnici včítane brata Matky Angeliky, vynikajúceho sorbonského učenca; jeden slávny lekár; vysokí armádni dôstojníci; traja ďalší Arnauldovci, abatyšini bratia; niekoľkí kňazi; bohatý mešťan a dokonca jeden alebo dvaja šľachtici. Pre Matku Angeliku všetci predstavovali akýsi druh kultu. Keď sa odobrala navštíviť pustovníkov, začali vyzvárať zvony a niekedy býval aj ohňostroj. Medzi eremitmi bola j páter Singlin, kňaz, ktorého pán Vincent poznal a ktorý bol Saint-Cyranom tak uchvátený, že opustil Svätý Lazar a prešiel do Port-Royal. Neskôr sa stal spovedníkom a duchovným vodcom Matky Angeliky a jej komunity. *(Bola by som radšej, vyhlásila Matka Angelika, keby ma kanonizoval páter Singlin a nie pápež. Ku koncu života abatyša očakávala svoju kanonizáciu, nebyť tých niekoľkých ostatných. " Aká ste stále nedokonalá, povedala sestre, ktorú videla plakať vedľa svojho smrteľného lôžka.)* Vincentovi bolo Singlina úprimne ľúto, ale vždy sa s ním pozdravil a neustále dúfal v jeho návrat. Jansenisti v prvých dekádach sedemnásteho storočia skutočne " praktizovali ušľachtilú formu zbožnosti, ktorá si zasluhuje našu úctu." Neskoršie, keď ich učenie bolo zavrhnuté, nevzdali sa úsilia formovať nové Cirkvi, podobne ako reformátori v šestnástom storočí. Boli presvedčení, že oni sú katolíci, presnejšie povedané, kvalitnejší katolíci a skutočne rozlišovali

katolíkov a katolíkov. Možno toto bolo jednou z príčin, prečo páter Singlin ešte dlho potom ako sa stal uznávaným jansenistickým kazateľom neprestával prichádzať na Vincentove Utorkové konferencie pre parížsky klérus. Alebo možno sa preto vracal do starého bydliska, aby sa vždy trochu od pána Vincenta priučil presvedčivému kázaniu, ktorý bol majstrom v tomto umení.

Utorkové konferencie, obvykle konávané vo Svätom Lazare, sa započali v lete roku 1633. Kňazi, diakoni a subdiakoni, ktorí sa ich zúčastňovali utvorili Asociáciu "na počesť života Nášho Pána Ježiša Krista, Jeho večného kňazstva, Jeho svätej rodiny a Jeho lásky k chudobným." Členovia Asociácie sa zaviazali vykonávať isté denné úkony zbožnosti a poskytovať pomoc spolučlenom v čase nemoci v ťažkostiach alebo vôbec ak bolo treba. Spočiatku bývali stretnutia dosť neformálne; keď Vincent videl, že podujatie sa dostatočne stabilizovalo, dal mu pravidlá, predsedal na stretnutiach a na záver mával krátku homíliu. Prístup na Konferencie bol umožnený iba duchovným vzorného života a Konferencie veľmi zvýšili úroveň svätosti kňazov vo Francúzsku. Z Asociácie vzišlo počas Vincentovho života dvadsaťdva biskupov a štyridsiati členovia dosiahli slávu na Sorbonne a v iných Kolégiách. Olier, zakladateľ Saint-Sulpice a ďalší zaoberajúci sa podobnými prácami boli členmi tohoto bratského kňazského spoločenstva.

Jedna čierna ovca sa stala členom spoločenstva. Bol to Jean-Francois Paul de Gondi, najmladší syn Vincentových mŕtvych dobrodinco, Madame de Gondi a generála galejí, ktorý sa po smrti svojej manželky stal kňazom Oratória. Jean-Francois, neskorší Druhý kardinál de Retz mal množstvo benefícií. Svoju kňazskú vysviacku odkladal tak dlho, ako to len bolo možné a viedol zhýralý život, prekonávajúc svojich pochlebovačských priateľov v odvahe, hazarde a v súbojoch. On a jeho brat Pierre boli ako ruka v rukavici s každým intrigánom a ak sa niekde v Paríži udialo nejaké výtržníctvo, zaručene za ním stál de Gondi. "Nebezpečný genius," komentoval Richelieu, keď mu jeho šašo ukázal historickú prácu: *Sprisahanie Jeana Louisa de Fiesque*, ktorú napísal vtedy osemnásťročný Jean-Francois. O niekoľko rokov neskôršie sa mladý abbé, ktorého rečnícky talent vychvalovali až na Sorbonne rozhodol, že prednesie niekoľko kázni. Jeho priatelia, keď sa na jeho nápade už dosť nasmiali, lebo dobre poznali jeho bohapustý život mu radili, aby začal v malých kláštoroch. Opovržlivo ich radu odmietol a objavil sa, ešte stále ako laik, na sviatok Nanebovstúpenia Pána pred kráľovským dvorom. Jeho kázeň bola vychválená. Richelieu, ktorého informovali o vynikajúcich kázňach pohrdavo odvrkol: "Nemôžete veci takto hodnotiť, je to len fičúr," a sám zabudol na svoju slávnu kázeň a pred vznešenejším poslucháčstvom v roku 1607 v Ríme, keď mu práve bolo minulo iba dvadsať rokov.

De Gondiho teta, nábožná markíza de Maignelay bola neúnavná v práci pre galejníkov a Spolky kresťanskej lásky. Bola milo prekvapená, keď sa jedného dňa jej pochybný synovec vytasil sumou dvanásťtisíc korún, ktoré, ako povedal, chce rozdať chudobným vlastnými rukami. Požiadal, aby mu dovolila sprevádzať ju na jej návštevách chudobných rodín. To bola vzácna zmena v zmýšľaní a tá dobrá pani, ktorá ju nepochybne pripisovala pánu Vincentovi a jeho Utorkovým konferenciám, sotva vedela, že Jean-Francois je po kolená namočený v sprisahaní zvrhnúť Richelieua a že jeho návšteva parížskych podkrovných obydľí a jeho

almužny sú jednoducho len snahou získať si popularitu u ľudí, ktorí bývajú súčasťou každého davu. Sám nám to tak hovorí:

*“ Moja dobrá teta ich stále viedla k tomu, aby sa modlili k Bohu za jej synovca, ktorého ruku Boh učinil ochotnou v tejto charitatívnej činnosti. Môžete si predstaviť vplyv na ľudí, ktorý som takto získal, na tých, čo sú bezpochyby najvýznamnejší pri všetkých verejných nepokojoch Venoval som sa tejto činnosti štyri mesiace, aby som získal dôveru ľudí tejto skupiny . . . nie žobrače, ktorá počas nepokojov len rabuje a robí viacej škody ako osohu . . . ale tých, čo si za týchto okolností neželajú nič viac iba zásadnú zmenu vo verejných záležitostiach, aby znova získali svoje stratené úspechy Neskôr sa sotva našlo u chudobných dieťa niekde za komínom v manzarde, ktoré by som nepotešil nejakým malým darčekom. Poznal som ich podľa mena. . . . Moja teta bola pre toto všetko iba zásterou Rovnako pokrytecky som navštevoval Konferencie vo Svätom Lazare.”*4*

Pán Vincent zvykol o tomto lotrovskom, ale očarujúcom mladom človeku hovoriť: “ Nie je veľmi zbožný, ale nie je príliš ďaleko od Nebeského kráľovstva.” Iný svätý muž, ktorý videl v de Gondim možnosti pre dobro bol vekom pokročilý čnostný biskup z Lisieux. Tento Flám, pochádzajúci z chudobných podmienok bol najotvorenejší a najsmelší človek vo Francúzsku. “Mal odvahu svätého Ambróza a v kráľovej prítomnosti sa správal tak prirodzene, že Richelieu, ktorý bol kedysi jeho študentom, sa ho obával a mal k nemu úctu. “ Biskup zvykol dávať de Gondimu hodiny z Listov Svätého Pavla tri razy za týždeň. Jedného dňa sa stretol kardinál s monsiňorom z Lisieux a povedal:” Ten de Gondi je srdečným priateľom všetkých mojich nepriateľov.” “To je pravda,” odpovedal mu biskup, to isté by ste si mali myslieť aj o ňom. Prečo by ste sa mali na neho sťažovať týmto spôsobom, keď všetci tí ľudia, o ktorých hovoríte boli jeho priateľmi dávno predtým ako sa stali vašimi nepriateľmi.” Poznamenajúc, že iste bol chybné informovaný sa kardinál vzdialil.

Jean-Francois bol vysvätený niekedy pred rokom 1643, kedy sa stal pomocným parížskym arcibiskupom. “Súc presvedčený, že od biskupa sa vyžaduje prísnejšia morálka, odhodlal sa nenásledovať svojho strýka, ktorého život bol verejným škandalom. Predovšetkým sa snažil zakrývať jeho pády, ako pokračoval v hriešnom živote. Hoci mu nezáležalo na jeho vlastnej duši, bol rozhodnutý verne plniť povinnosti arcibiskupa a “seba do maximálne možnej miery využíval na záchranu duší ostatných.” Utorkové konferencie a Epištoly Svätého Pavla nakoniec priniesli mnoho dobrého. Prečo Vincent dovolil takému človeku prístup na Konferencie a do Asociácie? Pravidlá stanovovali, že nemožno dovoliť vstup žiadnemu duchovnému dovedy, dokedy nezačne bezúhonne žiť. Pán Vincent, ktorý vedel o všetkom, čo sa v Paríži šuchlo si dobre uvedomoval aký škandalózný život vedie jeho mladý priateľ. Možno cítil, že z ohľadu na mŕtvych rodičov Jeana-Francoisa má povinnosť v jeho prípade urobiť výnimku. Alebo snád' istotne vediac, že de Gondi bude ďalším arcibiskupom a Druhým kardinálom de Retz, domnieval sa, že jediná nádej, ako ho pripraviť na budúcu zodpovednosť spočívala v jeho kontakte s dobrými kňazmi, ktorí sa každý utorok o tretej schádzali vo Svätom Lazare. Na rozdiel od Sain-Cyrana, ktorý často vo svojich kázňach pripomínal “ medzi šesťtisíc kňazmi sa tu sotva nájde jediný dobrý” --- čím naznačoval, že tým jediným je on sám ďakujúc Bohu za to, že on

nie je taký ako ostatní --- de Gondi si uznal, kvôli sebe a budúcim generáciám, že je šokujúco zlým kňazom, takým zlým, že jediné čo môže urobiť je biť sa v prsia a volať “ Bože, buď milostivý mne hriešnemu.” Pán Vincent sa nemýlil, keď povedal, že Jean-Francois nie je veľmi ďaleko od Nebeského kráľovstva. Kardinál de Retz prežil svoje ostatné roky v ústraní, pokání vo vnútornom pokoji a s dobrým zakončením.

Úspechy Konferencií podnietili niekoľkých biskupov, aby požiadali Vincenta o zakladanie seminárov. Bérulle, Condren a Bourdoise sa o to pokúšali už dvadsať rokov, ale bez väčšieho úspechu. Vincent váhal, nie preto, že jeho priatelia málo dosiahli napriek obrovskému úsiliu v tomto smere, ale preto, že si nebol istý, či je to Božia vôľa, aby sa podujal na takú úlohu. Jeho Kongregácia bola založená kvôli misiám na francúzskom vidieku a jeho nasledovníci neboli dostatočne početní, aby sa mohli podujat' na taký projekt, ako sú semináre, ten vyžadoval veľa kňazov a to lepších, ako on mohol poskytnúť. Čakal a modlil sa. Ak Boh semináre chce, mal by poslať nejaké znamenie. Zatiaľ založil seminár v *Bons-Enfants* pre chlapcov, ktorí cítili, že majú povolanie. Nemal úspech Utorkových konferencií ani Duchovných cvičení pre ordinandov, ale ako uvidíme, viedol k veľkým veciam.

Väčšina obrazov a sôch Svätého Vincenta de Paul ho spodobuje s dieťaťom v náručí a s batolaťami, pritúlenými k jeho odevu a to preto, že práca s odhodеныmi deťmi a sirotami sa so všetkých jeho diel najviac dotýkala srdca nielen jeho súčasníkov, ale aj nasledujúcich generácií. Zatiaľ, čo sa venoval iným charitatívnym dielam sa mu jeho dobrodinci ponáhľali pomáhať, ale keď sa rozhodol zachraňovať podhodенé deti, len veľmi ťažko hľadal pre túto činnosť pomocníkov. Vesloval proti prúdu. Za jeho čias sa vyskytovalo veľké množstvo takýchto úbožiatok a boli považované iba za trest mužov, čo ich splodili a žien, ktoré ich porodili. Tento názor bol taký rozšírený a tak hlboko zakorenený, že už čo i len myšlienka na pomoc týmto odhodеныm deťom bola u mnohých chápaná ako vzburá proti Božiemu rozsudku. Slabé náreky, dňom nocou prichádzajúce z tmavých uličiek a skládok smetí Paríža boli v skutočnosti bezpočetné výkriky výčitiek proti utajenému a hlboko zakorenenému morálnemu úpadku tých čias. “Žiadnej spoločnosti sa nepáči, aby jej niekto pripomínal jej ustavičné hriechy alebo aby jej niekto do očí predhadzoval za ne zodpovednosť. Je oveľa ľahšie držať sa bokom od ťažkých problémov vyhlasujúc, že sú neriešiteľné, považovať ich za vec neodvratného osudu.”⁵

Počet každý rok odhodенých detí, bol podľa verejnej mienky, barometrom prostitúcie. Ak sa nad uvedeným terajším stavom tvrdošijne zatvárali oči, minulý stav musel byť ignorovaný. Regionálne komisariáty reptali nad povinnosťou prehrabávať odpadky, prácu, ktorú museli denne vo svojich obvodoch vykonávať a zobrať každé živé tam nájdené dieťa do *La Couche*, úradného zariadenia tak preplneného a zle organizovaného, že “ z tristo alebo štyristo detí tam prinesených rok čo rok, neprežilo ani jedno. Počas roka 1630 sa tam Vincent de Paul išiel osobne presvedčiť, či sú zvesti o La Couche pravdivé. Neskôr takto popísal tamojšie podmienky:

*Úbohé malé stvorenia vyzerali veľmi zle. . . . Predávajú ich žobrákom, každé za osem sols, žobráci im lámu ruky a nohy, aby vzbudzovali ľútosť u okoloidúcich a primäli ich dávať almužny. Nechávajú ich zomierať od hladu. Veľmi málo z nich ide na adopciu, za posledné dva roky tak spravili sotva tri alebo štyri bezdetné manželské páry. V La Couche im podávajú ópiové tabletky, aby spali a dejú sa tam aj horšie veci. Dnes nežije ani jedno z detí, čo tam dali za posledných päťdesiat rokov. Najväčšie zlo zo všetkého je, že mnohé zomierajú bez krstu.*6*

Bosoráctvo a uctievanie diabla nebolo v tých časoch neznáme a niekoľko z bábät v *La Couche* bolo kúpených, aby poslúžili ako ľudské obety alebo ich použili na iné diabolské praktiky.

V roku 1638 pán Vincent, ktorý sa pokúšal zainteresovať Panie kresťanskej lásky na tejto práci, napísal Mademoiselle Le Gras, aby sa informoval, či by sa nedalo niečo urobiť s dodávaním kravského mlieka pre najdúšikov alebo či by mohli Dcéry kresťanskej lásky zariadiť starostlivosť o niekoľkých z nich. V *La Couche* usporiadali lotériu a dvanásť detí, ktoré boli v tombole vyžrebované bolo odnesených do domu pre ne prenajatému. Bolo to v čase vojny. Všetko bolo drahé. Mlieko a potraviny boli v Paríži vzácnosťou. Armáda zrekvírovala všetky ubytovacie priestory dokonca aj v dome, prenajatom pre siroty.

Dcéry kresťanskej lásky, už aj tak preťažené, sa nešetrili v práci pre tieto deti. Niektoré z nich sa museli same pre seba usmievať, keď pán Vincent zostavil pravidlá na vedenie nalezinca. Deti, keď už dosť podrástli sa majú učiť svoje modlitby a majú mať hodiny vyučovania a “ *po vyučovaní sa im dá krajec chleba a nejaké sladkosti, ak ich máte.*” Viac ťažkostí mal pri Paniach kresťanskej lásky, keď ich pobádal pokračovať v tejto práci ako vtedy, keď ich žiadal o službu pri chorých a pri väznoch. Staré predsudky zomierali pomaly. Pri jednej príležitosti, keď sa zdali rozhodnuté opustiť túto prácu raz navždy, zvolal mimoriadne stretnutie. Referujúc o motívoch, prečo sa podujat' na záchranu odhodnených detí; o doteraz vynaložených prostriedkoch; o námietkach s ktorými sa stretával; o dokonalejšej oslave Boha z úst detí, nakoniec položil otázku: “ Vari je pre nás jedno, či im poskytneme alebo odmietneme pomoc?” a hneď na ňu aj odpovedal: “ Ak im nepomôžeme v ich ťažkej núdzi, ktorou trpia, sme v nebezpečenstve večného zatratenia.” Pokračoval vyratúvaním, ako kvôli neobľúbivosti detí v *La Couche* trpia, ako sú mučené profesionálnymi žobrákmi, čo si ich kupujú. “ Sú obeťami zločinov horších ako keď Herodes dal pozabíjať sväté Neviniatka . . . Obviňujeme Turkov za to, že predávajú ľudí ako zvieratá a tu v Paríži máme aj my túto hanebnú prax --- predávajú deti za osem sols alebo tridsať libier za každé.

Začul ako ktoráási dáma zamrmlala o okolnostiach, za ktorých sa tieto deti rodia? Ak aj nepočul, zabránil takým poznámkam, keď povedal: “ Čo! Nemá každý z nás taký istý pôvod? Nenarodili sme sa všetci v dedičnom hriechu? Nie sme všetci Adamove deti? Nevykúpil nás náš Pán spod kľatby, ktorú na nás uvrhli naši prví rodičia? A kto vie, či medzi týmito odhodnenými deťmi nie je budúci svätec: Melchizedech, Mojžiš, Romulus a Remus, či oni tiež neboli nalezenci? Statočne obhajoval deti v tejto kauze. “ Trpia za niečo, čo neurobili. Ak ich ochránite a ujmete sa ich, máte nádej na získanie mnohých požehnaní. Odstráňte vaše minulé a súčasné hriechy a akýmsi spôsobom aj budúce . . . Same si získate

šťastné postavenie, ktoré vám umožní stáť so vztýčenou hlavou v deň Posledného súdu.”

Napriek štedrosti Vojvodkyne de Aiguillon, kráľovnej a ďalších osôb to bolo nákladné podujatie a v čase Vincentovej smrti si vyžadovalo štyridsaťtisíc *livres* ročne. Keď vojnou postihnuté provincie požadovali z Paríža pomoc, vlastenecky presmeroval príspevky dané na nájdené deti do podporných fondov. To bola vec, za ktorú sa pán Vincent do konca života ospravedlňoval. Obraz, znázorňujúci Svätého ako prináša novonarodené dieťa a kladie ho na podlahu, aby zapôsobil na srdcia Paní kresťanskej lásky, bol pre ne pravdepodobne jeho najpôsobivejšou výzvou v momente, keď sa zdalo, že sú rozhodnuté zanechať nájdencom svojmu osudu:

*Súciť a láska vás dámy pohla, aby ste prijali tieto deti ako vlastné. Pretože prirodzené matky ich odhodili, vy máte byť z Božej milosti ich matkami. Myslite teraz, chcete ich aj vy odhodiť? Staňte sa na minútu ich matkami a ich sudcami; ich život a ich smrť je vo vašich rukách. Čakám na váš názor a dám o veci hlasovať. Prišiel čas vyniesť nad nimi rozsudok a dozvedieť sa, či je to vaše želanie už nikdy im nepreukázať milosrdenstvo. Keď by ste im naďalej venovali milujúcu starostlivosť, budú žiť; v opačnom prípade, ak ich odmietnete, s najväčšou pravdepodobnosťou zahynú. Skúsenosť to potvrdzuje.*7*

Dámy, mnohé z nich kvôli vojne, ktorá spustošila ich majetky a zrovnala so zemou ich starootcovské domy, boli vo finančnej tiesni, šľachetne prijali jeho výzvu. Rodinné cennosti a šperky boli založené alebo predané. V roku 1644 pán Vincent zabezpečoval výchovu štyrom tisícom detí a bolo napočítané, že do jeho smrti v roku 1660 zachránil vyše päťdesiat tisíc detí pred smrťou, ktorej boli vystavené na uliciach alebo zlým zaobchádzaním v *La Couche*. Často navštevoval ich domy, krstil novoprijaté, pohladil ostatné a zaslzil, keď mu povedali, že niektoré zomrelo. Úbohá Mademoiselle Le Gras v tejto práci ťahala za kratší koniec a Vincent, hoci si to uvedomoval jej poslal príkaz, sformulovaný pre neho dosť nezvyčajne:

*Panie milosrdnej lásky žiadajú pani Le Gras, aby bola taká láskavá a poslala štyri deti, dvoch chlapcov a dve dievčatá s dvoma dcérami kresťanskej lásky na zámok Bicetre zajtra v nedeľu o jednej hodine. Oblečenie detí, nie ich kolísky, treba tiež poslať ako aj všetko potrebné na dva dni. Madam Truluy zoberie deti aj s nutnou bielizňou svojim kočiarom v stanovenú hodinu. Privezie ich k madam Romilly, kde si ich prevezme Madam le Chancelière a ostatné panie a odvezú ich na Bicêtre. Ony majú zvláštne dôvody pre takéto konanie a dúfajú, že Mademoiselle Le Gras bude s tým súhlasiť. . . . *8*

Mademoiselle odpovedala o niekoľko dní. Aj svätí môžu niekedy ukázať hnev:

Pane,
Nakoniec nám skúsenosť ukázala, že som mala dobrý dôvod obávať sa ubytovania na Bicêtre. Tie dámy si myslia, že naše sestry dokážu robiť nemožné; čo sa týka ubytovanie (detí aj sestier), vybrali malé izby, kde je raz-dva stuchnutý vzduch a veľké izby nechali prázdne. Naše úbohé sestry sa neopovážia povedať ani slovo.

*Nechcú dovoliť, aby sa tam slúžila svätá omša, preto sestry chodia pešo na omšu do Gentilly. Čo je s deťmi, kým sú ony preč? Kto vtedy vykonáva všetky práce? Poslala som za vami sestru Genevieve. Prosím preukážte tú láskavosť a porozprávajte sa s ňou. Povie vám všetko čo musia znášať pre samolúbosť tých dám. Veľmi sa obávam toho, že sa musíme vzdať starostlivosti o tie úbohé malé deti.*9*

Lujza sa nemohla zdržať, aby nepovedala: "Ja som vám to hovorila!" Zruinovaný zámok Bicêtre bol dar od kráľovnej Anny Rakúskej. Mal mohutné, holé steny, príliš chatrné na to, aby ho používali pre ranených vojakov alebo vojnových veteránov. V okamžiku, ako ho mademoiselle videla, poukázala na jeho nedostatky. Dlhý čas bol navštevovaný lúpežníkmi a zločincami; kto vie, či by sa nemohli niekto zasneženej noci vrátiť a sestry aj s deťmi odtiaľ vyhodiť. Zámok bol od Paríža ďaleko a jej sestry nemali žiaden povoz; Nerada by ich nútila tlačiť káru plnú detí a detskej bielizne po verejných cestách v čase vojny. Chudák pán Vincent! Naučil sa od dobrých žien dostávať užitočné kopance. Három žien v Tunise alebo problémová kráľovná Margita de Valois pre neho nepredstavovali takú hrôzu ako Panie kresťanskej lásky a Mademoiselle, keď sa v niektorých veciach dostal s nimi do kolízie. Preto začal prikazovať vincentínskym pátrom, ktorí mali farmy, aby zamestnávali len "dobrých silných chlapcov". Na najdôležitejšom majeri, ktorý sa volal Orsigni a patrilo Svätému Lazaru, "mali starú dámu, ktorá bola dosť spoľahlivá a pomerne užitočná, ale pretože mala zvyk na tamojších bratoch hľadať len chyby, poslali ju preč. . . Ak nechcete zveriť starosť o kravy a ďalšie veci statnému mužovi, predajte ich." Ženy boli pre charitatívnu prácu potrebné, ale len sväté ženy, jeho penitentky a priateľky občas neprospievali. Je to iba jeden z jeho krížov, podobne ako jeho "horúčôčka" posielaných "dobrým Bohom", povedal si pre seba pán Vincent.

Kapitola jedenásta

O T E C V L A S T I

Bez ohľadu na to, ako bol pán Vincent zaťažovaný prácou, vždy si našiel čas pre svoju vlastnú Spoločnosť, ktorá sa rýchle rozrastala. Statočný páter Portail, jeho prvý spoločník a pravá ruka, mal jednu nevýhodu -- nebol schopný prekonať svoju psychickú zábranu vystúpiť na kazateľnicu a kázať. Vincent ho povzbudzoval a posmeľoval, ale bez výsledku. Avšak jedného dňa sa Antoine Portailovi na jedných misiách neočakávane podaril bravúrny kúsok a predniesol výbornú kázeň. Bol taký šťastný, že o tom okamžiku Vincentovi poslal správu. Ten mu v odpovedi zablahoževal: „Nech je pochválený Boh za to, že vy, pane, ste sa vyšplhali na kazateľnicu. . . . Síce sa vám to podarilo neskoro, ale v tom sa podobáte svätému Karolovi.

Zmienka sa týkala svätého Karola Boromejského, ktorý sa skoro cez celý život triasol od hlavy po päty, keď musel ísť kázať. Radšej ako by mal vystúpiť na kazateľnicu a cítiť na sebe množstvo pohľadov, zvykol kázavať z oltárnych

schodíkov. V katedrále, takej nesmiernej, ako je v Miláne musel vynaložiť úsilie, ak chcel, aby ho počuli a donútiť sa k víťazstvu nad svojimi nervami. Páter Portail z toho, že ho Vincent porovnal so svätým Karolom, bol taký nadšený, že upadol do opačného extrému a od Zakladateľa v nasledovných niekoľkých rokoch dostával takné narážky, aby sa v kázňach krotil. Páter Pavillon zvládne všetky kázne, ďalší pátri nech vyučujú náboženskú náuku a páter Antoine Portail „ môj spolupracovník “ nech je superiorom a nech koordinuje svojich spolubratov. Bude lepšie, ak Portail nebude kázať, ale len dozeráť na kazateľov a katechetov; oni nech napomínajú ľudí v otázkach dobre známych prehreškov, opilstva a sbečtva, ale nech to robia rozumne a nech sa vystríhajú každej márnivosti. Vincent bol veľmi láskavý voči pátrovi Portailovi, ktorý podobne ako Mademoiselle Le Gras, zomrel niekoľko mesiacov pred ním.

Na konci svojho života, keď sa počet členov vo Svätom Lazare rozrástol do niekoľkých stoviek a keď aj cudzinci rozširovali vincentínske rady, pán Vincent výrazne sprísnil disciplínu, najmä po Saint—Cyranovom prípade. Ak niektorý páter prejavil sklon k namyslenosti, bol v prítomnosti celej komunity pokarhaný, najmä ak prejavil pýchu ohľadom svojho vzdelania alebo, že je schopnejší ako ostatní. Bratia koadjútori, ak vykonali nejaký verejný priestupok, obišli lepšie. Jeden brat z kuchynského personálu si príležitostne prílepšoval na živote vínom. Keď bola jedného večera komunita zidená k stolovaniu, dotýčny brat vzbudil jej pozornosť tým, že sa tackal na svoje miesto a tam sa počas modlitby knísal. Pán Vincent videl čo videli všetci a ocitol sa v dileme. Všetci vyzerali naprosto sklúčením, pretože superior urobil vždy to, čo považoval za svoju povinnosť a teraz nepochybne pokorí previnilca. Vincent vedel, že brat bol každý deň dlhé hodiny na nohách a to nielen v kuchyni, ale pomáhal aj na farme, aj na bitúnku, na sýpke aj v bylinkovej záhrade. Vstal zo svojho miesta, podišiel k vinníkovi, položil ruku na jeho plec a viedol ho von z refektára za hlasného ospravedľujúceho komentára „ môjho úbohého brata “ a obviňujúc seba , „ toho mizeru a biedneho hriešnika.“ On, Vincent je všetkému vina, on sa má hanbiť za zanedbanie svojich povinností lebo nedal bratovi potrebné ponaučenie a nepredvídal, aké pokušenie sa skrýva v bočke vína. Jeho poznámky svedčili, že vie omnoho viac o tom, v akom stave sa brat toho večera nachádzal. „ Boli ste tak pod parou že ste ležali v kuchyni na podlahe a to všetkým na očiach, úbohý brat. “A som to ja, úbohý hriešnik, ktorý je zodpovedný za tento neporiadok, och brat môj, sme my ale pekný pár. Obaja by sme sa mali za seba hanbiť.“ Pokarhaním brata si splnil povinnosť superiora, ale urobil to takým láskavým spôsobom, že väčšinu viny pripísal sebe.*1

Jeho kňazi boli rozídení široko—ďaleko, keď bolo Francúzsko v roku 1635 vo vojne. Vojna bola aj v roku 1624, keď Richelieu „ chcel pápeža zneistiť a Španielsko učiniť poddajnejším ,“ zabral Švajčiarsku údolie, ktoré slúžilo ako spojnice medzi Milánom, vtedy územím španielskych Habsburgovcov a Tyrolskom, patriacim rakúskym Habsburgovcom. Vojna bola aj v roku 1629, keď sa Richelieu rozhodol rozšíriť územie Francúzska do jeho pôvodných hraníc válčením so Španielskom, Savojskom a Talianskom. V roku 1635, keď bol vo Francúzsku nastolený pokoj a poriadok a moc šľachty bola obmedzená, kardinál obrátil svoju pozornosť na Tridsaťročnú vojnu, ktorá vtedy bola v osemnástom roku svojho trvania. Postavil sa na stranu protestantov vo Švédsku, Nemecku a

Holandsku. Nesmierne množstvo Francúzov bolo v zbrani, polovica z nich v Nemecku, Taliansku a vo Švajčiarsku. Námorná flotila sa rozrástla na sto plavidiel a dopyt po galejných otrokoch neustával. Vioncentínski kňazi boli povolávaní, aby slúžili ako kapláni aj na súši, aj na mori.

Prvý augustový týždeň roku 1636 priniesol do Paríža paniku. Chorvátske, Poľské a Uhorské vojská, všetko spojenci Španielska napadli kráľovstvo a smerovali k Somme. V sobotu, druhého augusta sa za kardinálovho dirigovania konala v Chaillot slávnosť na počesť kráľovnej a na oboch brehoch Seiny a na jej mostoch sa zhŕkli davy, aby videli prichádzajúcu šľachtu. Nasledujúceho nedeľného rána sa mestom začali šíriť chýry, že Chorváti napájajú svoje kone pri Compiègne; že oddiel jazdcov bol videný, ako sa ženie proti Pontoise. Richelieu, ktorý bol celý život trpel chorobami, čo mu napokon spôsobilo smrť, sa chorý prišiel domov zo slávnosti v Chaillot, ale keď sa dopočul o chýroch, nasadol do koča a vozil sa po meste. Pozdravil zástupy na moste Pont Neuf a keďže videl, že sa proti nemu nikto nebúri, obišiel po stranách Samaritánovu fontánu. Zmyslom toho bolo dať najavo pokoj a rozptýliť obavy obyvateľstva.

Niektorí však nečakali na nijaké istoty. Stovky rodín už smerovali na juh, niektoré smerom k Lyonu, väčšina blokovala všetky cesty cez provinciu Beauce, lebo chceli dosiahnuť Orléans. Prečo Orléans, pýtali sa ľudia. Nikto nevedel na to odpovedať, ale všetci vedeli, že tam sa rodila história. V Orléanse bolo Francúzsko v roku 1429 zachránené, keď Johanka z Arsu zahájila obliehanie mesta. Tí čo zostali v Paríži vyšli na Montmartre a s úzkosťou skúmali cesty a polia na severovýchodnej strane. Svätý Lazar bol zabratý ako vojenské skladište. Vincent písal Mademoiselle Le Gras a oznamoval jej, že jeho horúčka poľavila, že Svätý Lazar sa podobá na zbrojnicu, „všetkým vojakom, čo sú tu boli vydané zbrane.“ Poradil niekoľkým utečencom, aby sa sem utiahli a ju požiadal, aby sa ich ujala. Neoznámil jej nič, čo by ju mohlo znepokojiť, ale jeho list, napísaný v tom istom týždni a adresovaný pánovi Portailovi mal celkom iný tón:

*Za žiadnu cenu sem neposielajte brata Filipa. Keby sem prišiel, mohli by ho poslať kamkoľvek, keď Paríž očakáva, že bude obklúčený. Španieli vstúpili do Pikardie, ktorú svojou veľkou armádou pustošia. Postupujúce oddiely sú už iba desať alebo dvanásť leagues (1 league = 3898 m pozn. prekl.) odtiaľto, takže všetci ľudia z nížiny (t.j. severovýchodne od Paríža) utekajú do hlavného mesta. Parížski obyvatelia sú tak vydesení, že utekajú do iných miest. Kráľ sa pokúša zostaviť nejakú armádu na obranu pred okupantami, pretože naša vlastná armáda sa nachádza v iných krajinách alebo kdesi vo francúzskych zapadákovoch. A kde inde, myslíte si, že sa budú vojenské jednotky zhromažďovať a cvičiť ak nie tu u nás! . . . Bitúnok, maštale, humná a chodby sú plné zbraní a nádvorí plné vojakov. Ešte aj dnes, na sviatok Nanebovzatia nemáme pokoj od ich hlučného konania. Ráno o siedmej sa ozvalo bubnovanie a o ôsmej začalo cvičiť nie menej ako sedemdesiatdva oddielov. Hoci sa toto všetko odhráva, naši pátri s výnimkou troch či štyroch dávajú duchovné cvičenia . . .*2*

Abbely pripomína, že Vincent sa odobral do kráľovho tábora, aby ponúkol kaplánske služby. On sám o tom nehovoril vôbec nič, ale v jednom liste sa zmieňuje o dvadsiatich vincentínoch, ktorí sú pri vojsku a jednému z nich napísal

a blahoželal mu k úspechu lebo sa mu podarilo priviesť ku generálnej spovedi tristo vojakov. Ešte pripomína, že deväťsto vojakov pristúpilo ku svätému prijímaniu. 20. septembra odmietol poslať kňazov Antoine Portailovi, ktorý žiadal pomoc, pretože ich tak veľa odišlo k armáde: „ Skoro štyristo vojakov prišlo na spoved’.“ Ale vojna nevojna, Madame Goussaltová na svojom kočiari navštevovala charitu po charite. Opísala pánu Vincentovi škandalózne správanie sa istej opátky, ktorá napadla jej zbožnosť a jej matku. Vincent odpovedal, že tá dotyčná abatyša bola zle informovaná istým duchovným, ktorý nesie zodpovednosť za zvadu medzi ňou a jej matkou. O niekoľko dní neskôr sa Madame dostala do nebezpečnej blízkosti vojnovéj línie a Vincent písal pani Le Gras, ako sa darí jej synovi. Neučinil ani len poznámku o vojnových udalostiach, hoci poslal mulice, baly ľanového plátna, sto *livres* a ďalšie potrebné veci po jednom kňazovi a bratovi ošetrovateľovi a prikázal im, aby sa držali jazdeckého oddielu. Zároveň im dal inštrukcie dobrého správania, ktorými sa majú riadiť pri kontakte s celebritami, „ *ako som ja videl, keď sa stretol Monsieur zo Ženevy s generálom galejí.*“

Medzitýmkráľ a kardinál prišli do Paríža a dávali príklad chladnokrvnosti; kráľovná, keďže bola španielskeho rodu sa neopovážila predstúpiť pred verejnosť. Richelieu, keď vyhlasoval vojnu Španielsku minulého roka, verboval do armády švajčiarskych a írskych žobrátok poznamenal: „ S takýmito francúzskymi vojakmi nemôžete nič dosiahnuť “ a teraz sa o preteky s časom snažil zachrániť zúfalú situáciu. Hoci si mnohí obyvatelia žiadali jeho smrť, zdá sa, že keď je ich územie napadnuté, Francúzov sa zmocní zvláštna nálada, akási zmes zdesenia a hnevu, ktorej ovocím sú agresívne emócie, ktoré ich zoskupia ako jedného muža okolo nejakého človeka o ktorom vedia, že je schopný ich viesť. Tisíce sa ich ponáhľalo do Svätého Lazara a spolu vycvičený veľikánsky „ozbrojený dav“ pod vedením schopných veliteľov na čele s kráľom a kardinálom sa vydal proti nepriateľovi. V novembri bol okupant vytlačený a mestá Pikardie oslobodené. Avšak na nešťastie pre Pikardiu, rok 1636 znamenal začiatok dvadsaťštyriročnej strašnej biedy spôsobenej postupujúcimi a ustupujúcimi armádami oboch strán, ktoré nivočili mestá a dediny, zanechávajúc za sebou zdecimovaný vidiek a zmučené a povraždené civilné obyvateľstvo.

Prakticky celé štvrtstoročie pred svojou smrťou roku 1660 Vincent de Paul bol zaujatý zachraňovaním provincií, ktoré najviac trpeli v dôsledku neustálych vojen: Lorraine, Pikardie, Ile de France a Champagne. Mladý kňaz, určený k tomu, aby sa stal najznámejším kazateľom svojej doby, Bousset, navštevujúci Utorkové konferencie pána Vincenta, odsudzoval vojny sedemnásteho storočia: “ Vojna, najkrutejšia pekelná príšera, svojimi zvratkami mení ľudí na ruiny . . . Pýtam sa vás kresťania, nie je to hrozná vec ubytovávať vojakov v chudobnej rodine? Dal by Boh, aby ste tieto veci poznali iba z toho, čo vám poviem ja. Ale beda, naše opustené polia a naše strašlivo spustošené dediny a mestá priamo kričia, že je to jedine táto hrôza, vojna, ktorá ich a aj ich bývalých obyvateľov znivočila. “

Vincentíni, žijúci vo vojnu rozvrátených provinciách písali do Svätého Lazara o príšerných ťažkostiach, v ktorých ľudia boli nútení žiť. Obyvatelia Lorraine sa živili trávou a kanibalizmus nebol zriedkavou vecou. Hlad sprevádzali epidémie a v jednej oblasti v priebehu troch rokov poklesol počet obyvateľov z tisícpäťsto

na stopäť. Vincentíni vo Svätom Lazare sa začali postiť. „Toto je čas na pokánie,“ povedal pán Vincent. „Nemáme sa postiť, aby sme utíšili Boží hnev a nemáme urobiť niečo mimoriadne pre našich bratov a tak im ul'avili v trápení?“ Jedného dňa sa vybral do paláca k Richeliemu, informoval kardinála ministra o správach, prichádzajúcich do Svätého Lazara od jeho kňazov v Lorraine a hodiac sa na kolená pred týmto mocným mužom zvolal: „Môj pane kardinál, zmilujte sa nad nami. Darujte nám mier. Dajte mier Francúzsku.“ Pán Vincent,“ znela kardinálova odpoveď, „ja túžim po mieri rovnako ako vy, ale mier nezáleží odo mňa jediného.“ Vincent opustil palác. Ak si sám pre seba pomyslel, že z tých, čo vojnu vyvolali ani jeden netrpí jej následkami, nestrácal mnoho času lamentovaním nad touto skutočnosťou alebo nad tým, ako málo toho urobil, ale začal zhromažďovať podporné fondy a organizovať ich distribúciu. Zvolal na poradu Panie kresťanskej lásky a prihovoral sa im tak presvedčivo, že predali svoje šperky a striebro kráľ Ľudovít mu dal 45 000 *livres* a niekoľkí vincentínski otcovia vyrazili, aby pomohli spustošeným oblastiam.

Brat Martin Regnard si vydobyl uznanie za svoju vynaliezavosť pri prenášaní peňazí z Paríža pátrom, ktorí mali na starosti spravovanie rôznych distribučných stredísk. Počas desiatich rokov vykonal cestu do Lorraine päťdesiatkrát a ani raz neprišiel bez svojho slávneho mežca. Hoci bol mnoho ráz zastavený lupičmi a vojakmi rôznych armád a národností, včítane jeho vlastnej, svojim nevinným zjavom, preoblečením a prefikanosťou vždy prelstil všetkých múdrych darebákov. Tí ho prezývali brat Reynard (líška) a striehli na neho na rôznych cestách, ale on nikdy nezaváhal odhodiť svoj mešec na nejaké nenápadné miesto skôr, ako ho zastavili a skontrolovali. Jedného dňa ho obkolesila banda lúpežníkov a odvieďla do lesa. „Daj nám päťdesiat *pistoles* a pustíme ťa,“ povedali mu. „Päťdesiat *pistoles*!“ zvolal brat. „Chudobný človek ako ja, čo nemá ani lorrainský šesták!“ Poprezerali ho a keďže nič nenašli, zmlátili ho. Utekal od nich ako vydesený človek, skryl sa a čakal, dokiaľ neodišli. Potom sa vrátil ku kaluži plnej bahna do ktorého odkopol svoj mešec. Zbral ho a išiel svojou cestou. Na svojich výpravách do Lorraine preniesol dohromady 1 600 000 *livres*.

Medzi Vincentových najštedrejších darcov patrila komunita v Port—Royal. Matka Angelika zhromaždila sumu 400 000 *livres* na podporu zničených oblastí. Pod vedením ich nového direktora, Saint—Cyrana, sestry skutočne „slúžili Bohu v strachu a chvení.“ Praktizovali také pokánie a takým spôsobom, aké sa konalo v prvotnej cirkvi. Hoci znova a znova pristupovali k spovedi, rozhrešenie sa im na dlhú dobu odkladalo. Pretože nikto sa nemôže nádejať, že by bol spôsobilý prijať Nášho Pána vo Sviatosti Oltárnej, tak to povedal Saint—Cyrán, tí dokonalejší zostávali najdlhšie mimo, Matka Angelika niekoľko rokov. Reholníckam bolo dovolené zomierať bez sviatostí, aby sa ukázalo, ako dokonale boli odpútané dokonca aj od duchovných dobier. Sestry v opátstve aj pustovníci v celách rozjímali podľa bodov, ktoré im predkladal Saint—Cyrán, o pekle, ohni a o rozsudkoch Boha strašného, naháňajúceho hrôzu, vzdialeného a neprístupného. Rozjímali o Bohu Jansena a Saint—Cyrana, o Bohu zo Sinaja. Nikdy im nebolo dovolené spočinúť v myšlienkach na Bohu, ako ho opisoval Jeho Jednorodený Syn na Hore blahoslavenstiev, na Otcovi, ktorí šatí kvetiny na poliach a má starosť aj o padajúcich vrabcov, ktorý pamätá aj vtedy, keď vlastná mať zabudne a ktorý má spočítané aj všetky vlasy na hlavách svojich detí. Bolo mätúce pre

reformných činiteľov, čo nepatrili k tejto skupine, počúvať na jednej strane Saint—Cyranovu náuku o predestinácii a slobodnej vôli a na druhej strane byť svedkami nepochybne zbožného a prísneho života, ktorý prví jansenisti viedli. Jeden z pustovníkov napísal prekrásnu parafrázu na *Ave Maris Stella*:

*Ó najčistejšia, Ó najsladšia,
Ó s ničím neporovnateľná Panna,
Najpokornejšia zo všetkých;
Rozlám ťažké okovy hriechu,
Čo nás ťahajú do priepasti,
Učiň nás tichými, poníženými, čistými.*

U ľudí, stojacich mimo to vyvolávalo rozpaky. Z akého dôvodu hľadať útočisko u Panny Márie, keď modlitby toho, čo nie je u Boha započítaný medzi spasených nemajú nijakú cenu? Načo všetko to pokánie a telesné umŕtvovanie, keď Boh zachraňuje alebo zavrhuje koho On chce a keď slobodná vôľa a osobné zásluhy nemajú význam? Ak má človek natrvalo zostávať preč od Boha a triasť sa strachom pred jeho Všemohúcnosťou, prečo tu neexistuje strach a rešpekt, ale iba opovrhovanie a opozícia voči Kristovmu vikárovi, keď pápež neschválil knižku, ktorú napísala jedna zo sestier? „Cirkev neexistovala v posledných piatich či šiestich storočiach,“ tvrdil Saint—Cyrán. Povedal, že mu to zjavil Boh. Pánu Vincentovi povedal, že neverí na koncily, také ako bol v Tridente, ani že sa nepodriaďuje pápežovým rozhodnutiam. Vincent bol tým veľmi znepokojený: „Pane,“ protestoval, „zachádzate príliš ďaleko. Očakávate odomňa, že uverím jednému doktorovi teológie ako ste vy, ktorému sa zapáčilo poučovať Cirkev, stĺp Pravdy, ktorej Kristus slúbil, že bude s ňou až do konca čias?“*3

Richelieu, ktorému Saint—Cyrán pomáhal získať terajšiu všemocnú pozíciu a o ktorom kedysi povedal, že Abbé Saint—Cyrán je najučenejším človekom v celej Európe, sa teraz začal na neho pozeráť nepriateľskými očami. Ak boli hugenotom vykázané isté hranice a ak sa Francúzsko mohlo tešiť vnútornému pokoji, nebolo to zadarmo, ale stálo to veľa krvi a peňazí. Teraz je nemysliteľné, keď je Francúzsko zapletené do Tridsaťročnej vojny, aby si nejaká sekta dovolila zapáliť oheň priamo v srdci Paríža a aby táto skupina, podobná politickej klike pod zámienkou práce na reformách znova začala ničiť to, čomu kardinál obetoval najkrajšie roky svojho života a budovať „štát v štáte.“

„Saint—Cyrán je vizionár,“ napísal vo svojich *Mémoires* v prvých mesiacoch roka 1638. O mesiac alebo dva neskôr napísal kráľovi a žiadal od neho povolenie k zatknutiu Saint—Cyrána: „Tento človek je nebezpečnejší ako šesť armád. Keď kráľovský príkaz k zatknutiu došiel, Richelieu, vyrovnaný ako vždy, bol pripravený odcestovať so súdnym dvorom do Compiègne. Pred priateľom poznamenal: „Dnes urobím niečo, čo proti mne vyvolá veľký povyk. Na rozkaz kráľa musím zatknúť Saint—Cyrána. Učenci a významní možno učinia rámus, ale či s ním alebo bez neho viem jedno, robím tým službu štátu a cirkvi. Mnohému hluku sa dalo vyhnúť, keby uväznili Luthera a Kalvína skôr, ako začali dogmatizovať.“ Richelieu všetky svoje úkony zvažoval podľa ich úžitku pre štát a pre cirkev, štát však mával vždy prednosť. Po dost' skrátrenom vyšetrowaní, počas

ktorého boli vypočutí Condren, biskup z Landres, Vincent de Paul a ďalší bol Saint—Cyran uväznený vo Vincennes.*4

O týždeň neskôr jeho priateľ Jansen zomrel „ buď na mor alebo na antrax “ v Ypres. Priatelia Jansenovo dielo *Augustinus* vydali potajomky bez súhlasu Ríma. Jednu z prvých kópií knihy poslali Saint—Cyranovi do jeho väzenskej cely a ten ju s radosťou privítal. „ So svätým Pavlom a so svätým Augustínom,“ povedal, „ Jansen tvorí trojicu, ktorá, Bohom inšpirovaná, hovorí o milosti bude to náboženská kniha pre posledné storočia. Bude žiť tak dlho ako Cirkev.“ Iní, ktorí knihu videli hovoria, že niektoré z jej tvrdení sú formálne zavrhnuté. Richelieu naliehal na pápeža, aby knihu odsúdil. Matka Angelika povedala svojim sestrám, pustovníkom a návštevníkom Port—Royalu, aby pamätali, že „ Saint—Cyran je vo väzení, aby nás učil ceste pravého pokánia.“ Abbé bol mnohými považovaný za mučeníka. Jediná veta, ktorú si jeho stúpenci z Evanjelia pamätali a ktorú opakovali bola: „ Blahoslavení, ktorí trpia prenasledovanie pre spravodlivosť.“ Napriek dôvere vo svätého Augustína, zdá sa, že nikto z jansenistov nečítal slová slová tohoto veľkého teológa: „ Zakiaľ iné neresti sa posilňujú konaním zlých skutkov, ku ktorým zvädzajú, pýcha sa lepí aj na dobré skutky a spôsobuje, že strácajú všetku svoju hodnotu.“

Saint—Cyran z väzenia pokračoval v usmerňovaní svojich nasledovníkov. Z príkazu kardinála mal poskytnuté všetko pohodlie a jeho sloboda tiež nebola veľmi obmedzovaná. Medzi významnými hosťami, ktorí ho prišli navštíviť boli biskupi a dámy z veľkého sveta. Dokonca aj Vojvodkyňa de Aiguillon si našla čas a napriek zaneprázdnenosti v službe chudobným Vincenta de Paul, prišla. keď Richelieu zomrel, Saint—Cyran bol prepustený na slobodu, ale o niekoľko mesiacov zomrel aj on. Jansenova kniha bola ešte v tom istom roku formálne zavrhnutá. Skoro súčasne s tým sa objavila iná knižka pod názvom *Časté prijímanie*, ktorej autorom bol sorbonnský teológ Antoine Arnauld, *Veľký Arnauld*, brat Matky Angeliky. Kniha nijako nepodnecovala u veriacich túžbu po úctyplnom pristupovaní ku sviatosti. Zvýrazňovala dokonalú kajúcnosť, ako nutnú podmienku pre pristupovanie k svätému prijímaniu. Kto však si môže byť istý, či je jeho kajúcnosť dokonalá alebo nie? Preto z obavy pred najhorším, najlepším prostriedkom pre veriacu dušu je vôbec nechodiť ku prijímaniu a ak, tak snád iba v hodine smrti.

Pán Vincent postrehol, že v Paríži došlo k rýchlemu poklesu pristupujúcich k prijímaniu v súvislosti s knižkou *Časté prijímanie*, ktorá sa vo veľkom predávala a bol z toho veľmi znepokojený. Jednému vincentínovi, ktorý bol uchvátený Arnauldovými argumentami pripomenul, že v kostole Saint—Sulpice zaznamenali ročný pokles o 3 000 prijímajúcich a v ostatných kostoloch majú podobnú skúsenosť. Pokračoval:

Prečítanie knihy pána Arnaulda, namiesto toho, aby v ľuďoch vzbudilo lásku k častému prijímaniu, ich od neho odstrašuje. . . . Dajme tomu to čo vy hovoríte o niektorých osobách vo Francúzsku a v Taliansku, že z tej knihy majú veľký úžitok, môže byť pravda, ale tu v Paríži je hádam stovka tých, ktorí možno čítaním tej knižky získali väčšiu úctu ku Sviatosti Oltárnej, na druhej strane však je tu desaťtisíc ktorí knihou utrpeli, lebo spôsobila, že teraz stoja úplne mimo. . . .

Nevychvaľuje sa autor tým najokázalejším spôsobom nábožnosťou tých, ktorí až do smrti odložili sväté prijímanie ako dôkaz, že sa považujú za nehodných prijať Telo Ježiša Krista? Netvrdí, že Boh je viac oslávený poníženosťou ako všetkými možnými dobrými skutkami? Potom prechádza do ďalších extrémov a drží sa postoja, že hovoriť, že prijímaním si uctieваме Boha znamená vyjadrovať sa neúctivo o Nebeskom Kráľovi. Hovorí, že časté prijímanie len rozhorčuje a zahanbuje Nášho Pána. . . . Tak mi povedzte, ako si môže ktokoľvek, kto číta pána Arnaulda predstaviť, že ten si želá, aby veriaci pristupovali ku prijímaniu? Priznám sa, že keby som ja mal o ňom takú vysokú mienku, ako máte vy, nielenže by som navždy zavrhol ducha poníženosti, svätú omšu a sväté prijímanie, ale mal by som strach a hrôzu zo Sviatosti

*Existuje na svete druhý taký človek, čo si o svojich vlastných čnostiach tak vysoko namýšľa, že je neustále v stave právom prijímať Sviatosť Oltárnu? Zdá sa, že len pán Arnauld. Neustále prízvukuje nutnosť takých vysokých požiadaviek, aby bol niekto disponovaný oprávnené pristupovať k prijímaniu, že dokonca aj Svätý Pavol by mal strach prijímať, on sa však na každej stránke knihy chvasce, že denne slúži svätú omšu. Musíme ale obdivovať jeho skromnosť a oceňovať jeho charitatívne zmýšľanie; tiež aj jeho vysokú mienku o mnohých múdрых sekulárnych a reholných duchovných vodcoch a o mnohých penitentoch, ktorí praktizujú časté sväté prijímanie a z ktorých všetkých si učinil cieľ svojich útokov Ak zamýšľa odstrániť veriacich od pristupovania k prijímaniu, neurobí chybu, keď prestane slúžiť omše . . . Omnoho priaznivejšie sa vyjadruje o tých kňazoch, čo omše neslúžia z dôvodu pokánia ako o tých čo slúžievajú, hoci vie, čo o hodnote svätej omše povedal Béda Ctihodný.*5*

Pán Vincent do konca svojho života bojoval proti názorom jansenistov. Zároveň s nimi zostával v priateľskom vzťahu a keď pápež Inocent X. v roku 1653 zavrhol „ Päť viet “ Vincent, ktorý mohol verejne prejať radosť nad touto novinou urobil, čo mohol urobiť, aby zmiernil úder, išiel navštíviť vodcov „ neobísť pustovníkov v Port-Royal“ a viedol s nimi dlhé priateľské rozhovory. Pustovníci, ktorých počet veľmi narástol sa presťahovali do Port-Royal-des-Champs, odvodnili tamojšie nezdravé močiare a dopestovávali vynikajúce ovocie. Jeden z Arnauldovcov veľmi úspešne pestoval hrušky a kráľovnej Anne poslal „ niekoľko z tohoto požehnaného ovocia.“ Matka Angelika, keď sa k nej dostali správy o zavrnutí propozícií jej brata, ho porovnala s Tomášom z Canterbury, ktorý podstúpil smrť kvôli pravde: „ Milosť Božia je vždy farizejmi a podvodníkmi prenasledovaná, ale bránená jednoduchými a skutočnými mužmi,“ napísala a myslela tým pápeža a Posvätné kolégium ako tých prvých a tých v Port-Royal ako tých druhých.

Pán Olier a pán Vincent, vidiac, že vývoj smeruje k opakovaniu reformácie, keď celé národy odpadávali od Cirkvi, zdvojnásobili svoje úsilie, aby získali nazad „ jednoduchých a skutočných mužov,“ pustovníkov z Port-Royal-des-Champs. Ich námaha bola zbytočná. Protestantský historik Jurieu zaznamenal: „ Títo páni (pustovníci) pod zámienkou odplatiť úrážky Boha, uspokojovali svoje vlastné podivné vášne Väčšina opodstatnených výčitiek sa menila na potupné, tajne rozširované urážky, živé duchom pomsty.

Pán Vincent patril medzi tých ohováraných. Jeho svedectvo vo vyšetrovaní, ktoré predchádzalo uväzneniu Saint-Cyrana, bolo použité proti nemu. Sestry z Port-Royal na neho nepriateľsky útočili preto, že sa nezastal Saint-Cyrana. Detailne im opísal, ako ho dvakrát vyšetroval Richelieu, že sa odmietol dostať pred svetský súd vo veci, týkajúcej sa jeho spolukňaza. Hovoril o kardinálovej nespokojnosti s jeho odpoveďami. Hovoril o následných písomných svedectvách v ktorých tak často používal vyjadrenia „nie som si istý,“ „ nespomínam si,“ „ neviem povedať.“ Hovoril im, ako bránil svojho priateľa všetkými možnými spôsobmi. Ľudia z kardinálových kruhov vyjadrovali presvedčenie, že len prispením Vincenta de Paul sa Saint-Cyranova hlava nekotúľala námesť Place de Grève. Hoci to mohol urobiť, nepovedal sestrám z Port-Royal ako ďaleko zašiel v obrane Saint-Cyrana. Keď mu sestry robili výčitky, usmial sa svojim nevyspytateľným gaskonským spôsobom. Matka Angelika videla v tomto úsmeve utajovanú radosť nad nešťastím svojho duchovného vodcu. V jeho úsilí pomáhať, aby opátstvo Saint-Cyran bolo udelené jej synovcovi, videla Matka Angelika vonkajší prejav komplexu viny, ktorý si chcel uľahčiť takýmto dobrosrdečným gestom. Avšak pán Vincent, vždy zdvorilý a láskavý sa usmial nad jej dôverou v mýliaceho sa a tvrdohlavého duchovného vodcu, uklonil sa a odišiel.

Matka Angelika k väčšine toho, čo robila, pridávala podivné, dramatické gestá – ako keď poslala skupinu sestier na cesty, ale až potom, keď jej zložili sľub mlčanlivosti a meno každej si prišpendlila na rukáv – nezaprela, že je dcérou rozkazovačného, strach budiaceho Arnaulda, ktorý ju kedysi uvrhol do Port-Royalu. Bývala sebavedomá, namyslená, škrupulózna a naivná. Pána Vincenta neprestala podporovať štedrými darmi na uľahčenie biedy vo vojnu postihnutých oblastiach a aj na podporu iných charitatívnych diel. Ešte aj jeho oponenti vedeli, že v iných rukách by sa peniaze nedostali ďaleko alebo by nepomáhali v takej šírke.

Matka Angelika zomrela krátko po pánu Vincentovi. Jej posledné slová boli : „ *Pane, zmiluj sa nad všetkými. Opakujem, nad všetkými, môj Bože, nad všetkými.*“ Život jej priniesol rôzne sklamanie, veľké i malé.* Dokonca sa znechutila aj svojim vlastným sestrám v deň, keď bol Saint-Cyran prepustený z väzenia. Z Vincennes prišiel rovno do opátstva kde ho v dvoch radoch čakalo stodvadsať sestier, aby ho slávnostne privítali. Saint-Cyran pomaly prechádzal medzi dvoma radmi úctivo sklonených hláv, keď sa znenazdania jedna z novíciek zachichotala. Potom to prešlo na jej susedku a čoskoro na všetky. Či to bolo zapríčinené napätými nervami alebo chytľavosťou nie je dôležité, ale smiech v nevhodnej chvíli a na nevhodnom mieste sa rozšíril do takých výbuchov, aké Port-Royal nikdy nezažil. Saint-Cyran sa odmietol s nešťastnou Matkou Angelikou a jej sestrami stretnúť, čo ona prijala s veľkým sebazaprením a posunula oslavy prepustenia z väzenia až na deň októvny. Saint-Cyran sa aj potom zaryto dištancoval od podriadenej komunity a väčšinu času míňal s pustovníkmi a s Mr. Jenkinsom, exulantom z Anglicka, ktorý opátstvu poskytoval výborné záhradnícke služby.

Skôr, ako si všimneme veľké diela, ktoré naplňali život pána Vincenta v posledných dvadsiatich rokoch, nie bez zaujímavosti pozrieť si jeho sedemnášťhodinový denný rozvrh: *6

04,00	Vstávanie
04,30	Modlitby
05,30	Svätá omša, vd'akyvzdanie, osobná práca
10,30	Spytovanie svedomia, obed
11,30	Rekreácia

*Potulný mních, na základe ktorého kázne v roku 1608 zmenila svoj život, neskôr apostatoval a viedol škandalózny život, preto nemala rehoľníkov v oblúbe. Raz sa dvaja kapucíni ohlásili v parížskom Port-Royal a boli prijatí „dost' chladne, tak ako tu boli prjímání všetci rehoľníci,“ ale abatyša rozkázala priniesť biely chlieb a víno od pustovníkov a predložiť to kapucínom. Keď sa od nich dozvedela, že podporovali jezuitov proti Sain-Cyranovi, rozkázala rýchlo odniesť spred nich biely chlieb a víno a namiesto toho priniesť „čierny chlieb a mušt.“

♦ Pri vchode plakal jeden sedliak a Saint-Cyran sa ho opýtal, prečo plače. Muž mu povedal, že jeho žena dnes porodila mŕtve dieťa. Abbé mu povedal, aby išiel domov a aby svojej žene povedal, že dieťa je zaručene v pekle, keďže zomrelo nepokrstené. Po tejto neľudskej poznámke sa obrátil ku svojmu spolucestujúcemu spoločníkovi a povedal: „Vždy som sa veľmi zaujímal o vzdelávanie detí a dokonca som platil školy deťom, čo mi neboli ani v príbuzenstve.“ V danej situácii tu cítiť niečo viac ako len príchut' megalomanstva.

12,30	Osobná práca
02,00	Vešpery, osobná práca
05,00	Ranné modlitby
05,45	Večera
07,15	Osobná práca
09,00	Modlitba pred spaním

„Osobná práca“ okrem starostlivosti o mnohé diela, riadené jeho rukami zahŕňala aj písanie listov, náčrt pravidiel a starosť o chod domu Svätého Lazara. Okolo tritisíc listov, niektoré z nich pomerne obsiahle a ktoré sa zachovali do našich čias, tvorí len časť korešpondencie, ktorú podnietili strašné rušivé zásahy jeho doby, zvlášť, keď už bol starší.

Od polovice sedemnásteho storočia, ako sa náboženský život, prispením obrovského úsilia reformných skupín a najmä vodcov ako František Saleský, Bérulle, Bourdoise, pán Vincent, páter Condren a Olier vo Francúzsku prebúdza, začala klíčiť nová národná úcta k Panne Márii. Ľudia sa modlili krásne modlitby, napísané Condrenom a upravené Olierom:

Ó Ježišu, žijúci v Márii, príd' a ži vo svojom služobníkovi vo svätosti Tvojho ducha, v plnosti Tvojej moci, v dokonalosti Tvojho konania, v pravde Tvojich čností, v prijímaní Tvojich božských tajomstiev. Panuj nad každou nepriateľskou mocou svojim Duchom na slávu Otca. Amen.

Po dobytí La Rochelle v roku 1629 Ľudovít XIII. v Paríži vystaval Notre-Dame-des-Victoires. O deväť rokov bol pán Vincent požiadaný, aby poslal kňazov vykonať misie pre kráľa, kráľovnú a dvor v Saint-Germain. Ľudovít zamýšľal v tom roku zasvätiť svoje kráľovstvo Panne Márii a k tomu bola poterbá určitá

duchovná príprava. Rok predtým kráľ, ktorý prejavoval len malý záujem o ženy a najmenší o svoju manželku, vyzeral ako keby sa zaľúbil do dvornej dámy Ludoviky de La Fayette. Richelieu sa rozhodol túto pletku v zárodku priškripnúť. Keď Mademoiselle de La Fayette, mladé a celkom nevinné dievča, ktoré chcelo vstúpiť do kláštora náhle pochopilo, prečo ju kráľ presviedča, aby sa nast'ahovala do bokom stojacej rezidencie vo Versailles, opustilo dvor a vstúpilo do noviciátu u vizitantiek na ulici Saint-Antoine. Kráľ sa niekoľkokrát v kláštore dožadoval, aby ju mohol vidieť. Bolo to skutočne nevinné. Dvorná dáma teraz bola novickou, sestrou Ludovikou-Angelikou a mala nefalšované povolanie. Krátke rozhovory cez mrežu boli z jeho strany väčšinou prosbami o modlitby a prísľubami modlitieb na jej strane. Ale kardinál bol nespokojný. Kráľov jezuitský spovedník, obvinený z toho, že dovolil svojmu kráľovskému penitentovi prechovávať v myslí náklonnosť „nevinnú, ale ktorá sa môže stať nebezpečnou,“ bol vykázaný do Rennes s rozkazom neopúšťať mesto. Richelieu rozhodol, že novicka bude preložená do materského domu rehole vizitantiek v Savojsku. To bolo územie mimo Francúzska a tam kráľ nemohol využívať svoje privilégium navštevovať kláštory podľa svojho želania.

Avšak superiorom vizitantiek bol Vincent de Paul, nie Richelieu a „ani strach, ani nijaká výhoda nemohli vychýliť myslenie pána Vincenta. Jasne poznal svoje povinnosti voči kráľovi, proti kardinálovi, proti sestre Ludovike-Angelike.“ Novicka nespáchala žiaden zločin, kvôli ktorému by mala byť vyhnaná do exilu, argumentoval; v skutočnosti si jej odhodlanosť, dobrota, láskavosť zaslúžia uznanie, nie obvinenie. S dobrým úmyslom a *finesse* (s *dôvtipom*), čo bolo jeho druhou prirodzenosťou, Vincent intervenoval. Žiadal, ako superior vizitantiek, aby kardinál dovolil sestre zostať tam, kde je. Dostal, čo požadoval. Navštívil kráľa a dosiahol, že ten sa bez problémov vzdal svojej náklonnosti k Ludovike a to nepochybne bolo utešujúce od monarchu, ktorý neoplýval priateľstvami. Vincent hovoril so sestrou Ludovikou-Angelikou a poukázal na to, že zasvätila život Kráľovi kráľov, ktorý od svojich nasledovníkov žiada, aby „opustili všetko“ a dôrazne zachovali to, čo tieto slová znamenajú. Ďalej jej ukázal, aký má nepopierateľný vplyv na kráľa a ten by mala využiť na to, aby sa kráľ, celé Francúzsko a aj ona sama viacej priblížili k Bohu. Ku kráľovi nepriľnula ani svojim životom, ani svojimi myšlienkami; ak niekto prilipne k čomukoľvek, tak čím ďalej tým viac bude posadnutejší túžbou po zakázanom objekte. Jej úlohou bolo byť úprimnou, nezaujatou, spoľahlivou a svätou priateľkou, ktorá, pokiaľ ochráni seba a vizitantky pred klebetami, odvráti časy neistoty a ťažkostí.

Príbeh o Ľudovítovej návšteve v kláštore začiatkom decembra roku 1637 je dobre známy. Nad Parížom sa rozpútala divoká búrka a sestra Ludovika prosila kráľa, aby nejazdil do Vincennes ako zamýšľal, ale aby šiel do paláca kráľovnej v Louvri a tam aby prenocoval. V tom čase Ľudovít sídlil v Saint-Germain a vo Vincennes a kráľovná a Louvre boli obrazom jeho zlyhaného manželstva. V tom čase už boli dvadsaťdva rokov manželmi a kráľova zle skrývaná averzia voči kráľovnej bola všeobecne známa. Ich bezdetný zväzok bol predmetom národného záujmu. Kráľov brat, na nič súci Gaston – vždy voľačo snujúci, vždy zrádzajúci svojich sprisahancov, aby si zachránil vlastnú kožu, bol zrejším následníkom trónu a nik nechcel vidieť vládnuť princa, ktorý, ako sa zdalo, zdedil po svojich predkoch všetky zlé vlastnosti a nijakú dobrú. Nikto, okrem sestry

Ľudoviky-Angeliky, sa nesmel opovážiť požiadať kráľa, aby strávil noc v Louvri. Nikto iný si nemohol dovoliť takúto prosbu. V septembri roku 1638 sa narodil budúci panovník Ľudovít XIV.* Malého následníka trónu volali Dieudonné, Bohom—daný a pri oslave jeho narodenia „dobré víno tieklo v Paríži potokom a aj hladní dostali svoju porciu.“ Vincent de Paul bol medzi významnými mužmi, včítane kráľa a Richelieu, ktorí putovali k Panne Márii Ardillirskej neďaleko Saumur, aby sa poďakovali za dar v osobe Dauphina.

*Možno nie je veľmi známe zjavenie Panny Márie bratovi Fiacrovi, parížskému augustiniánovi. Ukázala mu obraz, na ktorom bola namalovaná a nazvaná „Matka Božej Milosti“ a povedala: „Chod' do Cotignac a pred týmto obrazom sa modli za to, po čom Francúzsko najviac túži—za dediča trónu.“ Zvest' o zjavení sa rozchýrila a brat so svojim superiorom dostali príkaz odobrať sa do Cotignac v Provencalsku. Bolo to v polovici zimy a cesta nebola ničím iným, iba ako za pokánie. Keď našli kostol a obraz, brat Fiacre vyhlásil: „Toto nie je ten obraz, ktorý som videl. Satan ma musel oklamať a ja som možno oklamal ostatných.“ Bol nad tým veľmi znepokojený a so svojim superiorom sa pripravovali na spiatočnú cestu do Paríža, keď v tom prišiel kostolník kostola v Cotignac vysvetľoval, že pravý obraz je v sakristii v obnovenom ráme. Brat Fiacre okamžite spoznal toto plátno a tak dvaja augustiniáni tu zostali na modlitbách deväť dní. Keď sa Ľudovít Štrnásty narodil, kráľovná Anna brata Fiakra znova poslala na juh, poďakovať sa Matke Božieho Milosrdenstva.

Vo februári roku 1638 Ľudovít počas slávnostného a oficiálneho úkonu zasvätil Francúzsko „la très sainte et très glorieuse Vierge Marie, protectrice spéciale de notre Royaume.“ V májových procesiách okolo mesta v tom roku, procesie, ktoré tak nadchli pána Vincenta, spievali starú stredovekú hymnu s refrénom „Navždy vládni ako kráľovná celému Francúzsku,“ a sviatok Nanebovzatia bol vyhlásený za štátny sviatok.

V nasledujúcich troch rokoch sa bojovalo na severe, východe a juhu Francúzska, nahnevaní sediaci vyvolali povstanie v Normandii, ktoré bolo kruto rozdrvené, podobné nepokoje nastali aj v Burgunsku a pán Vincent bol celý čas zaneprázdnený vykonávaním Božích skutkov: posielal pomoc tým, čo trpeli surovosťou tých čias; organizoval, viedol a bol zodpovedný za: záchranu a starostlivosť o podhodené deti, za Hôtel-Dieu, za charitatívne spolky, za galejných otrokov, za vidiecke misie, za prácu pre klérus, za vedenie svojich kňazov, a za Spoločnosť dcér kresťanskej lásky. Zo Svätého Lazara denne odosielal množstvo listov. Jedného superiora vyzval, aby vincentínom vyhradil každý utorok „čas na odpočinok a na rozptýlenie v rámci múrov vlastného domu.“ Na žiadosť kardinála poslal pátrov do Richelieu, kardinálovho rodného mesta a ako hovorí, majiteľov vinárni úspešne presvedčil, aby mali cez nedele a sviatky zatvorené. Keď sa dozvedel, že niektorý z pátrov ochorel, bez odkladania superiorovi povedal, aby na ničom nešetril, ale aby zadovážil všetko podľa lekárovho príkazu a okrem toho, aby chorého presunul do predmestskej štvrte a aby najal niekoho, čo by ho ošetroval. „Svojou starostlivosťou o chorých pacientov, láskavosťou a jemnosťou urobil omnoho viac, ako ktorákoľvek predpísaná medicína.“

Vždy si našiel čas navštíviť svojich priateľov, svojich spolupracovníkov pri zavádzaní reforiem. pravdepodobne jeho obľúbeným bol vždy nespokojný, excentrický Bourdoise, taký horlivý za Dom Boží a za všetko, čo k tomuto domu

patrilo. Jemu, viac ako ostatným, platilo za povinnosť reformovať liturgickú praxe a liturgické úkony, oživiť dôstojnosť a dekoráciu, ktoré sa nadhlo vytratili z francúzskych oltárov. Prvé kroky začal v lodi istého parížskeho kostola, zaplnenej čerstvo vypratými superpelíciami, zdobiacich jeho bratov sprava i zľava, žiariacich na kňazoch, ktorí nevedeli, kedy majú stáť, kedy kláčať, kedy sa ukloniť, ktorí zahanbujúco zostali ticho, keď mohutne zaintonoval *Magnificat anima mea Dominum*, ktorí nevedeli aká je správna antifóna pre tú-ktorú časť roka alebo hodinu. Jedného rána si všimol kňaza, ktorý okamžite po ukončení omše vyšiel na ulicu bez toho, aby urobil nejaké poďakovanie. Bourdoise vzal z oltára sviecu a akolytov ručný zvoniec a rozbehol sa za ním, pritom zvoniac na zvonci. Keď ho dobehol, zaradil sa k jeho boku, kráčať spolu s ním a pritom stále držal v ruke sviecu a zvonil na zvonci. „Čo to do hája stvárate pán Bourdoise?“ spýtal sa kňaz. „Len doprevádzam Najsvätejšiu Sviatosť,“ odpovedal farár od Svätého Mikuláša.

Jeho priatelia boli zajedno v tom, že ak by pán Bourdoise krotil svoje obhrublé spôsoby a neuvážené slová, dosiahol by omnoho viac dobra a dohodli sa, že vyberú niekoho, kto by mu to taktne povedal. Vybrali muža, ktorý nikdy na nikoho nezaútočil a týmto človekom bol Bourdoisov najlepší priateľ, pán Vincent. Úbohý pán Vincent protestoval. Bourdois bol jeho najlepším priateľom a veľmi svätým človekom. Mali spolu veľa spoločné: obaja v mladosti pásli dobytok a ošípané, obaja vedeli, čo je to bieda, obaja pracovali pre ten istý cieľ. Konečne sa Vincentovi podarilo prepadať Bourdoisa na jeho fare. Po dlhom predbežnom ospravedlňovaní a chodení okolo horúcej kaše, Vincent stále nevedel ako začať, keď mu Bourdoise zostra povedal: „Tak čo to je! Povedzte človeče, povedzte to! Vidím, že mi musíte niečo povedať. Som samé ucho.“ „Dobre,“ váhavo odpovedal Vincent, „vaši priatelia a aj ja, úbohý naničhodník, si myslíme, že by ste mohli urobiť oveľa viac dobrého, keby ste trochu ovládali svoj zápal a boli trošička zdvorilejší a keby ste nebrali ľudí tak zhurta.“ Bourdoise vybuchol. „Vy krdeľ zmoknutých sliepok!“ rozkričal sa. „Vy očipkovaná banda! Vy trasľaví zbabelci, hotoví zradiť Boha a jeho Cirkev, aby ste sa zapáchali ľuďom.“ Vincent nepovedal nič, pokľakol a prosil pokorne svojho priateľa za odpustenie, načo Bourdoise, ktorý vychladol tak rýchlo ako sa nažhaval si tiež klakol a prosil pána Vincenta o prepáčenie. Krátko na to napísal cholerický farár dvadsaťpäť stránkový otvorený list svojim priateľom : *Proti hrubosti Adriána Bourdoise.*7*

Incident nijako nepoznačil priateľské vzťahy medzi Vincentom a Bourdoisom. Zostali blízkymi priateľmi až do Bourdoisovej smrti v roku 1655. Pán Vincent mal vysokú mienku o jeho svätosti. „Nikdy som nenavštívil seminár Svätého Mikuláša,“ povedal, „ale sa cítim veľmi povzbudený. Tamojší seminaristi svietia ako slnko. A pán Bourdoise je svätý.“

Sýtiť Božie stádo

Po prekročení šesťdesiatich rokov života, väčšina ľudí, spomalená vekom, znižuje svoje tempo a vzdáva sa postupne svojich činností, šetriac si ochabnutú energiu na posledné obdobie života. Nie tak pán Vincent, ktorého práca sa v poslednej dvadsiatke rokov života rozrástla do neuveriteľných rozmerov. Ako jeden starší kňaz, neustále trpiaci bolesťami chodidiel a sužovaný opakujúcimi sa horúčkami mohol zdolávať také množstvo prác, organizujúc rôzne charitatívne a misijné aktivity doma aj v zahraničí, riadiť, udržiavať a spravovať všetky tieto diela a k tomu viesť stovky duší, je mimo pochopenia. On sám raz povedal, že sa nikdy nepodujať na nijakú prácu z vlastného rozhodnutia; ak mu bola úloha navrhnutá, uvažoval, modlil sa a čakal, kým nenadobudol istotu, že Boh si želá, aby sa na ňu podujal:

Božie riadenie sa prejavuje pomaly . . . Musíme byť vždy opatrní, aby sme nepredbiehali Božiu Prozreteľnosť . . . Znie to ako paradox, ale je to pravda, že tí, čo sú náhliví, zdržujú Božie záležitosti.

Podobne ako aj u iných svätých, ktorých pracovná výkonnosť je obdivuhodná, aj u pána Vincenta leží tajomstvo schopnosti vykonávať najrozmanitejšie aktivity v jeho duchovnom živote. Nenapísal nijakú knihu o zdokonaľovaní života alebo pojednanie o modlitbe či monografiu o pokroku v čnostiach. Náuka o týchto predmetoch sa nachádza v jeho listoch, v jeho konferenciách, ktoré dával svojim kňazom a dcéram kresťanskej lásky. Komunitám, ktoré viedol ako aj misionárom s apoštolským poslaním dával veľmi jednoduchým spôsobom usmernenia, ako si usporiadať každodenný život evanjeliovým spôsobom. Takmer každý list, ktorý napísal sa končí povzdychom „Ó Spasiteľu!“ ako keby mal Nášho Pána neustále pred očami. Základnou charakteristikou jeho vlastného intenzívneho vnútorného života bola túžba, aby sa Božia vôľa mohla uskutočňovať na zemi tak, ako sa uskutočňuje v nebi a preto človek, ktorého Boh stvoril preto, aby Ho miloval a slúžil Mu, sa má dávať Bohu k dispozícii vždy so snahou poznávať Jeho vôľu, a naplno ju uskutočňovať spôsobom, ako to chce Boh:

*Dokonalosť nespočíva v extázach, ale v správnom plnení Božej vôle. Kto je najdokonalejším človekom? Ten, ktorého vôľa je najdokonalejšie zosúladená s vôľou Božou . . . Sväté Písmo hovorí, že ten, kto lipne k Bohu sa s Ním v duchu zjednocuje, žiadam vás, primknite sa k Bohu ako ten, čo nikdy nehľadá svoju vlastnú vôľu, ale vždy Božiu, ktorého vôľa a radosť sa nachádzajú v Božej vôli . . . Ak niekto plní Božiu vôľu a starostlivo dbá, aby to robil spôsobom a s úmyslom, ako chce Boh a robí tak od začiatku plnenia úlohy, pričom si z času na čas úmysel obnovuje, nežije v prítomnosti Božej? . . . Kto je viacej v Božej prítomnosti ako človek, ktorý od rána do večera všetko koná z lásky k Bohu a tak, aby sa to Bohu páčilo?*1*

Všetok vnútorný život pána Vincenta vychádzal z týchto posledných slov. Prosil dcéry kresťanskej lásky, aby v chudobných videli Krista, aby ho videli v galejných otrokoch, v podhodených deťoch, v domoch pre chudobných. Od kňazov Misijnej spoločnosti požadoval, aby milovali Boha „ v námahe rúk a v pote tváre. “ Aby nehľadali záľubu v povýšeneckých myšlienkach, v prázdnom vonkajšku a v pekných slovách. Aby si nemysleli, že útechy v modlitbe sú dôkazom lásky k Bohu. Nie. Nie. Tým nie sú ani modlitby, vykonávané hoci aj anjelským spôsobom. Ale ísť von a pracovať pre Boha, trpieť, umŕtvovať sa, poučovať chudobných, ísť za strateným stádom, hľadať záľubu v odriekaní, potešovať chorých a ďalších nešťastných, tam, kde je veľa biedy, to je dôkaz. Nie, nie bratia moji, nerobme sami zo seba nevedomcov.“

Ako ten, čo si zobral za vzor Františka Saleského, zdôrazňoval vo všetkom zlatú strednú cestu. Varoval seminaristu, ktorý, ako sa zdalo, všetko robil s určitým napätím a snaživosťou, že aj v tom musí byť obozretnosť. *„Hoci nám Boh prikazuje, aby sme ho milovali z celej sily, z celej mysle a z celého srdca a duše, zároveň Jeho Dobrotivosť nikdy nechcela, aby sme si v svojej horlivosti poškodili alebo zruinovali zdravie Ach, to nie. . . . Boh od nás nežiada, aby sme si zachovávaním jeho prikázaní zapríčiňovali smrť. . . . Všetky čnosti ležia v šťastnom strede. Každá čnosť má dva extrémy, ktoré sú už neporiadkom. . . . Môžeme robiť príliš málo alebo bez lásky k Bohu alebo s prepiatou horlivosťou, ktorá je neprimeraná našej prirodzenosti.“* Odmietal vízie, minimálne o nich nikdy nehovoril. Nikdy nič neprorokoval, nerobil zázraky. Keď ktosi pred ním poznamenal, že jeho nepretržitá aktivita, jeho nesmierne úspechy, nie sú skrátka ničím iným iba zázrakom, obrátil rozhovor iným smerom a rozhovoril sa o rozrastaní a prácach jeho dvoch komunít, ktoré povstali len prednedávnom. „Viete,“ povedal ako keby sa osprevedľoval za vincentínov a dcéry kresťanskej lásky, „ traja, keď Pán vedie ruku, zmôžu viac ako desiat.“ Tieto slová boli ozvenou slov svätej Terézie: „ Terézia sama nie je schopná ničoho, ale Terézia a Všemohúci Boh môžu čokoľvek a kedykoľvek.“

Od roku 1640 až do konca svojho života bol pán Vincent na svojom bielom koni známou postavou v parížskych uliciach, každého na svojich nespočetných cestách za povinnosťami zdvorilo a priateľsky zdraviac. Jeho listy neobsahovali opisy mesta alebo informácie o známych alebo neznámych zaujímavostiach, ktoré sa tu nachádzali; výnimku tvorili listy, ktoré posielal z vidieka, tam sa trochu obšírnejšie vyjadroval, ale len o tom, čo sa týkalo vidiečanov a ich záležitostí. Jeho dni boli tak dokonale naplnené prácou a také množstvo listov čakalo na odpoveď, že sa v nich musel sústrediť len na to najpodstatnejšie. Madam de Motteville, de Retz a ostatní obratným spôsobom a s kopou času k dispozícii mohli pre budúce generácie písať stĺpce klebiet. On mal na mysli mnoho dôležitejšie veci. V roku 1640 bola situácia v provincii Lorraine katastrofálna. Jeden kňaz z Misijnej spoločnosti odtiaľ pánu Vincentovi napísal:

Od chvíle, ako som došiel, začal som rozdeľovať almužny. Avšak je tu také množstvo chudobných, že sa na každého nedostalo. Viac ako tristo z nich sa nachádza v strašnej núdzi a tristo ďalších sa už ani horšie mať nemôže. Oh, pane, pravdu hovorím, že sto z nich sú len kožou potiahnutými kostrami, pohľad na nich je taký strašidelný, že keby mi Boh nedal silu, neopovážil by som sa na nich

ani len pozrieť. Ich pokožka je ako žltohnedý mramor, pery majú stiahnuté, takže im vytrčajú suché a obnažené zuby, ich oči sú zamračené a vyzerajú zlostne a taký je aj ich celkový vzhľad. Slovom, sotva kto kedy také niečo strašné videl. Hrabú sa v poli a hľadajú koreničky, ktoré uvaria a jedia. . . .

Ďalší napísal:

Biedna vdova s tromi deťmi, všetci zomierajúci od hladu, stiahla z kože užovku a pokúšala sa ju upiecť, práve keď prišiel jeden náš páter. Zastavil ju a dal jej nejaké jedlo. . . . Nezdochne tu kôň a nezáleží, akú mal chorobu, aby sa naň ľudia nevrhli a nezhltili ho. Pred niekoľkými dňami jedna žena nazbierala plnú zásteru nakazeného konského mäsa a zamenila ho za skyvu chleba. . . . Dievčatá sa predávajú za chlieb. Tunajší kňaz sám seba zapriahol do voza a so svojimi farníkmi nahradil kone, ktorých tu niet.

Z Pikardie a zo Champagne prišli podobné správy:

V tridsiatich piatich dedinách, ktoré sme navštívili, sme našli skoro šesťsto osôb v strašnej biede. Takí sú úbohí, že keď vlci roztrhali kone a psov, išli a jedli to, čo po vlkoch zostalo. . . . Hlad v Saint-Quentin je taký, že ľudia jedia hlinu, trávu, kôru zo stromov, rozodrané handry zo seba. . . . a niečo, čo by sme sa ani neopovážili povedať, keby sme neboli toho svedkami, odhryzávajú si z vlastných rúk a paží a v zúfalstve umierajú. . . . *2

Iní podávajú správy o kanibalizme; o matke, ktorá zabila svoje dve deti a zjedla ich a potom v dôsledku demencie samu seba uškrtila. Pekelný rytmus vojny, hladu a moru pokračoval za posledných dvadsať rokov života pána Vincenta a to nielen v pohraničných provinciách, ale aj v hlavnom meste po prepuknutí občianskej vojny.

Celkový obnos vyzbieraných a do zničených francúzskych provincií odoslaných peňazí činil 20 000 000 v súčasnej mene. Okrem brata „Reynarda“ mal Vincent k dispozícii aj ďalších dôveryhodných kuriérov, ku ktorým patrili írsky vincentín páter Donát Crowley, ktorý prenášal peniaze do postihnutých oblastí. Páter Crowley, zvyknutý chodiť bosý po drsnom povrchu svojej rodnej vlasti, behával ako zajac po širokých francúzskych rovinách, ak mu cestu prekrížila rieka, tak ju preplával a bystro, tak ako sa tomu naučil v Írsku, sa vyhýbal ozbrojeným bandám. Jedného dňa sa dozvedel, že vojaci ulúpili dobytok niektorým chudobným ľuďom v jeho okolí, okamžite skočil na nohy a utekal za nimi. Dobehol ich neďaleko lesa a výrečne im začal rozprávať o chudobe jeho ovečiek a že ich život závisí od tých niekoľkých kravičiek, takže honci mu všetko dali nazad a páter sa triumfálne vrátil ku svojim farníkom, ženúc kravy pred sebou. Crowley je celkom bežné meno v tej časti Írska, kde prichádzajú návštevníci, aby pobozkali Blarney Stone. (Kameň výrečnosti, pozn. prekl.) Keď Donát získal dar presvedčivej argumentácie, podľa pána Vincenta „dar táravosti,“ čo je dedičné u väčšiny jeho krajanov, buďme si istí, že mohol okúzliť aj všetko vtáctvo v lese. Uchlácholenie skupiny vojakov, v ktorej mohli byť niektorí velitelia írski emigranti, ako bol aj on sám a získať od nich späť ukradnutý dobytok, nemusel byť pre neho veľký problém.

Okrem peňazí a hmotnej pomoci rôzneho druhu, vozov osiva pšenice, prikrývk, liekov a ďalších potrebných vecí, posielal Vincent do najväčších postihnutých štyroch provincií všetkých kňazov, bez ktorých sa mohol zaobísť, aby tam rozdeľovali dodávanú pomoc, aby stáli pri ľuďoch, slúžili im sväté omše a vysluhovali sviatosti. Dcéry kresťanskej lásky odchádzali s nimi ako ošetrovatelky, aj aby zakladali distribučné strediská, otvárali školy a zabezpečovali hygienickú ochranu, ktorá by zabránila šíreniu moru a iných epidémií. Brat „Reynard“, v Paríži viedol mnohé útočiská pre utečencov, ktoré zakladal a potravinami zásoboval Vincent. Niekedy pred jeho polievkovými kuchyňami stáli aj pätnásťtisícove zástupy. Starostlivo si všímal „hanblivých chudobných“, ktorí sa hanbili za biedu, do ktorej sa nevinene dostali a len neochotne si priznávali, že potrebujú pomoc. Rehoľníčky, ktorých kláštory boli zničené nachádzali prístrešie v kláštoroch vizitantiek. Nešťastní úbožiaci, príliš slabí na to, aby sa udržali na nohách a ktorým sa podarilo dovliecť sa až k bránam Paríža, nachádzali pomoc v nemocnici Bratov svätého Jána z Boha, kde ich prijímali špitálski bratia alebo v nemocnici Hôtel-Dieu, kde Panie kresťanskej lásky spolu s dcérami kresťanskej lásky zdolávali nápor pacientov v množstve dvadsaťpäťtisíc ročne.

V máji roku 1642 Francúzsko bojovalo v Tridsaťročnej vojne už sedem rokov a mier sa zdal byť v nedohľadne. Vojna mimo hraníc nezabránila vzniku domácich nepokojov. Tu a tam niekoľko stoviek sedliakov, zúfalých od hladu a zaťažených daňami a mimoriadnymi, na udržiavanie armád uloženými poplatkami, povstalo proti svojim pánom a hordám nenásytných ofícierov, ale vždy boli nemilosrdne potlačené. Vo Fontarabie, v blízkosti dnes stojaceho medzinárodného mosta Hendaye-Irun, niekdajší žiak pána Vincenta, Vojvoda de la Valette sa v boji vzdal španielskym silám, ktoré boli početne omnoho slabšie ako jeho, čo pre Francúzsko znamenalo stratu prestíže. Hovorí sa, že Valette viedol ustupujúcich s „potlačovaným smiechom v hrdle a keď sa ho spýtali, prečo sa smeje, odpovedal, že musí udržiavať dobrú náladu u svojich mužov.“ Mal byť súdený pre velezradu, ale ušiel do Anglicka. Bol odsúdený na smrť *in absentia* a obrazne popravený. Sotva sa vzrušenie z tohoto prípadu utíšilo, keď kráľov nevlastný brat, Vojvoda de Vendôme, priateľ iného niekdajšieho Vincentovho žiaka, Pierra de Gondi zosnoval sprisahanie, ktoré následne biedne stroskotalo smrťou vedúcich osôb. Posledným spiklencom proti Richelieuovi bol Cinq-Mars, „zle vychovaný syn z dobrej rodiny,“ naivný dvadsaťročný mládenec, ktorý jeden deň kráľa vedel rozosmiať a na druhý ho rozčúlil lebo Jeho Výsosť nepochopila iróniu a nevedela, ako sa brániť voči takej zábavke. Cinq-Mars prevzal štafetu, ktorú zanechali predchádzajúci spiklenci, získal na svoju stranu kráľovnú s nenapraviteľným Gastonom Orleánskym a podpísal zmluvu o spojení s nepriateľom – Španielskom. Hoci kráľ nebol zdravý a Richelieu bol na smrť chorý, obaja sa vybrali na čelo armády, aby zabrali Perpignan a pevnosť na katalánskej strane Pyrenej. V Narbonne Richelieuovi zhnisala jedna ruka a zostala paralizovaná, preto nemohol pokračovať ďalej. Odobral sa do Arles, kde ho čakali jeho zvedovia s kópiou zmluvy, podpísanou Cinq-Marsom. Okamžite bol ku kráľovi vyslaný rýchly kuriér a oblúbenec bol zatknutý. V ďalekom Kolíne zomrela Mária de Medici, ktorá bola v cudzine uchránená od krajnej núdze iba vďaka peniazom, ktoré jej poslal Richelieu lebo kardinál pociťoval voči nej akú – takú ľútosť, ale Ľudovít žiadnu. Bol synom u ktorého nebol ani náznak synovskej lásky, mužom

absolutne neschopným mať nejaké city. Stál na hradbách Perpignanu, v rukách držal hodinky, ktoré mu pripomenuli deň, kedy bude v Lyone popravený Cinq-Mars. Keď nadchádzalo poludnie, hodina popravy, čakal naň a niekoľko sekúnd pred jeho nadídením sa obrátil k tým, čo stáli okolo neho s poznámkou: „Som zvedavý, akú grimasu teraz vystrúhal mladý Cinq-Mars.“

Richelieu, s každým zabratím vesel bližšie k smrti, sa na svojom, do šarlátových závesov zahalenom luxusnom člene plavil riekami k Parížu so želaním, aby sa do hlavného mesta dostal ešte zaživa. Dožil sa adventu, svojej milovanej neteri Vojvodkyne de Aiguillon, ktorá s ním zostala až do konca. V testamente, datovanom 23. apríla 1642 zanechal „všetky peniaze, ktoré vlastnil v čase smrti, po odpočítaní ostatného dedičstva včítane toho určeného kráľovi, sa odkazujú pánu Vincentovi.“ *) Jednou z osôb, ktoré mu boli nápomocné bola vojvodkyňa „pozoruhodná žena, ktorá po Madame de Gondi a Mademoiselle Le Grass, medzi mnohými šľachtetnými ženami, ktoré sa objavili v prvej polovici storočia, najviac prispievala na diela svätého Vincenta de Paul.“

Počas predchádzajúcich desiatich rokov sa kardinál zaujímal o Utorkové konferencie a diskutoval o nich aj so samotným Vincentom. Po prvom stretnutí s ním, povedal svojej neteri, že „Ľudia mi často rozprávajú o pánu Vincentovi. Teraz som sa s ním stretol osobne a vidím, že je omnoho svätejší, než ako o ňom hovoria.“ Keď sa s ním bližšie zoznámil a keď v diecezách došlo k uprázdneniu biskupského kresla, zvykol poslať pre neho a požiadať ho o mená kňazov o ktorých si myslí, že by z nich boli dobrí biskupi. Urobil vincentínom veľkú službu, keď im zadovážil prostriedky k činnosti tak, že si mohli založiť dom v jeho rodnom meste. Vincent vo svojich listoch z decembra roku 1642 sa o kardinálovej smrti (4. XII. 1642) nezmieňuje, hoci v júni nasledujúceho roka podpísal s vojvodkyňou a s ďalšími zmluvu o založení vincentínskeho domu v Marseilles, podľa ktorej vojvodkyňa uhradí náklady a kňazi Misijnej spoločnosti sa zaväzujú každý rok neprestajne slúžiť množstvo svätých omší za odpočinutie večné pre „Monsignora veľkého kardinála Vojvodu de Richelieu.“ Vincent sa, podobne ako aj mnohí svätí tej doby, obával, že Európa je v nebezpečenstve straty viery. Videl spojenectvá a zmluvy s Nemeckom a so Švédskom ako dôsledok kardinálovej zahraničnej politiky a neprekonateľné ťažkosti pri práci na katolíckych reformách, prekážky, ktoré mohli na celé storočia ak nie navždy zablockovať cestu k náboženskej jednote. Povedala mu vojvodkyňa, aké boli posledné slová jej strýka, jeho famózna odpoveď, keď mu predložili rituálnu žiadosť, aby odpustil svojim nepriateľom: „Nemal som žiadnych nepriateľov, iba ak nepriateľov štátu.“ ? Hovoril by de Retz o poznámkach Urbana VIII. , ktorý niekedy bol pápežským nunciom vo Francúzsku: „Keby bol Boh, kardinál Richelieu by musel odpovedať na mnohé otázky. Keby nebolo Boha, určite by mal takú úspešnú kariéru?“

*) Kráľ zdedil po kardinálovi krásny palác, skvostnú zlatú oltárnu dosku, tapesérie, tri nádherné postele a najkrajší diamant; neter zdedila väčšinu jeho nehnuteľností a zámkov s ich príjmami, slávnostnú obedovú súpravu a klenoty; synovec zdedil galérie obrazov a sôch, zbierky porcelánu, neopracované drahokamy, limogeské emaily a benátske sklo; Francúzsko zdedilo knižnicu; priatelia a sluhovia dokopy zdedili vyše dvoch miliónov frankov, takže suma, ktorú napokon dostal pán Vincent, nemusela byť zvlášť vysoká.

Písali by kňazi Misijnej spoločnosti o vatrách, planúcich na vrcholcoch kopcov a oznamujúcich radosť zo smrti kardinála, ktorý francúzsky ľud vrhal do vojen a vyciaval ho vysokými daňami? Nevieme, ale poznáme Vincentov súcť s dušiami v očistci a preto si môžeme byť istí, že sa veľa modlil za muža, ktorý mu často pomáhal, aby mohol pomáhať chudobným.

Niekoľko mesiacov pred smrťou poslal Richelieu Vincentovi nejakých tisíc korún ako predplatné na založenie vlastného seminára v *Bons-Enfants*. Bude spomenuté, že kolégium pre chlapcov, ktorí pociťovali povolanie tu bolo otvorené v roku 1636, ale nebolo úspešné. Pán Vincent po dlhom uvažovaní nad celou vecou sa rozhodol, že bude lepšie mať dva semináre, jeden pre mladších a druhý pre už vzdelanejších študentov. Už existujúci „malý seminár“ bol presťahovaný do Svätého Lazara. Do „veľkého“ seminára v *Bons-Enfants* boli prijímaní starší študenti, pripravujúci sa na kňazstvo ako aj kňazi, ktorých príprava na posvätné povolanie nebola dostatočná. Tu bolo seminaristom poskytované duchovné, morálne a intelektuálne vzdelávanie a pán Vincent, vždy pohotový učiť sa od druhých, mnohokrát navštívil seminár *Saint-Sulpicius*, ktorý v tom istom čase a s tým istým cieľom otvoril jeho priateľ, pán Olier; rovnako navštevoval seminár *Saint-Nicolas*, ktorý viedol Bourdoise a seminár Oratoriánov, kde sa stretol a zhováral so svojim niekdajším zamestnávateľom a dobrodincom, pátrom Philippe-Emanuelom de Gondi.

Keď Richelieu začal telesne upadať, napísal kráľovi, aby poslal pre Mazarina. Mazarin, hoci bol kardinálom, nebol kňaz. Do Francúzska prišiel z Talianska v roku 1630 s pápežským legátom a neskôr sa stal nunciom. Teraz sa posadil do Richelieuho kresla a bol známy ako zdvorilý a jemný človek tak, ako jeho predchodca bol známy ako hrozný a drsný a každý, kto sa zaplietol do sprisahania alebo vyvolal Richelieuov hnev sa okamžite ocitol pred súdom. Teraz tí, ktorých Richelieu dal uväzniť, boli oslobodení. Saint-Cyran sa ponáhlal do Port-Royal, Bassompierre a tucet ďalších boli vyslobodení z Bastilly. Vendôme a jemu podobní odbojníci, ktorí ušli do Anglicka alebo kamkoľvek sa mohli vrátiť z exilu. Ale Mazarin, bystrý, inteligentný, neškrupulózný, pozoroval vládu veľkého kardinála dlhých dvanásť rokov a mnohému sa priučil. Hoci pri spravovaní kráľovstva akoby mal na rukách hodvábne rukavičky, ale boli to ruky muža, ktorý vedel ako si má počínať. Na jar kráľ ochorel a niekoľko týždňov ležal na smrteľnej posteli. Napriek tomu, že mal vlastného spovedníka, poslal pre pána Vincenta. Jedného dňa mu povedal: „Pán Vincent, ak vyzdraviem, rád by som poslal každého biskupa do Svätého Lazara na tri roky.“ Okrem telesných bolesti kráľ trpel výčitkami za to, že podpísal rozsudok smrti nad Cinq-Marsom a Montmorencym; trápil sa najmä kvôli Montmorencymu. Celé roky mu zneli v ušiach prosby obyvateľov Toulouse, ktorí sa v októbri roku 1632 davovo zhromaždili pod oblokmí jeho rezidencie a prevolávali „*Milost! Milost!* pre Montmorencyho!“ Nebolo ľahké zahnať jeho strach. Okrem iného žiadal od Vincenta, aby mu predložil zoznam zaslúžilých kňazov, vhodných na obsadenie voľných miest biskupov a opátov. Dal mu aj veľkú sumu peňazí, aby ich poslal kňazom Misijnej spoločnosti, účinkujúcich v zničených oblastiach. Keď kráľ odmietal jedlo, ktoré mu predpísali jeho lekári, Vincent ho presvedčil, aby sa podriadil ich požiadavkám. Na sviatok Nanebovstúpenia, 14. mája „po pobožkaní

medaily svätého Fiakra,“* Ľudovít XIII. zomrel. Vincent bol prítomný a neskôr sa vyjadril:“ Nikdy v mojom živote som nevidel nikoho zomierať kresťanskou smrťou.“ 4

Anna Rakúska, ktorej bol pán Vincent už veľmi dobre známy skrze svoje charitatívne diela, mu bola úprimne vďačná za útechu a pomoc, ktorú preukázal jej manželovi v jeho posledných hodinách. Po kráľovej smrti si zvolila Vincenta za svojho duchovného vodcu. Pri usporadúvaní svojich záležitostí Ľudovít naliehal, aby počas kráľovného regentstva bola ustanovená Štátna rada. Chcel zabezpečiť situáciu, ktorá bola veľmi podobná situácii v čase jeho rannej mladosti: kráľ ešte dieťa, ktoré malo aj mladšieho brata, pravdepodobne prerastie obľúbenca svojej matky; ovdovelá kráľovná, atraktívna, ale nie veľmi rozumná; taliansky obľúbenec, ktorý je aj kardinálom – prvým ministrom na ceste k moci; množstvo intrigánskych a zlomyseľných dvoranov, neustále mrmlúcih a pripravených na rebéliu, by sa mal možno sám prezentovať ako vodca. Jeden z prvých úkonov Štátnej rady bolo ustanovenie „ Rady svedomia,“ ktorá mala za cieľ spravovať cirkevné záležitosti. Skladala sa z biskupov, kňazov a laických osôb vysokého postavenia ako kancelár a štátny sekretár. Jej schôdzkam predsedal kardinál Mazarin. Vincent de Paul a jeho priateľ, nebojácny a otvorený biskup z Lisieux, patrili medzi členov rady z duchovenstva.

Vincentove členstvo v rade nebolo pre neho výnosným postavením, pretože bral svoje povinnosti vážne. Obyčajne bývala na jednaniach prítomná aj kráľovná a hlavným predmetom stretnutí zvyklo byť menovanie nových biskupov a opátov a otázky cirkevnej správy a reforiem. Schôdze sa konávali v jednom z kráľovských palácov a Vincent na ne prichádzal na svojom bielom koni, v obyčajnom, rokmi poznačenom odeve s opaskom na koncoch rozstrapkaným. Mazarin, ktorému bolo od začiatku jasné, že on a pán Vincent sa nepozerajú na mnohé veci rovnako, zaujal voči nemu povýšenecký a príležitostne posmievačný postoj. Raz chytil do ruky uvoľnený koniec Vincentovho opaska a ostatným povedal: „ Pozrite sem, aký neupravený chodí pán Vincent ku dvoru!“ A znova sa ušklábil teraz na jeho vyblednutú reverendu. „ Ó isteže, môj odev je starý,“ povedal Vincent so zábleskom gaskonského humoru, „ ale je čistý, vykefovaný a diery má zaplátané.“ Richelieu, autokrat až po končeky prstov a muž s výchovou a vyberaného správania, by si nikdy nedovolil takú poznámku ako Mazarin. Možno trpel skutočným alebo imaginárnym komplexom menejcennosti a potreboval sám seba upevniť a kompenzovať kvôli skromným podmienkam z ktorých vyšiel pohrdaním tými, u ktorých nečakal odvetu a ani sa ich nemusel báť. Jeho poznámka na Vincentovu adresu podnietila princa de Condé, ktorý bol tiež prítomný, aby povedal: „ Pán Vincent, podťe sem a sadnite si vedľa mňa.“ „Vaša Výsosť, už aj to je pre mňa vyznamenanie, že dovoľíte, aby som ja, syn chudobného chovateľa ošípaných, bol v jednej miestnosti s vami,“ protestoval

Svätý Fiaker, írsky svätý sedemnásteho storočia, ktorý žil v Paríži, je patrón záhradníkov, kvetinárov, debnárov, zlievačov bronzu, medikováčov, ihlárov, pletiarov, hrnčiarov a taxikárov. Je ochrancom polí a záhradného ovocia, pomáha proti bolestiam hlavy, brucha, tumorom a ďalším chorobám. Jeho symbolom je rýľ a kôš zeleniny. (Názov fiaker pochádza z prostredia parížskych drožkárov, ktorí mali hlavné stanovište pri kostole svätého Fiakra.)

Vincent a tento protest Condé zastavil latinským citátom, ktorým podpichol Mazarina a prejavil úctu Vincentovi: „Šľachetnosť muža spočíva v jeho čnostiach. Nie je to ani od dneška ani od včerajška, čo poznáme vašu statočnosť.“

Mazarinove poznámky v jeho denníku poukazujú na to, ako mu záležalo nemať pána Vincenta ani v Rade, ani v blízkosti kráľovnej:

Pán Vincent chce povýšiť pátra de Gondi . . . De Gondi, Lambert a Vincent de Paul sú proti mne.

Niektoré osoby, ktoré predstierajú, že majú radi kráľovnú, prijal pán Vincent a povedali mu, že kráľovná svojim flirtovaním si kompromituje povest'

Rada svedomia nesmie nejaký čas zasadať.

De Noyers je tu, očividne plný veľkých plánov a pod kepienkou poradenstva Jej Majestátu ohľadom stavebných projektov jej podáva ďalšie dôležité informácie. Nárokuje si podporovať kráľovninu domácnosť, jezuitov, kláštory, nábožných a samozrejme pána Vincenta.

Partia okolo Madame de Maignelay s Lambertom a spol. hovorí, že pán Vincent je kanál, cez ktorý sa všetko dostane do kráľovniných uší.

Znova si poznačil, že Panie kresťanskej lásky pravidelne navštevujú dvor; výšku podpory, ktorú kráľovná udelila charitatívnym dielam pána Vincenta, že kráľovná sa počas Veľkého pôstu postila, radšej poslúchajúc pána Vincenta ako dvorných lekárov, ktorí na ňu naliehali, aby sa dala dišpenzovať. Vo februári roku 1644 jeden dvoran písal svojmu priateľovi:

Hovorí, že sa pán Vincent zanedlho dostane do nemilosti. Niektorí hovoria, že bol poslaný do vyhnanstva v Troyes, pretože sa snažil strhnúť na seba vplyv v Rade svedomia. . . . B. povedal jedného dňa kráľovnej, že sa práve vracia od kardinála Mazarina a že nikdy nevidel kardinála v horšej nálade. Keď sa ho kráľovná spýtala prečo, odpovedal jej, že Mazarinove svedomie sa nezhoduje so svedomím pána Vincenta.

O mesiac neskôr ten istý dvoran informuje, že Vincentov kandidát na biskupa v Narbonne, kňaz z Olierovho seminára Svätého Sulpícia bol Radou schválený napriek Mazarinovej snahe presadiť na tento stolec svetáckeho de la Rivière. „Pán Vincent, koniec koncov nie je taký bezmocný,“ konštatoval.

Fámy, že Vincent bol z dvora a z Paríža odstránený, došli až do Ríma a jeden vincentín napísal do Svätého Lazara, aby zistil, či tieto správy zakladajú na pravde. Vincent odpísal, že je pravdou, že tu boli známky toho, že mu nebude dovolené zotrvať v Rade. „Beda, Boh dopustil pre moje hriechy, aby som pokračoval.“ Avšak človek taký mazaný ako Mazarin, našiel spôsob, aby si presadil svoje. Zasadania Rady boli zriedkakedy zvolávané a aj to v nepravidelných intervaloch a v čase, keď bolo isté, že tí, čo podporujú

nominácie predložené Vincentom, nebudú prítomní. V roku 1652 obdržal Vincent od kardinála oznámenie, že už nie je členom Rady svedomia.*5

Súboje boli jedným z neporiadkov, ktoré boli Radou zavrhnuté. Počas posledných šiestich rokoch vlády Henricha IV. prišlo v dueloch o život osemtisíc francúzskych šľachticov. Richelieu ich zakázal, ale teraz sa znova objavili. V roku 1640 bolo vo farnosti Svätého Sulpícia v jednom týždni v súbojoch zabitých sedemnást' mužov. Mnohé z dám kresťanskej lásky ovdoveli už v časných rokoch manželstva v dôsledku súbojov a nepochybne aj to povzbudzovalo Vincenta v jeho úsilí dosiahnuť zákaz tohoto zvyku. Čím Rade najviac poslužil bolo, a preto ho Mazarin nemohol vystáť, že pevne stál na svojich zásadách v otázke benefícií. Jeho požiadavky, aby biskupi a rehoľní predstavení vyhovovali vyšším štandardom, než aké boli bežné v tej dobe, vyzerali ako neuskutočniteľné. V jednom prípade, keď usilovne odporoval vymenovaniu za biskupa muža hanebného života a protežovaného Mazarinom, kardinál sa pokúsil dosiahnuť menovanie podvodným spôsobom. Vincent preto vyzval Radu, aby jej pochybné rozhodnutie bolo znova preskúmané. Zároveň navštívil kandidátovho otca, dôležitého štátneho úradníka a upozornil ho na nebezpečenstvo, ktoré hrozí jeho synovi ako aj dušiam v diecéze, ktorú jeho syn chcel vládnuť, ak sa menovanie uskutoční. Úradník sa odvolával na svoj vlastný vysoký vek, na to, že má mnoho detí a že žiadne z nich nie je zatiaľ zabezpečené, na straty, ktoré utrpel počas vojen, ktoré mu zapríčili omnoho väčšiu chudobu, akú mal predtým. Vincent bol skalopevný. Lepšie, keď jednej rodine chýbajú hmotné dobrá, ako keby malo tisíce rodín duchovne zahynúť preto lebo nemajú dobrého biskupa. Napriek všetkému jeho námahe v tomto prípade zvíťazil Mazarin a vymenovanie sa uskutočnilo.

V roku 1644 hospodárstvo v Orsigny, ktoré dodávalo väčšinu potrieb vincentínskym komunitám, bolo vymáhané dedičmi tých, ktorí ho dali Regulárnym kanonikom, predchodcom vincentínov vo Svätom Lazare. Prípad sa dostal pred súd a Vincent prehral. Tento výsledok ho netrápil. „Všetko, čo Boh robí, robí dobre,“ povedal spolubratom vo Svätom Lazare. „Uvidíte, že sa to stalo pre naše dobro. Je to veľká strata, ale Boh nám pošle niečo iné.“ O niekoľko rokov po svätcovej smrti hospodárstvo v Orsigny im bolo navrátené aj s ďalším hodnotným majetkom, pripojeným k nemu. Krátko po súdnom procese jeden vplyvný človek, ktorý chcel benefície pre svojho syna vzal Vincenta stranou a povedal mu, že mu dá naspäť Orsigny a ďalšie výnosy o ktoré Svätý Lazar prišiel, ak podporí menovanie jeho syna. Hoci to bolo práve v čase, keď Vincent stravoval od dvochtisíc do trochtisíc chudobných denne a potreboval akúkoľvek podporu, odpovedal: „Poznám svoje povinnosti. Keby som mal stratiť hoci aj všetko, vždy sa zachovám podľa toho, o čom si myslím, že je správne. Vincentíni sa nemajú čo báť chudoby; strachoval by som sa o nich, keby som videl, že sa obklopujú pozemskými vecami.“

Vylúčený z Rady, Vincent pokračoval v práci na cirkevnej i spoločenskej reforme tak ako mohol. Jeho charitatívne diela, ktoré začínali ako malé súkromné aktivity sa rozšírili na všetky štyri strany Francúzska. Biskupi, ktorí si vykonali duchovné cvičenia vo Svätom Lazare alebo ktorí sa dostali pod vplyv pána Vincenta, zavádzali vo svojich diecézach náboženské pravidlá, morálku, vzdelanosť a

charitatívnu činnosť a to všetko začalo prinášať dôveryhodné výsledky. Misie sa vrátili na vidiek a to postupne tam, - kde ich práci neprekážala vojna a hladomor – poznanie a praktikovanie viery. Avšak Francúzsko nebolo pre pána Vincenta, pre jeho milosrdnú lásku a zápal, dosť veľké. Hranice jeho vlasti museli byť prekročené.

Jedného dňa Veľkého pôstu v roku 1644, navštívil dvor Anny Rakúskej jezuitský misionár z Kanady. Príbeh Izáka Jogues bol už celkom dobre známy. Rodom z Orléans odišiel v roku 1638 do Nového Francúzska a postupoval po rieke Svätého Vavrinca ku kmeňom Hurónov a potom do francúzskej osady v Quebecu. Prepadli ho bandy irokézskych bojovníkov, vytrhali mu nechty na rukách, vlasy a niektoré prsty mu v kĺboch odhryzli. V tom istom dni, keď nebohý kráľ Ľudovít bol v Paríži účastný na slávení sviatku Nanebovzatia, konanom s veľkou vrúcnosťou, páter Jogues a jeho spoločníci boli svojimi väzňami mlátení kyjakmi a bičovaní trnistými konármi. Po ukrutnom väznení páter napokon ušiel, dostal sa do holandskej osady a bol prepašovaný do Európy hugenotským kapitánom na nizozemskej obchodnej lodi. Keď vrátnik jezuitského domu v Rennes jedného januárového rána v roku 1644 otvoril bránu, videl zjavenie v handrách a špinavými cármi obviazané pahýle prstov, oznámil rektorovi: „Je tu žobrák a hovorí, že sa volá Izák Jogues, páter, ktorého Irokézi minulého roka zajali a zabili.“ Naozaj, Lazar vstal z mŕtvych.

Páter Jogues sa vracal nazad ku svojej misii a mučeníctvu, ale pred odchodom navštívil Paríž. Kráľovná ho chcela vidieť. „Čítali sme romány,“ povedala, „vediac, že sa jedná iba o fikciu. Tu je dobrodružstvo, ktoré by žiaden spisovateľ nevymyslel.“ Keď podišiel k nej, ako len mohol skrýval svoje zmrzačené ruky, ale vnučka Filipa II. a pravnučka cisára Karola učinila gesto hodné najväčšieho z Habsburgovcov. Zostúpila z trónu a so slzami v očiach pobožkala znetvorené prsty. Bola jedna z tých, čo písali pápežovi, aby udelil pátrovi Joguesovi zvláštne dovolenie slúžiť sväte omše napriek tomu, že má zdeformované ruky. Odpoveď prišla: „Samozrejme. Bolo by nespravodlivé odoprieť mučeníkovi pre Krista šťastie mať účasť na Svätom Tele a Krvi tohože Ježiša Krista.“

Vincent de Paul sa práve zaoberal pravidlami, ktoré v provizórnej podobe písal pre svojich vlastných kňazov, pravidlá sa dosť zakladali na pravidlách jezuitských. Mal veľký obdiv pre Ignáca z Loyoly a často citoval jeho výroky a rozprával o ňom anekdoty. Mohol sa stretnúť s pátrom Jogues prostredníctvom kráľovnej alebo skrze jeho jezuitských priateľov v Paríži. V tom čase už jeho vincentíni pracovali v Taliansku. Onedlho potom, ako sa jedna z dám kresťanskej lásky, stala poľskou kráľovnou Máriou-Lujzou, poslal do Varšavy kňazov zo Svätého Lazara a dcéry kresťanskej lásky. Pretože videl mučeníka z pohanskej krajiny, myšlienky na územia, kde sa rodili mučeníci, na kraje, kde sa evanjelium nikdy nehlásalo a na všetky tie národy, ktorých viera bola utápaná v krvi, boli neustále v jeho mysli.

O rok neskôr, ako páter Jogues navštívil francúzsky dvor, Posvätná kongregácia *de Propaganda fide* v Ríme požiadala Vincenta, aby poslal misionárov do Írska. Už niekoľko Írov vo svojej kongregácii mal a tak koncom roka 1646 piati Íri, traja Francúzi a jeden Angličan vyrazili z Nantes a Írsko po búrlivej plavbe

dosiahli začiatkom nového roka. Polovica skupiny odišla k arcibiskupovi do Cashel a polovica do Limericku. V Írsku bol čas nádeje. Pápežský nuncius Rinuccini prišiel do tejto utlačanej krajiny v roku 1645 a priniesol peniaze od pápeža a Mazarina. V lete roku 1646 vodca írskych síl, Owen Roe O’Neil obkolesil anglicko-škótsku armádu pri Benburb. Kráľ Karol Anglický bol vo svojej poslednej bitke proti Cromwellovým Roundheads (Cromwelloví stúpenci tzv. poslanci nosili nakrátko ostrihané vlasy a boli posmešne nazývaní Roundheads—gul’até hlavy, pozn.prekl.) porazený a Škótmami uväznený. V pochmúrnom februári, keď vincentíni oboznamovali dvoch írskych biskupov so svojim príchodom, z Londýna sa ku škótskym hraniciam terigalo tridsaťšesť vozov zlatých mincí, čo bola cena za Stuartovu hlavu, hlavu anglického kráľa, ktorý padol do rúk svojich nepriateľov. Do augusta roku 1648 vincentíni pracovali v oblastiach Limericku a Tipperary. Potom sa francúzski bratia vrátili do Paríža a pre Vincenta niesli listy od dvoch írskych biskupov, v diecézach ktorých pracovali. Všetci pátri írskoho pôvodu zostali v Írsku s výnimkou pátra Dermota Duggana, ktorého Vincent chcel mať nazad, aby pripravoval misionárov pre Hebridy.

Listy od írskych biskupov mohli Vincenta potešiť. Biskup Dwyer z Limericku mu zo srdca d’akoval a ubezpečoval ho, že pátri vykonali veľa dobra. Svojim príkladom a dobrým usmerňovaním katolíckej šľachty sa skutočne niektorí z nej stali „ príkladom čnosti a zbožnosti, aká tu pred ich príchodom nebola.“ Politické problémy a vojská síce dosť prekážali misionárom v práci, ale napriek tomu počas misií v Limericku pristúpilo ku svätému prijímaniu nie menej ako dvadsaťtisíc veriacich. Opilstvo, kliatby, cudzoložstvá a ďalšie neporiadky sa vytratili. „ Skutočne, celková tvár mesta sa zmenila. Naša katedrála bola zakaždým plná, keď pátri kázali, vyučovali alebo konali iné misijné podujatia . . . Ja sám som vašim synom zaviazaný za spásu svojej duše otče a prosím, aby ste im napísali niekoľko povzbudivých slov.“ Arcibiskup z Cashel, Tomáš Walsh písal v podobnom tóne. Obaja títo biskupi neskôr odišli do exilu a biskup Walsh nejaký čas strávil vo väzení.

V januári roku 1649 anglickému kráľovi sťali hlavu a v septembri v tom istom roku Oliver Cromwell prišiel do Írska a jeho armáda všade zanechávala krv a hrôzu. Cromwell vyhlásil: „ Nebudem sa nikomu starať do svedomia, ale sloboda slúžiť omše . . . nebude dovolená.“ Limerick a Tipperary neboli ušetrené a starosta Limericku, ktorý pred rokom viedol obyvateľov k misiám, ktoré dávali vincentíni a ktorý vložil kľúče od mesta do rúk sochy Panny Márie bol popravený spolu s ďalšími troma radnými. Práve Limerick dal pánu Vincentovi jeho prvého mučeníka, ktorým bol brat Thady Lee, zmasakrovaný pred očami svojej matky. Cromwelliáni mu odsekli ruky a nohy a na kašu mu rozdrvili hlavu. Pán Vincent sám uviedol tieto detaily v poznámke listu, zaslanom jednému pátrovi do Poľska:

Práve sme dostali správy od našich drahých spolubratov v Írsku. Boli sme si istí, že sú medzi tými, ktorých Angličania zabili, keď obsadili Limerick, ale vďaka Bohu, ktorý ich vyslobodil z ich rúk. Je isté, čo sa týka pátra Barryho, že prišiel do Nantes a tu ho už očakávame. Dúfame tiež, že páter Brin (Bryan) unikol, ale nie sme si v tom istí. Opustili Limerick spolu so skupinou piatich či šiestich zhromaždených kňazov a rehol’níkov, všetci preoblečení a zamiešaní medzi mestských vojakov,

ktorí odišli z mesta v deň, keď bolo obsadené nepriteľom. Naši bratia prežili noc v príprave na smrť, pretože duchovným osobám nebola udeľovaná milosť, ale Boh nedovolil, aby boli spoznaní kto sú. Po opustení Livericku sa nie bez veľkého žiaľu rozdelili a dali sa rôznymi cestami. Domnievali sa, že tak to bude najlepšie a ak by jeden z nich zahynul, ostatní by sa mohli zachrániť.

Páter Brin sa dal cestou vedúcou do jeho rodiska a zobral so sebou generálneho vikára z Cashel, ktorý bol ich dobrým priateľom, zakiaľ páter Barry zamieril do hôr, ktoré nazval.* Mal šťastie stretnúť dobročinnú dámu, ktorá mu poskytla strechu nad hlavou na dva mesiace, kedy našťastie priplávala loď z Francúzska. Nastúpil na jej palubu, ale o pátrovi nemal nijaké správy. Myslí si, že pre neho bude ťažké vrátiť sa do Francúzska, pretože Angličania sú na mori a aj v jeho (pátra Bryana) rodisku, preto potrebuje mnoho modlitieb. *6

Páter Bryan sa napokon dostal nazad a Vojvodkyňa de Aiguillon uhradila časť jeho výdavkov. Tretí vincentín zostal v Írsku, bol jedným z niekoľkých kňazov, ktorí žili a zomreli v ilegalite a ktorí si zaslúžia uznanie. Páter Duggan, páter White a ďalší medzitým odišli cez Holandsko na Hebridy. Compton Mackenzie v knihe *Katolicizmus a Škótsko* píše:

Práce pátra Duggana pri upevňovaní viery na vonkajších Ostrovoch trvali päť rokov a na ich konci boli obyvatelia od Benbecula po Barra Head pod Božou ochranou bezpeční pred najpodlejším ľudským konaním Odpoveď svätého Vincenta na výzvu Propagandy oprávňuje, aby bol nazývaný apoštolom Hebríd.

Škót, páter Lumdsen účinkoval na svojej rodnej Vysočine a neskôr prešiel na vzdialené Orkneyské Ostrovy. Páter White, pochádzajúci z Limericku bol zatknutý na zámku Markíza z Huntly a držaný v Aberdeen. Vincent bol v dileme. Keby napísal a žiadal by jeho prepustenie, bolo by to to isté, ako keby rovno povedal, že páter White je kňaz. Okrem toho bol upovedomený, že politické vzťahy medzi Francúzskom a Anglickom sú v danej chvíli „zapletené.“ Rozhodol sa čakať a modliť sa, spôsob, ktorý sa mu ako vždy osvedčil lebo priniesol dobré výsledky, pretože páter bol o šesť mesiacov prepustený. Misionári na ostrovoch museli znášať tvrdé podmienky, denne mali iba jedno jedlo a to krajíček z jačmenného alebo ovseného chleba so syrom alebo soleným maslom. Museli prekonávať veľké vzdialenosti „štyri alebo päť leagues po veľmi zlých cestách,“ často v snehu a v daždi, aby odslúžili svätú omšu.

Niekedy sme kráčali celé dni bez jedla, najmä v rozľahlej a vrchovitej krajine, kde nik nežil a kde nebolo možné nič dostať. Čo sa týka mäsa, sotva sme ho kedy jedli. Predsa len ho bolo možné dostať na niektorých miestach ďaleko od mora v boháčskych domoch. Je však také zlé a podávané takým nečistotným spôsobom, že sa nám búria žalúdky. Hodia ho na podlahu, kde je trocha slamy, ktorá slúži ako stôl, stolička, obrus, hrniec a taniere. Kúpiť si kúsok pre seba, aby

* Pravdepodobne sa jedná o Knockmealdown Mountains alebo o Galtees, názvy napísané gaelickým písmom sedemnásteho storočia mohli byť nezrozumiteľné parížskym vzdelancom, ktorí boli erudovanejší ako pán Vincent.

sme si ho pripravili na francúzsky spôsob nie je možné, pretože na ostrovoch nie sú mäsiarstvá a nikto nepredáva po častiach. Mohli by sme si kúpiť len celú ovcu alebo býčka. . . .

Tí, čo tu budú poslaní by mali dobre ovládať jazyk, vedieť dobre znášať hlad, smäd a spanie na zemi.

Väčšine z týchto pátrov sa podarilo prežiť tak, že striedali pobyt medzi Škótskou Vysočinou a ostrovmi dovtedy, pokiaľ jeden za druhým na svojich odlahľých postoch nepozomierali. Páter White, ktorého prievozníci mali radi, bol posledný, ktorý slúžil katolíkom na Vysočine a na ostrovoch až do poslednej rozlúčky:

*Na západ smerom k moriam
Chladnejším ako Hebridy
Musím ísť
Kde kotví flotila hviezd a svetlom žiaria
Ich mladí hviezdni kapitáni.*

Predtým ako Ľudovít XIII. zomrel, požiadal Vincenta, aby poslal kňazov k službe kresťanským zajatcom v Berbersku a dal mu na tento účel desaťtisíc *livres*. Vojvodkyňa de Aiguillon potom, ako zrealizovala vincentínsku fundáciu v Marseilles, niekoľko mesiacov po smrti svojho strýka dohodla, aby pátri postupne išli do Berberska a tam pomáhali kresťanským otrokom tak, ako sa dá. Pán Vincent nikdy nezabudol na svoje vlastné skúsenosti počas dvojročného zajatia v tuniskom otroctve. Mal šťastie, že väčšinu času mal ľudského a láskavého pána od ktorého sa mnohému naučil a po zbytok zajatia jeho pánom bol krajan, ktorý nebol ani nespravodlivý ani ukrutný. Prakticky celé severné africké pobrežie bolo v rukách Turkov. Francúzski konzuli v Tunise a v Alžírsku zastupovali väčšinu európskych krajín a vystupovali ako veľvyslanci u sultána v Konštantínopoli. Piráti na Stredozemnom mori boli neustále rovnako aktívni ako v roku 1604, keď Vincent padol do ich rúk. Lode boli narážané, južné pobrežia Európy prepadávané, zajatci odvážaní a predávaní na trhoch v Alžíri a Tunise, najviac na tom profitovali dejovia týchto miest. V roku 1645 Vincent poslal pátra Guerina ako kaplána ku francúzskemu konzulovi do Tunisu. Mal to najpríjemnejšie chovanie a dej mu dovolil navštevovať otrokov, rozprávať sa s nimi a robiť čo mohol, aby im uľahčil život. Neskôr im slúžil omše a spovedával ich. Jeho činnosť sa tak dobre ujala, že Vincent poslal k nemu asistenta, mladého vincentína Jeana Le Vachera, ktorý mal podobné šarmantné správanie a organizačný talent.

Vo Svätom Lazare Vincent, vynikajúci organizátor, uviedol do činnosti súkromnú, bezplatnú poštovú službu medzi otrokmi – v Afrike ich bolob viac ako tridsaťtisíc a ich rodinami. Ľudia z ktorejkoľvek časti Francúzska, kde pôsobili vincentíni mohli písať alebo posilať peniaze svojim príbuzným, odovzdávajúc ich kňazom Misijnej spoločnosti. Kňaz poslal ich zásielky do Svätého Lazara, kde Vincent osobne dozeral na ich triedenie a adresy. Poštový vak bol doručený do Marseilles, kde banková spoločnosť zariadila, aby sa peniaze a listy dostali ku svojim adresátom v Alžíri a Tunise a k nešťastníkom na galejách, ktoré mali svoje základne v Stredozemných prístavoch. Niektoré poštové zoznamy sa dodnes zachovali a ukazujú, ako Vincent organizoval vykúpenie niekoľkých väzňov;

naozaj, denne prichádzali príbehy tých najbolestnejších prípadov a pátrom bolo ťažko rozhodovať, ktorý otrok znáša najťažšie podmienky a preto ho treba čím skorej vykúpiť. Počas pätnástich rokov, čo zhromažďoval peniaze na výkupné mu prešlo rukami milión a štvrt' *livres* a vykúpil asi tisícdvesto zajatcov.

Ale čo to bolo tisícdvesto? Jeden z dvadsiatich piatich! Pán Vincent, jeho chorá noha, ktorá mu spôsobovala trocha viac ťažkostí, jeho horúčka a jeho každým rokom častejšie opakované veľké bolesti hlavy, vzdychanie nad listami, prichádzajúcimi z Alžíru a Tunisu. „Ako si želám, aby som bol tam, kde ste vy,“ napísal jednému zo svojich kňazov. Jean Le Vacher bol človekom podľa jeho vlastného srdca a keď superior v Marseilles sa pokúšal zdržať jeho odchod do Berberska poukázaním na jeho mladý vek, Vincent napísal: „Ak je príliš slabý na to, aby prišiel na loď, tak ho tam doneste. A ak počas plavby bude morský vzduch pre neho príliš silný, prečo by mal byť prehodený cez palubu.“ *

Vojvodkyňa de Aiguillon v niektorých spôsoboch veľmi podobná svojmu strýkovi sa domnievala, že politika z pohľadu do budúcnosti je jediný spôsob, ako ukončiť hrôzu, čakajúcu francúzskych otrokov v Severnej Afrike. Ak Stredozemné more bude vyčistené od pirátov, tým sa preruší prísun budúcich otrokov. Keď bude more bezpečné, mohli by byť do Alžíra a Tunisu vyslané vojenské sily a bombardovaním sa ich zmocniť. Tieto územia by potom buď padli do rúk Francúzska alebo vyjednávaním s dejmi by mohlo byť oslobodené veľké množstvo kresťanských zajatcov. Pán Vincent, obvykle mierumilovný súhlasil so všetkými návrhmi a povzbudzoval tú dobrú dámu, keď započala s vyjednávaním u Vojvodu de Beaufort v nádeji, že on povedie výpravu. Ale Vojvoda de Beaufort stratil odvalu a Vincent jedného dňa v Mazarinových sieňach sám našiel vodcu v osobe kapitána s dobrým menom Paul. Bol generál-poručíkom v ráde Maltézskych rytierov a do tohoto postavenia sa vyšplhal pomocou zásluh a statočnosti počas dobrodružnej kariéry väčšinou u francúzskeho námorníctva. Vincent, ktorý mal vtedy okolo sedemdesiatpäť rokov, neprestal uvažovať o tomto podujatí. Otroci zomierali denne a vhodní kapitáni chýbali. Okamžite, ako dojednal zmluvu, podpísanú mladým Ľudovítom XIV. a Mazarinom a získal tridsaťtisíc *livres*, peniaze poslal do Marseilles, zvolal Panie kresťanskej lásky a kráľovnú na poradu ohľadom tejto záležitosti a písal list za listom. Pátri v Marseilles rozhodli, že kapitán Paul dostane zaplatené, až keď vyslobodí väzňov, skôr nie. Hoci mali na tento cieľ tridsaťtisíc *livres*, dali mu dvadsaťtisíc, aby mohol vyjednávať a prípadne sa presúvať z pobrežia na pobrežie. Tomuto podujatiu venoval Vincent pozornosť až do konca života. Bolo dobre, že zomrel skôr, ako kapitán s eskadrami vyplával plniť túto akciu, lebo sa skončila úplným fiaskom. *7

Od roku 1644 zvykol pán Vincent pripomínať svojim kňazom, že ich pôsobisko „je na všetkých obývaných častiach zeme.“ Zvažoval poslať misionárov do Quebecu, do Indies, do Indočíny, do Perzie. Nedostatok prostriedkov a

* Vincent de Paul sa nemýlil v hodnotení kvalít Jeana Le Vachera. V roku 1683, keď odmietol „nosiť turban,“ znak odpadnutia, Le Vacher bol priviazaný k ústiu hlavne kanóna a Turkami vystrelený do Stredozemného mora.

nedostatok vhodného personálu mu nedovoľovali uskutočniť jeho túžbu založiť na týchto miestach domy. Nakoniec na žiadosť *Propagandy viery* poslal misionárov na francúzsky ostrov Madagaskar. Tamojší domorodci praktizovali náboženstvo skombinované z judaizmu, mohamedanizmu a satanizmu. Kľaňali sa aj svojim predkom, v počte žien sa riadili podľa Mohameda a obrezávali sa ako židia. Prvý vincentín, ktorý tam odišiel bol muž s veľkým srdcom menom Nacquart a našiel tam domorodcov poddajných a príjemných s mentalitou detí. Naopak, francúzski kolonisti boli chamtiví a zhýralí. Situácia sa prakticky podobala tej, akú svätý František Xaverský našiel v portugalskej kolónii Goa sto rokov predtým. Len čo sa podujal na mnoho vecí a podrobne napísal Vincentovi do Paríža o nedostatku kňazov, sestričiek, bratov a financií na kostoly, školy, nemocnicu a seminár, Nacquart ochorel a zomrel. Ďalší vykonali dlhú a namáhavú cestu, aby nastúpili na jeho miesto, ale vyzeralo to, ako keby sa diabli na Madagaskare uctievaní, snažili tamojšiu misiu zničiť. Búrky, stroskotania, podnebie a rada nešťastí, ktoré postihli vincentínov na ostrove podnietili niekoľko opatrných duší vo Svätom Lazare k reptaniu, že boli utrpené veľké straty a nič sa nedosiahlo.

Z obavy, že po jeho smrti môžu byť niektorí v pokušení odmietnuť túto prvú misiu k pohanom, Vincent o tom prehovoril komunite na jednej zo svojich posledných konferencií:

Niektorí z našich otcov možno vravia, aby sme skončili s Madagaskarom. Budú prehovárať, aby tam už nikto nikoho neposielal. Avšak toto je reč z tela a krvi, nie z duše. Čože! Necháme tam nášho dobrého pána B. samého, aby udržal pevnosť? . . . Boh vyviedol z Egypta šesťtisíc mužov, nepočítajúc ženy a deti a priviedol ich do zaslúbenej zeme. A z tohoto veľkého množstva len dvaja, dokonca ani vodca Mojžiš, vstúpili do zaslúbenej krajiny. Boh pozval našich bratov do tejto krajiny a niektorí zomreli už počas cesty a iní práve vtedy, keď dosiahli pevninu.

*Budeme takí slabí, že opustíme Pánovu vinicu do ktorej nás volá, jednoducho len preto, že piati alebo šiesti zomreli? Pýtam sa vás, čo by to bola za armáda, ktorá keby stratila jedného alebo dvoch alebo dokonca päťtisíc—ako sa rozpráva, že toľkí nedávno padli v obklúčení v Normandii—okamžite kapitulovala? Pekná armáda naozaj, armáda zajko-bojko, spanikárení vojaci . . . Čo sme to za chásku, keď teraz kvôli niekoľkým úmrtiam zanecháme Božie dielo! Tlupa zbabelcov, nábožní, ale oddaní len telu a krvi. . . .**⁸

Všetci jeho pritelia boli mŕtvi. Matka de Chantal a páter Condren zomreli v roku 1641. Viacerí vincentíni ako aj viaceré dcéry kerst'anskej lásky pomreli počas rôznych epidémií. Saint Cyran nasledoval kráľa a Richelieua. Markíza de Maignelay už viac nenavštevovala väznice. Len Matka Angelika bola v Port-Royal stále aktívna. Keď bola v roku 1653 uverejnená bula, zavrhujúca Päť jansenistických viet, Vincent si s ňou prišiel pohovoriť. Neprišiel, aby jej prejavil sympatie, neprišiel ani preto, aby jasal nad rozhodnutím, ktoré postihlo jej hnutie, ale jednoducho prišiel na zdvorilostnú návštevu sestry, ktorá tak láskyplne podporovala jeho diela a uplatňovala svoj vplyv vo veci reformy. Opätovne sa obracal na významných jansenistov, „schopné osoby,“ a v tichosti ich žiadal, aby sa podriadili požiadavkám Svätej Stolice. Keby bol býval žil dlhšie, mohol by zosilniť svoje výzvy poukázaním na nasledovníkov Saint-Cyrana a Arnaulda, ktorí si uznali chyby. Nie mnoho rokov po Vincentovej smrti,

Thomassin, povestný kazateľ sa verejne podriadil a do toho veľkoryso zahrnul všetkých, ktorí sa na základe jeho výrečnosti pridali k jansenizmu.

Po rozlúčke s Matkou Angelikou, keď obrátil svojho koňa smerom od Port-Royalu a vône ruží pána Jenkinsa, mal Vincent o čom rozmýšľať. Kazateľ, ktorý povedal, že „sestry v Port-Royal sú také čisté ako anjeli a také pyšné ako démoni,“ nemal v sebe lásky. Pán Vincent odmietal také zraňujúce slová. Pomaly klusal po nábrežných hrádzach na ľavom brehu a cez Pont Neuf, minul palác, v ktorom už nikdy nebude počuť kroky kardinála Richelieu, nikdy už v ňom nezašustí hodváb jeho odevu. Vincent de Paul hľbal o Port-Royal, o mŕtvom kardinálovi, o Paríži, o svojich misijných kňazoch, rozoslanými na sever, juh, východ a západ, o živote, ktorý tonul rýchlejšie ako Seina v čase povodní. „Ó Spasiteľu! „ povzdychol. „Kiež by sme poznali Božiu vôľu a plnili ju. Kiež by sme všetko robili tak, aby sme sa ľúbili Bohu. Kiež by sme vo všetkom zachovávali správny spôsob—zlatú strednú cestu—vo všetkých veciach, nevynímajúc čnosti.“

Kapitola trinásta

K o n i e c j e l á s k a

Po sérii víťazstiev dosiahnutých francúzskymi generálmi sa v roku 1648 Tridsaťročná vojna skončila. Bezprostredne na to v Paríži vypukla občianska vojna, známa ako Fronda. Dňa 26. augusta, keď sa kráľovná regentka, Anna Rakúska v spoločnosti Mazarina a dvora zúčastnila v Notre Dame na d'akovnej svätej omši, v meste vytryskla vzburá veľkého rozsahu. Priateľ pána Vincenta, Jean-François Paul de Gondi, vtedy parížsky pomocný biskup bol, ako ináč, uprostred davu. Vybehol von z katedrály tak ako bol, v plnom pontifikálnom ustrojení, ľudia ho zdvihli a niesli vysoko na pleciach; vďaka mesiacom, počas ktorých sprevádzal svoju dobrú tetu na jej návštevách ku chudobným, bol schopný niektorých z nich pozdraviť a osloviť po mene. V priebehu niekoľkých hodín boli barikády nastavané po celom meste. V tú noc horeli na hrádzach vatry, obyvatelia sedeli vôkol nich vykrikujúc vulgárne *Mazarinades* o kráľovnej a kardinálovi. „Ľudia od vody,“ všetci tí, ktorým rieka zabezpečovala živobytie, pochodovali pred Palais-Royal, hadzali po kráľovninej švajčiarskej garde blato, kamene a odpadky. Monsieur pomocný biskup, „zavinutý do španielskeho plášt'a poletoval od skupiny ku skupine.“ Avšak vo vnútri paláca to žiadna komédia nebola. Kráľovná Anna so svojimi španielskymi predstavami o rešpekte patriacom kráľovnej bola pobúrená, jej habsburská krv v nej vrela, odmietla vyjednávať s vodcami vzbury alebo si vypočuť dôvody či rady svojich dám, veliteľov z ochranky, štátnych predstaviteľov alebo Mazarina.

Po tri dni bolo mesto hore nohami. Každá ulica bola zatarasená, niektoré barikády dosiahli výšky až šesť metrov. Obchody boli zabeďnené a akékoľvek činnosti ustali. O týždeň neskôr Vincent de Paul napísal Mademoiselle Le Gras: „*Nech je pochválený Boh, Mademoiselle za starostlivosť, ktorú preukázal vašim drahým Dcéram a za jeho ochranu pre mňa počas týchto výtržností. Tu sme všetci z Božej milosti v bezpečí a zdraví, náš Pán nás neuznal za hodných niečo vytrpieť v tomto hurhaji.*

Čo sa týka iných záležitostí, bud'te si istá, že nateraz nemám nič o čom by som si myslel, že vám mám povedať, preto ani nehovorím, vďaka Bohu. Už som povedal všetko. Smutné, Boh nepožehnáva moje slová, hoci som presvedčený, že čo sa hovorí o osobe, ktorú poznáte a o ktorej hovorím, je falošné. . . .

*Pokúsím sa prehovoriť s grófom de Maure, ale obávam sa, že môžem veci pokaziť. . . Teším sa zo správ o spolkoch kresťanskej lásky. Ó, ako ma mrzí, že nie som v stave ich navštíviť. . . .**1

Tento dosť tajuplný list referuje o Vincentovej návšteve u kráľovnej, ktorú prišiel požiadať, aby bola obozretnejšia. Jej priateľstvo s Mazarinom zapríčinilo vznik klebiet a šíriacich sa dohadov, ktoré spôsobovali nespokojnosť, že ona a kardinál sa dali tajne zosobášiť kráľovným spovedníkom, pánom Vincentom. V Paríži sa o ničom inom nehovorilo a tak sa jeden brat vo Svätom Lazare odvážil Vincenta opýtať, či sú tieto reči pravdivé. Odpovedal krátko, ale rozhodne: „*Sú také falošné ako sám diabol.*“ Kardinál nebol kňazom, nebol ani viazaný celibátom, ale mohol dostať dišpenz od pápeža Inocenta X., ktorý ho nemal vo veľkej obľube.

Gróf de Maure bol príbuzným Mademoiselle Le Gras a v povstaní zohral aktívnu úlohu. Lujza, ktorá mala ešte v živej pamäti poravu svojho strýka, zrejme požiadala Vincenta, aby s ním prehovoril. Neschopnosť pána Vincenta navštíviť spolky kresťanskej lásky bola spôsobená nemocou, nie barikádami. *Žitie*, memoáre Anny Rakúskej zaznamenávajú, že 13. septembra navštívila „svojich milovaných priateľov, sestričky na Val de Grace a svojho spovedníka, chorého vo Svätom Lazare“. Po niekoľkotýždňovom pokoji nastala ďalšia vzburá. Parlament, princovia kráľovskej krvi a vysoká šľachta, všetci nespokojní s ohlávku, ktorú im nasadil Richelieu pri okliešťovaní ich moci a sptiaci nad svojou neschopnosťou zosadiť Mazarina z jeho postu vládcu za vládkyňu, udržiavali v národe stály nepokoj. Hoci ľud, šľachta, princovia a parlament sa v mnohých veciach chovali ako hlupáci, v nenávisti voči kardinálovi boli však zjednotení a táto nenávisť sa v ostrej divokosti prejavila vo Fronde. Vianoce v roku 1648 a nový rok 1649 boli mimoriadne chladné a 6. januára o tretej hodine ráno kráľovná regentka, jej dvaja synovia, Mazarin a najbližší príbuzní z kráľovskej rodiny v tichosti odišli do paláca v Saint-Germain-en-Laye, vzdialenom okolo šesť leagues západne od mesta. Podobne ako vládcovia predtým aj teraz boli presvedčení, že ak chcú ovládnuť Paríž, musia najskôr z neho odísť. Kráľovná povolala vojenské jednotky, aby zaujali pozície okolo jej lesa a paláca v Saint-Germain. Ľud v Paríži, presvedčený, že armáda pochoduje na mesto, sa začal vyzbrojovať. De Gondi, ktorý nadovšetko miloval boje, naverboval osem skupín, verbovanci, ktorí – na rozdiel od verša žalmu, ktorý mali vo svojom znaku – dostali výprask hneď pri prvom stretnutí s kráľovskými jednotkami na jednom z mostov. Nasledujúce štyri roky tu vládol chaos. Kráľ opustil Paríž štyrikrát a vrátil sa trikrát. Keď sa prvé nepokoje, podporované parlamentom utišili, začala

sa Fronda kniežat. Občianska vojna sa rozšírila do provincií a chudobní v mestách i na vidieku ukrutne trpeli.

Súčasťou Mazarinovho plánu, keď odchádzal do Saint-Germain bolo vyhladovať mesto. Svätý Lazar so svojimi mohutnými sýpkami, plnými pšenice, ktorú Vincent nakupoval na zásobovanie oblastí trpiacich hladomorom, bol v nebezpečenstve. Keď bolo odosielané obilie do ktorejkoľvek mestskej charity, do nemocnice Hôtel-Dieu, do Bicêtre alebo do provincií, sprevádzala ho vojenská eskorta. Prvé mesiace roku 1649 boli extrémne studené a Vincent sa po zotavení z choroby pustil do plnej aktivity. Týždeň po kráľovninom opustení Paríža sa rozhodol za ňou zájsť a urobiť niečo pre nastolenie pokoja. Pred svitaním dňa 14. januára vysadol na koňa a v sprievode jedného brata sa cez Clichy, svoju prvú farnosť, vydal do Saint-Germain. Vojaci na strážii s namierenými kopijami a puškami sa rozbehli zajať dvoch jazdcov a nebyť jedného z „dobrých ľudí z Clichy,“ ktorý spoznal svojho niekdajšieho farára, Vincentovi mohla hneď a zaraz nádiť posledná chvíľa. V Neutilly bola Seina rozvodnená, ale donútil svojho koňa ísť cez ňu. V Saint-Germain sa stretol so svojou penitenciou kráľovnou Annou a bez okolkov jej povedal, že obyvatelia Paríža sú vystavení hroznému trápeniu a že jej povinnosťou je zbaviť sa Mazarina. Z jej komnat prešiel do priestorov, obývaných kardinálom prvým ministrom a povedal: „Zoberte súčasný hrozný stav vecí na vedomie. Vrhnite sa do mora, aby ste utíšili búrku.“ Mazarin, ohromený toľkou trúfalosťou povedal, že by mal počkať na stanovisko Rady. Keď o tomto diskutoval s tými a s tými členmi Štátnej rady, čo boli v Saint-Germain, povedal Vincentovi, že nemôže urobiť to, o čo ho žiada. Vincent si vytýkal, že sa príliš stroho choval ku kráľovnej. Nasledujúceho dňa poznamenal pred jedným priateľom:

Nikdy, ale naozaj nikdy v živote som neuspel, keď som hovoril hoc aj s najmenším náznakom drsnosti alebo hrubosti. Vždy som si všimol, že ak si niekto praje zmeniť niečie zmýšľanie, musí byť veľmi opatrný, aby neroztrpčil srdce toho človeka.

Zdržal sa štyri dni a bol mu pridelený osobný ochranca a eskorta. Nevrátil sa však ihneď do hlavného mesta, hoci jeho myšlienky zalietali na zaplavené ulice Tuileries, kde boli strhnuté mosty a mnohé rodiny sa stali bezdomovcami, keď sa ich domy, podomleté vodou, zrútili. Nik nevedel lepšie ako Monsieur Vincent, že Monsieur pomocný biskup je v srdci povstania. Keď sa nachádzal v Saint-Germain, vlajkonoš de Gondiho regimentu bol zajatý. Púha zmienka o de Gondim vzbudila v kráľovnej odpor a vydala rozkaz, aby toho muža popravili. V ten istý večer poslal pomocný biskup trubača s odkazom, že ak jeho vlajkonoš bude sťatý, on dá zotáť hlavy väzňom z kráľovného regimentu, ktorých drží v Paríži. Pre zaujímavosť treba povedať, že pán Vincent, len čo stratil z dohľadu Saint-Germain sa vydal cvalom do Villepreux, kde teraz žil jeho starý priateľ, páter de Gondi, generál galejí, ktorý sa stal oratoriánom. Možno on by mohol pomôcť svojmu ľahkomyselnému synovi, pomocnému biskupovi, nadobudnúť nejaký zmysel pre zodpovednosť. Bola tu aj iná príčina, prečo bolo pre Vincenta múdrejšie zdržiavať sa v tomto čase mimo Paríža. Fámy, že Vincent tajne zosobášil kráľovnú a Mazarina boli veľmi živé a ako bolo známe, odcválal do Saint-Germain a keďže sa vrátil bez mierových podmienok, bolo pravdepodobné,

že nálada obyvateľstva urobí z pána Vincenta obetného baránka za hriechy všetkých zúčastnených strán.

Vo Villepreux sa zdržal týždeň a bol ušetrený od súženia, ktoré prežívala komunita vo Svätom Lazare, keď šesťsto tam ubytovaných vojakov spustošilo a vydrancovalo celý objekt. Skládky dreva bola podpálená a zhorela, múka a obilie boli odvezené na mestské trhy a predávané za fantastické ceny. Ešte aj kľúče boli komunite odobrané. Vincent bol na ceste do Le Mans, aby tam navštívil dom Spoločnosti, keď ho zastihli tieto správy. Pokiaľ uvažoval, či by nemal navštíviť Frenéville a tam počkať na najnovšie správy, rozhodla o tom snehová búrka. Tá mu dala aj príležitosť slúžiť svätú omšu na Hromnice, ako si to želal Monsieur Bourdoise, aby sa tak dialo v každom kostole vo Francúzsku a predniesol kázeň „*o najlepšom spôsobe ako utíšiť Boží hnev a ako pracovať uprostred ruín a nebezpečenstiev, zavinených občianskou vojnou.*“

Napísal Jacques Noraisovi, ktorý bol spoluvlastníkom niektorých pozemkov vo Svätom Lazare:

Mon Dieu, pane, aký som nešťastný kvôli škodám, ktoré vznikli vydrancovaním vášho domu. Straty, ktoré sme my utrpeli a ktoré stále máme, nie sú ničím v porovnaní s vašimi. Pane, čo všetko ste vy a naša milá pani, vaša manželka, pridali k ťažkému utrpeniu Nášho Pána v podobe dlhých a bolestivých onemocnení! On vás oboch navštívil, na vašich deťoch, na vašom imaní aj skrze túto zotrúvajúcu ťažkú nemoc Skutočne, nenachádzam slov, aby som to vypovedal, len tie, ktoré On sám povedal Jóbovi, ktorého postihol podobným spôsobom . . . *2

Pokračoval v písaní obšírnym utešovaním tejto bolestne skúšanej dvojice, nezmiňiac sa pritom ani slovom o svojich vlastných stratách. Strávil celý mesiac vo Frenéville, zavalený prácou. Nakoniec sa mu dostalo útechy tým, že sa znova mohol stať pastierom. Jeden dôvtipný vincentín, skôr ako došlo k rabovaniu vo Svätom Lazare, odviedol odtiaľ stádo dvestopäťdesiatich oviec a dvoch koní a dohnal ich do Frenéville. Odtiaľ Vincent viedol stádo cestou do Orléans. Potom sa oddelil, aby navštívil domy Misijnej spoločnosti v severozápadných provinciách. Vo Svätom Lazare sa situácia vyvíjala zle. Obilie pošlo, dom bol odstrihnutý od hlavného zdroja svojich príjmov, ktorým bolo mýto, vyberané od povozníkov za používanie cesty do Saint-Denis. Vincent tam poslal inštrukcie v ktorých nariadil, aby boli kňazi a bratia rozposlaní do ostatných domov Spoločnosti. Niekoľkí vincentíni, ktorí tam zostali, šetrili ako sa dalo, aby mohli poslúžiť chudobným, ktorí stále v počte dva až tritisíc denne do Svätého Lazara prichádzali. V listoch Dcéram kresťanskej lásky sa o vojne sotva zmieňoval, používajúc pritom všeobecných slov, ale zo srdca im d'akoval za kus čierneho chleba a niekoľko jabĺčok.

Rok 1649 bol iba začiatkom konfliktu. Prvé strety sa odohrali medzi kráľovnou a parlamentom a podobalo sa to situácii, ako keď anglický parlament uchmatol zvrchovanú moc, lenže vo Francúzsku to bola monarchia, ktorá siahala po absolútnej moci. Po šiestich mesiacoch sa parlament a kráľovná regentka dohodli na mieri, ale tento mier nemal veľké trvanie. Mladší šľachtici, vedení Ľudovítom

Bourbonským, princom Condé, ktorý bol až doteraz na kráľovnej strane, utvorili konfederáciu. Condé, napriek svojej kráľovskej krvi bol uväznený. Ostatní princovia a šľachtici zostavili vojsko a pokúsili sa odstrániť Mazarina. Kardinál bol dvakrát donútený opustiť karajinu. Dvakrát ho Vincent de Paul osobne vyzval v mene nešťastného ľudu. Pri prvom prípade ho prosil, aby opustil Francúzsko a tak umožnil kráľovnej a parlamentu nájsť cestu k dohode. Druhý raz vtedy, keď sa Fronda skončila a on prosil kardinála, aby sa nepomstil na tých, čo boli v opozícii počas štvorročného konfliktu a aby nedráždil verejnú mienku sprevádzaním kráľa a jeho matky pri ich triumfálnom príchode do hlavného mesta. Pretože nemal veľkú nádej, že dosiahne o čo žiadal, aby upokojil svoje svedomie, urobil to, čo urobil kedysi, keď osobne žiadal Richelieuva v podobnej záležitosti. Napísal pápežovi Inocentovi X. smutný list, v ktorom opísal Jeho Svätosti „poľutovaniahodný stav vo Francúzsku“:

Kráľovská rodina roztrhaná nezhodami. Ľud rozdelený na frakcie. Mestá a provincie zničené občianskou vojnou. Dediny, osady a vidiecke mestá vypálené a premenené na ruiny. Úbohí sedliaci nemajú čo žať z toho, čo nasiali alebo nemajú čo zasíť pre budúci rok. Vojaci si dovoľujú beztrestne páchať tie najhoršie zločiny. Ľudia trpia pre násilensť a lúpežníctvo, ba aj pre vraždy a hrozné mučenie. Vidiečani, ktorí nezahynuli mečom, zomierajú hladom. S ich kňazmi sa zaobchádza surovo a neľudsky sú mučení až na smrť. Devy sú zneuctované a rehoľníčky podobne trpia od nemravníkov a zúrivcov spomedzi ozbrojencov. Kostoly sú znesväcované, vykrádané a ničené. Tie, ktoré doteraz stoja sú kňazmi opustené a ľudu sa nedostáva sviatostí, svätých omší a duchovnej pomoci. Dokonca aj katolíci kradnú posvätné nádoby, vyhadzujú Najsvätejšiu Sviatosť a na zemi po nej dupajú nohami.*3

Vincent de Paul, vedomý si svojich povinností, obrátil pozornosť na zmierňovanie utrpenia, zapríčineného vojnou a robil, čo robiť mohol, aby zabránil zneužívaniu moci. Bolo to vtedy, keď Mazarin, rozčúlený nad Vincentovou požiadavkou, aby nesprevádzal mladého panovníka a kráľovnú Annu pri ich vstupe do hlavného mesta, zbavil Vincenta členstva v Rade Svedomia. Svätý Lazar bol v smutnej situácii v porovnaní s tou predtým. Za Seinou v Port-Royal sa veci vyvíjali ešte horšie. Obilné polia Matky Angeliky boli spustošené a jej kone skonfiškované ešte v prvých dňoch Frondy. Sestry žili na hrachu a mlieku. Chudobní ľudia z okolia, aby si zachránili aj to málo, čo mali pred vojakmi, priniesli svoju hydinu, kozy, kravy, svoju fazuľu, pšenicu, svoje kotlíky, hrnce a rajnice do opátstva. Niekedy tu bolo aj štyridsať kráv so svojimi majiteľmi a ich rodinami, všetci kvôli bezpečnosti čušiaci v celách. Stodoly boli plné mrzákov. Rehoľníčky, pochádzajúce zo všetkých oblastí krajiny sa útekem zachraňovali pred vojskami a v Port-Royal tristo z nich našlo útočiste. Čierny chlieb a kapustová voda boli považované za dobrý obed. Všetko sprevádzali epidémie a len v samotnom Paríži si týždenne vyžiadali desaťtisíc obetí. Píšuc jednej dáme zo Spolku kresťanskej lásky, ktorá sa stala poľskou kráľovnou, Matka Angelika hovorí o barbarstve, konajúcom vojakmi, ktoré sa vyroná tureckej krutosti: „Vyzerá to, že všetci sú posadnutí zlým duchom.“ Písala to v roku 1652 počas posledného obdobia nezmyselného konfliktu. V tom istom čase Vincent vyzýval na modlitby a k pokániu a žiadal všetkých, čo mali akýkoľvek vplyv, aby sa pričínili o verejnú procesiu s relikviami svätej Genovévy,

ako úkonu úcty k patrónke mesta, konanému v časoch všeobecnej pohromy. Posledná takáto procesia sa konala v roku 1625 za veľkej povodne. Vincent sa jej vtedy zúčastnil a pamätal sa na starobylý ceremoniál s ňou spojený. Starosta a mestskí radní najskôr napochodovali do katedrály Notre Dame, potom do parlamentu a konečne do Opátstva Svätej Genovévy, aby získali povolenie zobrať relikvie. Mnísi z Opátstva svätej Genovévy sa postili tri dni pred procesiou, ktorá sa potom pohla z opátstva do katedrály Notre Dame, odtiaľ do Hôtel-Dieu, na Petit Pont a do františkánskeho kostola, odtiaľ do karmelitánskeho kostola a potom na východzí bod. Parlament sa predstavil v plnej sile „ v červených odevoch a hranatých klobúkoch, nosiči z Opátstva svätej Genovévy niesli skvostný emailový relikviár, obsahujúci ostatky svätej a všetko bolo konané obradne a nábožne.*

Hoci Vincent predniesol kázeň o tejto procesii pred kňazmi Utorkových konferencií v júni 1652, niet nijakých správ o verejnom akte pokánia a zbožnosti, konaného v tom roku.

*Svätýňa svätej Genovévy je v krásnom malom kostole svätého Étienne du Mont, za Panteónom. Na stene oproti relikviáru je doska, zaznamenávajúca, ako bolo mesto počas Prvej svetovej vojny zachránené, keď nemecké vojská boli v blízkosti Paríža a „ obyvatelia prosili svoju dávnu patrónku, ktorá pätnásť storočí predtým zachránila Paríž pred Attilom a jeho Hunmi.“ Ľud sa zhromaždil vo svätyni a tri dni sa tam modlil, na tretí deň sa nemecké vojská pohli preč z Marne.

Frona sa skončila, ale za akú cenu pre Paríž a celé Francúzsko a za akú cenu pre tých, čo pracovali na reformách. Vincentovi de Paul bolo sedemdesiattri. Mnoho z jeho dobrých diel bolo neuskutočnených a musel ich začínať odznova. Nával viac ako jednottisíc bedárov do hlavného mesta, ktorí boli doslova bez morálky, plní nepriateľstva a nevraživosti, ktorá rozdeľovala rodiny na vysoké a nízke, všetkému tomuto dedičstvu občianskej vojny bolo treba čeliť. Pre Vincenta sa čas míňal a blížila sa noc, ktorá žiadnemu človeku nedovolí pracovať. Vojvodkyňa de Aiguillon si všimla, že už mu robí problém vysadnúť na koňa alebo krívať okrajom cesty, preto naliehala, aby používal kočiar a dvojzáprah, ktorý mu dala. Prijal to, lebo musel, ale zvykol tomu hovoriť „ moja hanba. “ Počas vlny letných horúčav, ktoré zasiahli Paríž v máji roku 1653 sa dozvedela, že Vincent odišiel na misie v Sevrane, vojvodkyňa napísala vincentínom do Svätého Lazara:

*Som viac ako ohromená, že pán Portail a ďalší dobrí pátri zo Svätého Lazara dovolili pánu Vincentovi ísť a pracovať na vidieku v takom úmornom počasí, aké je teraz. Človek v jeho veku musí zostať taký dlhý čas na slnku mimo domu! Mne sa vidí, že jeho život je príliš vzácny a príliš užitočný pre cirkev a vincentíni ním mrhajú takýmto spôsobom. Otcovia, dovoľte mi požiadať vás, aby ste neohrozili jeho životom tak ako teraz. Prepáčte mi, ale vám musím povedať, že ste vo svedomí povinní robiť tak, ako vás žiadam. Ľudia sa veľmi sťažujú na to, že venujete málo starostlivosti o jeho zdravie. Počula som vravieť, že nemáte ani tušenia o poklade, ktorý vám Boh dal a že len jeho smrť vám ukáže akú mal hodnotu. Nebola by som priateľom, keby som pátrom toto nepovedala.*4*

Antoine Portail postúpil list od vojvodkyne Vincentovi, ktorý jej zo Sevrane napísal:

. . . vraciam sa nazad do Sevrán pokračovať v misiách, ako bolo ľuďom oznámené . . . Pochybujem, že sa budem môcť v stredu zúčastniť stretnutia. Dovoľte madam poprosiť vás, aby ste ospravedlnili pred členkami moju neúčasť. Cítim to tak, že ak by som neurobil v tomto jubilejnom roku pre týchto úbohých vidiečanov všetko čo môžem, urazil by som Boha. . . . Idem kúpiť dva lakte šarlátovej látky a pošlem to pátrom do Tunisu ako dar pre deju a tamojšieho pašu. Mám dojem, že vyslanie misionárov do Indies sa z kroka na krok spomaľuje. Na poslednom stretnutí ohľadom tejto veci, vaša láskavosť bola vysoko hodnotená . . . *5

Napriek horúčavám dotiahol svoju misiu až do konca a vrátil sa do Paríža. Tu boli práce na rozsiahlych stavebných projektoch, ktoré mal v pláne Richelieu, v dôsledku zahraničných i vnútorných vojen pozastavené, ale teraz už bolo všetko dokončené. Sorbonna so svojim klenutým kostolom bola prebudovaná. Cesty boli zjazdové a záhrady, vysadené na pravom brehu tak, že až dodnes prehustené okrsy severne od rieky majú „plúca“ lemujúce všetky cesty od Seiny po Montmartre. Richelieu predbehol čas pri zabezpečovaní čerstvého vzduchu preľudnenému mestu. Myslel na budúcnosť, keď vydával príkazy o úprave Bolonského lesa, planine v Clichy a Vincenneského lesa a o ich otvorení pre verejnosť.

Štvrť Saint-Denis, južne od Svätého Lazara lažala tesne za starým Halles, trhoviskom, univerzálnym obchodným strediskom mesta. „Mohli ste tu nájsť a dostať čokoľvek by ste potrebovali k zariadeniu a odievaniu: potraviny, odevy a nábytok akéhohokoľvek druhu a všetko skoro zadarmo.“ Stál tu aj pranier „, na ktorom tri hodiny *per diem* počas troch po sebe idúcich dní podvodníci, dlžníci a ďalšie osoby podobnej sorty boli vystavené. Každú polhodinu obišli po pranieri s hlavami upevnenými medzi dvoma drevenými kladami, zakiaľ zástupy tmoliace sa medzi jarmočnými stánkami si z nich robili posmešky.

Počas posledných siedmich rokov Vincentovho života (1653-1660) bol Paríž omnoho ľudnatejší ako predtým. Neustále prúdy utečencov z vojnou zničených území a z krajov na severe a východe, kde zúrila hlad, hordy bedárov z njrozličnejších končín, zruinovaných počas Frondy nasledovali svoj cieľ dostať sa do hlavného mesta. Na živobytie im slúžilo raz to, čo vyžobrali, inokedy to, čo ukradli. Vincent už predtým založil dom pre starých. Mademoiselle Le Gras, ktorej geniálne organizačné schopnosti sa vyrovnali Vincentovým uvažovala nad tým, či by nebolo možné udržať starých ľudí šťastných tak, že by sa im poskytli ďalšie možnosti vrátane prijatie takých obyvateľov, čo by boli schopní učiť ostatných zručnosti alebo remeslám. Napokon mala tkáčku hodvábu, tkáčku plátna, obuvníkov, rukavičkárov, krajkárov, krajčírky, gombikárov a špendlíkárov. Tento projekt bol taký úspešný, že pán Vincent mohol v roku 1654 povedať láskavému dobrodincovi, ktorý na jeho rozbehnutie daroval stotisíc *livres*, že podnik je sebestačný. Toto zariadenie nieslo názov Hospic Mena Ježiš a nachádzalo sa neďaleko Svätého Lazara. Vincent bol v ňom pravidelným návštevníkom, radil prestárlemu osadenstvu a debatoval s ním o zašlých časoch, keď on aj oni bývali mladí. Bez ohľadu k tomu, koľko žiadostí o prijatie do hospicu dostával, nemohol prekročiť stav štyridsať, len tol'kých mohol

vydržiavať. Lepšie bolo mať štyridsať šťastných starcov, ako päťdesiat, ktorí by šťastní neboli.

Chlapci a mladíci, ktorí by dnes boli klasifikovaní ako mentálne postihnutí, boli prijímaní do Svätého Lazara, kde Vincent pre nich zariadil špeciálnu budovu. Nazýval ich „naši stravníci“ a venoval im mnoho zo svojho času. Jeho metóda zachádzania s nimi bola jednoduchá: mal ich rád a prejavoval o nich skutočný záujem. Raz zistil, že im bolo nestarostlivo podávané a zle navarené jedlo a že čo zostalo z večere predchádzajúceho dňa im bolo dávané na nasledujúci deň. Preto sa na tých, čo za to niesli zodpovednosť veľmi nahneval:

Rodičia týchto mladíkov nám za ich pobyt dobre platia, preto je zlé a nespravodlivé dávať im nedbalo pripravené jedlo. Pre Meno Božie moji bratia, nech sa takéto niečo nikdy znova nestane, ale podávajte im to isté, čo pripravujete pre nás. Je to voči týmto úbohým blížnym nespravodlivé, mnohí z nich sú tu držaní napriek tomu, že neurobili nič zlé a je trápne vidieť vás, ako si sťažujete. Bud'te si istí, že nekonáte dobre.

Keby ste sa takto správali voči niektorému vincentínovi, voči mne alebo komukoľvek z našej Spoločnosti, mali by sme možnosť požiadať vás, aby ste jednali s nami slušne a podobne aj s nami zachádzali. Ale tieto úbohé stvorenia, neschopné si od vás čokoľvek požiadať, nemajú ani len možnosť vidieť vás, ktorí máte na starosti varenie a jedlo. Nedať im z vlastného rozhodnutia to, na čo majú nárok, je veľmi ťažký hriech . . . Je to matéria do spovede.⁶

Mazarin, ktorého mottom bolo *Čas a ja*, sa vrátil do Paríža. Monsieur pomocný biskup bol posadený do žalára v nádeji, že tak sa mu zabráni prevziať úrad arcibiskupa, keď jeho strýc, teraz na smrteľnej posteli, zomrie. De Gondi však predvídal Mazarinove úmysly a zabezpečil sa pre všetky prípady. Parížskym arcibiskupom sa stal v roku 1653 a pretože bolo o ňom známe, že stále kul pikle, Mazarin ho dal previezť z parížskeho väzenia do Château Nantes. Jedného večera ho jeho sluha strážil „s dávkou brandy, akú len mohol vypiť,“ a on, stále mrštný a atletický, zliezol dvanásť metrov vysoké hradby a ušiel. Išiel naslepo preč až kým nespadol zo zrázu a nezlomil si lopatku; ale pokračoval ďalej na tragači, kýchajúc pod kopou čerstvého sena. Po triumfálnom cestovaní cez Španielsko, Majorku, Florenciu a Rím, Jean-François, teraz už kardinál de Retz II. dorazil do Ríma a usadil sa u vincentínov. Mazarin zúril a rozkázal kňazom pána Vincenta v Ríme zatvoriť dom a vrátiť sa do Francúzska. Vincent mal ďalšie stretnutie s kardinálom – ministrom. Nemáme správy, čo sa medzi nimi odhralo, ale rozkaz o vincentínoch v Ríme bol zrušený. Kardinál de Retz bol v Ríme až do smrti Inocenta X. a v nastávajúcom konkláve hlasoval za kardinála Chigi, ktorý sa stal pápežom Alexandrom VII. Vrátil sa na francúzske územie, ale Mazarinovi špióni ho našli a musel utiecť, aby si zachránil život. Na jeho hlavu bola vypísaná odmena a preto nasledujúcich päť rokov bol na úteku. Zdržoval sa na rôznych miestach vo Švajčiarsku, Nemecku a Holandsku a až do Mazarinovej smrti sa do Paríža nemohol vrátiť. Ľudovít XIV. a kráľovná – matka naliehali, aby rezignoval na úrad arcibiskupa, čo on nakoniec aj urobil a ako bolo už povedané, zmenil zmýšľanie a dal sa na pokánie. Nijako nectí mladého kráľa to, že kardinálovi de Retz nedovolil navštíviť zomierajúceho otca, Père de Gondi, ktorý onedlho

zomrel v Oratóriu. Tento *Grande Monarque* bol schopný takéhto malicherného aktu pomsty.

Keď Vincent dosiahol osemdesiat rokov, napísal kardinálovi, ktorý bol vtedy v exile. Tento list, ktorý bol pravdepodobne odoslaný cez niektorý vincentínsky dom, sa začínal: „*Pán môj kardinál, mám dôvod si myslieť, že toto je posledný list odomňa pre vás.*“ Pán Vincent cítil ťarchu rokov, hovoril, a trpel onemocnením, ktoré sa mohlo ukázať, že je jeho posledným. Prosil o odpustenie, ak niekedy kardinála urazil a uisťoval ho, že ak to niekedy aj urobil, nebolo to úmyselne, ale nevedomky. Odporučil Misijnú spoločnosť, „*ktorú ste vy založili, uprednostňovali a podporovali,*“ Jeho Eminencii a uistil ho, že súčasne, ako sa pátri budú modliť za neho a za dom de Retz na zemi, Vincent de Paul nikdy neprestane pamätať ani teraz a ani v nebi – ktoré má nádej z dobrotivosti Božej dosiahnuť.

Toho istého dňa, 9. januára 1659 napísal podobný list pátrovi de Gondi:

Môj pane,

Zlyhávajúci zdravotný stav v ktorom sa nachádzam a slabá horúčka, ktorú cítim ma, zo strachu pred najhorším, privádzajú, aby som preventívne v duchu pred vami pokľakol. Prosím vás môj pane o prepáčenie nepríjemností, ktoré som vám nespočetne mnohokrát spôsobil a aby som vám čo najponíženejšie poďakoval za vašu láskavú trpezlivosť, ktorú ste vždy mali so mnou a za nesčíselnú pomoc našej malej Spoločnosti (a obzvlášť mne) poskytnutú z vašej dobrotivosti. Ubezpečujem vás môj pane, že ak mi Božia vôľa bude i naďalej dávať silu na modlitbu k Nemu, budem ju v tomto živote i v tom nasledujúcom používať rovnako za vašu drahú osobu ako aj za tých, ktorí sú vaši. So želaním zostať tu i na večnosti vašim služobníkom v Pánovi.⁷

Pán Vincent ale v roku 1659 nezomrel. Stále sa divil tomu, ako to všetko mohol urobiť a ako dobre to urobil. Mestskí radní z jedného mesta mu napísali: „*Doteraz nikto okrem vás, pane a okrem vašich kňazov sa nezaujímal o našu biedu. Počas dvoch rokov provincia Champagne a toto mesto Rethel zvlášť zostali nažive výlučne vďaka pomoci, ktorú ste nám poslali.*“ Generálporučík zo Saint Quentin napísal podobný list, ktorého záver bol: „*Moje úradné postavenie a vďačnosť, ktorú cítim mi prikazujú prosieť vás, aby ste neprestávali byť Otcom vašej vlasti a zachraňovať životy nespočetných úbožiakov, zomierajúcich od hladu a trpiacich nedostatkom, v službe ktorým vaši kňazi prejavujú toľko statočnosti.*“

Pomoc vojnovým sirotám. Pomoc tým, ktorí vyšli na žobrotu, aby znovu získali váženú prácu. Expedícia kolovratov, nádobia, pluhov a mliečnych kanví vidieckym farmárom, pomaly sa zotavujúcim z dvadsaťročného úpadku. Konferencie Dcéram kresťanskej lásky. Duchovné cvičenia pre kňazov, ordinandov a laikov, ktoré viedol. Účasť na stretnutiach charitatívnych bratstiev a Spolku Dám slúžiacich v Hôtel-Dieu a v domoch pre odvrhnuté deti. Návštevy vo väzniciach a na galérach, návštevy detí a starých ľudí, chorých a slabomyselných, návštevy utečencov, väčšinou kňazov a návštevy vojenských jednotiek skladajúcich sa z írskeho vojakov, neovládajúcich francúzštinu z ktorých sa mnohí dostali v Paríži do problémov. Písanie receptov proti horúčke

a pokynov na varenie polievky pre osemdesiat ľudí. Písanie listov pre Mademoiselle Le Gras a vojvodkyni de Aiguillon, písanie listov Dcéram kresťanskej lásky, ktoré sa nachádzali tu, tam a všade. Písanie listov svojim vincentínom, roztrúsených na toľkých rôznych miestach a s takými rozličnými ťažkosťami. „Ó Spasiteľu!“ povzdychol si tisíckrát za deň. „Ó Spasiteľu!“ písal častejšie a častejšie vo svojich listoch.

Jeho srdečná a vrúcna starosť a jeho práca pre všetky tieto osoby a prípady pokračovali až do samého konca, nezdolateľný starý muž niesol svoje unavené telo dovtedy, dokiaľ mohol. Začiatkom roka 1658 v dôsledku pouličnej nehody padol na zem a silne si uderil hlavu o dlažbu. Nasledujúcej zimy sa mu znova otvorili vredy na nohách, takže nebol schopný pohybu. Bolo to vtedy, keď napísal kardinálovi de Retz a jeho otcovi. Mademoiselle Le Gras, sama chorá, mu poslala syrupy, výživnú polievku, sladké drierko a masti. Jeden biskup mu poslal dvesto piluliek s návodom, ako sa majú brať.

Antoine portail zomrel vo februári. „Zomrel ako žil,“ napísal Vincent priateľovi, „sväto.“ Pán Vincent bol schopný dovliecť sa k posteli svojho prvého spoločníka. Vedel, že Père Portail sa bojí smrti tak, ako sa kedysi bál myšlienky, že by mal vystúpiť na kazateľnicu. Avšak na konci sa jeho strach stratil. V marci zomrela Mademoiselle Le Gras. Neprišiel ani k jej smrteľnej posteli, ani jej nenapísal posledný listok. Snáď z obavy, aby neprejavil žiaľ, ktorý cítil? Alebo preto lebo vedel, že je to silná a hlboká vnútorná duša a najlepšie je nechať ju samu s Bohom? Nevieme to. V máji na spiatočnej ceste z Ríma zomrel jeden kňaz, ktorý sa vzdal niekoľkých benefícií pri vstupe do Spoločnosti. Vincent pri tej správe trochu zaplakal. S radosťou očakával, ako privíta tohoto dobrého priateľa v noviciáte vo Svätom Lazare.

Dňa 17. septembra písal Vincent jednému pátrovi do Marseilles a pýtal sa, či sa niečo udialo vo veci obsadenia Alžíru. „Tu v Paríži sa šíria správy, že kapitán Paul obklúčil Alžír, ale s akým výsledkom nevieme. Pre Božie zmilovanie, pošlite nám pane nejaké správy.“ Bolo dobré, že sa pán Vincent nedožil konca roka, lebo by sa dopočul, že veliteľ, hoci vyplával s flotilou do Alžíra, ale jesenné víchrice mu zabránili dostať sa tak blízko k mestu, aby ho mohol bombardovať, napokon ustúpil. Pretože v uzatvorenej zmluve bolo uvedené, že dostane 20 000 livres, iba keď mesto dobyje, pravdepodobne za svoju snahu nedostal nič. O dvadsaťtri rokov neskôr iný francúzsky admirál bombardoval mesto. S otrokmi sa nezaobchádzalo lepšie ako predtým a únosy ľudí do otroctva a pirátsvo pokračovali až do roku 1830, kedy bolo Alžírsko obsadené Francúzskom.

Pán Vincent, hovorili ľudia, počas niekoľkých posledných rokov tu a tam chorľavel. Keď sa mu v polovici septembra 1660 pritlačilo, pripomenuli si, ako sa zotavil pri predchádzajúcich onemocneniach. Podľa výzoru bol stále zdravý ako buk. Každý hovoril, že prekoná aj toto zhoršenie – každý okrem samotného pána Vincenta. On vedel lepšie. Zasmial sa nad liekmi, ktoré mu poslali jeho priaznivci a poznamenal, že už má osemdesiat a je za hranicou, kde nijaké bylinkové čaje a pilulky nepomáhajú. Veľmi d'akoval cirkvi a štátu za ich prosby, aby sa šetril a počúval rady svojho lekára. Viac sedával pri mnohých zomierajúcich ľuďoch ako

všetci parížski doktori dohromady. Príliš dobre poznal blížiacu sa smrť a ani teraz sa v tom nemohol pomýliť.

Už nebol schopný slúžiť svätú omšu. Nohy, ktoré až do úmoru používal pri pochôdzkach v službách charity ho už neuniesli. Bol úplne bezvládný a trápený ukrutnou bolesťou z hnisavých vredov a z liečebných zákrokov, používaných v takýchto stavoch --- púšťania žilou, prehánadiel a potenia. Intenzívna horúčka, ktorú ospravedlňujúco volal *horúčička*, zúrila v jeho žilách. Hoci bol taký chorý a slabý, nedovolil by si privilegium mať svätú omšu a sväte prijímanie vo svojej izbe, ale naliehal, aby ho do komunitnej kaplnky nosili v kresle.

Ktosi priniesol lesného holuba, chyteného v lese neďaleko Paríža. Ak by vtáka zarezali a jeho ranu by priložili k spánkom pána Vincenta, vytekajúca krv by schladila jeho horúčku. To bola stará liečebná metóda. Pacient však o tom nechcel ani počuť. Prečo trápiť živého tvora kvôli úľave od bolesti starého muža, spýtal sa. On a bolesť sa dobre poznali; existujú aj horší spoločníci ako utrpenie. Odháčkovali okenice a holuba vypustili.

Niekoľko dní pred koncom znenazdajky na neho doľahol náhly spánok, jeho telo si žiadalo vynáhradu za veľký nedostatok odpočinku, ktorý mu bol tak dlho a tak prísne odopieraný.

„Je to brat Spánok,“ vysvetľoval stojacim okolo; „čoskoro príde sestra Smrť.“ Poslednú septembrovú nedeľu sa zúčastnil svojej poslednej svätej omše. naposledy bol osobne prítomný, opretý o svoje kreslo a napriek svojmu úsiliu byť hore, po svätom prijímaní tvrdo zaspal, hlava mu padla medzi hrbaté plecia a jeho zjav pripomínal vtáča, ktoré sa zohrieva počas zimného dňa. Po návrate do izby jeho ospalosť bola taká veľká, že lekár ním zatriasol, aby sa uistil, že jeho ctihodný pacient porozumel, že večer mu bude udelená sviatosť pomazania chorých. Keď nastala hodina udelenia sviatosti, úbohým pánom Vincentom zatriasli znova a znova, aby ho prebrali z jeho omámenia.

„Odpustili ste všetkým, ktorí vám ublížili?“ opýtal sa kňaz, ktorý vykonával úkon Posledného pomazania.

Pomaly prišla odpoveď: „Nikto nikdy nikto“ a otec Vincent usnul. Prítomní kňazi boli v obtiažnej situácii. Bolo to bez srdca a kruté pokúšať sa prebrať ho zo spánku, ale ich Zakladateľ by si neželal, aby mu bola sviatosť pomazania chorých udelená v takomto komatóznom stave. Preto robili všetko, čo by ho dotriaslo k vedomiu, šklbali ním, dávali mu kýchací prášok a modlili sa za odchádzajúcim silným a zreteľným hlasom.

Ochabnutý starý muž, takmer stratený v záhyboch svojej sutany zomieral tak, ako vykonával väčšinu svojich prác, pomaly a dobre. V priebehu noci ho žiadali o požehnanie veľkých diel, ktoré založil. Pre pátrov Misijnej spoločnosti. Pre Spoločnosť dcér kresťanskej lásky. Pre kňazov z Utorkových konferencií. Pre seminaristov. Pre siroty, školské dietky, pre chorých v nemocniciach, pre starých v domoch. Pre chudobných a postihnutých, pre všetkých, ktorí mu pomáhali pomáhať im. Pre misionárov pôsobiacich v Taliansku, Írsku, Poľsku, na

Madagaskare, v Severnej Afrike, na Hebridách, v Indies a v každej provincii vo Francúzsku.

Prešiel dlhú cestu od detských čias, keď pásaval otcove ošipané na ich malom gazdovstve v Ranquine. Muž, ktorého radu vyhľadávali králi a kardináli, ktorého srdce bolo otvorené pre každú ľudskú biedu, ktorého nesmierna práca na poli charity zmenila tvár Francúzska, zostal stále a to až do samého stredu svojej bytosti, mladým pastierom, so záujmom o jednoduché, základné veci:

*Nádherné dial'avy kam volavky letia
Kde všetky hory rovinou sa stali
A rozbúrenej vody niet*

Jeho súčasník Pascal napísal, že „Kristus bude v agónii až do konca sveta.“ Vincent de Paul, vidiac agonizujúceho Krista v každej ľudskej trpiacej bytosti, zasvätil svoj život snahe zmierniť túto agóniu. Pre neho milovať chudobných znamenalo *milovať* chudobných, kladúc ich na prvé miesto a pána Vincenta, či sa mu to páčilo alebo nepáčilo, či mu to vyhovovalo alebo nevyhovovalo, úplne vylúčiť z úvahy. Dal seba; dal sa bez obmedzení. Našiel si čas, aby ľudí osobne spoznal a nazýval ich ich krstnými menami. Boli dôležití, veľmi dôležití pre Boha a preto boli dôležití a veľmi drahí aj pre neho.

Ako zomierajúco ležal, môžeme si byť istí, že jeho myšlienky patrili tým, ktorí vždy boli v jeho srdci. Zasa a znova sa usiloval vysloviť Sväté Meno alebo sa ospravedlňovať za to, že tí okolo neho nemôžu ísť na nočný odpočinok. Mimo Svätého Lazara jeho práca pre parížskych *les misérebles* pokračovala. Ďalšie ruky prevzali jeho pochodeň nad skládkami odpadkov alebo žiarili v tmavých alejách v pátraní po odhodených deťoch. Ďalší navštevovali desivé väznice, blázince, nemocnice, domy pre chudobných. Iní pripravovali prednášky pre nových seminaristov alebo pre duchovenstvo, prichádzajúce na Utorkové konferencie. Avšak duch, ktorý naplňal jeho pokračovateľov – kňazov, sestričky a laických pomocníkov – bol duchom pána Vincenta.

Tento dobrý Gaskonec sa blížil ku koncu svojej cesty. Nikdy viac nevyriekne vyjadrenie o tom, akým neužitočným služobníkom bol, nikdy sa už neospravedlní za to, že si dovoľil voziť sa v peknom kočiari, nebude už lamentovať nad tým, že on je obsluhovaný z každej strany, kým chudobní, *jeho* chudobní, Kristovi chudobní musí vstať a ísť za nimi. Jeho posledná agónia začala v pondelok ráno o pol piatej 27. septembra 1660. Ešte pred svitaním Vincent de Paul opustil Paríž navždy.

POZNÁMKY

SKRATKY

V. de P. = *Saint Vincent de Paul: Correspondence, Entretiens, Documents*. 15.vol. edit. P. Coste, C.M. (Paris, 1920-1960)
Abelly = *La vie du vénérable serviteur de Dieu, Vincent de Paul*,
autor Louis Abelly (Paris, 1664)

Kapitola prvá

1. Porovnaj: Coste Pierre, C.M., *Life and Labours of St. Vincent de Paul*, 3 vol. (Anglický preklad, London, 1934), vol. 1, pp. 2ff. Tiež Herrera, J., C.M., y Pardo, V., C.M. *S. Vicente de Paul: Biografía y Escritos* (Madrid, 1955), pp. 35 ff.
2. Ménabréa, A., *St. Vincent de Paul: Le Maître des Hommes d'État* (Paris, 1944) pp. 17-18.
3. Abelly a prví životopisci Sv. Vincenta udávajú rok 1576 ako rok jeho narodenia; ten istý dátum je aj na jeho hrobe. Viacerí neskorší životopisci sa prikláňajú k roku 1580 alebo 1581, a tento dátum preberajú z vyjadrenia samotného svätého. Keď sa ho v roku 1628 v úradnej záležitosti dopytovali na jeho vek, odpovedal, že mu je „okolo štyridsaťosem.“ Počas výsluchu v prípade Saint-Cyran v roku 1639 uviedol, že mu je „päťdesiatdeväť alebo tak.“
4. Lahargou, P. *Trois siècles d'enseignement à Dax: le Collège de Dax* (Paris, 1909), p. 5.
5. Porovnaj poznámku 3 hore; aj Coste v citovanom diele vol I, pp. 21ff.; tiež Calvet, J., *Saint Vincent de Paul* (anglický preklad, London, 1952), pp. 19-20; tiež Hanotiaux, G., *Histoire du Cardinal de Richelieu*, 5 vol. (Paris, 1893), vol. I, pp. 83-84; tiež článok od Henri de l'Épinois, citujúci list Kardinála de Medici pápežovi Klementovi VIII, datovaný 1597, kady bol kardinál legátom vo Francúzsku, uverejnený v *Revue des Questions Historiques*, vol. XXXIV, 1883, p. 111. Ignorovanie Tridentského dekrétu, v ktorom sa určuje vek pre kňazskú vysviacku bolo v roku 1609 stále ešte všeobecne rozšírené, súdiac tak podľa listov, ktoré si medzi sebou vymenili vtedajší nuncius vo Francúzsku a francúzsky kardinál štátny sekretár. Jeden biskup, ustanovený pre Langres sa v roku 1615 sťažoval do Ríma, že vo svojej diecéze našiel dvesto kňazov, ktorí boli vysvätení pred dosiahnutím požadovaného veku.
6. Univerzita v Zaragoze bola vtedy nová, mala sotva dvadsať rokov; jej zakladateľ a štedrý podporovateľ de Cerbuna, popredný člen španielskej cirkevnej hierarchie sa narodil v neďalekom Tamarite. Už

vtedy tam praktizovali súčasné metódy „ netreba sa príliš trápiť, “ píše Vincent, „ či si študenti zapisujú to, čo sa im hovorí a presviedčať sa, či rozumeli prednášanej látke a či im niečo z nej zostalo v hlave.“ Pod vedením svojho veľkého rektora Frailla bol poriadok v posluchárňach, metóda vo výučbe a disciplína v triedach.

7. Svätý Vincent často vravieval: „ Tu nie sú takí teológovia ako sú v Španielsku.“ Niektorí autori píše, že zo Zaragozy odišiel onedlho po svojom príchode kvôli búrlivým teologickým dišputám, ktoré vtedy prebiehali medzi španielskymi tomistami a molinistami. Hlavní predstavitelia, najmä jezuiti na jednej strane a dominikáni na strane druhej sa navzájom obviňovali, že zastávajú nebezpečné názory a jedna strana bola obviňovaná z pelagianizmu a druhá z podporovania kalvinizmu. Páter Luis de Molina, SJ, ktorého kniha o súlade medzi slobodnou vôľou a darom milosti odpálila prvý výbuch vo veľkom boji bol pravdepodobne podrobne rozoberaný a podporovaný jezuitským domom, kde bol Vincent ubytovaný. List mladého človeka z Daxu, napísaný pánu de Comet dosvedčuje, že nebol nadšencom toho, aby sa plietol do *scientia media*. Spory pretrvávali celé desaťročia. Hoci sa pri pohľade dozadu zdá, že celý prípad bol zbytočne rozduchavaný a nepriniesol žiadne výsledky, predsa však podnietil teológov k vedeckému štúdiu a malo to presvedčiť tých, čo žijú dosť dlho na to, aby si vypočuli všetky argumenty o pravde, ktorú vyjadril Kempenský, že „ tí, čo dôkladne vyšetrujú tajomstvo, sú úplne ovládaní slávou.“
8. Svätý Vincent viac ako iba raz rozprával dcéram kresťanskej lásky o umŕtvovaní v živote španielskych karmelitiek. Povedal:“ Karmelitánky, dokonca aj tie, čo pochádzajú z vysokej spoločnosti a boli vyberaným spôsobom vychovávané, jedávajú iba zeleninovú polievku a pokazené vajíčka. Toto viem určite; vajíčka, ktoré dostali, hnilobne páchli – podobne ako mršina a predsa ich jedli . . . Žijú veľmi asketicky, každý rok sa osem mesiacov postia; nenosia ľanové spodné prádlo; každú noc vstávajú, neprestajne sa modlia . . . Ich umŕtvovanie je naozaj veľmi veľké. Chodia bosé. Možno tu vo Francúzsku nosia sandále, to neviem, ale v Španielsku nenosia ani topánky, ani punčochy. . . Bez ohľadu na zimný chlad spia na troche sena alebo slamy.“ Mohol poznať karmelitánky v Zaragoze; jedna z prvých spoločníčok Svätej Terézie, Matka Izabela od Svätého Dominika tu v roku 1588 založila dom Reformovaných. Táto komunita bola pätnásť rokov po svojom založení na vrchole svojho prvotného nadšenia, práve v čase, keď Vincent mesto navštívila a povest' o svätosti Matky Izabely bola známa po celom Aragónsku.
9. Počas povstania Frondy vo Francúzsku, Vincent hovoril o inom kráľovstve a jeho kráľovi. Povedal:“ Raz som žil v kráľovstve, kde nik o kráľovi ani nehovoril. Pretože je to posvätená osoba, mali k nemu takú úctu a hľadeli naň s takým rešpektom, že nikdy o ňom ani nehovorili. Preto v tejto krajine panuje jednota; ľudia sú ako jeden zjednotení so svojim kráľom a nikomu nedovolia protestovať proti ničomu čo hovorí

alebo robí . . . Tu vo Francúzsku jeden povie, „ Ach, francúzsky kráľ si neplní svoje povinnosti tak ako by mal; ak s tým voľačo neurobíme, všetkých nás to zruinuje.“ Druhý bude opakovať toto a tretí k tomu pridá toto. Nikto si neželá, aby sme mali nepokoje. Keby sme sa poučili od iných národov, mohli by sme mať menej vojen.“ Ťažko pripustiť, že hovoril o Tunise alebo o Taliansku, ktoré trpelo vojnami ako Francúzsko. Iné kráľovstvo v ktorom žil mohlo byť jedine Španielsko a jeho opis sa s tým zhoduje aj napriek tomu, že iné národy Filipa II. nenávideli. Tento zdržanlivý muž určite podnietil obrazotvornosť a udržiaval si náklonnosť svojho vlastného ľudu.

Súčasný autor uskutočnil veľa ciest medzi Francúzskom a Španielskom po železnici aj po cestách. V jednom prípade použil automobil na prejazd cez Priesmyk Béhobie, aby sa dal po stopách Svätého Ignáca z Loyoly a prekračujúc hranicu, nestretol žiadneho colníka, ani francúzskeho ani španielskeho, hoci existovali isté ťažkosti v presvedčovaní úradov ďalej na juh, že ani nezoskočíme padákom ani nebudeme pašovať a že naše úmysly sú čestné. Pašeráci robia v oblasti Pyrenej obrovské obchody a Baskovia sú v tomto obore neprekonateľní majstri. H. V. Morton spomína o nich, ako cez hory pašovali veľký klavír!

Kapitola druhá

1. Babeau, A. *Les Voyageurs depuis le Renaissance jusqu'à la Revolution* (Paris, 1885), pp. 67ff.; tiež Thou, J. A. *Mémoires de la Vie de Jacques Auguste de Thou* (Rotterdam, 1711), pp. 59ff. Pre ďalšie opisy Toulouse na konci 16. a začiatku 17. storočia, pozri Le Roux de Lincy, *Le Voyage de France* (Paris, 1647), vol. I, p. 379; Duchesne, André, *Les Antiquités et Recherches des Villes de toute la France* (Paris, 1629), pp. 751ff.; tiež Laetius, Tallemant de Roux, Golnitz, de Varenne, Jouvin de Rochefort, atď., a práce geografov, Masson, des Rues a le Clerc. Existuje niekoľko miestnych monografií a provinciálnych histórií súvisiacich s miestami, nejaká sa dotýkajúcimi Svätého Vincenta v rôznych obdobiach jeho života.
2. Ménabréa, A., *op. cit.*, p. 24.
3. D'Irsay, Stephen, *Histoire des Universités Françaises et étrangères* (Paris, 1932, 2 vol.), II, pp. 61ff.; tiež Mariéjol v *l'Histoire de France* od de Lavissee, Vol. VI, Part II, pp. 98-99. D'Irsay dáva *Cahier général des rémonstrances du clergé aux États-Généraux de 1614*, článok CXXVI; tiež *Université de Toulouse* od C. Jouardin, p. 85.
4. Gadave, René, *Les documents pour l'histoire de l'Université de Toulouse* (Toulouse, 1910), pp. 64ff. a 196ff.
5. Dudon, Paul, S.J., *Le VII centenaire de l'Université de Toulouse, Études*, Vol. 199, June 20th, 1929, pp. 731-732.
6. De Varennes, Claude, *Le voyage de France* (Paris, 1643), pp. 122ff.
7. Dom Vaissète, O.S.B., *Histoire Générale du Languedoc* (Paris, 1645, 42 vol.), Vol. V., pp. 496ff.

8. Porovnaj poznámky 3 a 5 v prvej kapitole tejto knihy.
9. Cruppi, Jean, *Le Père Ange, Duc de Joyeuse, Maréchal de France et Capucin* (Paris, 1928), pp. 247-248. Tiež *Histoire Générale du Languedoc*, Vol. V, pp. 494ff.

Kapitola tretia

1. V. de P. (I), pp. 7ff.
2. V. de P. (I), p. 7, n. 19; tiež (VI), p. 601.
3. V. de P. (I), p. 11.
4. V. de P. (I), p. 15
5. Calvet, J., op. cit., p. 35.

Kapitola štvrtá

1. V. de P. (I), p. 18.
2. Abelly, Vol. I, Ch. 5, pp. 2ff.
3. Brantôme, de (Pierre de Bourdeille), *Livre des Dames* (anglický preklad, London, 1899), s vysvetlivkami o niektorých z týchto dám od Sainte-Beuve), pp. 152-213; Tallemant des Réaux, *Historiettes* (Paris, 1834-35, 6 vol.), Vol. I, pp. 165ff.; Ferrière, Hector de la, *Trois Amoureuses au XVI Siècle* (Paris, 1860), pp. 202-293.

Kapitola piata

1. V. de P. (XII), p. 258.
2. Poinsenet, M. D., *France Religieuse du XVII Siècle* (Paris, 1958), p. 11.
3. Retz, Cardinal de, *Oeuvres* (Paris, 1870-1920, 11 vols.), Vol. I, p. 89.
4. Saint-Simon, Duc de, *Mémoires* (Paris, 1879-1930, 43 vols.), Vol. II, pp. 365-366.
5. Maynard, Ulysse, *Vie de S. Vincent de Paul* (Paris, 1861), Bk. VIII, Ch. I., pp. 415ff. (Père Coste sa domnieva, že Maynard túto historku prifarbil.)
6. Abelly, Bk. II, Ch. II, Sekcia 1, p. 213.
7. V. de P. (IX), p. 646.
8. V. de P. (XIII), p. 339.
9. 9. Ménabréa, André, *S. Vincent de Paul: Le Savant* (Paris, 1948), pp. 33-35.
10. V. de P. (XIII), p. 4.

Kapitola šiesta

1. Abelly, Bk. II, Ch. II, Sekcia 4, p. 29.
2. V. de P. (XIII), p. 53.

3. Collet, P., *La vie de S. Vincent de Paul* (Nancy, 1748, 2 vols.), Vol. I, p. 62.
4. V. de P. (XIII), pp. 423ff.
5. Peers, E. Allison (vydavateľ a prekladateľ), *Letters of Saint Teresa of Jesus* (London, 1952, 2 vols.).
6. Abelly, Bk. I, Ch. IX, p. 53.

Kapitola siedma

1. Desmazes, C., *Le Châtelet de Paris* (Paris, 1870), pp. 354ff.
2. Evelyn, J., *Diary and Correspondence* (London, 1854, 4 vols.), Vol. I, pp. 80-81. Denník zaznamenáva od 7. okt. 1644.
3. V. de P. (XIII), p. 219.
4. Calvet, J., op. cit. p. 65.
5. Bedoyere, M. de la, *François de Sales* (London, 1960), p. 91.

Kapitola ôsma

1. Hanotaux, G. op. cit., Vol. I, pp. 481-496; Ménabréa, A., *S. Vincent de Paul: Le Maître des Hommes d'État* (Paris, 1944), pp. 157-162; Lough, J., *An Introduction to Seventeenth Century France* (London, 1955), pp. 1-25.
2. Calvet, J., op. cit., pp. 82-83.
3. V. de P. (I), p. 26.
4. V. de P. (I), pp. 37-38.
5. Griffet, H., S.J., *L'Histoire du règne de Louis XIII . . .* (Paris, 1768, 3 vols.), Vol. II, pp. 78-79; Hanotaux, G., op. cit., Vol. III, pp. 300-361.

Kapitola deviata

1. V. de P. (XIII), pp. 518-519.
2. Ménabréa, A., *S. Vincent de Paul: Le Maître des Hommes d'État* (Paris, 1944), p. 122.
3. V. de P. (I), pp. 191ff.
4. Ménabréa, A., op. cit., p. 137.

Kapitola desiata

1. Addis a Arnold (vydavatel'ia), *Catholic Dictionary* (London, 1951), pp. 458ff.; Mourret, Fernand, *L'Ancien Régime (XVII et XVIII Siècles)*, (Paris, 1912), pp. 345ff.; Hanotaux G., op. cit., Vol. VI, 172ff.; Calvet, J., *La Littérature Religieuse de François de Sales à Fénelon* (Paris, 1956), pp. 113ff.; Knox, R. A., *Enthusiasm* (Oxford, 1950), pp. 176ff.
2. Calvet, J., op. cit. *La Littérature Religieuse. . . .*, pp. 92-93.
3. Lancelot, C., *Mémoires touchant la vie de M. de Saint-Cyran* (Cologne, 1738, 2 vols.), Vol. II, p. 301; Abelly, Bk. III, Ch. XIII, Sekcia 1, p. 203.

4. De Retz, Cardinal, op. cit., Vol. I, pp. 177-180.
5. Ménabréa, A., op.cit., p. 174.
6. V. de P. (XIII), pp. 798-799.
7. V. de P. (XIII), p. 801.
8. V. de P. (III), pp. 210-211.
9. V. de P. (III), p. 211.

Kapitola jedenásta

1. Rédier, A., *La vraie vie de Saint Vincent de Paul* (Paris, 1927), pp. 105-107.
2. V. de P. (I), pp. 339-340-
3. Abelly, Vol. II, Ch. XII, p. 411.
4. Mourret, F., op. cit., pp. 363-364.
5. V. de P. (III), pp. 328ff.
6. Dodin, A., *Saint Vincent de Paul et la Charité* (Paris, 1960), p. 57.
7. Descourveaux, P., *La Vie de Monsieur Bourdoise* (Paris, 1714), pp. 55ff.

Kapitola dvanásta

1. V. de P. (XI), p. 317.
2. Abelly, Bk. II, Ch. XI, Sekcia 1, pp. 380ff.
3. Hanotiaux, G., op. cit. Vol. VI, p. 195; tiež na strane 3.
4. V. de P. (II), p. 393 a (X), p. 342; Abelly, Bk. III, Ch. VIII, Sekcia 2, p. 88.
5. V. de P. (II), pp. 500ff.
6. V. de P. (IV), 340ff.; Abelly, Bk. II, Ch. I, Sekcia 8, pp. 140ff.
7. V. de P. (VII), pp. 130, 139, 160, 165, 171, 174, 192, 197, 211, 218, 249; tiež (VIII), pp. 25, 268, 439, 449.
8. V. de P. (XI), p. 422.

Kapitola trinásta

1. V. de P. (III), pp. 360-361.
2. V. de P. (III), pp. 406-408.
3. V. de P. (IV), pp. 455ff.
4. V. de P. (IV), p. 587
5. V. de P. (IV), pp. 586-587.
6. V. de P. (XI), pp. 331-332.
7. V. de P. (VII), pp. 130, 139, 160, 165, 171, 174, 192, 197, 211,

L I T E R A T Ú R A

(A) SV. VINCENT DE PAUL

PRVOTNÉ PRAMENE:

Saint Vincent de Paul: Correspondence, Entreties, Documents. 15 zväzkov. (Paríž, 1920-1960). Kritické vydanie listov svätého, jeho konferencií atď., ktoré zredigoval a poznámkami doplnil Pierre Coste, CM.

La vie du vénérable serviteur de Dieu, Vincent de Paul, dielo, ktoré napísal Louis Abelly (Paríž, 1664). Abelly, biskup v Rodez bol dobre zoznámený s Vincentom de Paul a pravidelne sa s ním stretával v rokoch 1635 až 1660. Jeho *Životopis* bol vydaný štyri roky po smrti svätého. Hoci je napísaný v kvetnatom, pochvalnom štýle životopiscov sedemnásteho storočia, predsa preniká do detailov a autor má to, čo chýba neskorším životopiscom – dlhú a blízku známosť s osobnosťou, ktorej sa venuje vo svojom diele.

DRUHOTNÉ PRAMENE:

Ansard, André-Joseph, *L'Esprit de Saint Vincent de Paul* (Paris, 1780).

Calvet, Mgr. Jean, *Saint Vincent de Paul* (Paris, 1947. Anglický preklad, London, 1952).

Chantelauze, R., *Saint Vincent de Paul chez les Gondi* (Paris, 1882).

Collet, Pierre, CM., *La vie de Saint Vincent de Paul*, 2 vols. (Nancy, 1748).

Coste, Pierre, CM, *Le Grand Saint du Grant Siécle, Monsieur Vincent*, 3 vols. (Paris, 1932. Anglický preklad J. Leonard, CM, pod titulom *The Life and Labours of St. Vincent de Paul*, London, 1934).

Dodin, André, CM, *Saint Vincent de Paul et la Charité* (Paris, 1960).

Feillet, Alphonse, *La misère au temps de la Fronde et Saint Vincent de Paul* (Paris, 1862).

Giraud, Victor, *Saint Vincent de Paul* (Paris, 1932).

Guichard, J., *Saint Vincent de Paul esclave à Tunis* (Paris, 1937).

Herrera, J., CM, a Pardo, V., CM, *San Vincente de Paul: Biografía y Escritos* (Madrid, 1955).

Lavedan, Henri, *Monsieur Vincent, aumônier général des galères* (Paris, 1928).

Loth, Arthur, *Saint Vincent de Paul et mission sociale* (Paris, 1880).

Maynard, Theodore, *Apostle of Charity: Life of Saint Vincent de Paul* (London, 1940).

Maynard, Ulysee, *Saint Vincent de Paul, sa vie, son temps, son influence, 4 vols.* (Paris, 1860-1861).

Ménabréa, André, *Saint Vincent de Paul: Le Maître des Hommes d'État* (Paris 1944).

-----, *Saint Vincent de Paul: Le Savant* (Paris 1948).

Mott, M., CM, *Saint Vincent de Paul et le Sacerdoce* (Paris, 1900).

Rédier, Antoine, *La vraie vie de Saint Vincent de Paul* (Paris, 1927).

(B) DOBA SVĚTÉHO VINCENTA A SÚČASNÍCI

Addis a Arnold (vydavatel), *Catholic Dictionary* (London, 1951).

Babeau, A., *Les Voyageurs depuis la Renaissance jusqu' à la Révolution* (Paris, 1885).

Battifol, Louis, *Richelieu et le roi Louis XIII* (Paris, 1934).

Bedoyère, M. de la, *François de Sales* (London, 1960).

Brantôme, M. l' Abbé de, *The book of the Ladies* (Anglický překlad K. Prescott Wormeley, London, 1898).

Brémond, Henri, *Histoire Littéraire du sentiment religieux, 12 vols.* (Paris, 1916-1938).

Broutin, Paul, S.J., *La Réforme pastorale en France au XVII Siècle, 2. vols.* (Tournai, 1956).

Calvet, Mgr. Jean, *La Littérature Religieuse de François de Sales à Fénelon* (Vol. v of *Histoire de la Littérature Française*, Paris, 1956).

-----, *Portrait de Louise de Marillac* (Paris, 1958).

Cruppi, Jean, *Le Père Ange, Duc de Joyeuse, Maréchal de France et Capucin* (Paris, 1928).

Dagens, Jean, *Bérulle et les origines de la restauration catholique* (Paris 1950).

Darche, J., *Le saint abbé Bourdoise* (Paris, 1884).

- Descourveaux, Philibert, *La vie de Monsieur Bourdoise* (Paris, 1714).
- Desmaze, C., *Le Châtelet de Paris* (Paris, 1870).
- d'Irsay, Stephen, pozri Irsay.
- Duchesne, André, *Les Antiquités et Recherches des Villes de toute la France* (Paris, 1629).
- Dudon, Paul, S.J., *Le VII centenaire de l'Université de Toulouse* (v Études, Vol. 199, 20. júna 1929) Paris 1929.
- Evelyn, John, *Diary and Correspondence*, 4 vols. (London, 1854).
- Ferrière, Hector de la, *Trois Amoureuses au XVI Siècle* (Paris, 1860).
- Gadave, René, *Les documents pour l'histoire de Université de Toulouse*, 2 vols. (Toulouse 1910).
- Griffet, H., S.J., *L'Histoire du règne de Louis XIII*, 3 vols. (Paris, 1768).
- Hamon-Gonthier, Letourneau, *Vie de Saint François de Sales*, 2 vols. (Paris 1909).
- Hanotaux, Gabriel, a le Duc de la Force, *L'Histoire du Cardinal de Richelieu*, 6 vols. (Paris, 1895-1899).
- Harang, J., *Bourdoise* (Paris, 1947).
- Houssaye, M. l'Abbé, *Le Père de Bérulle et l'Oratoire* (Paris, 1874).
- Irsay, Stephen d', *Histoire des Universités françaises et étrangères*, 2. vols. (Paris, 1932).
- Jourdain, C., *Université de Toulouse* (Toulouse, 1929).
- Knox, Mgr. Ronald, *Enthusiasm* (Oxford, 1950).
- Lahargou, M., *Le Collège de Dax* (Paris, 1909).
- Lancelot, C., *Mémoires touchant la vie de M. de Saint-Cyran*, 2 vols. (Cologne, 1738).
- Le Roux de Lincy, *Le Voyage de France* (Toulouse, 1647).
- Lough, John, *An Introduction to Seventeenth Century France* (London, 1954).
- Magne, Émile, *La vie quotidienne au temps de Louis XIII* (Paris, 1946).

Mariéjol, Jean-Hippolyte, *L'Histoire de France (de Lavissee)*, Vol. VI (Paris, 1906).

Motteville, Madame de, *Mémoires*, 34 vols, (Paris, 1854).

Mourret, Fernand, *L'Ancien Régime (XVII a XVIII Siècles)* Paris, 1912.

Pagés, G., *Naissance du Grand Siècle: La France de henri IV à Louis XIV* (Paris, 1948).

Poinsenet, M.D., *France Religieuse du XVII Siècle* (Paris, 1958).

Prunel, Chanoine L., *Sebastian Zamet, évêque de Langres 1588-1655* (Paris, 1912).

-----, *La Renaissance catholique en France au XVII Siècle* (Paris, 1928).

Retz, Cardinal de, *Œuvres*, 11 vols. (Paris, 1870-1920).

Richelieu, Cardinal de, *Mémoires* (Société d'Histoire de France edition), 10 vols. (Paris, 1931).

-----, *Testament Politique* (Paris, 1947).

Rochefoucauld, Gabriel de la, *Le Cardinal François de la Rochefoucauld* (Paris, 1926).

Saint-Beuve, Charles-A., *Port-Royal*, 7 vols. (Paris, 1923).

Saint-Simon, Duc de, *Mémoires*, 43 vols. Paris, 1879-1930).

Sheedy, J. P. CM, *Untrodden Paths: The social apostolate of St. Louise de Marillac* (London, 1958).

Tallemant des Réaux, *Historiettes*, 8 vols. (Paris, 1932).

Tapié, Victor L., *La France de Louis XIII et de Richelieu* (Paris, 1952).

Thou, Jacques-August de, *Mémoires* (Rotterdam, 1711).

Vaissete, Dom, O.S.B. *Histoire Générale du Languedoc*, Vol. v, 42 vols. (Paris, 1645).

Vaissière, P. de, *La Conjuration de Cing-Mars* (Paris, 1928).

Varennnes, Claude de, *Le Voyage de France* (Rouen, 1611).

Zeller, B., *Louis XIII et Marie de Médicis* (Paris, 1883).

